ΕΘΝΙΚΟ & ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ
ΣΧΟΛΗ ΘΕΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΓΕΩΛΟΓΙΑΣ & ΓΕΩΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

NATIONAL & KAPODISTRIAN UNIVERSITY OF ATHENS
SCHOOL OF SCIENCES
DEPARTMENT OF GEOLOGY & GEOENVIRONMENT

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ, ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΩΝ & ΚΡΙΣΕΩΝ

POST GRADUATE PROGRAM
ENVIRONMENTAL, DISASTER & CRISES MANAGEMENT STRATEGIES

Μεταπτυχιακή Διατριβή Ειδίκευσης
Master Thesis

Φυσικές ή ανθρωπογενείς καταστροφές, που επηρέασαν τις βιβλιοθήκες από την αρχαιότητα μέχρι σήμερα και οι σύγχρονες προδιαγραφές που πρέπει να πληρούν οι βιβλιοθήκες για να θεωρούνται "ασφαλείς" από καταστροφές

Natural or Man-made Disasters that Have Been Affecting Libraries Since Antiquity and the Specifications that Must be Met by Libraries Today, in Order to be Considered "Safe" in the Face of Disaster

ΒΑΛΣΑΜΗΣ ΒΑΛΣΑΜΑΚΗΣ / VALSAMIS VALSAMAKIS
A.M. / R.N. : 14008

Ειδικές Εκδόσεις / Special Publications:	No. 2016008

Αθήνα, Ιούλιος 2016
Athens, July 2016

ΕΘΝΙΚΟ & ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ
ΣΧΟΛΗ ΘΕΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΓΕΩΛΟΓΙΑΣ & ΓΕΩΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

NATIONAL & KAPODISTRIAN UNIVERSITY OF ATHENS
SCHOOL OF SCIENCES
DEPARTMENT OF GEOLOGY & GEOENVIRONMENT

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ, ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΩΝ & ΚΡΙΣΕΩΝ

POST GRADUATE PROGRAM
ENVIRONMENTAL, DISASTER & CRISES MANAGEMENT STRATEGIES

Μεταπτυχιακή Διατριβή Ειδίκευσης
Master Thesis

Φυσικές ή ανθρωπογενείς καταστροφές, που επηρέασαν τις βιβλιοθήκες από την αρχαιότητα μέχρι σήμερα και οι σύγχρονες προδιαγραφές που πρέπει να πληρούν οι βιβλιοθήκες για να θεωρούνται "ασφαλείς" από καταστροφές

Natural or Man-made Disasters that Have Been Affecting Libraries Since Antiquity and the Specifications that Must be Met by Libraries Today, in Order to be Considered "Safe" in the Face of Disaster

ΒΑΛΣΑΜΗΣ ΒΑΛΣΑΜΑΚΗΣ / VALSAMIS VALSAMAKIS
A.M. / R.N. : 14008

Τριμελής Εξεταστική Επιτροπή:

Δρ. Ε. Λέκκας,
Καθηγ. ΕΚΠΑ

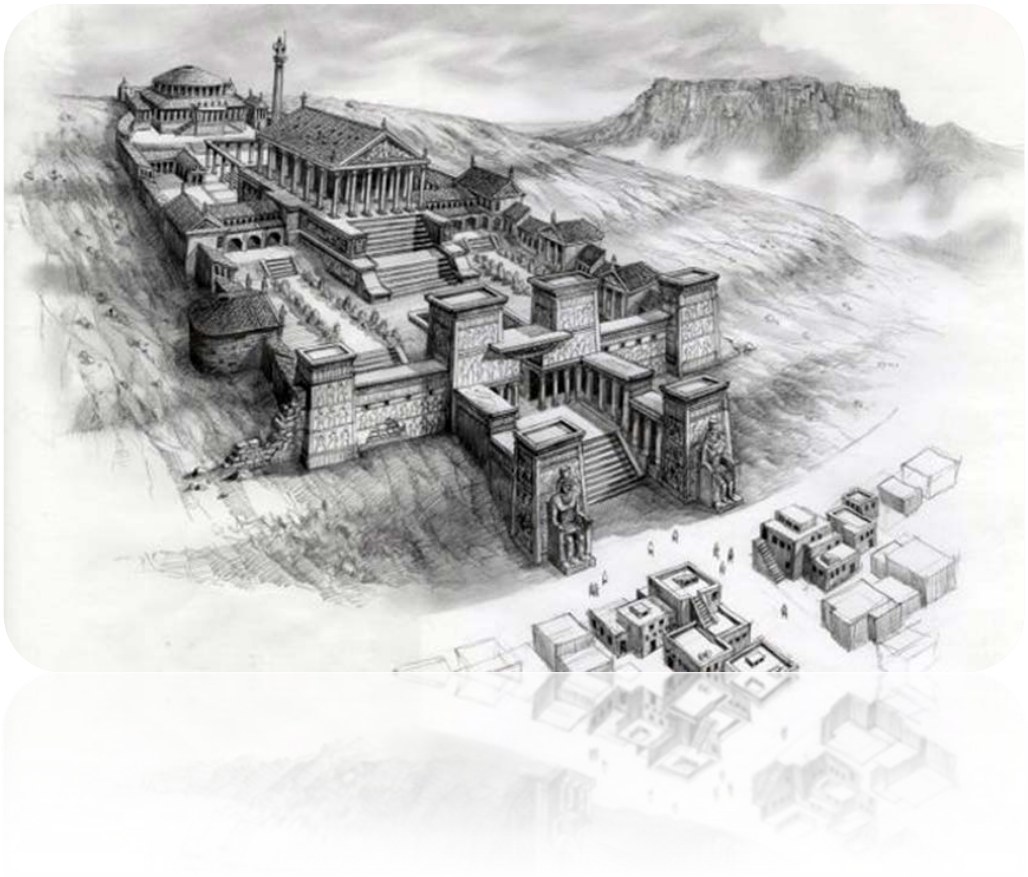
Δρ. Ν. Βούλγαρης,
Καθηγ. ΕΚΠΑ

Δρ. Ε. Λάγιος,
Καθηγ. ΕΚΠΑ

Ειδικές Εκδόσεις / Special Publications:	No. 2016008

Αθήνα, Ιούλιος 2016
Athens, July 2016

ΕΘΝΙΚΟ ΚΑΙ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ
ΣΧΟΛΗ ΘΕΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΓΕΩΛΟΓΙΑΣ ΚΑΙ ΓΕΩΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΩΝ ΚΑΙ ΚΡΙΣΕΩΝ

Φυσικές ή ανθρωπογενείς καταστροφές, που επηρέασαν τις βιβλιοθήκες από την αρχαιότητα μέχρι σήμερα και οι σύγχρονες προδιαγραφές που πρέπει να πληρούν οι βιβλιοθήκες για να θεωρούνται «ασφαλείς» από τέτοιες καταστροφές

Βαλσαμής Βαλσαμάκης
Αρ. μητρώου 14008

Αθήνα

2016

Η παρούσα διπλωματική εργασία εκπονήθηκε στο πλαίσιο των σπουδών για την απόκτηση του Μεταπτυχιακού Διπλώματος Ειδίκευσης που απονέμει το Τμήμα Γεωλογίας και Γεωπεριβάλλοντος

Εγκρίθηκε από την εξεταστική επιτροπή:

ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ	ΒΑΘΜΙΔΑ
Ευθύμιος Λέκκας	Καθηγητής
Νικόλαος Βούλγαρης	Καθηγητής
Ευάγγελος Λάγιος	Καθηγητής

«Δηλώνω ρητά ότι, σύμφωνα με το άρθρο 8 του Ν. 1599/1988 και τα άρθρα 2,4,6 παρ. 3 του Ν. 1256/1982, η παρούσα εργασία αποτελεί αποκλειστικά προϊόν προσωπικής εργασίας και δεν προσβάλλει κάθε μορφής πνευματικά δικαιώματα τρίτων και δεν είναι προϊόν μερικής ή ολικής αντιγραφής, οι πηγές δε που χρησιμοποιήθηκαν περιορίζονται στις βιβλιογραφικές αναφορές και μόνον»

Αφιέρωση

Στην κόρη μου Νεφέλη για την πολύτιμη βοήθεια και τις παρατηρήσεις της.

Περιεχόμενα

Περιεχόμενα v
Περίληψη vii
Abstract x
Πρόλογος και Ευχαριστίες xiii
Κατάλογος Εικόνων xv
Συντομογραφίες xvii

Κεφάλαιο 1. Εισαγωγή και Ορολογία 1
1.1. Εισαγωγή 1
1.2. Ορολογία 3

Κεφάλαιο 2. Καταστροφές που επηρέασαν τις Βιβλιοθήκες (Αρχαιότητα μέχρι σήμερα) 8
2.1. Φυσικές Καταστροφές και Βιβλιοθήκες 8
2.2. Ανθρωπογενείς Καταστροφές και Βιβλιοθήκες 10

Κεφάλαιο 3. Κατάλογος κατεστραμμένων Βιβλιοθηκών από Φυσικά ή Ανθρωπογενή Αίτια 13
3.1. Κατάλογος κατεστραμμένων Βιβλιοθηκών από ανθρωπογενή αίτια: Χρονολογική καταγραφή 13
3.2. Κατάλογος κατεστραμμένων Βιβλιοθηκών από φυσικά αίτια: Χρονολογική καταγραφή 66

Κεφάλαιο 4. Προδιαγραφές Ασφαλείας ενός Κτιρίου Βιβλιοθήκης 80
4.1. Σχέδια Αντιμετώπισης Καταστροφών 83
4.2. Τα στάδια που πρέπει να αναλύονται διεξοδικά στο Σ.Α.Κ. 84
4.2.1. Στάδιο Προετοιμασίας και Πρόληψης 85
4.2.2. Στάδιο Μετριασμού 89
4.2.3. Στάδιο Ετοιμότητας 89
4.2.4. Στάδιο Αντιμετώπισης ή Στάδιο Αντίδρασης και Επιπτώσεων 90
4.2.5. Φάση αποκατάστασης 90
4.3. Ανθρώπινο Δυναμικό και Διεύθυνση Αντιμετώπισης Καταστροφών και Κρίσεων 91
4.3.1. Ανθρώπινο δυναμικό 91
4.3.2. Διεύθυνση Αντιμετώπισης Καταστροφών και Κρίσεων 93
4.4. Σχέδια Αντιμετώπισης καταστροφών διεθνώς και στην Ελλάδα 102
4.4.1. Σχέδια Αντιμετώπισης Καταστροφών στη Διεθνή Κοινότητα 102
4.4.2. Σχετικά με την κατάσταση στην Ελλάδα και την εκπόνηση Σχεδίων 107
4.5. Κατασκευή νέου κτιρίου Βιβλιοθήκης 113
4.6. Νομοθεσία 115

Κεφάλαιο 5. Συμπεράσματα 119

Βιβλιογραφία 121

Παράρτημα Γενικό σχέδιο Πολιτικής Προστασίας. Σχέδιο Ξενοκράτης. 134

Περίληψη

Η Βιβλιοθήκη από την αρχαιότητα μέχρι σήμερα είναι ο βασικός θεματοφύλακας της γνώσης και της μεταφοράς της στις επόμενες γενιές μέσα στην πορεία των αιώνων.

Το έργο της δε δεν περιορίζεται στη διαφύλαξη της κληρονομιάς μέσα σε ένα κτίριο αλλά επεκτείνεται στην προστασία και τη διατήρηση της συλλογικής μνήμης που αποτελεί και την παρακαταθήκη της εθνικής συνείδησης και κουλτούρας μιας χώρας.

Στην πορεία των χρόνων οι βιβλιοθήκες ανέπτυξαν, μια θεματική εξειδίκευση και διαχωρίστηκαν σε είδη ανάλογα με το είδος της αρχής που τις συντηρεί, την θεματική κατεύθυνση της συλλογή που περιλαμβάνουν, το είδος του υλικού που αποτελείται η συλλογή και φυσικά τους χρήστες στους οποίους απευθύνεται.

Η Βιβλιοθήκη εκτός από τη διαφύλαξη της συλλογικής μνήμης και την μετάβασή της στις επόμενες γενιές, έχει και την ευθύνη του συνεχούς εμπλουτισμού της, με νέα τεκμήρια.

Ο ρόλος της λοιπόν είναι διπλός: Διατήρηση και εμπλουτισμός της συλλογής της και προστασία της περιουσίας της. Δυστυχώς ο ρόλος αυτός της Βιβλιοθήκης υποβαθμίζεται και παραμελείται εξαιτίας της μη σύνδεσής της με άμεσα οικονομικά οφέλη.

Τα βασικά εμπόδια και οι κίνδυνοι στην προσπάθεια της φύλαξης και προστασίας της ακεραιότητας της συλλογής της προέρχονται από τρεις παράγοντες. Αυτοί διαφωροποιούνται μεταξύ τους από τη αφετηρία του εν δυνάμει κινδύνου.

Ο πρώτος παράγοντας είναι οι φυσικοί κίνδυνοι και οι πιθανές καταστροφές που μπορεί να προκαλέσουν.

Ο δεύτερος παράγοντας είναι οι κίνδυνοι που προέρχονται από ανθρωπογενή και τεχνολογικά αίτια.

Ο τρίτος παράγοντας αποτελεί την λεγόμενη «ήσυχη καταστροφή» που προέρχεται κυρίως από μικροοργανισμούς που αναπτύσσονται στο υλικό των βιβλίων και προκαλούν τη φθορά τους.

Εδώ θα μας απασχολήσουν οι δύο πρώτοι παράγοντες.

Σε μια μελέτη για τις καταστροφές στις βιβλιοθήκες και τις προδιαγραφές ασφαλείας, που πρέπει αυτές να πληρούν, είναι απαραίτητη η καταγραφή της χρησιμοποιούμενης ορολογίας για να είναι κατανοητές σε όλους οι έννοιες και οι προτάσεις που θα παρουσιαστούν.

Η παρουσίαση των ειδών των φυσικών και ανθρωπογενών καταστροφών που έχουν γίνει αιτία να καταστραφούν βιβλιοθήκες καθώς και η ιεράρχηση της συχνότητας τους είναι βασικό εργαλείο στην οργάνωση και προετοιμασία της αντιμετώπισης τους.

Επίσης η καταγραφή των κατεστραμμένων βιβλιοθηκών, μας βοηθά να κατανοήσουμε τις συνέπειες από τις καταστροφές που προκαλούνται όταν δεν υπάρχει ένα σχέδιο προετοιμασίας πρόληψης και πρόληψης για την αντιμετώπιση των κινδύνων και των καταστροφών.

Βέβαια οι άνθρωποι που υπηρετούν τις βιβλιοθήκες είχαν πάντα στο μυαλό τους να προστατεύσουν την πολύτιμη περιουσία της συλλογής τους. Όμως όλες οι προσπάθειες στηρίζονταν σε αυτοσχεδιασμούς, που τις περισσότερες φορές είχαν πενιχρά αποτελέσματα.

Άλλοτε μια μεγάλη φυσική καταστροφή και άλλοτε μια πολεμική σύρραξη γίνονταν αιτία για να καταστραφούν βιβλιοθήκες.

Όμως, μια μεγάλη καταστροφή του περασμένου αιώνα, έγινε αφορμή για να καταλάβουν οι άνθρωποι ότι πρέπει να οργανώσουν την άμυνά τους όχι όταν ξεσπάσει μια καταστροφή αλλά πολύ πριν, δηλαδή κατά τη διάρκεια της ηρεμίας. Τότε είναι που οι άνθρωποι θα πρέπει να σχεδιάσουν την προετοιμασία και την πρόληψη από κάθε πιθανό κίνδυνο και να προετοιμάσουν την αντίδρασή τους για τη στιγμή που θα ξεσπάσει ένα καταστροφικό γεγονός.

Η καταστροφή που έγινε αφορμή για την απαρχή της οργάνωσης απέναντι στις καταστροφές ήταν η πλημμύρα στην Φλωρεντία το 1966 και οι τεράστιες καταστροφές που προξένησε στην πόλη. Μεταξύ των συνεπειών της καταστροφής ήταν το πλημμύρισμα των μεγαλύτερων βιβλιοθηκών. Η Εθνική Κεντρική Βιβλιοθήκη της Ιταλίας, τα αρχεία του Opera del Duomo και η συλλογή των Αρχείων του Κράτους έπαθαν τεράστια ζημιά και ένα μεγάλο μέρος καταστράφηκε ολοσχερώς.

Η αντίδραση των νέων της περιοχής οι οποίοι έσπευσαν να βοηθήσουν και ονομάστηκαν «mud angels» έδειξε ότι δεν αρκεί η θέληση αλλά προϋπόθεση για την σωτήρια αντιμετώπιση είναι η προληπτική οργάνωση.

Η πολύ χρήσιμη εμπειρία από άλλες καταστροφές, σε άλλα Ιδρύματα και βιβλιοθήκες, δυστυχώς δεν ήταν συστηματικά καταγεγραμμένη ώστε να υπάρχουν οδηγίες για την αποφυγή παρόμοιων καταστρεπτικών συνεπειών.

Συνέπεια μιας σειράς διαπιστώσεων, από την καταστροφή, ήταν να γίνει συνείδηση ότι αν υπήρχε ένα οργανωμένο σχέδιο πιθανότατα τα αποτελέσματα της καταστροφής να ήταν μικρότερα. Διαπιστώθηκε δε διεθνώς, από όλα τα πολιτιστικά ιδρύματα, ότι ήταν κάτι παραπάνω από αναγκαία η καταγραφή ενός (Σ.Α.Κ.) Σχεδίου Αντιμετώπισης Καταστροφών από τους κινδύνους που οφείλονταν σε φυσικά ή ανθρωπογενή αίτια.

Παράλληλα κάθε πληροφορία που αφορά καταστροφές θα πρέπει να καταγράφεται, να μελετάται και να χρησιμεύει στην μεθοδολογική ανάλυση της εμπειρίας που αποκτάται από μια καταστροφή και η οποία να είναι προσβάσιμη σε όσους ενδιαφέρονται να οργανώσουν και τη δική τους άμυνα.

Στην Ελλάδα τα Σ.Α.Κ δυστυχώς δεν έχουν επεκταθεί εκτός από ελάχιστα φωτεινά παραδείγματα. Ένα από αυτά είναι της Μαρίας Λυρατζή, η οποία έφτιαξε το Σχέδιο για το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο.

Στην Ελλάδα οι νομοθετικές ρυθμίσεις που ορίζουν τους κανόνες του σχεδιασμού για περιπτώσεις έκτακτης ανάγκης στη χώρα μας, αφορούν στη δράση της Γ.Γ.Π.Π. που περιγράφονται στο σχέδιο «Ξενοκράτης».

Σε ότι αφορά την ανάγκη και υποχρεωτική δημιουργία Σ.Α.Κ. στα Ακαδημαϊκά Ιδρύματα σε κανένα σημείο των εγχειριδίων ή του Σχεδίου «Ξενοκράτης» δεν αναφέρεται η απευθείας

μετάθεση ή εντολή για την εκπόνηση Σχεδίων σε επιμέρους Υπηρεσίες όπως Πανεπιστημιακά Ιδρύματα και Βιβλιοθήκες.

Όμως η ανάγκη για την οργάνωση της άμυνας και της πρόληψης δείχνει ότι όχι μόνο πρέπει να θεσμοθετηθεί η υποχρεωτική εκπόνηση τέτοιων Σχεδίων αλλά να δημιουργηθεί και επαγγελματική Υπηρεσία εντός των Ιδρυμάτων με την ονομασία «Διεύθυνση Αντιμετώπισης Καταστροφών και Κρίσεων» η οποία σε απόλυτη συνεργασία με τον Πρύτανη να εκπονεί Σχέδια Αντιμετώπισης Έκτακτης Ανάγκης ή Καταστροφών τα λεγόμενα Σ.Α.Κ, για κάθε κτίριο του Ιδρύματος, συμπεριλαμβανομένης της Βιβλιοθήκης και παράλληλα να εκπαιδεύει και να καθοδηγεί όλους όσους, σε περίπτωση κινδύνου, πρέπει να ενεργήσουν για την προστασία της ζωής των ανθρώπων αλλά και την προστασία της περιουσίας του Ιδρύματος.

Ιδιαίτερα σε ότι αφορά τις βιβλιοθήκες το Σχέδιο θα πρέπει να περιλαμβάνει συγκεκριμένες οδηγίες για την προστασία της συλλογής τους ώστε η αντιμετώπιση των συνεπειών να είναι όσο το δυνατόν λιγότερες δεδομένης της εξαιρετικά χρονοβόρας διαδικασίας που απαιτείται για την αποκατάσταση των ζημιών στα τεκμήρια που μπορούν να σωθούν.

Επειδή οι άνθρωποι έχουν την τάση να ξεχνούν τα δυσάρεστα γεγονότα και να διώχνουν το φόβο με εκφράσεις όπως «αυτό δεν μπορεί να συμβεί σε μένα» αλλά και επειδή η συχνότητα των καταστροφών πολλές φορές βοηθά στη λήθη της ανάγκης για οργάνωση, πρέπει να λειτουργήσουμε ως κουδούνι κινδύνου στην Πολιτεία και σε όλες τις Αρχές που εμπλέκονται στα σχέδια Αντιμετώπισης Καταστροφών ώστε να δημιουργηθεί μια θεσμοθετημένη αμφίδρομη σχέση: Εμείς που υπηρετούμε σε Υπηρεσίες, που είναι εν δυνάμει θύματα μιας καταστροφής, να πιέσουμε την Πολιτεία για νομοθετικές ρυθμίσεις υποχρεωτικής εκπόνησης Σχεδίων και οργάνωσης και η Πολιτεία να αποδεχθεί και να βοηθήσει στην κατεύθυνση αυτή δίνοντας τη δυνατότητα για οργάνωση στους γνωρίζοντες **άμεσα** τις ιδιαιτερότητες του κάθε Ιδρύματος και Βιβλιοθήκης.

Λέξεις κλειδιά: Βιβλιοθήκη, ορολογία, φυσικές καταστροφές, ανθρωπογενείς καταστροφές, σχέδιο αντιμετώπισης καταστροφών, διεύθυνση αντιμετώπισης καταστροφών, πολιτική προστασία

Abstract

Libraries, since antiquity, act as the main guardian of knowledge and its transmission to future generations over the course of time.

The work of Libraries is not limited to preserving the heritage within a building, but it also extends to the protection and preservation of the collective memory, which is the legacy of national consciousness and culture of a country.

Over the years, Libraries have developed a thematic specialization and were divided into types, depending on the type of authority which supports them, on the thematic direction of the collection, on the type of material that comprises the collection and, of course, on the type of users they aim to serve.

Libraries, other than the preservation of the collective memory and its transmission to future generations, are also responsible for the continuous enrichment of the collection with new items either on paper or in digital form.

Their role is therefore dual: preservation and enhancement of the collection and protection of its property. Unfortunately, the role of Libraries is constantly degrading and being neglected because of its non-association with immediate economic benefits.

The main obstacles and risks in keeping and protecting the integrity of the collections come from three factors. These are separated from the starting point of the potential risk.

The first factor is the physical hazards and the potential disasters they may cause.

The second factor is all anthropogenic and technological factors.

The third factor is the so-called "quiet catastrophe" that comes mostly from microorganisms and the decay of the material.

In the present thesis only we will only focus on the first two factors.

In studying disasters in Libraries and all the safety standards that are to be met, the terminology used must be presented accordingly in order to make all concepts and proposals thoroughly understood.

The presentation of the types of natural and man-made disasters that caused the destruction of Libraries and the disappearance of invaluable materials of humanity is a key factor in organizing and preparation for handling such situations, along with having them [the disasters] in hierarchical order of frequency.

Also recording of the damaged Libraries helps us understand the size of the destruction caused when organized prevention, protection and recovery plans do not exist.

In case of disaster, people working in Libraries always saw the necessity of protection the valuable materials of their collections. But, in most cases, all their efforts were based on improvisations and not on actual protection plans, which resulted in poor results.

In some cases a major natural disaster was the cause of destruction of Libraries; in some other cases, military conflicts were the cause.

But a catastrophe in the last century caused people to realize that a defense mechanism should be organized in advance and not at the last possible minute, when the disaster has already broken out. It is during the calm that people need to figure a prevention plan and make preparations in case of a catastrophic event.

The disaster that was the cause for the beginning of organized planning against disasters was the flooding of Florence in 1966 and the enormous damage that caused to the city. Among the consequences of the disaster was the flooding of some of the larger Libraries as well. The National Central Library of Italy, the files of Opera del Duomo and the collection of the State Archives all suffered enormous damage and a large part of the collections was destroyed.

The reaction of young people in the region who rushed to help and called «mud angels» showed that will is not sufficient and that prerequisite for lifesaving treatment is preventive organization.

The very useful experiences of other disasters across the world in other institutions and libraries unfortunately were not systematically documented, so proper instructions for avoiding such devastating consequences do not exist.

A series of findings showing that the consequences of the disaster would be smaller, helped in establishing the necessity of an organized plan of action. It was found that, after collecting data from cultural institutions worldwide, it was more than necessary to record a (S.A.K.) plan to tackle the devastating effects of any natural or manmade disaster.

In the meantime, all information related to disasters should be recorded, studied and used in the methodological analysis of the experience gained whenever disaster strikes and should be accessible to those wishing to organize their defense plan.

Unfortunately, in Greece the S.A.K. plans have not been extended except for a few shining examples. One of them was the S.A.K. plan of Maria Lyratzi, who made the plan for the Pedagogical Institute.

In Greece, the regulations that define the rules of planning for emergencies in our country, pertaining to action of the G.G.P.P. as described in the "Xenocrates" plan.

Regarding the need for and mandatory creation of a S.A.K. plan in academic institutions, in the manual of the "Xenocrates" plan there is no mention of assigning or mandating individual institutions, such as Universities and Libraries, to develop S.A.K. plans.

But the need to organize the defense and prevention shows that, not only the obligatory preparation of such plans needs to be established, but also that a new Office within the Institutions needed to be created, named "Directorate of Disaster and Crisis Management" which, in full cooperation with the Rector, would prepare the Emergency Response or Disasters Plans (called S.A.K) for each of the Institution’s buildings, including the Library, and would also educate and guide all those who, in case of emergency, would have to act in order to protect the lives of people and Institution’s assets.

Regarding Libraries, the plan should include specific instructions to protect their collections in order to minimize the consequence, given the extremely lengthy process that is required for restoring the materials.

Because people tend to forget unpleasant events and expel the fear with phrases such as "that cannot happen to me", and because the frequency of disasters often helps forgetting the need for organization, we must act as an emergency bell for the State and all authorities involved in Disaster Response plans, in order to create an institutionalized two-way link: we that serve on Civil Services, which could dynamically be victims of a disaster, should push for legislative arrangements that make drafting and organizing plans mandatory and the State, should accept said proposals and help towards that direction, allowing those who know the particularities of every Institution and Library, to help in organizing the plan.

Keywords: Library, terminology, natural disasters, man-made disasters, disaster plan, disaster management, civil protection.

Πρόλογος και Ευχαριστίες

Η αφορμή για την επιλογή του θέματος της παρούσας διπλωματικής μου δόθηκε πριν από πολλά χρόνια και συγκεκριμένα από το 2008, όταν ανέλαβα την θέση του επόπτη του κτιρίου της Βιβλιοθήκης της Σχολής Θετικών Επιστημών.

Η ενασχόλησή μου με τον έλεγχο του κτιρίου και της συντήρησης και διατήρησης της καλής λειτουργίας των μηχανισμών πυρόσβεσης, την προμήθεια του ενδεδειγμένου χειροκίνητου εξοπλισμού καθώς και τη σήμανση των χώρων ήταν τα πρώτα θέματα που έπρεπε να φροντίσω για να βρίσκονται στην καλύτερη κατάσταση.

Η σωτήρια καθοδήγηση του κοινού και των εργαζομένων σε εξόδους κινδύνου σε περίπτωση κινδύνου καθώς και τα καθήκοντα που έπρεπε να αναθέσω σε συγκεκριμένους συναδέλφους, με οδήγησε στη αναζήτηση οδηγιών οι οποίες να έχουν δοκιμασθεί ώστε να τις προσαρμόσω στο χώρο της Βιβλιοθήκης με μεγαλύτερη ασφάλεια.

Πολύ σημαντική βοήθεια στην προσπάθεια αυτή ήταν η συνεργασία με άλλους επόπτες κτιρίων της Σχολής από τους οποίους απέκτησα αρκετές γνώσεις και πληροφορίες για την οργάνωση των προαναφερομένων εργασιών καθώς και τις Δημόσιες Υπηρεσίες, όπως η Πυροσβεστική, που έπρεπε να έρθω σε επαφή για να λάβω οδηγίες.

Παρ' όλα αυτά εκείνο που μου έλειπε από όλη τη διαδικασία προετοιμασίας ήταν ένα καταγεγραμμένο σχέδιο το οποίο να δίνει οδηγίες και κατευθύνσεις για κάθε περίπτωση κινδύνου και καταστροφής που μπορεί να μας συνέβαινε.

Ένα σχέδιο που θα έπρεπε να μας δίνει οδηγίες αντιμετώπισης ενός σεισμού, μιας πυρκαγιάς, μιας διάρρηξης, μιας κλοπής, κ.α.

Επίσης θα έπρεπε να βρούμε οδηγίες για την προστασία της συλλογής μας από καταστροφές όπως π.χ. από τον κίνδυνο ρίψης νερού σε περίπτωση πυρκαγιάς.

Η ενασχόλησή και ο προβληματισμός μου γι' αυτά τα θέματα με οδήγησε στην αναζήτηση οδηγιών και από το διαδίκτυο. Εκεί ανακάλυψα το Σχέδιο Αντιμετώπισης Καταστροφών για το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο που είχε εκπονήσει η Μαρία Λυρατζή.

Η μελέτη του Σ.Α.Κ της κυρίας Λυατζή, με οδήγησε σε μεγάλο προβληματισμό για την έλλειψη ενός αξιόπιστου τέτοιου Σχεδίου, για τη Βιβλιοθήκη μας, αλλά και για την απουσία και το συντονισμό των υπηρεσιών του Πανεπιστημίου προς αυτή τη προσπάθεια.

Έτσι όταν πληροφορήθηκα τη δημιουργία του μεταπτυχιακού προγράμματος «Στρατηγικές Αντιμετώπισης Καταστροφών και Κρίσεων» θεώρησα ότι είναι ο ιδανικός δρόμος για τον εμπλουτισμό των γνώσεων μου για την αντιμετώπιση όχι μόνο των κινδύνων που αντιμετωπίζει η Βιβλιοθήκη αλλά και ευρύτερα για τη δυνατότητα που πιθανότατα θα μου δινόταν, να προσφέρω τις Υπηρεσίες μου για την οργάνωση της άμυνας μιας Υπηρεσίας απέναντι σε πιθανούς κινδύνους και καταστροφές.

Αυτός είναι και ο λόγος που επέλεξα το συγκεκριμένο θέμα θεωρώντας ότι ο συνδυασμός της ιστορικής γνώσης για τις καταστροφές και τις βιβλιοθήκες σε συνδυασμό με την πρόσληψη τεχνογνωσίας και επιστημονικής κατάρτισης μέσω του μεταπτυχιακού προγράμματος θα με βοηθήσουν να συμβάλω στη δημιουργία μιας υπεύθυνης επαγγελματικής υπηρεσίας για την αντιμετώπιση των κινδύνων και των εν δυνάμει καταστροφών.

Θα πρέπει να ευχαριστήσω τους καθηγητές που αγκάλιασαν την προσπάθεια μου να βοηθήσω μέσα από την παρούσα μελέτη στην οργάνωση της άμυνας της υπηρεσίας μου. Επίσης θα πρέπει να ευχαριστήσω την κυρία Μαρία Λυρατζή, την οποία δεν γνωρίζω προσωπικά, για την πολύτιμη ακούσια συμβολή της στην ενασχόλησή μου με τη μελέτη των Σχεδίων Αντιμετώπισης Καταστροφών.

Κατάλογος Εικόνων

Εικόνα 1.1. Διαδικασία εκτίμησης της διακινδύνευσης σε σχέση με τους παράγοντες που τηδημιουργούν. (Λέκκας, Ε. Ανδρεαδάκης, Μ, 2015). ... 5

Εικόνα 1.2. Φάσεις και Στάδια του Κύκλου Διαχείρισης Καταστροφών. (Λέκκας, Ε. Ανδρεαδάκης, Μ, 2015). 6

Εικόνα 2.1. Τα είδη των ανθρωπογενών δράσεων που προκαλούν καταστροφές.... 11

Εικόνα 3.1. Βιβλιοθήκη Xianyang 14

Εικόνα 3.2. Φανταστική αναπαράσταση της Βιβλιοθήκης της Αλεξάνδρειας..... 16

Εικόνα 3.3. Γενική άποψη της Βιβλιοθήκης του Ανδριανού και της εκκλησίας της Μεγάλης Παναγιάς. http://www.ancientathens3d.com/medieval-agora/.. 19

Εικόνα 3.4. Βιβλιοθήκη Ναλάντα 22

Εικόνα 3.5. Αυτοκρατορική Βιβλιοθήκη της Κωνσταντινούπολης..... 23

Εικόνα 3.6. Ο Οίκος της Σοφίας..... 24

Εικόνα 3.7. Βιβλιοθήκη του Glasney College..... 26

Εικόνα 3.8. Ο κώδικας της Μαδρίτης..... 28

Εικόνα 3.9. Ο κώδικας της Δρέσδης..... 29

Εικόνα 3.10. Ο κώδικας του Παρισιού 30

Εικόνα 3.11. Στο κέντρο του κάστρου βρισκόταν η Βιβλιοθήκη..... 31

Εικόνα 3.12. **a:** Το βιβλίο της Γέννησης υπέστη σοβαρές ζημιές από την καταστροφή. Εδώ απεικονίζεται ο Αβραάμ που συναντάει αγγέλους. **b:** το βιβλίο «Τα Ευαγγέλια του Lindisfarne» είναι ένας από τους θησαυρούς της συλλογής του Cotton. 32

Εικόνα 3.13. Βιβλιοθήκη του Πανεπιστημίου της Αλαμπάμα..... 36

Εικόνα 3.14. Η Κεντρική Βιβλιοθήκη του Μπέρμιγχαμ μετά την πυρκαγιά το 1879 37

Εικόνα 3.15. Ο βιβλιοδέτης, συντηρητής και ειδικός στην αποκατάσταση βιβλίων στη Βιβλιοθήκη του Κογκρέσου William Berwick πήρε αυτή τη φωτογραφία από την καταστροφή της Κρατικής Βιβλιοθήκης της Νέας Υόρκης, το 1911. 39

Εικόνα 3.16. Το Institut fur Sexualwissenschaft..... 40

Εικόνα 3.17. Η Βιβλιοθήκη της Τζάφνα κατεστραμμένη..... 49

Εικόνα 3.18 Η Βιβλιοθήκη των Σιχ κατεστραμμένη..... 50

Εικόνα 3.19. Σχολική Βιβλιοθήκη στην πόλη Πριπυάτ. 51

Εικόνα 3.20. Κεντρική Βιβλιοθήκη του Πανεπιστημίου στο Βουκουρέστι. Απρίλιος 2015 52

Εικόνα 3.21. Κατεστραμμένα βιβλία από την φωτιά στην Κεντρική Βιβλιοθήκη του Norwich. 54

Εικόνα 3.22. Καταστροφή από τη φωτιά, στο παιδικό τμήμα της Κεντρικής Βιβλιοθήκης του Norwich. Φωτογραφία του Bill Smith 54

Εικόνα 3.23. Βιβλιοθήκη Elisabeth C. Miller 55

Εικόνα 3.24. Καταστροφή της Βιβλιοθήκης της Δούκισσας Άννας Αμαλία από πυρκαγιά 58

Εικόνα 3.25. Ο Αιγυπτιακός Ναός της Γνώσης κατά τη διάρκεια της καταστροφής..... 59
Εικόνα 3.26. Καταστροφή της Βιβλιοθήκης του ιερέα στην Τρίπολη του Λιβάνου..... 60
Εικόνα 3.27. Η προσπάθεια κατάσβεσης της φωτιάς στο Ινστιτούτο Επιστημονικής Πληροφόρησης για τις Κοινωνικές Επιστήμες..... 63
Εικόνα 3.28. Η καταστροφή της Δημόσιας Βιβλιοθήκης της Μοσούλης..... 65
Εικόνα 3.29. Φανταστική απεικόνιση της έκρηξης του Βεζούβιου το 79 μ.Χ. 66
Εικόνα 3.30. Ένας από τους καμένους πάπυρους το περιεχόμενο του οποίου αναμένεται να αποκαλυφθεί με τη νέα τεχνική 67
Εικόνα 3.31. Το μνημείο της Βιβλιοθήκης του Κέλσου στην Έφεσσο..... 68
Εικόνα 3.32. Ο σεισμός της Λισαβόνας το 1755. 69
Εικόνα 3.33. Πηγή:http://book-historia.tumblr.com/post/129775928562/i-recently-wrote-a-brief-article-on-the-florence (ανακτήθηκε τον Αύγουστο 2016). 72
Εικόνα 3.34. **a**. Προσπάθεια στεγνώματος και καθαρισμού βιβλίου http://www.florence-flood.com/photos/ **b**. Οι «Mud Angels» επί τω έργω. Πηγές: http://rickzullo.com/art-angry-river-1966-flood-in-florence/ (ανακτήθηκαν τον Αύγουστο 2016)..... 73
Εικόνα 3.35. Καταστροφή στη Βιβλιοθήκη της Φλωρεντίας..... 74
Εικόνα 3.36. Η Βιβλιοθήκη της Σχολής καταστράφηκε από φωτιά..... 75
Εικόνα 3.37. Καταστροφή στη Βιβλιοθήκη του Πανεπιστημίου Tulane στη Νέα Ορλεάνη. 78
Εικόνα 4.1. Η Δομή της Διεύθυνσης Αντιμετώπισης Καταστροφών και Κρίσεων..... 94
Εικόνα 4.2. Στατιστικά στοιχεία δημιουργίας Σχεδίων Αντιμετώπισης Καταστροφών106
Εικόνα 4.3. Το διεθνές αναγνωρισμένο σήμα της πολιτικής προστασίας, που ορίζεται από τους κανόνες του Διεθνούς Ανθρωπιστικού Δικαίου και χρησιμοποιείται ως ένδειξη προστασίας 108
Εικόνα 5.1. Από το άρθρο «Η καταστροφή των βιβλιοθηκών, η τύχη των αρχαιοτήτων και η μαθητική αντίσταση στα σχολεία επι ναζιστικής κατοχής»..... 137

Συντομογραφίες

Γενική Γραμματεία Πολιτικής Προστασίας	Γ.Γ.Π.Π.
Δημόσια Ανεξάρτητα Ιδρύματα	Δ.Α.Ι.
Διαδημοτική Επιχείρηση Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων	ΔΕΔΙΣΑ
Ελληνικός Οργανισμός Τυποποίησης	ΕΛΟΤ
Κέντρο Πολιτισμού Ίδρυμα Σταύρος Νιάρχος	ΚΠΙΣΝ
Κανονισμός Εσωτερικών Ηλεκτρικών Εγκαταστάσεων	Κ.Ε.Η.Ε
Κυπριακή Ένωση Βιβλιοθηκονόμων – Επιστημόνων Πληροφόρησης	ΚΕΒΕΠ
Οργανισμός Αντισεισμικού Σχεδιασμού και Προστασίας	ΟΑΣΠ
Σχέδιο Αντιμετώπισης Καταστροφών	Σ.Α.Κ.

Badan Perpustakaan Daerah (The Aceh Provincial Library)	BPD
Emergency Events Database	EM-DATA
European Exchange Circle on flood mapping	EXCIMAP
Federal Emergency Management Agency	FEMA
International Federation of Library Associations and Institutions	IFLA
National Organization on Disability	NOD
United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs	OCHA
Prevention, Analysis and Tools for Cultural Heritage	PATCH
United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization	UNESCO
The United Nations Office for Disaster Risk Reduction	UNISDR

Κεφάλαιο 1.

Εισαγωγή και Ορολογία

1.1. Εισαγωγή

Από τη σύλληψη της ιδέας μέχρι και την πρώτη εφαρμογή και δημιουργίας τους, οι βιβλιοθήκες αποτέλεσαν και αποτελούν τον ίδιο βασικό φορέα προσπάθειας της διατήρησης της ανθρώπινης γνώσης και μνήμης ζωντανής στο διηνεκές.

Μάλιστα, μαζί με τα μουσεία και τα αρχεία αποτελούν τους βασικούς φορείς των ψηγμάτων γνώσης και μνήμης που έφτασαν από την αρχαιότητα μέχρι σήμερα στα χέρια μας.

Το έργο της Βιβλιοθήκης δεν περιορίζεται στη διαφύλαξη της κληρονομιάς μέσα στους τοίχους ενός κτιρίου αλλά επεκτείνεται στην προστασία και διατήρηση της συλλογικής μνήμης ώστε να αποτελεί την παρακαταθήκη της εθνικής συνείδησης και της κουλτούρας μιας χώρας.

Στην πορεία των χρόνων οι βιβλιοθήκες ανέπτυξαν, μια θεματική εξειδίκευση και διαχωρίστηκαν σε είδη ανάλογα με το είδος της αρχής που τις συντηρεί, την θεματική κατεύθυνση της συλλογή που περιλαμβάνουν, το είδος του υλικού που αποτελείται η συλλογή και φυσικά τους χρήστες στους οποίους απευθύνεται:

Έτσι έχουμε βιβλιοθήκες Ακαδημαϊκές, δημόσιες, σχολικές, ψηφιακές, ιατρικές, θετικών επιστημών, εταιριών, επιχειρήσεων κ.α.

Ειδικά *«η ακαδημαϊκή Βιβλιοθήκη η οποία θα μας απασχολήσει περισσότερο στην παρούσα μελέτη αποτελεί τον πυρήνα του πανεπιστημιακού ιδρύματος μέσα στο οποίο λειτουργεί, συμβάλλοντας στην παραγωγή γνώσης μέσω της έρευνας, στη μετάδοση αυτής μέσω της διδασκαλίας αλλά και στη διάδοση του πολιτισμού, τόσο μέσα από τη διάθεση των συλλογών της, όσο και μέσα από το γενικότερο άνοιγμά της προς την κοινωνία ως πυλώνας πολιτιστικών δραστηριοτήτων».*
Πηγή:*https://www.academia.edu/2440463/Η_Ακαδημαϊκή_Βιβλιοθήκη_στην_ψηφιακή_εποχή_και_η_συμβολή_της_στη_γνώση_και_στον_πολιτισμό_η_περίπτωση_του_ΑΠΘ (ανακτήθηκε τον Αύγουστο 2016)*

Η Βιβλιοθήκη εκτός από τη διαφύλαξη της συλλογικής μνήμης και τη μετάβασή της στις επόμενες γενιές, έχει την ευθύνη του συνεχούς εμπλουτισμού της συλλογής της με νέα τεκμήρια είτε σε έντυπη είτε σε ψηφιακή μορφή.

Ο ρόλος της λοιπόν είναι διπλός: Διατήρηση και εμπλουτισμός της συλλογής και προστασία της περιουσίας της. Δυστυχώς ο ρόλος αυτός της Βιβλιοθήκης υποβαθμίζεται και παραμελείται εξαιτίας της μη σύνδεσής της με άμεσα οικονομικά οφέλη.

Τα βασικά εμπόδια και οι κίνδυνοι στην προσπάθεια της φύλαξης και προστασίας της ακεραιότητας της συλλογής της προέρχονται από τρεις παράγοντες. Αυτοί διαχωρίζονται από τη αφετηρία του εν δυνάμει κινδύνου.

Ο πρώτος παράγοντας είναι οι φυσικοί κίνδυνοι και οι πιθανές καταστροφές που μπορεί να προκαλέσουν. Όπως γράφει η Σοφία Καραμάνου *(http://www.fire.gr/?p=5379*) «*μια φυσική καταστροφή, όταν συμβαίνει, αποτελεί ένα κοινωνικό γεγονός. Από μόνο του ένα ακραίο φυσικό φαινόμενο για να χαρακτηρισθεί καταστροφή πρέπει να έχει επιπτώσεις στην ανθρώπινη κοινωνία. Αυτό σημαίνει ότι για να θεωρήσουμε ένα φαινόμενο φυσική καταστροφή θα πρέπει να υπάρχει αλληλεπίδραση με την κοινωνική ανθρωποκεντρική παρουσία και με καταστροφικές επιπτώσεις στην τελευταία*».

Ο δεύτερος παράγοντας είναι όλα τα ανθρωπογενή και τεχνολογικά αίτια. Όλα τα τεχνολογικά έργα του ανθρώπου έχουν τις θετικές και τις αρνητικές συνέπειες τους. Όταν όμως συμβαίνουν καταστροφές που οφείλονται σε τεχνολογικά αίτια, ο ρόλος τους είναι αρνητικός. Επίσης τα ανθρώπινα πάθη που οδηγούν σε πολέμους, η δογματική άρνηση της διαφορετικής άποψης, με τη μορφή της λογοκρισίας και όλες οι ενέργειες των ανθρώπων προς επιβολή «της δικής τους αλήθειας», αποτελούν μεγάλος μέρος αιτιών των καταστροφών που έχουν συμβεί ή συμβαίνουν στις βιβλιοθήκες.

Ο τρίτος παράγοντας αποτελεί την λεγόμενη «ήσυχη καταστροφή» που προέρχεται από μικροοργανισμούς και τη φθορά του υλικού εξαιτίας της ποιότητας που είναι κατασκευασμένα τα τεκμήρια ώστε να αντέξουν στην πορεία των χρόνων.

Αν προσθέσουμε και την έλλειψη οικονομικών πόρων οι οποίοι είναι απαραίτητοι για την αντιμετώπιση και των τριών παραγόντων καταστροφής τότε έχουμε όλα τα κομμάτια που χρειάζονται για να έχουμε μια πλήρη εικόνα της κατάστασης.

Στη συνέχεια όμως της μελέτης θα μας απασχολήσουν οι δύο πρώτοι παράγοντες. Επίσης θα πρέπει να θεωρήσουμε ως δεδομένη μια ελάχιστη οικονομική δυνατότητα ώστε να πραγματοποιηθούν τα απαραίτητα έργα για να μπορέσουμε να οργανώσουμε και να αντιμετωπίσουμε τους κινδύνους και τις καταστροφές.

Η παρούσα δε διπλωματική εργασία η οποία εκπονήθηκε στο πλαίσιο του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών «Διαχείριση περιβάλλοντος καταστροφών και κρίσεων» έχει σκοπό να βοηθήσει να καταλάβουμε καλύτερα την μεγάλη σημασία που έχουν οι βιβλιοθήκες από την αρχαιότητα μέχρι σήμερα, να καταγράψει τις ιστορικές καταστροφές των βιβλιοθηκών, να γνωστοποιήσει τις υπάρχουσες προδιαγραφές ασφαλείας, και να βάλει τις βάσεις για έναν ουσιαστικό και ολοκληρωμένο σχεδιασμό για την προστασία και την ασφάλεια τόσο των χρηστών και του προσωπικού της Βιβλιοθήκης όσο και της συλλογής της.

1.2. Ορολογία

Για να μπορέσει όμως, η παρούσα εργασία, να κάνει κατανοητή όλη τη χρησιμοποιούμενη ορολογία σε όλους τους μελλοντικούς μελετητές και κριτές της, αφού στόχος δεν είναι να την μελετήσουν και να την κρίνουν μόνο οι κατάλληλα καταρτισμένοι αναγνώστες αλλά να την προσεγγίσουν και άλλοι αναγνώστες που αντιμετωπίζουν με ευαισθησία την προστασία της πνευματικής μας κληρονομιάς, σκοπεύει να παρουσιάσει συνοπτικά τις εννοιολογικές ερμηνείες της επιστημονικής ορολογίας.

Οι περισσότεροι επιστημονικοί όροι οι οποίοι είναι απαραίτητο να γνωρίζει ο αναγνώστης είναι: οι παρακάτω και προέρχονται από το βιβλίο των Ε. Λέκκα και Μ. Ανδρεαδάκη: *Εισαγωγή στη Θεωρία της Διαχείρισης Καταστροφών και Κρίσεων*

***Καταστροφή** είναι κάθε ταχείας ή βραδείας εξέλιξης φυσικό φαινόμενο ή τεχνολογικό συμβάν στο χερσαίο, θαλάσσιο και εναέριο χώρο, το οποίο προκαλεί εκτεταμένες δυσμενείς επιπτώσεις στον άνθρωπο, καθώς και στο ανθρωπογενές ή φυσικό περιβάλλον (Υ.Α 1299/2003 (ΦΕΚ 423 Β΄/10-4-2003) και αναθεωρήθηκε με συμπληρωματική Υ.Α. 3384/2006 (ΦΕΚ 776/28-6-06) με την οποία εγκρίθηκε το Ειδικό Σχέδιο «Διαχείριση Ανθρώπινων Απωλειών».) Χρύσα Γκουντρομίχου:Βασικές έννοιες διαχείρισης καταστροφών αρχές σχεδιασμού Πηγές: http://www.oasp.gr/userfiles/file/Goudromichou.pdf http://civilprotection.gr/el/γενικό-σχέδιο-πολιτικής-προστασίας (ανακτήθηκαν τον Αύγουστο 2016)*

Ένας ακόμη ορισμός που αποτυπώνει την έννοια του όρου της καταστροφής και είναι ευρείας αποδοχής, έχει διατυπωθεί από τη Στρατηγική για τη Μείωση των Καταστροφών των Ηνωμένων Εθνών (UNISDR, 2009) και αναφέρεται στο εγχειρίδιο της Μιράντας Δανδουλάκη: Καλλικράτης. Πολιτική Προστασία και Αυτοδιοίκηση. Σύμφωνα με αυτόν, «*ως καταστροφή ορίζεται μια σημαντική διατάραξη της λειτουργίας μιας κοινότητας ή κοινωνίας η οποία συνδέεται με εκτεταμένες απώλειες και επιπτώσεις (ανθρώπινες, υλικές, οικονομικές ή περιβαλλοντικές) που ξεπερνούν την ικανότητα της κοινότητας ή κοινωνίας να ανταπεξέλθει με ίδιους πόρους.» Πηγή: http://web3.eetaa.gr:8080/ekdoseis/pdf/144.pdf (ανακτήθηκε τον Ιούνιο 2006)*

Οι καταστροφές μπορεί να είναι τεχνολογικές, βιολογικές, χημικές ή πυρηνικές και άλλου είδους που μπορεί να προκληθούν κατά τη διάρκεια ειρηνικής περιόδου, προκαλώντας καταστάσεις εκτάκτου ανάγκης.

***Κίνδυνος:** Ο κίνδυνος (Hazard) ορίζεται ως ένα δυνητικά καταστροφικό γεγονός , φαινόμενο ή ανθρώπινη δραστηριότητα που μπορεί να προκαλέσει απώλειες ζωής ή τραυματισμούς, ζημιές σε περιουσίες, κοινωνικές και οικονομικές διαταραχές ή περιβαλλοντική υποβάθμιση. Επίσης, ο όρος μπορεί να αναφέρεται στην πιθανότητα εκδήλωσης ενός τέτοιου φαινομένου σε μια περιοχή, ειδικά όταν συσχετίζεται με την τρωτότητα και τη διακινδύνευση.*

Οι κίνδυνοι μπορεί να εκδηλωθούν μεμονωμένα, διαδοχικά ή σε συνδυασμό όσον αφορά την προέλευση τους και τα αποτελέσματα τους. Κάθε κίνδυνος χαρακτηρίζεται από την θέση του, την ένταση του, την συχνότητα του και την πιθανότητα εκδήλωσης του. (Λέκκας, Ε. Ανδρεαδάκης, Μ, 2015).

Ο όρος **Hazard** αποδίδεται στα ελληνικά, από πολλές επιστημονικές ομάδες και με τη λέξη **Επικινδυνότητα.** Ο όρος χρησιμοποιείται στην ανάλυση των πιθανών γεγονοτων όταν μιλάμε για διαχείριση καταστροφών.Εκεί όταν αναφερόμαστε στην έννοια της άρσης επικινδυνοτήτων, ενοούμε συνήθως *τις ανθρωπογενείς αντικειμενικές συνθήκες που δημιουργούν δυνάμει δυσμενείς συνέπειες κατά τη διάρκεια μιας καταστροφής (π.χ. μη στερεωμένες βιβλιοθήκες που μπορεί να προκαλέσουν ατυχήματα στη διάρκεια σεισμού). Στην περίπτωση αυτή οι επικινδυνότητες αποτελούν συστατικό στοιχείο της τρωτότητας. (Λέκκας, Ε. Ανδρεαδάκης, Μ, 2015)*

Τρωτότητα: *Η Τρωτότητα (Vulnerability) ορίζεται ως οι συνθήκες που καθορίζονται από φυσικούς, κοινωνικούς, οικονομικούς και περιβαλλοντικούς παράγοντες ή διεργασίες, που αυξάνουν την ευπάθεια μιας κοινωνίας στις επιπτώσεις των κινδύνων. Ουσιαστικά η τρωτότητα αντιπροσωπεύει το βαθμό κατά τον οποίο ένας πληθυσμός ή ένα άτομο αδυνατεί να προβλέψει, να αντέξει, να αντισταθεί και να ανακάμψει από τις επιπτώσεις μιας καταστροφής.*

Εναλλακτικά, η τρωτότητα μπορεί να προσδιοριστεί ως: «τα χαρακτηριστικά ενός ατόμου ή μιας ομάδας ανθρώπων, βάσει των ικανοτήτων τους να αντεπεξέλθουν και να αντιμετωπίσουν μια καταστροφή και να ανακάμψουν από τις επιπτώσεις της. Η τρωτότητα περιλαμβάνει ένα συνδυασμό παραγόντων που καθορίζουν το βαθμό κατά τον οποίο η ζωή και το περιβάλλον ενός ατόμου εκτίθεται σε κίνδυνο από ένα διακριτό και αναγνωρίσιμο γεγονός της φύσης ή της κοινωνίας» (από το βιβλίο *Blaikie et al 1994) (Λέκκας, Ε. Ανδρεαδάκης, Μ, 2015).*

Ευπάθεια και Ικανότητα

Η τρωτότητα βρίσκεται σε άμεση συνάρτηση με την ευπάθεια δηλαδή τους παράγοντες που δημιουργούν τις προϋποθέσεις για τη εξέλιξη ενός κινδύνου σε καταστροφή και με την ικανότητα της αντίστασης στις επιπτώσεις μιας καταστροφής και στην συνέχεια της ανάκαμψης.

Η Ευπάθεια (Susceptibility*), αφορά τους λειτουργικούς παράγοντες μιας κοινωνίας που επιτρέπουν σε ένα κίνδυνο να προκαλέσει μια κατάσταση έκτακτης ανάγκης (καταστροφή), π.χ. εγγύτητα στον κίνδυνο ή επίπεδο ανάπτυξης. (Λέκκας, Ε. Ανδρεαδάκης, Μ, 2015).*

Η Ικανότητα (Capacity) *αποτελεί ένα συνδυασμό όλων των δυνάμεων και των διαθέσιμων πόρων μιας κοινωνίας που μπορεί να μειώσει τον βαθμό της διακινδύνευσης ή των επιπτώσεων μιας καταστροφής. Περιλαμβάνει φυσικά, θεσμικά ή οικονομικά μέσα καθώς και ειδικευμένο προσωπικό ή κοινωνικά και διαρθρωτικά χαρακτηριστικά όπως καθοδήγηση και διαχείριση. (Λέκκας, Ε. Ανδρεαδάκης, Μ, 2015).*

Διακινδύνευση (Risk)*: Η πιθανότητα επιζήμιων συνεπειών ή οι αναμενόμενες απώλειες (θάνατοι, τραυματισμοί, περιουσία, συνθήκες διαβίωσης, οικονομική δραστηριότητα που διαταράχτηκε ή ζημιές στο περιβάλλον) που προκύπτουν από την αλληλεπίδραση ανάμεσα στους φυσικούς και ανθρωπογενείς κινδύνους στις εκάστοτε συνθήκες τρωτότητας (*Εικόνα 1.1*).*

Τα δύο βασικά στοιχεία της έκφρασης της διακινδύνευσης (R), είναι:

- *η πιθανότητα εκδήλωσης ενός γεγονότος – Κίνδυνος (Η), και*
- *ο βαθμός της ευπάθειας (τρωτότητα) του εκτιθέμενου στοιχείου – Τρωτότητα (V)*

η τρωτότητα αντισταθμίζεται από την ικανότητα (capacity,C) της κοινωνίας να αντιμετωπίσει το καταστροφικό γεγονός.

Συμβατικά η διακινδύνευση εκφράζεται από την σχέση:

Risk=Hazard x Vulnerability/Capacity (ή R=HxV/C, ή απλούστερα, R=HxV) (Λέκκας, Ε. Ανδρεαδάκης, Μ, 2015).

Εικόνα 1.1. Διαδικασία εκτίμησης της διακινδύνευσης σε σχέση με τους παράγοντες που τηδημιουργούν. (Λέκκας, Ε. Ανδρεαδάκης, Μ, 2015).

«**Διαχείριση της διακινδύνευσης** *Η διαχείριση κινδύνου είναι κεντρικός πυρήνας της διαχείρισης στρατηγικής κάθε οργανισμού. Είναι η διεργασία με την οποία οι οργανισμοί προσεγγίζουν μεθοδικά τους κινδύνους που σχετίζονται με τις δραστηριότητές τους, με σκοπό την επίτευξη αειφόρου οφέλους σε κάθε δραστηριότητα και επί του χαρτοφυλακίου όλων των δραστηριοτήτων. ISO/IEC Guide 73 (Σαριδάκης, Ι.)» Πηγές:https://www.theirm.org/media/886331/Risk_Management_Standard_Greek_000.pdf http://www.elot.gr/2012_12_ixs_RISK.pdf*

Ο σχεδιασμός της διαχείρισης των καταστροφών αποτελεί το βασικό κομμάτι στην ετοιμότητα για την μείωση των κινδύνων και την αντιμετώπιση των καταστροφών. Αποτυπώνεται στο λεγόμενο κύκλο της διαχείρισης των καταστροφών και κατά βάση είναι κοινός σε όλα τα στρατηγικά σχέδια έστω και αν η ανάλυση του παρουσιάζει παραλλαγές, σε πολλές επιστημονικές εργασίες, τόσο στις φάσεις και τα στάδια όσο και στις ονομασίες. Ένα σχέδιο του λεγόμενου κύκλου διαχείρισης καταστροφών δίδεται παρακάτω. (Λέκκας, Ε. Ανδρεαδάκης, Μ, 2015).

Οι Φάσεις και τα στάδια του κύκλου είναι:

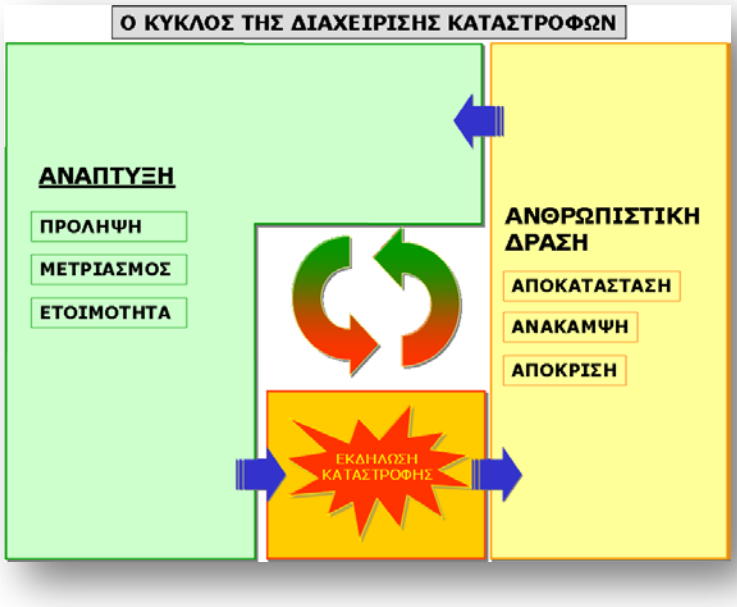
Φάση Ανάπτυξης

Η φάση ανάπτυξης συμπεριλαμβάνει όλα τα στάδια που σχετίζονται με τις δράσεις μιας κοινωνίας πριν την εκδήλωση ενός καταστροφικού φαινομένου. Τα στάδια αυτά είναι:

- *το πρώτο στάδιο – Πρόληψη,*
- *το δεύτερο στάδιο – Μετριασμός,*
- *το τρίτο στάδιο – Ετοιμότητα.*

Θεωρείται μια φάση που στοχεύει στην ανάπτυξη μιας κοινωνίας μέσα από την θεσμοθέτηση μέτρων σε διαχειριστικό επίπεδο που θα έχουν ως αντικείμενο:

- *την ελαχιστοποίηση των επιπτώσεων από πιθανές καταστροφές και*
- *την αύξηση της ικανότητας και της αντίληψης της κοινωνίας σε θέματα καταστροφών*
- *μέσα από ενημερωτικά και εκπαιδευτικά προγράμματα.* (Λέκκας, Ε. Ανδρεαδάκης, Μ, 2015).

Εικόνα 1.2. Φάσεις και Στάδια του Κύκλου Διαχείρισης Καταστροφών. (Λέκκας, Ε. Ανδρεαδάκης, Μ, 2015).

Πρόληψη: *Το στάδιο της πρόληψης (prevention) περιλαμβάνει δράσεις για την απόλυτη αποφυγή των δυνητικών επιπτώσεων των κινδύνων και στοχεύουν στην ελαχιστοποίηση των*

σχετικών περιβαλλοντικών, τεχνολογικών και βιολογικών καταστροφών. Οι δράσεις αυτές πρέπει να είναι σχεδιασμένες για να παρέχουν μόνιμη προστασία από τις καταστροφές. (Λέκκας, Ε. Ανδρεαδάκης, Μ, 2015).

Μετριασμός: *Το στάδιο του* ***μετριασμού (****mitigation) περιλαμβάνει θεσμικά και μη θεσμικά μέτρα όπως η κατασκευή έργων με υψηλό βαθμό ασφαλείας και ο σχεδιασμός και τυποποίηση των χρήσεων γης (land use planning). Τα μέτρα αυτά λαμβάνονται με στόχο να ελαχιστοποιήσουν τις δυνητικές επιπτώσεις των φυσικών καταστροφών, της περιβαλλοντικής υποβάθμισης και των τεχνολογικών κινδύνων. (Λέκκας, Ε. Ανδρεαδάκης, Μ, 2015).*

Ετοιμότητα: *Με τον όρο ετοιμότητα ορίζουμε το σύνολο των δράσεων και μέτρων που λαμβάνονται εκ των προτέρων για να διασφαλίσουν αποτελεσματική αντίδραση στις επιπτώσεις των κινδύνων, συμπεριλαμβανόμενης της έκδοσης έγκαιρων και αποτελεσματικών προειδοποιήσεων και προσωρινής εκκένωσης ανθρώπων και περιουσιών από περιοχές που απειλούνται.*

Το στάδιο της ετοιμότητας (preparedness) περιλαμβάνει τις δράσεις που στοχεύουν στην ελαχιστοποίηση των απωλειών ζωής, καθώς και στην διευκόλυνση της σύντομης και αποτελεσματικής διάσωσης, αρωγής και αποκατάστασης μέσα από την εκπαίδευση των πολιτών την λειτουργία και ανάπτυξη σχεδίων εκκένωσης, την παροχή ιατρικής βοήθειας και την ικανότητα παροχής τροφής και στέγης στα θύματα. (Λέκκας, Ε. Ανδρεαδάκης, Μ, 2015).

Φάση Επιπτώσεων

Στη φάση των επιπτώσεων, τίθεται σε εφαρμογή ο σχεδιασμός της διαχείρισης έκτακτης ανάγκης. Περιλαμβάνει την καθιέρωση σχεδιασμού, θεσμοθέτησης και διευθετήσεων ώστε να δεσμεύσει την προσπάθεια της κυβέρνησης, εθελοντικών και ιδιωτικών αντιπροσώπων σε ένα κατανοητό και συντονισμένο τρόπο αντίδρασης σε όλο το φάσμα των αναγκών μιας έκτακτης ανάγκης. (Λέκκας, Ε. Ανδρεαδάκης, Μ, 2015).

Φάση Απόκρισης

Η απόκριση στις καταστροφές αφορά την αντιμετώπιση των προβλημάτων μετά από μια καταστροφή και περιλαμβάνει τα στάδια:

- *Αρωγής*
- *Ανακατασκευής*
- *Επανακατοίκησης (*Λέκκας, Ε. Ανδρεαδάκης, Μ, 2015).

Κεφάλαιο 2.

Καταστροφές που επηρέασαν τις Βιβλιοθήκες (Αρχαιότητα μέχρι σήμερα)

2.1. Φυσικές Καταστροφές και Βιβλιοθήκες

Αν και φαίνεται εύκολο να ορίσουμε την έννοια της φυσικής καταστροφής εντούτοις μια απλοϊκή ερμηνεία θα διαστρέβλωνε την πραγματική σημασία της. Για το λόγο αυτό θα πρέπει να αποτυπώσουμε τον όρο με βάση την επιστημονική θεώρηση των πραγμάτων.

Ο Λέκκας (2002) αναφέρει στο βιβλίο του Φυσικές Καταστροφές ότι ο όρος Φυσική Καταστροφή ορίζεται με τρεις διαφορετικούς τρόπους, ανάλογα το κέντρο βάρους που τοποθετεί η επιστημονική κοινότητα στην ερμηνεία του όρου.

Οι τρεις ορισμοί της Φυσικής Καταστροφής, είναι:

- *«Τα στοιχεία εκείνα του φυσικού περιβάλλοντος που είναι βλαβερά για τον άνθρωπο και προκαλούνται από δυνάμεις ξένες και άγνωστες σ' αυτόν.*

- *Η πιθανότητα εμφάνισης ενός δυνητικά καταστροφικού γεγονότος μέσα σε μια συγκεκριμένη χρονική περίοδο και σε μια συγκεκριμένη γεωγραφική περιοχή.*

- *Μια φυσική ή ανθρωπογενής γεωλογικής κατάσταση ή φαινόμενο κατά την οποία παρουσιάζεται πραγματικός ή δυνητικός κίνδυνος για την ανθρώπινη ζωή ή τις περιουσίες.»*
  Πηγή:http://labtect.geol.uoa.gr/pages/lekkase/PDF%20Files/fysikes_katastrofes.pdf

Οι φυσικές καταστροφές κατατάσσονται σε:

- **Υδρομετεωρολογικές καταστροφές** οι οποίες είναι οι:
  - Πλημμύρες
  - Καταιγίδες
  - Τυφώνες και κυκλώνες
  - Χιονοθύελλες
  - Ξηρασία
  - Ερημοποίηση
  - Καύσωνες

- Δασικές Πυρκαγιές

- **Γεωλογικές καταστροφές** οι οποίες είναι οι:
  - Οι σεισμοί
  - Τα ηφαίστεια
  - Οι κατολισθήσεις
  - Το τσουνάμι
  - Η παράκτια διάβρωση και
  - Οι ανθρωπογενείς γεωλογικές καταστροφές

- **Βιολογικές καταστροφές**, οι οποίες είναι:
  - Επιδημίες
  - Ασθένειες καλλιεργειών και ζώων
  - Επιδρομές εντόμων και τρωκτικών

Οι πιο συχνές φυσικές καταστροφές που έχουν συμβεί σε βιβλιοθήκες παγκοσμίως, από την αρχαιότητα μέχρι σήμερα, είναι με σειρά συχνότητας οι:

Υδρομετεωρολογικές καταστροφές: Οι συχνότερες τέτοιες καταστροφές είναι οι Πλημμύρες. **Πλημμύρα** έχουμε εξαιτίας πολύ ισχυρών βροχοπτώσεων, ισχυρών ή τροπικών καταιγίδων, εξαιτίας της ανόδου της στάθμης των ποταμών ή και από το λιώσιμο χιονιού. Πλημμύρα επίσης έχουμε όταν υποχωρήσει ένα φράγμα με αποτέλεσμα τεράστιοι όγκοι νερού να επεισέλθουν με τρομακτική ορμή σε χώρους όπου βρίσκονται άνθρωποι π.χ. σε ένα χωριό ή σε μια πόλη που βρίσκεται σε μια κοιλάδα.

Πηγή: http://www.gscp.gr/ggpp/site/home/ws/promote/fisikes/sismi.csp (ανακτήθηκε τον Ιούνιο 2016)

Παράδειγμα τέτοιας καταστροφής και ορόσημο στην ιστορία της οργάνωσης στην αντιμετώπιση καταστροφών στις βιβλιοθήκες είναι η καταστροφή στη Φλωρεντία το 1966, που προκλήθηκε από πλημμύρα, την οποία θα δούμε αναλυτικότερα στο κεφάλαιο 3.2.

Γεωλογικές καταστροφές. Η συχνότερη μορφή τέτοιας καταστροφής προέρχεται από τους **σεισμούς.** Ο σεισμός είναι ένα φαινόμενο που εκδηλώνεται συνήθως χωρίς προειδοποίηση. Το φυσικό αυτό φαινόμενο έχει συνήθως μικρή διάρκεια, από μερικά δευτερόλεπτα έως μερικά λεπτά, και αναλόγως την ένταση και το εστιακό βάθος προκαλεί μικρές ή μεγάλες καταστροφές καθώς και ανθρώπινα θύματα.

Πηγή:http://www.gscp.gr/ggpp/site/home/ws/promote/fisikes/sismi.csp (ανακτήθηκε τον Ιούνιο 2016)

Ένας σεισμός που προκάλεσε τεράστιες υλικές ζημιές και ανθρώπινα θύματα έγινε στην Πορτογαλία το 1755. Θύμα, μεταξύ άλλων, της καταστροφής ήταν και η Βασιλική Βιβλιοθήκη της Πορτογαλίας στην πόλη της Λισαβόνας.

Άλλο είδος γεωλογικής καταστροφής που έχει προκαλέσει τεράστιες καταστροφές, ιδιαίτερα στην αρχαιότητα, είναι η **έκρηξη ηφαιστείου**. Ως ηφαίστειο ορίζεται μία δίοδος από το εσωτερικό της γης (το μανδύα) μέσω του οποίου διέρχεται και εκχύνεται στην επιφάνεια της γης, πολλές φορές με μορφή έκρηξης, διάπυρο υλικό (το λεγόμενο μάγμα) το οποίο αποτελείται από πετρώματα και αέρια. *Πηγή: https://el.wikipedia.org/wiki/Ηφαίστειο (ανακτήθηκε τον Αύγουστο 2016)*

Ο Βεζούβιος είναι ένα ηφαίστειο το οποίο εξερράγη το 79 μ.Χ. και κατέστρεψε τις πόλεις Πομπηία, Ηράκλειο, και Σταβίες. Όλοι οι πάπυροι, που φυλάσσονταν εκεί, είχαν την ίδια τύχη με τις πόλεις και τους ανθρώπους. Θάφτηκαν από τη στάχτη και την λάβα.

Μια ακόμη καταστροφή που ανήκει στην κατηγορία των γεωλογικών καταστροφών είναι το **τσουνάμι.** .Τσουνάμι που είναι ιαπωνική λέξη και σημαίνει «κύμα του λιμανιού» είναι ένα θαλάσσιο φαινόμενο και εκδηλώνεται με την απότομη μετατόπιση μεγάλης ποσότητας νερού σε έναν ωκεανό, μια θάλασσα ή μια λίμνη και εκδηλώνεται με την μορφή κυμάτων. Ως αιτία δημιουργίας ενός τσουνάμι μπορεί είναι ένας υποθαλάσσιος σεισμός, μια υποθαλάσσια έκρηξη ηφαιστείου ή μία απότομη και σφοδρή κατολίσθηση πλευράς βουνού ή ηφαιστείου, στη θάλασσα.

Παράδειγμα τέτοιας καταστροφής αποτελεί το Τσουνάμι στον Ινδικό Ωκεανό με τεράστιες ανθρώπινες απώλειες και τεράστιες υλικές ζημιές συμπεριλαμβανομένων και βιβλιοθηκών.

Επίσης δημιουργία τσουνάμι είχαμε και μετά το στο σεισμό της Λισαβόνας το 1755. Το ύψος του έφτασε τα 6 μέτρα και ολοκλήρωσε την καταστροφή που ξεκίνησε με τον σεισμό των 9 ρίχτερ.

2.2. Ανθρωπογενείς Καταστροφές και Βιβλιοθήκες

Ονομάζονται ανθρωπογενείς καταστροφές διότι το αποτέλεσμα τους οφείλεται σε ανθρώπινες δράσεις και γενικά έχουν στο επίκεντρο της γέννησης, της ανάπτυξης και της πρόκλησής τους τον ανθρώπινο παράγοντα ο οποίος μπορεί να συμμετέχει είτε ενεργά είτε παθητικά στην πρόκληση της καταστροφής.

Οι σημαντικότερες ανθρωπογενείς δράσεις, οι κίνδυνοι που προκύπτουν από αυτές καθώς και οι σημαντικότερες καταστροφές που έχουν συμβεί ή συνεχίζουν να συμβαίνουν και έχουν προκαλέσει τεράστιες απώλειες σε βιβλιοθήκες και το υλικό τους, από την αρχαιότητα μέχρι σήμερα, είναι αυτές που γενικώς απειλούν και όλους τους ανθρώπους σε όλες τους τις ενέργειες και εκδηλώσεις.

Τα είδη των ανθρωπογενών δράσεων που προκαλούν καταστροφές (Εικόνα 2.1) είναι:

Εικόνα 2.1. Τα είδη των ανθρωπογενών δράσεων που προκαλούν καταστροφές

Πιο συγκεκριμένα μία ανθρωπογενής καταστροφή μπορεί να οφείλεται:

- σε τεχνική αστοχία π.χ. ή κατάρρευση ενός φράγματος, ή κατάρρευση ενός κτιρίου.

- Σε τρομοκρατική δράση, η οποία μπορεί να περιλαμβάνει την τοποθέτηση ενός εκρηκτικού μηχανισμού σε μια Βιβλιοθήκη, την ομηρία υπαλλήλων ή και χρηστών της Βιβλιοθήκης, την πρόκληση πυρκαγιάς κ.α. Στον κατάλογο που ακολουθεί, με τις καταστροφές στις βιβλιοθήκες, υπάρχουν πολλά παραδείγματα εμπρησμών και καταστροφών. Όμως υπάρχει και ένα παράδειγμα οργανωμένης αντιμετώπισης της καταστροφής από πυρκαγιά. Είναι η πολύ καλή δουλειά που έγινε στη Βιβλιοθήκη Elisabeth C. Miller που είναι μια από τις βιβλιοθήκες του Πανεπιστημίου της Ουάσιγκτον. Το τελικό αποτέλεσμα της καταστροφής ήταν ελάχιστο.

- Σε ένα πυρηνικό ή βιομηχανικό ατύχημα όπως ήταν η έκρηξη στον πυρηνικό αντιδραστήρα του Τσερνόμπιλ. Η πρόκληση ενός τέτοιου ατυχήματος τις περισσότερες φορές οφείλεται στην έλλειψη σχεδιασμού και αντίδρασης στην πιθανότητα ενός ατυχήματος, στην εμφάνιση ενός αστάθμητου παράγοντα, στη μεταφορά επικίνδυνων ουσιών με μέσα μεταφοράς (πλοία, τρένα, αεροπλάνα), οι κακοτεχνίες στην κατασκευή ενός εργοστασίου πυρηνικών ή επικίνδυνων βιομηχανικών ουσιών, κ.α. Παράδειγμα καταστροφής βιβλιοθηκών εξαιτίας ενός π.χ. πυρηνικού ατυχήματος είναι οι βιβλιοθήκες στην πόλη Πριπυάτ στην τότε Σοβιετική Ένωση και σήμερα Ουκρανία.

- Σε πολέμους. Πάρα πολλές καταστροφές σε βιβλιοθήκες, έχουν γίνει από την αρχαιότητα μέχρι σήμερα και οφείλονται σε πολέμους. Η μανία του κατακτητή να εξαλείψει κάθε ίχνος από τον κατακτημένο οδηγεί άμεσα ή έμμεσα στην καταστροφή και των βιβλιοθηκών θεωρώντας τες ως πνευματικό θεματοφύλακα των ιδεών του κατακτημένου. Η μισαλλοδοξία που επικρατεί σε τέτοιες καταστάσεις καταργεί κάθε έννοια διαφορετικότητας, διαλόγου και πλουραλισμού. Τέτοια παραδείγματα έχουμε

στη διάρκεια του 20ου αιώνα πάρα πολλά. Τα πιο χαρακτηριστικά είναι βέβαια οι καταστροφές στη διάρκεια των δύο Παγκοσμίων Πολέμων και ιδιαίτερα κατά τη διάρκεια του 2ου Παγκοσμίου.

- Στην λογοκρισία. Αποτελεί ένα μέτρο απαγόρευσης της ανθρώπινης έκφρασης είτε προφορικής είτε γραπτής (έντυπης ή ηλεκτρονικής μέσω κυρίως του διαδικτύου) είτε και στις δύο μορφές συγχρόνως. Στις περισσότερες περιπτώσεις ασκείται από την κρατική εξουσία στην προσπάθεια της να έχει τον έλεγχο της κοινωνίας. Υπάρχουν ατελείωτα παραδείγματα λογοκρισίας. Κυρίως αφαίρεση και καταστροφή βιβλίων από βιβλιοθήκες τα οποία θεωρούνται ως αντίθετα στα πιστεύω της εξουσίας. Τέτοιες καταστροφές είχαμε τόσο από τους Γερμανούς κατά τη διάρκεια του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου, όσο και την περίοδο της Σοβιετικής Ένωσης όπου υπήρχαν απαγορεύσεις σε συγκεκριμένα βιβλία τα οποία δεν επιτρεπόταν να βρίσκονται ούτε στις συλλογές των βιβλιοθηκών. Με διάφορες μορφές η λογοκρισία φτάνει μέχρι τις ημέρες μας με προφάσεις π.χ. ότι ψηφιοποιούμε μόνο το υλικό που ζητείται και το υπόλοιπο δεν θα είναι προσβάσιμο μέχρι να υπάρξει αρκετή ζήτηση.

  Για την αντιμετώπιση της η Οικουμενική Διακήρυξη των δικαιωμάτων του Ανθρώπου από τον Ο.Η.Ε., το 1948, στο άρθρο 19 «*εγγυάται την ελευθερία του λόγου από όλες τις μορφές λογοκρισίας*». Επίσης το Σύνταγμα της Γερμανίας που ψηφίστηκε το 1949, μετά το τέλος του Β΄ Παγκοσμίου, αναφέρει, σχετικά με το θέμα, ότι «Λογοκρισία δεν επιτρέπεται» *Πηγή: https://el.wikipedia.org/wiki//Λογοκρισία (ανακτήθηκε τον Αύγουστο 2016)*

- Στη θρησκευτική μισαλλοδοξία. Το μίσος ενάντια σε όσους έχουν διαφορετική θρησκευτική άποψη έχει οδηγήσει την ανθρωπότητα σε απίστευτες αγριότητες και σφαγές. Η μηδενική ανοχή που οφείλεται στην άρνηση της θρησκείας άλλων ανθρώπων και η φιλοσοφία της μοναδικής αλήθειας είναι από αρχαιοτάτων χρόνων ίσως η σημαντικότερη αιτία που προκαλεί πολέμους, βία, θάνατο, εμπρησμούς και ότι χειρότερο μπορούμε να φανταστούμε. Δυστυχώς είναι μέχρι σήμερα ίσως η μεγαλύτερη απειλή για τους ανθρώπους όσο και για τις βιβλιοθήκες που εκ φύσεως φυλάσσουν «όλες τις αλήθειες του κόσμου» .

Κεφάλαιο 3.

Κατάλογος κατεστραμμένων Βιβλιοθηκών από Φυσικά ή Ανθρωπογενή Αίτια

3.1. Κατάλογος κατεστραμμένων Βιβλιοθηκών από ανθρωπογενή αίτια: Χρονολογική καταγραφή

Στην πορεία της ιστορίας της ανθρωπότητας, αρκετοί πολιτισμοί δημιούργησαν σπουδαία έργα και χώρους διαφύλαξης της γνώσης. Οι χώροι αυτοί αποτέλεσαν τις βιβλιοθήκες. Δυστυχώς διάφοροι βάρβαροι αλλά και «πολιτισμένοι» λαοί επιδόθηκαν σε λεηλασίες και καταστροφές αυτών με αποτέλεσμα τεράστιος αριθμός ντοκουμέντων της γνώσης να καταστραφεί για πάντα και να μην μπορεί να ανακτηθεί. Μόνο μικρά αποσπάσματα αυτής της γνώσης, ειδικά αυτής που παράχθηκε στην αρχαιότητα, έχουν διασωθεί και γνωρίζουμε για την ύπαρξη πολλών ντοκουμέντων μόνο μέσα στις αναφορές που γίνονται από τα διασωθέντα τεκμήρια.

Όλες οι πληροφορίες που έχουμε συγκλίνουν ότι οι πρώτες βιβλιοθήκες δημιουργήθηκαν στις περιοχές της Μεσοποταμίας και της Αιγύπτου. Ήταν κυρίως συλλογές του κράτους και αποτελούνταν ως επί το πλείστον από έγγραφα εμπορικά, νομικά, διοικητικά. Υπήρχαν όμως και ιδιωτικές συλλογές. (Στάικος, 1996). *Η Βιβλιοθήκη αποτελούσε συνεπώς, έναν προνομιακό χώρο όχι μόνο διαφύλαξης της γνώσης, αλλά και εκμάθησης της γραφής και μύησης στον κόσμο της γνώσης. Το γεγονός ότι οι βιβλιοθήκες στεγάζονταν σε δημόσια βασιλικά ή του ιερατείου κτίρια δηλώνει συνήθως ότι οι συλλογές δεν ήταν ανοιχτές για το κοινό. Αντιθέτως η πρόσβαση ήταν εφικτή σε ορισμένες μόνο κοινωνικές τάξεις* (Lernen, 2001, Στάικος, 2002, Χ. Μπάνου κ.α.)

Όλες οι βιβλιοθήκες της αρχαιότητας καταστράφηκαν και χάθηκαν από διάφορες αιτίες. Παρακάτω παρουσιάζονται όσες βιβλιοθήκες έχουν ιστορικά καταγραφεί για την σημασία και την σπουδαιότητα της συλλογής και του πολιτιστικού ρόλου τους ως πνευματικό κέντρο και καταστράφηκαν από ανθρωπογενείς αιτίες. **Επίσης έχουν συμπεριληφθεί και καταστροφές σε βιβλιοθήκες ως χαρακτηριστικά παραδείγματα για τα λάθη που έχουν γίνει εξαιτίας της μη πρόληψης, ή του ελλειπούς σχεδιασμού της.** Ένας πλήρης κατάλογος των κατεστραμμένων βιβλιοθηκών θα αριθμούσε εκατοντάδες ή και χιλιάδες τέτοιες περιπτώσεις.

Xianyang Palace και τα Αρχεία του Κράτους

Η Βιβλιοθήκη (Εικόνα 3.1) βρισκόταν στην πόλη Xianyang, η οποία ήταν η πρωτεύουσα της Κίνας κατά τη δυναστεία των Τσιν. Η καταστροφή της Βιβλιοθήκης έλαβε χώρα το **206 π.Χ.** Αιτία ήταν η επανάσταση που ξέσπασε ενάντια στον αυτοκράτορα Qubsgu-Er. Οι επαναστάτες διέταξαν την καταστροφή του παλατιού (**Xianyang Palace)** το οποίο έκαψαν μαζί με όλα τα βιβλία και έθαψαν τους μελετητές που βρίσκονταν εκεί.

Πηγή: https://en.wikipedia.org/wiki/List_of_destroyed_libraries (ανακτήθηκε τον Ιούνιο 2016)

Εικόνα 3.1. Βιβλιοθήκη Xianyang
Πηγή: https://en.wikipedia.org/wiki/List_of_destroyed_libraries

Βιβλιοθήκη της Αλεξάνδρειας

Η Αλεξάνδρεια κτίσθηκε από τον Μέγα Αλέξανδρο το 322 π.Χ και το όραμά του ήταν να γίνει μια από τις ενδοξότερες πόλεις και να αποτελέσει το πνευματικό κέντρο του Ελληνιστικού κόσμου.

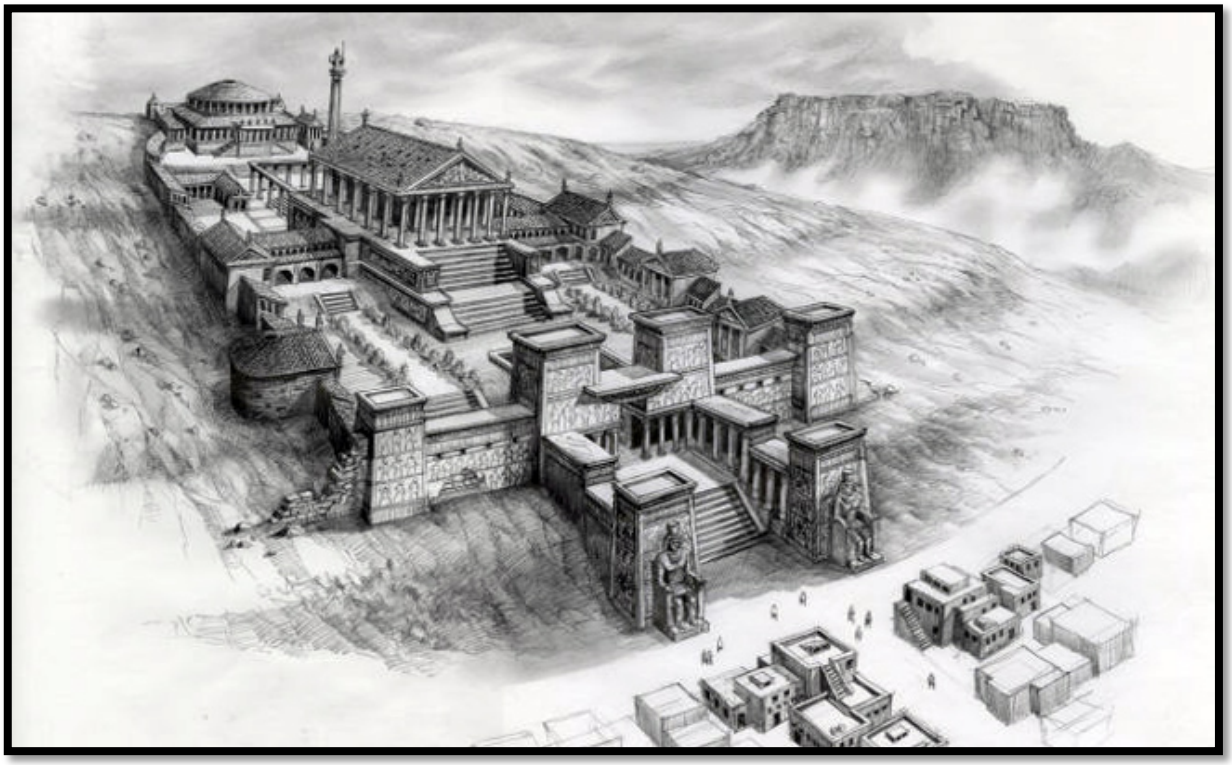
Μετά το θάνατο του Αλεξάνδρου το 323 π.Χ. η Αυτοκρατορία μοιράστηκε σε τέσσερα με διοικητές τους στρατηγούς του Αλεξάνδρου. Στην Αίγυπτο τοποθετήθηκε διοικητής ο Πτολεμαίος ο Α΄ ο επονομαζόμενος Λάγου ή Σωτήρ, ο οποίος λίγο αργότερα ανακήρυξε τον εαυτό του σε βασιλιά με πρωτεύουσα την Αλεξάνδρεια.

Όπως μαθαίνουμε, από την πρώτη αναφορά που έχουμε για τη βιβλιοθήκη της Αλεξάνδρειας και βρίσκεται σε επιστολή του Ιουδαίου λόγιου Αριστέα (περ. 180-145π.Χ.), ο Δημήτριος ο Φαληρέας παρότρυνε τον Πτολεμαίο να συγκεντρώσει βιβλία, για τη βιβλιοθήκη, όχι μόνο της επικράτειάς του αλλά και βιβλία από όλους τους λαούς του κόσμου, δημιουργώντας μια βασιλική βιβλιοθήκη και το Μουσείο το οποίο ήταν ναός αφιερωμένος στις Μούσες, προστάτιδες των επιστημών και των τεχνών. Το σχέδιο ανατέθηκε τελικά στον Φαληρέα ο οποίος ανήκε στην πρώτη γενιά της Περιπατητικής Σχολής, ήταν μαθητής του Αριστοτέλη και πρώην τύραννος των Αθηνών. Ο Δημήτριος ξέροντας πολύ καλά το Λύκειο των Αθηνών σχεδίασε ένα παρόμοιο ίδρυμα για το Μουσείο και τη Βιβλιοθήκη.

Ανάμεσα λοιπόν στα σπουδαία έργα που έγιναν στην Αίγυπτο, την περίοδο των Πτολεμαίων, ήταν το Μουσείο και η Βιβλιοθήκη (Εικόνα 3.2), η οποία θεωρείτε ότι αποτελούσε μέρος του Μουσείου.

Η Βιβλιοθήκη αποτέλεσε το γνωστότερο κέντρο συγκέντρωσης της αρχαίας γνώσης το οποίο θεμελίωσε ο Πτολεμαίος ο Α΄ κάνοντας πράξη την επιθυμία του Μεγάλου στρατηλάτη Αλέξανδρου, να αποτελέσει το πνευματικό κέντρο του Ελληνιστικού κόσμου.

Με την καθοδήγηση του Δημητρίου του Φαληρέα άρχισαν να συγκεντρώνονται χειρόγραφα με κάθε δυνατό τρόπο από όλο το γνωστό τότε κόσμο. Υπάρχουν πληροφορίες από τις πηγές ότι ο αρχικός πυρήνας της Βιβλιοθήκης προήλθε από το Λύκειο των Αθηνών αλλά αυτή η πληροφορία έχει αμφισβητηθεί. Σύμφωνα με τον Στράβωνα τη βάση της Βιβλιοθήκης αποτέλεσαν τα βιβλία του Αριστοτέλη. Στη Βιβλιοθήκη ενσωματώθηκε και το υλικό από θρησκευτικά και κρατικά έγγραφα που υπήρχε σε μικρές βιβλιοθήκες των ναών. Οι μέθοδοι που χρησιμοποίησαν οι διάδοχοι του Πτολεμαίου για να αυξήσουν τη συλλογή είναι μοναδικοί. Όπως αναφέρει ο Γαληνός, Ο Πτολεμαίος ο Γ΄ έστειλε επιστολή σε όλους τους ηγεμόνες του κόσμου και ζήτησε να δανειστεί τα βιβλία τους. Οι Αθηναίοι έστειλαν τα βιβλία του Αισχύλου του Σοφοκλή και του Ευριπίδη. Τα βιβλία αντιγράφηκαν στα εργαστήρια της Βιβλιοθήκης (SCRIPTORIA) όμως ο Πτολεμαίος επέστρεψε τα αντίγραφα και κράτησε τα πρωτότυπα για τη Βιβλιοθήκη. Άλλη μια μέθοδος αύξησης της συλλογής ήταν η υποχρεωτική έρευνα σε κάθε πλοίο που ελλιμενιζόταν στο λιμάνι της Αλεξάνδρειας για να βρεθούν πάπυροι. Αυτοί κατάσχονταν προσωρινά ώστε να αντιγραφούν και στη συνέχεια επιστρέφονταν στους κατόχους τους. Αν και ανορθόδοξοι τρόποι, αποτέλεσαν την πρώτη συστηματική πρακτική για τη συλλογή έργων. Όπως αναφέρει ο Τζέτζης, αρκετούς αιώνες αργότερα, ο Καλλίμαχος κατέγραψε 400.000 παπύρους μεικτούς και 90.000 αμιγείς.

Εικόνα 3.2. Φανταστική αναπαράσταση της Βιβλιοθήκης της Αλεξάνδρειας
Πηγή: http://www.newsbeast.gr/world/arthro/816871/naoi-tis-gnosis-pou-katastrafikan (ανακτήθηκε τον Ιούλιο 2016)

Στη Βιβλιοθήκη εργαζόταν μια ομάδα μορφωμένων συγγραφέων με εξαιρετική ικανότητα που η εργασία τους επέδρασε σημαντικά στην παράδοση των ελληνικών γραμμάτων.

Οι βιβλιοθηκονόμοι (οι οποίοι ήταν λόγιοι), που ανέλαβαν να οργανώσουν τη συλλογή είδαν ότι για να πετύχουν στο έργο τους θα έπρεπε να γίνει μια περιεκτική βιβλιογραφία της ελληνικής φιλολογίας και αναπαραγωγή και έκδοση σε μορφή κυλίνδρων των υπαρχόντων έργων, τα περισσότερα από τα οποία βρίσκονταν σε κακή κατάσταση. Οι βιβλιοθηκονόμοι έφεραν σε πέρας το έργο τους όπως τουλάχιστον προκύπτει από τις πληροφορίες που μας δίδουν οι πηγές.

Ορισμένοι γνωστοί βιβλιοθηκονόμοι ήταν ο Ζηνόδοτος ο Εφέσιος (325-266 π.Χ), ο οποίος ήταν και ο πρώτος διευθυντής της Βιβλιοθήκης. Τον τίτλο αυτό τον έδινε ο βασιλιάς και ήταν τόση η σπουδαιότητα της θέσης και του έργου του που ο διευθυντής αναλάμβανε και την διαπαιδαγώγηση των παιδιών του βασιλιά. Ο Ζηνόδοτος έκανε και την πρώτη κριτική αναθεώρηση του Ομήρου και διαίρεσε την Οδύσσεια και την Ιλιάδα σε 24 βιβλία.

Άλλος γνωστός βιβλιοθηκονόμος ήταν ο Ερατοσθένης ο Κυρηναίος (περίπου 284-200 π.Χ.), μαθηματικός, αστρολόγος, φιλόλογος και γεωγράφος ο οποίος έκανε και μια σπουδαία μελέτη της Αρχαίας Αττικής κωμωδίας.

Άλλος ήταν ο Καλλίμαχος Κυρηναίος (περίπου 310-240 π.Χ.) που είχε εκπαιδευτεί στην Περιπατητική Σχολή και ήταν ο πρώτος που συγκέντρωσε το απάνθισμα της εθνικής βιβλιογραφίας του κράτους των Πτολεμαίων. Η βιβλιογραφική εργασία του Καλλιμάχου

συνεχίσθηκε από τον Αριστοφάνη τον Βυζάντιο και τον Αρίσταρχο από τη Σαμοθράκη. Οι πηγές από τις οποίες αντλούμε τις πληροφορίες είναι από το λεξικό του Σουίδα, τον Τζέτζη (12ος αι.) και το διασωσμένο τμήμα ενός παπύρου οξυρρύγχου (124Ι). Να σημειώσουμε όμως ότι στις πηγές υπάρχει διαφωνία για τη σειρά και το χρόνο που έζησαν οι βιβλιοθηκονόμοι. (Μονιάρου, Β.)

Η συλλογή του επιστημονικού και πολιτιστικού πλούτου μεγάλωσε πολύ από τον Πτολεμαίο τον Β΄ τον Φιλάδελφο, διάδοχο του Πτολεμαίου του Α΄. Κατά την βασιλεία του, συγκέντρωσε ένα πολύ μεγάλο αριθμό από διασκορπισμένους παπύρους σε άλλες συλλογές και βιβλιοθήκες. Στην πορεία των αιώνων η συλλογή των περγαμηνών έφτασε και τις 700.000. Αυτό το στοιχείο ίσως είναι και το μόνο που συμφωνούν οι ιστορικοί μιας και το πώς καταστράφηκε και τι απέγινε μέρος της συλλογής είναι κάτι που διχάζει την επιστημονική ιστορική κοινότητα.

Η καταστροφή της βιβλιοθήκης δεν γνωρίζουμε με σιγουριά αν ήταν αποτέλεσμα ενός μόνο γεγονότος ή ήταν ένας συνδυασμός από καταστροφές και σταδιακής παρακμής. Η επικρατέστερη άποψη για αιώνες ήταν ότι την έκαψε κατά λάθος ο Ιούλιος Καίσαρας το 48 π.χ. Στην μάχη του Καίσαρα με τον Πτολεμαίο το ΙΓ΄, ο Καίσαρας εικάζετε ότι έβαλε φωτιά στα πλοία του για να αποφύγει να τον περικυκλώσει ο στόλος του Πτολεμαίου. Η πυρκαγιά όμως επεκτάθηκε και καταστράφηκε η βιβλιοθήκη.

Άλλοι θεωρούν ότι η καταστροφή από τον Ιούλιο Καίσαρα δεν ήταν μεγάλη και ότι η οριστική καταστροφή της βιβλιοθήκης έγινε από τον Αυτοκράτορα Αυρηλιανό (Lucius Domitius Aurelianus 214-275), το 272 μ.Χ.

Ένας άλλος πιθανός δράστης της καταστροφής της βιβλιοθήκης ήταν ο Πατριάρχης Αλεξανδρείας, Θεόφιλος. Αυτός ήταν φανατικός διώκτης των ειδωλολατρών και θεωρώντας ειδωλολατρική τη γνώση της βιβλιοθήκης και με βάση το διάταγμα του Θεοδοσίου το οποίο εκδόθηκε το 391 μ.Χ. και το οποίο διέτασσε την καταστροφή των παγανιστικών ναών, έβαλε φωτιά και έκαψε τη βιβλιοθήκη. Η εκδοχή αυτή είναι ιδιαίτερα αμφισβητούμενη.

Μια άλλη εκδοχή είναι να την έκαψε ο χαλίφης Ομάρ της Δαμασκού, ο οποίος και κατέλαβε το 642 μ.Χ. την Αλεξάνδρεια. Όπως αναφέρει ο ιστορικός Αμπντούλ Φαράγκ (13ος) ο Ιωάννης Φιλόπονος (490-570μ.Χ.) ο οποίος ήταν βιβλιόφιλος, είχε την εύνοια του κατακτητή Αμρ ελ Ας και του δόθηκαν τα βιβλία της πόλης. Ο Αμρ όμως ζήτησε τη γνώμη του Χαλίφη Ομάρ για την τύχη των βιβλίων και σύμφωνα με ορισμένες πηγές, ο Ομάρ απάντησε ότι «αν τα χειρόγραφα περιέχουν ότι και το Κοράνι, είναι περιττά. Αν περιέχουν αντίθετα με το Κοράνι τότε είναι επιζήμια και να καταστραφούν». Μάλιστα διέταξε να χρησιμοποιηθούν για θερμαντική ύλη στα λουτρά. Και αυτές οι εκδοχές αμφισβητούνται.

Μια άλλη πιθανότητα είναι η σταδιακή παρακμή και καταστροφή της βιβλιοθήκης, παράλληλα με την παρακμή της δυναστείας των Πτολεμαίων. Αυτή η πιθανότητα φαντάζει η πιθανότερη και τελικά να μην είναι μόνο ένας υπεύθυνος για την καταστροφή αλλά η καταστροφή να έγινε σταδιακά ξεκινώντας από την πυρκαγιά που έβαλε στα πλοία ο Ιούλιος Καίσαρας και να συνεχίστηκε μέχρι τουλάχιστον και την καταστροφή επί Αυτοκράτορα Αυρηλιανού, το 297 μ.Χ.

Η τύχη των χειρογράφων που επέζησε από την καταστροφή ήταν η εξής: Αρκετά στάλθηκαν στην Ρώμη, άλλα βρέθηκαν σε μοναστήρια και στη συνέχεια σε βιβλιοθήκες της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας. Οι μοναχοί αντέγραψαν ένα μεγάλο αριθμό χειρογράφων από πάπυρο, σε χειρόγραφα από περγαμηνή. Αρκετά από τα χειρόγραφα τα έσωσαν Άραβες λόγιοι και κάποια βρέθηκαν στην Πατριαρχική Βιβλιοθήκη του Καϊρου. Άλλα βρέθηκαν σε ιδιωτικές συλλογές. Να αναφέρουμε ότι ο Πατριάρχης Κύριλλος Λούκαρις δόρησε τον περίφημο Αλεξανδρινό κώδικα στην βασιλιά της Αγγλίας Κάρολο τον Α΄.

Η Βιβλιοθήκη έσβησε μέσα σε μεγάλες πολιτικοκοινωνικές και θρησκευτικές αντιθέσεις και δυστυχώς όσοι την αντιμετώπισαν ως εχθρό δεν κατάλαβαν το μέγεθος της καταστροφής που προκαλούσαν για ολόκληρη την ανθρωπότητα. Πολύ αργότερα οι χριστιανοί μοναχοί αλλά και οι Άραβες λόγιοι κατάλαβαν την καταστροφή που είχε συντελεσθεί και προσπάθησαν να σώσουν τα απομεινάρια του τεράστιου πνευματικού πλούτου της Βιβλιοθήκης.

Πηγές:http://www.newsbeast.gr/world/arthro/816871/naoi-tis-gnosis-pou-katastrafikan (ανακτήθηκε τον Ιούλιο 2016) https://el.wikipedia.org/wiki/Δυναστεία_των_Πτολεμαίων, http://nemertes.lis.upatras.gr/jspui/bitstream/10889/6513/1/το%20βιβλίο%20και%20οι%20βιβλιοθήκες%20στην%20αρχαιότητα.pdf
https://el.wikipedia.org/wiki/Βιβλιοθήκη_της_Αλεξάνδρειας(ανακτήθηκαν τον Αύγουστο 2016)

Βιβλιοθήκη του Αριστοτέλη

Ο Αριστοτέλης, ο οποίος θεωρείται ως ο πρώτος ιδιώτης που συγκέντρωσε συστηματικά βιβλία είχε δημιουργήσει μια σπουδαία Βιβλιοθήκη στο σπίτι του με όλα τα σημαντικά έργα της εποχής του. Η συλλογή περιελάμβανε 400 βιβλία. (Στάικος, 2002). Η κύρια πηγή για τη γνώση της Βιβλιοθήκης του είναι ο Στράβων. Ο Αριστοτέλης έγραψε αλλά και αγόρασε βιβλία που κάλυπταν όλο το φάσμα των επιστημών της εποχής του. Το είχε ταξινομήσει κατά κλάδο. Μετά το θάνατό του η Βιβλιοθήκη του πουλήθηκε στον Θεόφραστο, (κατά άλλους τα κληρονόμησαν οι μαθητές του Θεόφραστου) και ο Θεόφραστος τα κληροδότησε στο Νηλέα. Λέγεται ότι οι κληρονόμοι του τα έθαψαν για να μην πέσουν στα χέρια των ληστών. Δυστυχώς έπαθαν μεγάλη ζημιά από την υγρασία. Στη συνέχεια όσα διασώθηκαν τα πούλησαν στον Απελλικώνα από την Ιωνία ο οποίος δημιούργησε αντίγραφα για να γίνουν εκ νέου ικανά για μελέτη. Μετά από πολλές περιπέτειες όσα σώθηκαν κατέληξαν στην Ρώμη όπου ο Τυράνιος και κάποιοι βιβλιοπώλες δημιούργησαν αντίγραφα. Ο τελευταίος που τα είχε στην κατοχή του σύμφωνα με τον Στάικο ήταν ο Φαύστος ο οποίος χρεοκόπησε και τα βιβλία χάθηκαν. Η καταστροφή λοιπόν της Βιβλιοθήκης οφείλεται στην διασπορά και στην κακή διαχείριση της συλλογής από τους ανθρώπους που την κληρονόμησαν.

Μια εκδοχή της τύχης ορισμένων βιβλίων της Βιβλιοθήκης είναι ότι ο Πτολεμαίος είχε προλάβει να αγοράσει τα πιο πολύτιμα βιβλία της Βιβλιοθήκης, αφήνοντας μερικά χειρόγραφα στον Νηλέα πριν αυτός πεθάνει.

Βιβλιοθήκη του Ναού της Ειρήνης

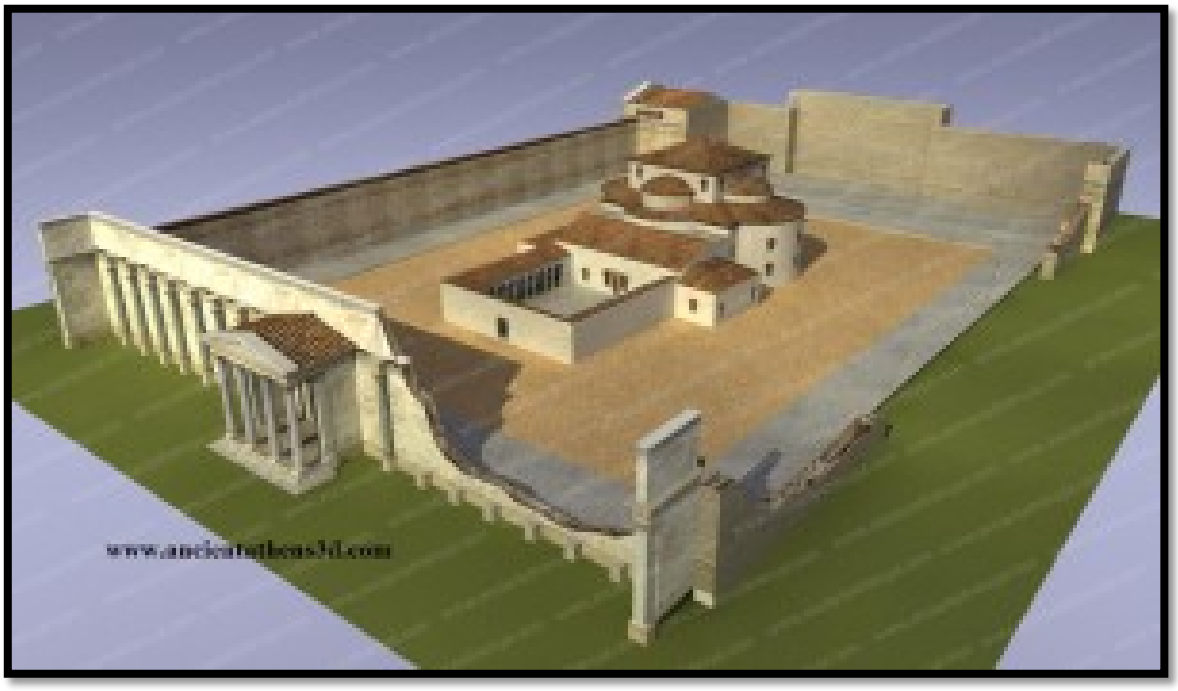
Με εντολή του Αυτοκράτορα Βεσπασιανού χτίστηκε ο ναός της Ειρήνης, το 79 μ.Χ. Στο ναό υπήρχε και Βιβλιοθήκη. Ο Αύλος Γέλλιος (Aulus Gellius, 125-180), ρωμαίος συγγραφέας και γραμματικός, ήταν ένας επισκέπτης του ναού και της Βιβλιοθήκης και αναφέρει ότι έβρισκε εκεί σπάνια βιβλία από παλιούς γραμματικούς.

Ο Γαληνός αναφέρει στα γραπτά του, την πυρπόληση της Βιβλιοθήκης, το 191 μ.Χ. λέγοντας ότι χρειάστηκε να ξαναγράψει μια ιατρική διατριβή επειδή εκεί φυλασσόταν το μοναδικό αντίγραφο το οποίο καταστράφηκε από τη φωτιά.

Πηγή:http://nemertes.lis.upatras.gr/jspui/bitstream/10889/6513/1/το%20βιβλίο%20και%20οι%20βιβλιοθήκες%20στην%20αρχαιότητα.pdf (ανακτήθηκε τον Αύγουστο 2016)

Βιβλιοθήκη του Ανδριανού

Η Βιβλιοθήκη του Ανδριανού (Εικόνα 3.3) ήταν μια μεγάλη Βιβλιοθήκη στην αρχαία Αθήνα, στο σημερινό Μοναστηράκι. Το όνομά της το οφείλει στον Ρωμαίο Αυτοκράτορα Ανδριανό ο οποίος την ίδρυσε το 132 μ.Χ. Η Βιβλιοθήκη ήταν ένα τριώροφο κτίριο. Η συλλογή της περιελάμβανε 20.000 περγαμηνές. Η Βιβλιοθήκη καταστράφηκε το 267 μ.Χ. κατά την επίθεση των Ερούλων. Το έτος 412 μ.Χ. ανακαινίστηκε μετά από εντολή του Ρωμαίου έπαρχου Ερκούλιου (Herculius). Την ίδια εποχή μπήκαν τα θεμέλια ενός χριστιανικού λαού. Στον 11^{ο} αιώνα κτίστηκε η εκκλησία της Μεγάλης Παναγιάς. Σήμερα διασώζεται μόνο η δυτική άποψη του περιστύλιου της Βιβλιοθήκης. *Πηγή:https://el.wikipedia.org/wiki/Βιβλιοθήκη_του_Αδριανού*

Εικόνα 3.3. Γενική άποψη της Βιβλιοθήκης του Ανδριανού και της εκκλησίας της Μεγάλης Παναγιάς. Πηγή: http://www.ancientathens3d.com/medieval-agora/

Βιβλιοθήκη της Αντιόχειας

Η Βασιλική Βιβλιοθήκη της Αντιόχειας, στην αρχαία Συρία, παραγγέλθηκε από τον Αντίοχο τον Γ΄ (Αντίοχος ο Μέγας) της Αυτοκρατορίας των Σελευκιδών (διάδοχο κράτος της Αυτοκρατορίας του Μεγάλου Αλεξάνδρου) και άνοιξε για τους μελετητές γύρω στα 221 π.Χ. Διευθυντής της Βιβλιοθήκης είχε οριστεί ο ποιητής Ευφορίων από την Χαλκίδα. Υπηρέτησε ως βιβλιοθηκονόμος μέχρι το θάνατό του. Η Βιβλιοθήκη, μαζί με την πόλη της Αντιόχειας θεωρήθηκε πολιτιστική πρωτεύουσα του αρχαίου κόσμου. Η Βιβλιοθήκη εμπλουτίστηκε από τον Αυτοκράτορα Ιουλιανό τον Παραβάτη. Φημολογείται ότι καταστράφηκε από τον Ιοβιανό **Jovian** (Λατινικά: Flavius Iovianus Augustus?) Ρωμαίος Αυτοκράτορας που διαδέχθηκε τον Ιουλιανό τον Παραβάτη από το 363 έως το 364 μ.Χ.. Επανέφερε το χριστιανισμό και ζήτησε ειρήνη από τους Πέρσες με ταπεινωτικούς όρους.

Πηγή: https://en.wikipedia.org/wiki/List_of_destroyed_libraries (ανακτήθηκε τον Ιούνιο 2016)

Βιβλιοθήκη του Σεράπειου στην Αλεξάνδρεια της Αρχαίας Αιγύπτου

Ο ναός προς τιμήν του Σέραπι ήταν έργο του Έλληνα Παρμενίσκου. Η βιβλιοθήκη του Σεράπειου πιθανολογείται ότι αποτελούσε μια εξωτερική βιβλιοθήκη, η οποία προμήθευε την εσωτερική βιβλιοθήκη του ανακτόρου.

Η Βιβλιοθήκη χτίστηκε κατά την εποχή της βασιλείας του Πτολεμαίου του επονομαζόμενου Σωτήρα κατά τα έτη 287-286. Η Βιβλιοθήκη θεωρείται ότι ήταν παράρτημα της Βιβλιοθήκης της Αλεξάνδρειας Καταστράφηκε το 391 (κατά άλλους το 392) κατά τις μάχες μεταξύ των χριστιανών και των εθνικών. Είχαν κλεισθεί μέσα στο κτίριο εθνικοί και ο Θεόφιλος Αλεξανδρείας μετά από εντολή του Θεοδοσίου κατέστρεψε τη Βιβλιοθήκη για να συλλάβει τους εθνικούς. *Πηγή: https://en.wikipedia.org/wiki/List_of_destroyed_libraries (ανακτήθηκε τον Ιούνιο 2016)*

Βιβλιοθήκη του Κτησιφώντα στην πόλη Ctesiphon, Khnarvaran στην αρχαία Περσία

Η Βιβλιοθήκη καταστράφηκε το 651 με διαταγή του (Χαλίφη Ομάρ Ιμπν αλ Khatta- Β) Caliph Umar. Όταν οι άραβες εισέβαλαν στην πόλη, ο χαλίφης ρωτήθηκε τι πρέπει να κάνουν να βιβλία. Εκείνος απάντησε ότι «*Αν τα βιβλία έρχονται σε αντίθεση με το κοράνι να καταστραφούν. Αλλά και σε συμφωνία να είναι, δεν χρειάζονται, αφού το Κοράνι είναι επαρκές*» (Μ. Λυρατζή). Τα βιβλία ρίχτηκαν στον Ευφράτη ποταμό.

Πηγή: https://en.wikipedia.org/wiki/List_of_destroyed_libraries (ανακτήθηκε τον Ιούνιο 2016)

Βιβλιοθήκη του Αλ Χακάμ του ΙΙ στην Κόρδοβα της Ανδαλουσίας

Ο Al – Hakam II, χαλίφης της Κόρδοβα στην Ανδαλουσία, ήταν λάτρης των βιβλίων και της μάθησης. Κατά τη διάρκεια της βασιλείας του, ο χαλίφης, ανέλαβε να πραγματοποιήσει μια μαζική μετάφραση βιβλίων από τα λατινικά και τα ελληνικά, στα αραβικά. Για το λόγο αυτό είχε συστήσει και μια επιτροπή αράβων μουσουλμάνων και χριστιανών. Λέγεται ότι είχε καταφέρει να συγκεντρώσει πάνω από 400.000 βιβλία της «Αρχαίας Επιστήμης» χωρίς ωστόσο να μπορεί να τεκμηριωθεί με σιγουριά ο αριθμός αυτός. Υπάρχουν πάντως αναφορές ότι τα βιβλία ήταν ακόμη περισσότερα. Μόνο ο κατάλογος της Βιβλιοθήκης ήταν 40 τόμοι. Σύμφωνα με τον Al

Haim στη Βιβλιοθήκη εργάζονταν πάνω από 500 άτομα. Στην μουσουλμανική Ισπανία υπήρχαν τον 10^{ο} αιώνα 70 βιβλιοθήκες.

Όταν πέθανε ο Hakam το 976 και στο θρόνο ανέβηκε ο Hissam II καταστράφηκε η Βιβλιοθήκη από τον Αλ Μανσούρ Ibn Abi Aamir, που έλεγχε απόλυτα το νέο χαλίφη, μαζί με μερικούς λόγιους. *Πηγή: https://en.wikipedia.org/wiki/List_of_destroyed_libraries (ανακτήθηκε τον Ιούνιο 2016)*

Βιβλιοθήκη της Rayy στην Περσία

Η Βιβλιοθήκη στην Rayy (Ράγαι στα αρχαία ελληνικά) καταστράφηκε το 1029 από το Σουλτάνο Μαχμούτ Γκαζνί Η εντολή ήταν να καούν όλα τα βιβλία γιατί θεωρήθηκαν αιρετικά. *Πηγή: https://en.wikipedia.org/wiki/List_of_destroyed_libraries*

Βιβλιοθήκη της Ghazna

Η Βιβλιοθήκη δημιουργήθηκε την περίοδο της Αυτοκρατορίας της δυναστείας Ghurid στην πόλη Ghurid στην πόλη Ghazna της Περσίας. Καταστράφηκε το 1151 μ.Χ. από τον Ala ad –Din-Husain. Η πόλη καιγόταν για επτά ημέρες. Κατά τη διάρκεια της κάηκαν τα παλάτια και οι βιβλιοθήκες. *Πηγή: https://en.wikipedia.org/wiki/List_of_destroyed_libraries (ανακτήθηκε τον Ιούνιο 2016)*

Βιβλιοθήκη της Nishapur στην ομώνυμη πόλη

Η Βιβλιοθήκη καταστράφηκε το 1154 μ.Χ. από την Τουρκική φυλή Oghuz. Η πόλη καταστράφηκε μερικώς και οι βιβλιοθήκες λεηλατήθηκαν και κάηκαν. *Πηγή*: *https://en.wikipedia.org/wiki/List_of_destroyed_libraries (ανακτήθηκε τον Ιούνιο 2016)*

Βιβλιοθήκη Ναλάντα στην ομώνυμη πόλη στην Ινδία

Η Βιβλιοθήκη καταστράφηκε το 1193 μ.Χ. από τον Μπακτιγιάρ- Khilji. Το πανεπιστημιακό συγκρότημα της Ναλάντα, το οποίο σύμφωνα με πολλούς ιστορικούς ερευνητές ήταν το αρχαιότερο εκπαιδευτικό ίδρυμα στην ιστορία της ανθρωπότητας μιας και λειτουργούσε από τον 5^{ο} μ.Χ. αιώνα, περιελάμβανε και Βιβλιοθήκη (Εικόνα 3.4), η οποία εθεωρείτο η διασημότερη της βουδιστικής γνώσης στον κόσμο, την εποχή εκείνη. Χιλιάδες φοιτητές από όλη την Ανατολική Ασία φοίτησαν στο κέντρο αυτό και πάνω από 2000 καθηγητές ήταν υπεύθυνοι για την άσκηση των φοιτητών στις βουδιστικές σπουδές.

Εικόνα 3.4. Βιβλιοθήκη Ναλάντα
Πηγή: http://www.newsbeast.gr/world/arthro/816871/naoi-tis-gnosis-pou-katastrafikan (ανακτήθηκε τον Ιούλιο 2016)

Δυστυχώς το κέντρο αυτό έγινε στόχος των μογγολικών στρατιών οι οποίες ήθελαν να βάλουν ένα τέλος στον βουδιστικό πολιτισμό. Όταν εισέβαλαν το 1193 μ.Χ. στην περιοχή κατέστρεψαν την πόλη, σκότωσαν όλους τους καθηγητές και έκαψαν όλα τα βιβλία της Βιβλιοθήκης, σελίδα – σελίδα. Έτσι η ιδιαίτερα ανεπτυγμένη επιστημονική γνώση του ινδικού πολιτισμού και η συλλογή των συγγραμμάτων γύρω από τις επιστήμες των μαθηματικών και της αστρονομίας χάθηκαν για πάντα.

Αυτό το γεγονός θεωρείται και το ορόσημο της παρακμής του βουδισμού στην Ινδία. *Πηγή:http://www.newsbeast.gr/world/arthro/816871/naoi-tis-gnosis-pou-katastrafikan (ανακτήθηκε τον Ιούλιο 2016)*

Αυτοκρατορική Βιβλιοθήκη της Κωνσταντινούπολης

Η Βιβλιοθήκη δημιουργήθηκε κατά την βυζαντινή Αυτοκρατορία (Εικόνα 3.5.). Καταστράφηκε το 1204 από τους σταυροφόρους.

Εικόνα 3.5. Αυτοκρατορική Βιβλιοθήκη της Κωνσταντινούπολης
Πηγή: http://www.newsbeast.gr/world/arthro/816871/naoi-tis-gnosis-pou-katastrafikan (ανακτήθηκε τον Ιούλιο 2016)

Όταν Αυτοκράτορας στο Βυζάντιο ήταν ο Κωνστάντιος ο Β΄ χτίστηκε η μεγάλη Παλατινή ή Αυτοκρατορική Βιβλιοθήκη η οποία αποτέλεσε ένα κόσμημα για την Πόλη. Με εντολή του Αυτοκράτορα ένα συνεργείο από καλλιγράφους ανέλαβε να συγκεντρώσει και να δημιουργήσει αντίγραφα των έργων της ελληνικής γραμματείας ώστε να διασωθούν μιας και πολλά βρίσκονταν σε συλλογές ιδιωτών. Η συλλογή της Βιβλιοθήκης ήταν θεματικά ταξινομημένη και υπήρχε κατάλογος θεματικός και τοπογραφικός. Επίσης εκτός από την αρχαία ελληνική και λατινική γραμματεία δημιουργήθηκε και η χριστιανική. Το 473 η συλλογή της Βιβλιοθήκης ανερχόταν σε 120.000 τεκμήρια τα οποία ήταν κυρίως περγαμηνές και κώδικες.

Παρά τις κατά καιρούς μικρές καταστροφές από φωτιές, το 726 μ.Χ. καταστράφηκε ένα σημαντικό κομμάτι επί Αυτοκράτορα Λέοντος Ισαύρου. Το 1204 καταστράφηκε ένα μεγάλο τμήμα της κατά την άλωση της Κωνσταντινούπολης από τους σταυροφόρους της Δ΄ Σταυροφορίας. Όταν έφυγαν οι σταυροφόροι, οι βυζαντινοί αποκατέστησαν ένα τμήμα της Παλατινής Βιβλιοθήκης. Όμως το 1453 κατά την άλωση της Πόλης από τους Οθωμανούς, η Βιβλιοθήκη καταστράφηκε τελείως. *Πηγή: http://www.newsbeast.gr/world/arthro/816871/naoi-tis-gnosis-pou-katastrafikan (ανακτήθηκε τον Ιούλιο 2016).*

Οίκος της Σοφίας στη Βαγδάτη (Bayt al-Hikma)

Οι ηγεμόνες των δυναστείας των Αββασιδών, οι οποίοι είχαν δεχθεί ισχυρές επιρροές από τους Πέρσες και τη δυναστεία των Σασσανιδών, έδιναν πολύ μεγάλη σημασία σε εκπαιδευτικά θέματα γιατί θεωρούσαν ότι με αυτό τον τρόπο έδιναν ώθηση στην επιστημονική ανάπτυξη του Ισλάμ. Ο φάρος της γνώσης ή **Οίκος της Σοφίας (**Εικόνα 3.6**)** (έτσι ονόμαζαν οι Σασσανίδες Πέρσες τη Βιβλιοθήκη) ήταν μια Βιβλιοθήκη δημιούργημα του χαλίφη αλ Ρασίντ. Όμως ο γιος του αλ Μαμούν ήταν αυτός που τη μετέτρεψε σε ένα από τα σημαντικότερα κέντρα διανόησης της εποχής η οποία είναι γνωστή και σαν χρυσή εποχή του Ισλαμισμού. Βρισκόταν στην Βαγδάτη στο σημερινό Ιράκ κατά την εποχή της δυναστείας των Αββασιδών. Η Βαγδάτη μάλιστα, εθεωρείτο εκείνη την εποχή, ως η πλουσιότερη πόλη στον κόσμο. Πολλοί από τους σπουδαιότερους μουσουλμάνους λόγιους ήταν μέλη αυτού του πνευματικού ινστιτούτου το οποίο πρόσφερε σημαντικό έργο στην εκπαίδευση και στην ερευνητική εργασία. Αποτέλεσε επιστημονικό κέντρο μετάφρασης των σπουδαιότερων αρχαίων ελληνικών, περσικών, σανσκριτικών και ινδικών κειμένων στα αραβικά. Τα έργα αφορούσαν κυρίως τα μαθηματικά, την ιατρική, τη φιλοσοφία κ.α. Ανάμεσα στις μεταφράσεις στα αραβικά ήταν τα έργα του Αριστοτέλη. Ήταν τόση η σημασία που έδιναν οι άραβες στις μεταφράσεις των σπουδαίων έργων της εποχής που οι μεταφραστές λέγεται ότι πληρώνονταν το βάρος των βιβλίων που μετέφραζαν, σε χρυσό.

Εικόνα 3.6. Ο Οίκος της Σοφίας
Πηγή: http://www.newsbeast.gr/world/arthro/816871/naoi-tis-gnosis-pou-katastrafikan (ανακτήθηκε τον Ιούλιο 2016)

Λειτούργησε από τον 9^{ο} και μέχρι τον 13^{ο} αιώνα.

Το ισλαμικό χαλιφάτο των Αββασιδών και το σπουδαίο πνευματικό κέντρο καταστράφηκε στην πολιορκία της Βαγδάτης από τους Μογγόλους υπό την αρχηγεία του Hulagu Khan, το 1258. Εκτός από τον Οίκο της Σοφίας καταστράφηκαν και άλλες βιβλιοθήκες που είχαν κατασκευασθεί από την δυναστεία των Αββασιδών. Η καταστροφή αυτή σήμανε και το τέλος της λεγόμενης Χρυσής εποχής του Ισλάμ.

Πηγή:http://www.newsbeast.gr/world/arthro/816871/naoi-tis-gnosis-pou-katastrafikan (ανακτήθηκε τον Ιούλιο 2016)

Βιβλιοθήκη Madrassah στη Γρανάδα

Η Βιβλιοθήκη Madrasah στη Γρανάδα. Medrasah (στα αραβικά και μεντρεσές η απόδοση του όρου στα ελληνικά), ονόμαζαν στο μουσουλμανικό κόσμο κάθε ίδρυμα μόρφωσης κοσμικό ή θρησκευτικό. Στην αρχή την ανάγκη της μάθησης την εξυπηρετούσαν τα τζαμιά, αλλά όσο η ανάγκη για μάθηση αυξανόταν και τα τζαμιά αποτελούσαν χώρο προσευχής και μελέτης του κορανίου, δημιουργήθηκε η ανάγκη διαφοροποίησης του χώρου προσευχής από το χώρο μάθησης και εκπαίδευσης.

Η Βιβλιοθήκη λοιπόν του Madrasah στη Γρανάδα (Madraza de Granada)ιδρύθηκε απόν τον Σουλτάνο της Γρανάδας Nasrid Yusuf I, το 1349. Χτίστηκε στο κέντρο της πόλης κοντά στο κεντρικό τζαμί. Λειτούργησε ως ένα είδος Πανεπιστημίου ως το 1499. Το 1491 ο τότε Σουλτάνος Bobdil παραδόθηκε στους Μονάρχες Φερδινάνδο και Ισαβέλλα και υπεγράφη η Συνθήκη της Γρανάδας. Η περίοδος της θρησκευτικής ανοχής που περιελάμβανε ο Συνθήκη τερματίστηκε απότομα λίγο μετά την έλευση του καρδιναλίου Gonzalo Jiménez de Cisneros ο οποίος προχώρησε σε αναγκαστικές θρησκευτικές μεταρρυθμίσεις και αλλαγές. Αυτό έγινε αιτία να ξεσπάσει εξέγερση την οποία εκμεταλλεύτηκε ο Cisneros και έδωσε εντολή να μεταφερθεί όλη η συλλογή της Βιβλιοθήκης του Madrasah και να καεί στην πλατεία Bib-Rambla. Μετά από αυτό το αποτρόπαιο γεγονός το κτίριο λεηλατήθηκε και έκλεισε. Στη συνέχεια λειτούργησε ως δημαρχείο και το 1858, όταν το δημαρχείο μεταφέρθηκε σε άλλο κτίριο, αγοράσθηκε και χρησιμοποιήθηκε ως αποθήκη υφαντουργίας. Η αρχές της πόλης αγόρασαν το κτίριο το 1939. Από το 1976 λειτουργεί ως τμήμα του Πανεπιστημίου της Γρανάδας. *Πηγή: https://en.wikipedia.org/wiki/Madrasah_of_Granada (ανακτήθηκε τον Ιούλιο 2016)*

Κορβινιανή Βιβλιοθήκη (Bibliotheca Corviniana)

Η Κορβιανιανή Βιβλιοθήκη χτίστηκε στην Buda (Efen στα γερμανικά) της Ουγγαρίας. Περιελάμβανε μία από τις σημαντικότερες συλλογές βιβλίων, κωδίκων και μοναδικών αντιγράφων κειμένων της αρχαίας ελληνικής, λατινικής και βυζαντινής περιόδου. Η Βιβλιοθήκη αυτή αποτέλεσε ένα από τα σημαντικότερα πνευματικά κέντρα κατά την περίοδο της Αναγέννησης.

Ανήκε στον βασιλιά της Ουγγαρίας Ματθαίο Κορβίνο και σ’ αυτόν οφείλει την ονομασία της. Το 1526 η Buda πέρασε στα χέρια της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας. Τα οθωμανικά στρατεύματα κατέστρεψαν τα περισσότερα βιβλία. Ένα μέρος της συλλογής χάθηκε. Η UNESCO, από το 2005 έχει εκπονήσει ένα σχέδιο ανάκτησης όσων βιβλίων έχουν διασπαρθεί σε διάφορες χώρες του κόσμου. Η Ουγγρική κυβέρνηση έχει ψηφιοποιήσει και έχει δημιουργήσει μια ηλεκτρονική Βιβλιοθήκη με όσα χειρόγραφα έχουν σωθεί. Μέχρι σήμερα έχουν σωθεί 168 βιβλία και αποτελούν την συλλογή Corvinae.

Πηγή: https://en.wikipedia.org/wiki/List_of_destroyed_libraries (ανακτήθηκε τον Ιούνιο 2016)

Μοναστηριακές βιβλιοθήκες στην Αγγλία

Το 1533 ο βασιλιάς της Αγγλίας Ερρίκος ο Η΄ ανέθεσε στον John Leland να κάνει μια έρευνα στις μοναστηριακές βιβλιοθήκες και να δημιουργήσει ένα κατάλογο με όλα τα βιβλία που είχαν στην κατοχή τους. Όταν αργότερα ο βασιλιάς έδωσε εντολή για την καταστροφή των ρωμαιοκαθολικών μοναστηριών, το έργο του απόκτησε μεγάλη σημασία. Θεωρείται ότι είναι ο άνθρωπος που έβαλε τις βάσεις για την αγγλική ιστοριογραφία και την βιβλιογραφία. Μετά την

καταστροφή των μοναστηριών ο John Leland έπαιξε σημαντικό ρόλο στην εκ νέου διαμόρφωση της βασιλικής Βιβλιοθήκης του Ερρίκου του Η΄. Ο βασιλιάς είχε τρεις βιβλιοθήκες σε τρία παλάτια. Εκεί ο Leland δημιούργησε τις υποδομές για την υποδοχή των βιβλίων που μεταφέρονταν από τα μοναστήρια, ώστε να συντηρηθούν και να ενσωματωθούν στην βασιλική συλλογή. Την επιλογή των βιβλίων που ενσωματώθηκαν στη βασιλική συλλογή την έκανε ο ίδιος. Παρόλα αυτά το έργο του δεν είναι κοινά αποδεκτό δεδομένου ότι υπάρχει η άποψη ότι η αποστολή του στις βιβλιοθήκες των μοναστηριών ήταν μεν να καταγράψει τα βιβλία αλλά η πραγματική αποστολή ήταν να εντοπίσει τα βιβλία που θεωρούνταν αιρετικά με αποτέλεσμα πολλές βιβλιοθήκες και μοναστήρια να καταστραφούν. (Χ. Μπάνου). Ακόμη μια εκδοχή είναι η ακούσια συμμετοχή του Leland, σύμφωνα με την οποία του ανατέθηκε μόνο η καταγραφή των βιβλίων, αλλά αυτό έγινε με πονηρό σκοπό ώστε να εντοπισθούν μέσα από την καταγραφή, τα βιβλία που ήταν αιρετικά ή σχετικά με την διδασκαλία της ρωμαιοκαθολικής εκκλησίας και να καταστραφούν.

Βιβλιοθήκη του Glasney College

Η Βιβλιοθήκη (Εικόνα 3.7) βρισκόταν στην πόλη Penryn της Cornwall η οποία βρίσκεται στη νοτιοδυτική Αγγλία. Το Glasney College ιδρύθηκε από τον Επίσκοπο Bronescombe το 1265. Αποτέλεσε ένα πολιτιστικό κέντρο αλλά και κέντρο εκκλησιαστικής εξουσίας στην μεσαιωνική Κορνουάλη. Επίσης έγινε ο μεγαλύτερος τυπογραφικός οργανισμός στην περιοχή, περιλαμβάνοντας θαυμάσια θεατρικά έργα στη γλώσσα Cornish. Μέχρι και τον 15ο αιώνα οι κάτοικοι είχαν δικό τους πολιτισμό και γλώσσα.

Εικόνα 3.7. Βιβλιοθήκη του Glasney College
Πηγή: http://www.newsbeast.gr/world/arthro/816871/naoi-tis-gnosis-pou-katastrafikan (ανακτήθηκε τον Ιούλιο 2016,)

Κατά τη βασιλεία του Ερρίκου του Η΄, ο οποίος αυτοανακηρύχθηκε προκαθήμενος της Αγγλικανικής Εκκλησίας το 1534, καταστράφηκαν πολλά μοναστήρια στην Κορνουάλη και το 1548 καταστράφηκε το Glasney College σε μια προσπάθεια να απαλειφθούν και να καταστραφούν όλα τα κέντρα σύμβολα του Ρωμαιοκαθολισμού αλλά και της τοπικής κουλτούρας της Κορνουάλης. Το χτύπημα ήταν σε κάθε πολιστικό, γλωσσικό και θρησκευτικό στοιχείο. Συγκεκριμένα, εκτός από τα προπύργια της γνώσης και τις συλλογές των βιβλίων τα οποία ήταν στην γλώσσα της Κορνουάλης, υπήρξε τεράστια βεβήλωση των θρησκευτικών ιερών με αποτέλεσμα όλη αυτή η καταπίεση και η προσβολή που ένιωσαν οι κάτοικοι, να τους εξοργίσει και να τους οδηγήσει σε εξέγερση η οποία κατεπνίγει στο αίμα από τους Βρεττανούς. Αυτό σήμανε και το τέλος του πολιτισμού της Κορνουάλης. *Πηγή: https://en.wikipedia.org/wiki/List_of_destroyed_libraries (ανακτήθηκε τον Ιούνιο 2016)*

Καταστροφή της Βιβλιοθήκης της Μόσχας το 1612

Το 1612, όταν οι Πολωνοί αναγκάστηκαν να εγκαταλείψουν τη Ρωσία, σημαντικό μέρος της Μόσχας παραδόθηκε στις φλόγες, αφήνοντας ανέπαφο το Κρεμλίνο όχι όμως και την πολύτιμη Βιβλιοθήκη με τους σπάνιους παπύρους. Το γεγονός αυτό έχει ξεχαστεί όπως φαίνεται και από την ιδιαίτερα φτωχή αναφορά σε πηγές. *Χριστίνα Πάντζου Πηγή: http://www.enet.gr/?i=news.el.article&id=192979 (ανακτήθηκε τον Αύγουστο 2016)*

Βιβλιοθήκη του Εσκοριάλ (Escorial)

Όταν βασιλιάς στην Ισπανία ήταν ο Φίλιππος Β΄ προσπάθησε να δημιουργήσει μια συλλογή με σπουδαία έργα στη Βιβλιοθήκη του μοναστηριού του Εσκοριάλ. Ο εμπλουτισμός της Βιβλιοθήκης ξεκινά το 1566*. Πηγή:http://www.sakketosaggelos.gr/Article/1104/* Η συλλογή περιελάμβανε χειρόγραφα ελληνικά, λατινικά αραβικά κ.α. τα οποία η Ιερά Εξέταση τα κατάσχεσε θεωρώντας τα αιρετικά. Επειδή το μοναστήρι ήταν προστατευόμενο της Ιεράς Εξέτασης αρκετά από τα χειρόγραφα αυτά διασώθηκαν παρότι όλοι τα θεωρούσαν κατεστραμμένα. Το 1671 φωτιά κατέστρεψε 8.000 από τα χειρόγραφα και βιβλία της συλλογής. (Χ. Μπάνου).

Κώδικες των Μάγια

Οι Μάγια ήταν ένας λαός της Κεντρικής Αμερικής που κατοικούσε στο νότιο Μεξικό, τη Γουατεμάλα και το βόρειο Μπελίζ και ο οποίος είχε αναπτύξει έναν από τους σημαντικότερους πολιτισμούς του Δυτικού ημισφαιρίου.

Είχαν αναπτύξει ένα πολύπλοκο σύστημα γραπτού λόγου, ο οποίος αποτελείτο από συλλαβικά γλυφά. Διατηρούσαν τα αρχεία της ιστορίας και της μυθολογίας τους καθώς και κάθε σημαντικό επίτευγμα του λαού τους.

Οι κώδικες των Μάγια, οι οποίοι κατασκευάζονταν από φλοιό δέντρων, είχαν αρκετά μέτρα μήκος και έγραφαν και στις δύο πλευρές τους. Τους δίπλωναν με τέτοιο τρόπο που δημιουργούσαν τεύχη.

Όταν κατακτήθηκε το Γιουκατάν τον 16^{ο} αιώνα από τους Ισπανούς, ο Επίσκοπος De Landa, ένας Φραγκισκανός μοναχός βλέποντας ότι οι αυτόχθονες κάτοικοι συνέχιζαν λατρευτικές συνήθειες της παλιάς τους θρησκείας προχώρησε σε καταστροφή μεγάλου αριθμού

βιβλίων. Μάλιστα όπως έγραψε σε ένα βιβλίο του «βρήκαμε ένα μεγάλο αριθμό βιβλίων και επειδή περιέχουν δεισιδαιμονίες, ψέματα του διαβόλου και βλάσφημες εικόνες, τους κατέστρεψα όλους σε ειδική τελετή». Η καταστροφή αυτή έγινε το 1562. Συγκεκριμένα κατέστρεψε περίπου 40 κώδικες και μια σειρά από λατρευτικά είδωλα και αναπαραστάσεις. Ο αριθμός των κατεστραμμένων κωδίκων είναι αμφισβητήσιμος μέχρι σήμερα. Το έργο του De Landa συνέχισαν και άλλοι χριστιανοί ιερείς.

Μέχρι πριν μερικά χρόνια ήταν γνωστό ότι είχαν διασωθεί μόνο τρεις κώδικες.

Ο πρώτος κώδικας « *(Tro–Cortesianus Codex) έχει συνολικό μήκος **6.82 μέτρα σε 112 σελίδες**. Η προέλευση του είναι μάλλον από την **Tayasa,** ενώ πρέπει να συντάχθηκε μετά την άφιξη των Ισπανών στο Γιουκατάν. Περιλαμβάνει νέες εικόνες και αναφορές που ο συγγραφέας του βιάστηκε να καταγράψει.*

*Βρίσκεται στο Museo de América στη Μαδρίτη (*Εικόνα 3.8*), όπου πιθανολογείται ότι έφτασε εκεί όταν ο Hernán Cortés το έστειλε στην βασιλική Αυλή. Χωρίστηκε σε δύο τμήματα το "**Troano Codex**" και το "**Cortesianus Codex**" που επανενώθηκαν το 1888.» Πηγή:http://fridge.gr/60086/stiles/dzn/ (ανακτήθηκε τον Αύγουστο 2016)*

Εικόνα 3.8. Ο κώδικας της Μαδρίτης

Πηγή: http://fridge.gr/60086/stiles/dzn/ (ανακτήθηκε τον Αύγουστο 2016)

*Ο Δεύτερος κώδικας «(Codex Dresdensis) είναι ο κώδ*ικας της Δρέσδης (Εικόνα 3.9) με συνολικό μήκος **3.56 μέτρων σε 72 σελίδες**, σήμερα βρίσκεται στην Sächsische Landesbibliothek και είναι ο πιο περίτεχνος από τους σωζόμενους κώδικες, αλλά και από τα πιο σημαντικά παραδείγματα της τέχνης των Μάγια. Είναι άγνωστο πως βρέθηκε στην Ευρώπη, αλλά αγοράστηκε το 1739 από την Αυλή της Σαξονίας στην Δρέσδη. Εικάζεται ότι γράφτηκε λίγο πριν την κατάκτηση των Μάγια από τους Ισπανούς.

Είναι διπλωμένος σε 39 φύλλα γραμμένα και στις δυο πλευρές, ενώ το περιεχόμενό του περιλαμβάνει τελετουργικά στοιχεία αλλά και ενότητες με αστρολογικές πληροφορίες, ειδικά γύρω από τις εκλείψεις και τον **κύκλο της Αφροδίτης**. Ο πλανήτης Αφροδίτη στον κόσμο των

Μάγια σχετιζόταν με τον πόλεμο και οι αστρονόμοι τους, μετά από αιώνες παρατηρήσεων, μπορούσαν να υπολογίσουν τον κύκλο της με εξαιρετική ακρίβεια ώστε να προβλέπουν τις ήμερες που είναι ευνοϊκές για βασιλικές στέψεις και πόλεμο.» *Πηγή: http://fridge.gr/60086/stiles/dzn/ (ανακτήθηκε τον Αύγουστο 2016)*

Εικόνα 3.9. Ο κώδικας της Δρέσδης

Πηγή: http://fridge.gr/60086/stiles/dzn/ (ανακτήθηκε τον Αύγουστο 2016)

Ο τρίτος κώδικας *«(Peresianus Codex) (*Εικόνα 3.10*) με μήκος μόλις **1.45 μέτρα**, εμφανίστηκε στο Παρίσι το 1832 σαν νέο απόκτημα της Αυτοκρατορικής Βιβλιοθήκης της Γαλλίας. Τρία χρόνια αργότερα, ο Agostino Aglio ετοίμασε το πρώτο ακριβές αντίγραφό του για λογαριασμό του **Lord Kingsborough**, ένα αντίγραφο το οποίο βρίσκεται σήμερα στηνNewberry Library στο Σικάγο.*

*Ο κώδικας έμεινε ξεχασμένος μέχρι που τον ανακάλυψε ξανά ο **León de Rosny** το 1859, σε μια στοίβα παλιών εγγράφων, τυλιγμένο σε ένα χαρτί με την λέξη "Pérez" να αναγράφεται (προφανώς το όνομα του Jose Pérez ο οποίος είχε εκδώσει δυο σύντομες περιγραφές του). Η παράβλεψη του και παραμονή του για χρόνια σε ακατάλληλες συνθήκες συντήρησης συνέβαλλαν στην αλλοίωση του. Παρόλα αυτά παραμένει ένα από τα πολυτιμότερα γραπτά και έργα τέχνης των Μάγια.*

Περιέχει ημερολογιακές προφητείες /προβλέψεις καθώς, στοιχεία για τον ζωδιακό κύκλο των Μάγια και άλλα στοιχεία που συναντάμε και στα μεταγενέστερα βιβλία "Chilam Balam" που είναι γραμμένα κατά τον 18ο αιώνα χρησιμοποιώντας το λατινικό αλφάβητο και συγκεντρώνουν διάφορα ιστορικά, λαογραφικά και μυθολογικά στοιχεία, μαζί με ημερολογιακές καταγραφές.» Πηγή:http://fridge.gr/60086/stiles/dzn/ (ανακτήθηκε τον Αύγουστο 2016)

Εικόνα 3.10. Ο κώδικας του Παρισιού

Πηγή: http://fridge.gr/60086/stiles/dzn/ (ανακτήθηκε τον Αύγουστο 2016)

Τελευταίες πληροφορίες, τον Νοέμβριο του 2011, αναφέρουν ότι βρέθηκαν 1000 κώδικες των Μάγια στα υπόγεια του Μουσείου του Los Angeles και κατά πάσα πιθανότητα ανήκουν στον Randolph Hunt δωρητή μεγάλης συλλογής στο μουσείο. Δύο ακόμη κώδικες βρέθηκαν από το συμβούλιο Maya Itza. Άλλοι επτά κώδικες ανακαλύφθηκαν από ένα κυνηγό θησαυρών. *Πηγή:http://www.eglimatikotita.gr/2011/11/1000. (ανακτήθηκε τον Αύγουστο 2016)*

Βιβλιοθήκη του Raglan

Η Βιβλιοθήκη του Raglan (Εικόνα 3.11) ήταν μια Βιβλιοθήκη που βρισκόταν στο κάστρο Raglan στην κομητεία του Monmouthshire στην νοτιοανατολική Ουαλία.

Εικόνα 3.11. Στο κέντρο του κάστρου βρισκόταν η Βιβλιοθήκη
Πηγή: https://en.wikipedia.org/wiki/Raglan_Library (ανακτήθηκε τον Αύγουστο 2016)

Η Βιβλιοθήκη είχε στη συλλογή της τα αρχαιότερα χειρόγραφα της ιστορίας της Ουαλίας. Περιελάμβανε έργα όπως Dafydd ap Gwilym, Taliesin, Rhys Goch, Ederyn the Golden tongued, Jonas of Menevia, Cwtta Cyvarwydd, Einion the Priest, Cion Cent, Dafydd Ddu o Hiraddug, κ.α.

Η Βιβλιοθήκη καταστράφηκε και λεηλατήθηκε από τις δυνάμεις του Oliver Cromwell και του Thomas Fairfax, τον Αύγουστο του 1646 κατά τη διάρκεια του αγγλικού εμφυλίου πολέμου. Η καταστροφή της Βιβλιοθήκης του Raglan περιγράφηκε από τους ιστορικούς μελετητές ως «*ανεπανόρθωτη απώλεια για τη λογοτεχνία της Ουαλίας.»*

Πηγές:https://books.google.gr/books?id=wWQCAAAAQAAJ&pg=PA24&redir_esc=y&hl=el Haneirin Gwawdrydd (1820). *The Gododin, and the Odes of the months, tr. από τον W. Probert.* σελ. *by W. Probert.* pp. *24-.* 24– *https://en.wikipedia.org/wiki/Raglan_Library (ανακτήθηκε τον Αύγουστο 2016)*

Βασιλική Βιβλιοθήκη της Σουηδίας

Η Βασιλική Βιβλιοθήκη της Σουηδίας καταστράφηκε από πυρκαγιά το 1658. Κάηκαν 18.000 από τα 25.000 βιβλία και 1.800 από τα 1.100 χειρόγραφα. (J. Raven)

Βιβλιοθήκη του Πανεπιστημίου της Κοπεγχάγης

Η Βιβλιοθήκη του Πανεπιστημίου της Κοπεγχάγης στη Δανία ιδρύθηκε το 1482. Το 1728 στην μεγάλη φωτιά της Κοπεγχάγης (η οποία θεωρείται ότι ξεκίνησε από το παιχνίδι ενός παιδιού το οποίο αναποδογύρισε ένα κερί και είχε αποτέλεσμα να καεί σχεδόν όλη η πόλη) πολλά και σημαντικά κτίρια καταστράφηκαν. Ανάμεσά τους ήταν η Βιβλιοθήκη του Πανεπιστημίου της Κοπεγχάγης, η οποία καταστράφηκε σχεδόν ολοκληρωτικά και κατακαίοντας περίπου 35.000 βιβλία, ανάμεσα στα οποία βρίσκονταν πολλά μοναδικά αντίτυπα. Επίσης καταστράφηκαν από τη φωτιά και πολλές ιδιωτικές συλλογές.

Πηγή: https://en.wikipedia.org/wiki/List_of_destroyed_libraries (ανακτήθηκε τον Ιούνιο 2016)

Βιβλιοθήκη Cotton

Η συλλογή της Βιβλιοθήκη (Εικόνα 3.12) αυτής συλλέχθηκε από τον Sir Robert Bruce Cotton, ο οποίος ήταν αντικέρ, βιβλιόφιλος και διετέλεσε βουλευτής.

Μετά από τη διάλυση των μοναστηριών και των συλλογών τους, πολλά ανεκτίμητα αρχαία χειρόγραφα που ανήκαν στις βιβλιοθήκες των μοναστηριών άρχισαν να αλλάζουν χέρια. Ανάμεσά τους υπήρχαν πολλοί που δεν γνώριζαν την πολιτιστική αξία των χειρογράφων με αποτέλεσμα πολλοί ιδιώτες να τα παραμελούν ή να καταστρέφονται από δημόσιους λειτουργούς.

a **b**

Εικόνα 3.12. **a:** Το βιβλίο της Γέννησης υπέστη σοβαρές ζημιές από την καταστροφή. Εδώ απεικονίζεται ο Αβραάμ που συναντάει αγγέλους. **b:** το βιβλίο «Τα Ευαγγέλια του Lindisfarne» είναι ένας από τους θησαυρούς της συλλογής του Cotton.
Πηγή: https://en.wikipedia.org/wiki/Cotton_library *(ανακτήθηκε τον Ιούνιο 2016)*

Η δεξιότητα του Cotton έγκειται στην εύρεση, την αγορά και τη διατήρηση των αρχαίων αυτών ντοκουμέντων. Οι κορυφαίοι μελετητές της εποχής, όπως ο Francis Bacon και ο Walter Raleigh, χρησιμοποίησαν τη Βιβλιοθήκη που οργάνωσε ο Cotton το 1622. Η δράση του Cotton και η λειτουργία της Βιβλιοθήκης του, έγιναν αιτία να συλληφθεί από την κυβέρνηση το 1629, κατά την περίοδο της διαμάχης μεταξύ του βασιλιά και του Κοινοβουλίου. Αφορμή στάθηκε ένα δήθεν ανατρεπτικό φυλλάδιο και εκτός από τη σύλληψή του, έκλεισαν και τη Βιβλιοθήκη. Η Βιβλιοθήκη παρέμεινε κλειστή μέχρι το θάνατό του. Την επαναλειτούργησε ο γιος του sir

Thomas Cotton, το 1633. Ο εγγονός του Sir John Cotton δώρισε μετά το θάνατό του τη συλλογή που είχε κληρονομήσει, στην πολιτεία.

Η Μεγάλη Βρετανία δεν είχε οργανώσει μέχρι τότε την Εθνική Βιβλιοθήκη και η Βιβλιοθήκη του Cotton αποτέλεσε τη βάση για τη δημιουργία της. Η διαθήκη όμως μιλούσε για τη διατήρησή της ως ξεχωριστή συλλογή σε συγκεκριμένο χώρο όπου η χρήση θα ήταν δημόσια. Έτσι μεταφέρθηκε στο κτίριο της Παλιάς Βουλής Ashburnham όπου διέμενε και ο Richard Bentley, διαχειριστής των βιβλιοθηκών του βασιλιά.

Στις 23 Οκτωβρίου 1731 ξέσπασε πυρκαγιά, από άγνωστη αιτία και πολλά χειρόγραφα καταστράφηκαν από τη φωτιά αλλά και το νερό που έπεσε για να σβήσει η φωτιά. Το ¼ της συλλογής είτε καταστράφηκε είτε υπέστη ζημιές. Κατά τη διάρκεια της φωτιάς ο Bentley κατόρθωσε να σωθεί και να σώσει τον ανεκτίμητο Αλεξανδρινό κώδικα, όπως μαρτυρούν στα γραπτά τους αυτόπτες μάρτυρες.

Το 1753 η Βιβλιοθήκη μεταφέρθηκε στο νεοσύστατο Βρετανικό Μουσείο όπου μαζί με την απόκτηση των συλλογών Sloane και Harley, μπήκαν τα θεμέλια της συλλογής του Μουσείου. Τα βασιλικά χειρόγραφα δωρίθηκαν από τον βασιλιά George II το 1757. Το 1973 όλες αυτές οι συλλογές πέρασαν στην νεοσύστατη Βρετανική Βιβλιοθήκη. *Πηγή: https://en.wikipedia.org/wiki/Cotton_library (ανακτήθηκε τον Ιούνιο 2016)*

Βιβλιοθήκη του Χάρβαρντ

Η Βιβλιοθήκη του Χάρβαρντ ανήκει στο ομώνυμο διάσημο Πανεπιστήμιο το οποίο βρίσκεται στις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής. Ιδρύθηκε το 1638. Όμως το 1764 μια τεράστια πυρκαγιά, από άγνωστη αιτία, κατάστρεψε σχεδόν όλα τα βιβλία και τα επιστημονικά όργανα. Η Βιβλιοθήκη τα επόμενα χρόνια δημιούργησε μια νέα σημαντική συλλογή με τη συνδρομή των δωρεών των πολιτών. Μεταξύ των δωρητών ήταν ο Thomas Hollis V, Άγγλος πολιτικός, φιλόσοφος και συγγραφέας ο οποίος έστελνε βιβλία ως δωρεά μέχρι το θάνατό του. *Πηγή: https://en.wikipedia.org/wiki/List_of_destroyed_libraries (ανακτήθηκε τον Ιούνιο 2016)*

Βιβλιοθήκες σε μοναστήρια της Αυστρίας

Μία ακόμη περίπτωση καταστροφής μοναστηριακών βιβλιοθηκών ήταν του Αυτοκράτορα της Αυστρίας, Ιωσήφ του ΙΙ, ο οποίος κατά τα έτη 1782 -1787, έδωσε εντολή να καταστραφούν με πολτοποίηση πάνω από 1.200 τόνοι βιβλίων.(P. Andrew)

Βιβλιοθήκη του Κογκρέσσου

Η Βιβλιοθήκη του Κογκρέσσου ιδρύθηκε το 1800 με πράξη νομοθετικού περιεχομένου από τον Προέδρο των ΗΠΑ, Τζον Άνταμς. Αρχικά στεγάστηκε στο Καπιτώλιο.

Η Βιβλιοθήκη καταστράφηκε το 1814 από τους Άγγλους κατά τη διάρκεια του πολέμου που ξεκίνησε το 1812 και διήρκησε μέχρι την υπογραφή της συνθήκης της Γάνδης το 1814. Ο Βρετανικός στρατός έβαλε φωτιά στο Καπιτώλειο κατά τη διάρκεια της πυρπόλησης της πόλης της Ουάσιγκτον. Η Βιβλιοθήκη καταστράφηκε ολοσχερώς. Ο τότε Πρόεδρος των ΗΠΑ έδωσε όλα του τα βιβλία αντί του ποσού των 23.000 δολαρίων ώστε να στηθεί εκ νέου η Βιβλιοθήκη.

Νέα μεγάλη καταστροφή συνέβη το 1851 όταν ξέσπασε φωτιά από την οποία κάηκαν 30.000 τίτλοι βιβλίων από τους 55.000 που υπήρχαν μέχρι τότε στη Βιβλιοθήκη. Τα βιβλία που είχε δώσει ο Πρόεδρος Τζέφερσον κάηκαν σχεδόν όλα. Το 1864 διορίστηκε ο Ενσγουόρθ Σπόφορντ ως αρχιβιβλιοθηκονόμος και μέχρι το 1897 ήταν ο άνθρωπος που χάραξε τη στρατηγική της Βιβλιοθήκης. Διαχώρισε το νομοθετικό από το εθνικό συμφέρον και δημιούργησε δύο συλλογές ανάλογου περιεχομένου. Αυτός καθιέρωσε την υποχρεωτική ύπαρξη δύο αντιγράφων για κάθε τεκμήριο και προς το τέλος της θητείας του στη Βιβλιοθήκη μερίμνησε και για την ανέγερση του κτιρίου της Βιβλιοθήκης. Ο Ενσγουόρθ Σπόφορντ θεωρείται σύμβολο της Βιβλιοθήκης.

Το 1897 η Βιβλιοθήκη μεταφέρθηκε στην Ουάσιγκτον όπου σήμερα στεγάζεται σε τρία κτίρια και η συλλογή αποτελείται από 32.000.000 καταλογογραφημένους τίτλους βιβλίων, πολλά από τα οποία είναι σπάνια, χάρτες, πίνακες, εφημερίδες κ.α. Διοργανώνει συναυλίες, εκθέσεις και μια σειρά από πολιτιστικές εκδηλώσεις στους ειδικά διαμορφωμένους χώρους της. Δίνει ιδιαίτερη έμφαση σε εκδηλώσεις που έχουν σκοπό να αναδείξουν τις πολιτισμικές ιδιαιτερότητες μειονοτικών πληθυσμών. Εκδίδει και βιβλία τα οποία έχουν τυπωθεί με το σύστημα Braille. *Πηγές:www.alithinesgynaikes.gr/2016/07/19/αυτοί-που-διαβάζουν-έχουν-τον-κόσμο-πα/ http://www.toratora.gr/76826-library-of-congress-i-istoria-piso-apo-tin-diasimoteri-vivliothiki-tis-disis/ (ανακτήθηκαν τον Αύγουστο 2016)*

Βιβλιοθήκες της Καπλάνειου Πατριαρχικής Σχολής και Μπαλαναίας Σχολής στα Ιωάννινα

Η Καπλάνειος Σχολή και Βιβλιοθήκη ιδρύθηκε το 1797 από τον Ζώη Καπλάνη. Το 1905 είχε 1.500 βιβλία. Το 1820 ο σουλτάνος Μαχμούτ Β΄ κινητοποίησε εναντίον του Αλή Πασά στράτευμα 80.000 ανδρών. Το 1822 κατά τη διάρκεια των μαχών ο Αλή Πασάς έβαλε φωτιά στην πόλη των Ιωαννίνων, ως στρατηγική κίνηση αντιπερισπασμού, και μεταξύ άλλων κάηκε η Σχολή και η Βιβλιοθήκη. *Πηγή:http://zosimaialib.sch.gr/wp-content/uploads/2016-%CE%96%CF%89%CF%83%CE%B9%CE%BC%CE%B1%CE%AF%CE%B1-%CE%A0%CE%B1%CF%81%CE%BF%CF%85%CF%83%CE%AF%CE%B1%CF%83%CE%B7.pdf (ανακτήθηκε τον Αύγουστο 2016)*

Ο Εμμανουήλ Γκιούμας ίδρυσε το 1677 τη λεγόμενη Μεγάλη Σχολή στην πόλη των Ιωαννίνων η οποία στη συνέχεια ονομάστηκε Μπαλαναία παίρνοντας το όνομά της από τη διδασκαλική δυναστεία των Μπαλάνων με πρώτο τον Κοσμά Μπαλάνο. Η Βιβλιοθήκη εμπλουτίστηκε από Γιαννιώτες δωρητές. Στη συλλογή της Βιβλιοθήκης υπήρχαν σπάνια χειρόγραφα Ελλήνων συγγραφέων και Πατέρων της Εκκλησίας. Η Βιβλιοθήκη καταστράφηκε, όπως και η Καπλάνειος Σχολή και Βιβλιοθήκη, από τον εμπρησμό του Αλή Πασά στην πόλη των Ιωαννίνων. όταν επιτέθηκε ο σουλτάτος Μαχμούτ Β΄.

Πηγή:https://el.wikipedia.org/wiki/Σχολή_Εμμανουήλ_Γκιούμα (ανακτήθηκε τον Αύγουστο 2016)

Βιβλιοθήκη Δημητσάνας

Η Βιβλιοθήκη ιδρύθηκε το 1764. Ιδρυτές ήταν οι μοναχοί Αγάπιος Λεονάρδο και Γεράσιμος Γούνας. Η περίφημη Βιβλιοθήκη κατά την περίοδο της Τουρκοκρατίας ήταν μία από τις τέσσερεις γνωστές βιβλιοθήκες της Ελλάδας. Η συλλογή της αποτελείτο από 5.000 τόμους. Στεγάζεται στο κτίριο του παλιού δημοτικού σχολείου στη θέση της Σχολής της Δημητσάνης. Κατά την επανάσταση ένα μεγάλο μέρος της συλλογής δυστυχώς καταστράφηκε γιατί η ανάγκη

για την κατασκευή φυσεκίων απαιτούσε χαρτί. Το χαρτί ήταν από τα βιβλία της Βιβλιοθήκης. *Πηγή:http://arcadia.ceid.upatras.gr/arkadia/culture/museums/libdim.htm*

Βιβλιοθήκη Κοραής

Πρόκειται για μια από τις παλαιότερες βιβλιοθήκες της Ελλάδος. Η Δημόσια Κεντρική Ιστορική Βιβλιοθήκη της Χίου η επονομαζόμενη «Κοραής» ιδρύθηκε το 1792 ως παράρτημα της Μεγάλης Σχολής της Χίου. Τα πρώτα βιβλία της συλλογής της ήταν δωρεά του Αδαμάντιου Κοραή και αρκετών Ελλήνων λογίων. Όταν έγινε η σφαγή και καταστροφή της Χίου το 1822, καταστράφηκε και η Βιβλιοθήκη. Όταν η Βιβλιοθήκη ήταν σε θέση και πάλι να λειτουργήσει ο Κοραής απέστειλε και πάλι δωρεά βιβλίων για τον εμπλουτισμό της Βιβλιοθήκης. Όταν πέθανε ο Κοραής το μεγαλύτερο μέρος της προσωπικής του συλλογής από βιβλία και χειρόγραφα πήγαν στη Βιβλιοθήκη της Χίου. *Πηγή: http://www.koraeslibrary.gr/ (ανακτήθηκε τον Αύγουστο 2016)*

Summer Palace. Πεκίνο

Κατά τη διάρκεια του Β΄ Πολέμου για το Όπιο [με την ονομασία αυτή έμειναν στην ιστορία οι δύο πόλεμοι που εξαπέλυσε η Αγγλία κατά της Κίνας (1839-1842 και 1856-1860) *πηγή: https://www.sansimera.gr/articles/332* και συγκεκριμένα το 1860, διετάχθη η καταστροφή του Παλαιού Θερινού Παλατιού του Πεκίνου (Summer Palace). Το ανακτορικό συγκρότημα που για χίλια σχεδόν χρόνια στέγαζε μοναδικά έργα τέχνης που είχαν συγκεντρωθεί κατά τη διάρκεια όλων των κινεζικών δυναστειών, καταστράφηκε και μαζί του καταστράφηκαν ή λεηλατήθηκαν όλα τα έργα. Ανάμεσά τους μοναδικά λογοτεχνικά έργα τα οποία κάηκαν. *Πηγή: http://bookhistory.blogspot.gr/2015/01/an-anti-book-trade-index.html*

Βιβλιοθήκη του Φιλεκπαιδευτικού Συλλόγου Ανδριανουπόλεως.

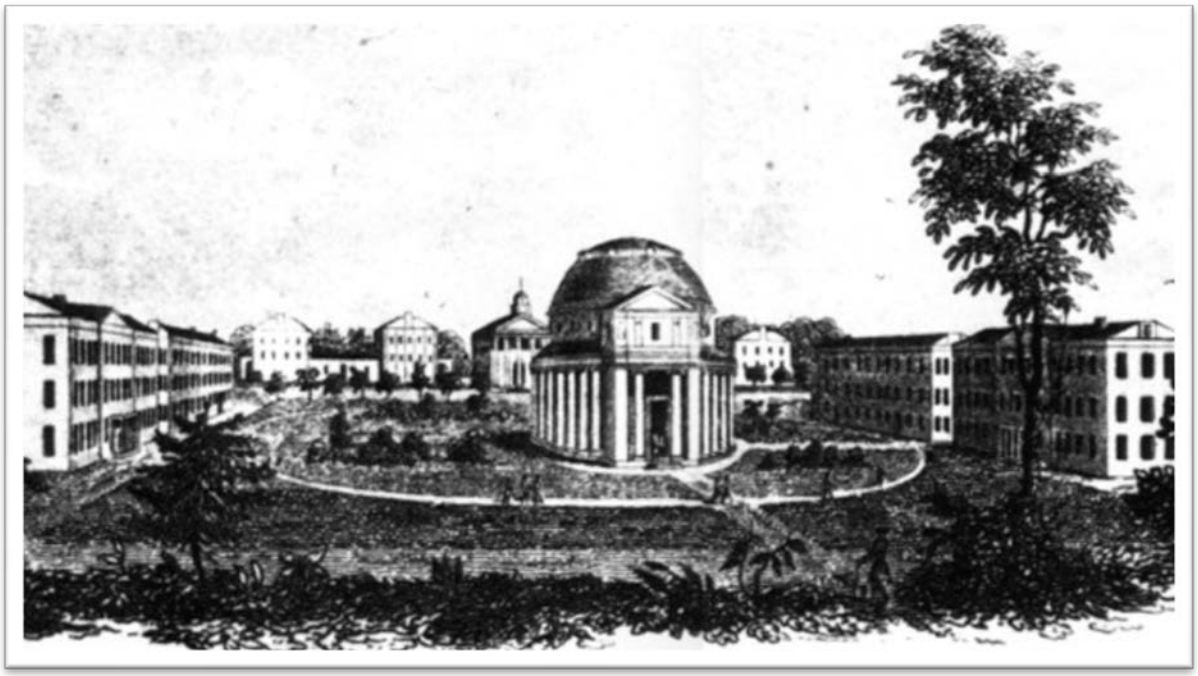
Ο Σύλλογος δημιουργήθηκε το 1872 και σταδιακά άρχισε να δημιουργείται και η Βιβλιοθήκη η οποία το 1880 είχε στη συλλογή της 1228 σχολικά εγχειρίδια και 77 συγγράμματα. Το 1887 προστέθηκαν 2204 τόμοι από δωρεές ευεργετών οι οποίοι συνέχισαν και τα επόμενα χρόνια να δωρίζουν βιβλία και να εμπλουτίζουν τη συλλογή της. Δυστυχώς το 1905 η Βιβλιοθήκη καταστράφηκε από πυρκαγιά. Το 1906 λειτούργησε ξανά μέχρι το 1922, όταν και εκκενώθηκε η Ανδριανούπολη από τον ελληνικό πληθυσμό της.

Με την επανασύσταση του Συλλόγου στην Θεσσαλονίκη το 1924 Ανδριανουπολίτες φρόντισαν για τη μεταφορά και συγκέντρωση των περισσοτέρων βιβλίων και την ανασύσταση της Βιβλιοθήκης. Η συλλογή της Βιβλιοθήκης από το 1922 και μέχρι το 1979 όπου και τοποθετήθηκε σε ιδιόκτητο κτίριο του Συλλόγου, λόγω των πολλών μετακινήσεων ιδιαίτερα από την Ανδριανούπολη στη Θεσσαλονίκη, είχε αρκετή φθορά και απώλειες πολύτιμων βιβλίων.

Βιβλιοθήκη του Πανεπιστημίου της Αλαμπάμα των Ηνωμένων Πολιτειών της Αμερικής

Το Πανεπιστήμιο και η Βιβλιοθήκη του (Εικόνα 3.13), το οποίο λειτούργησε το 1831 στην Tuscaloosa της Πολιτείας της Αλαμπάμα, αποτέλεσε το σύμβολο γνώσης ολόκληρης της Πολιτείας. Καταστράφηκε στις 5 Απριλίου του 1865 από τα στρατεύματα της Ένωσης κατά τη διάρκεια του εμφυλίου πολέμου. Τα στρατεύματα κατέστρεψαν τα περισσότερα κτίρια της Αλαμπάμα συμπεριλαμβανομένου του Πανεπιστημίου και της Βιβλιοθήκης η οποία είχε μία από τις μεγαλύτερες συλλογές της εποχής και αριθμούσε περίπου 7.000 βιβλία. Λέγεται ότι καθώς η στρατιώτες έκαιγαν τη Βιβλιοθήκη, πήδησε μέσα ένας στρατιώτης και έσωσε ένα βιβλίο, το οποίο ήταν ένα αντίγραφο του κορανίου.

Πηγή: https://en.wikipedia.org/wiki/List_of_destroyed_libraries (ανακτήθηκε τον Ιούνιο 2016)

Εικόνα 3.13. Βιβλιοθήκη του Πανεπιστημίου της Αλαμπάμα
Πηγή:http://www.newsbeast.gr/world/arthro/816871/naoi-tis-gnosis-pou-katastrafikan (ανακτήθηκε τον Ιούλιο 2016)

Κεντρική Βιβλιοθήκη του Μπέρμιγχαμ

Το 1860 αποφασίστηκε να δημιουργηθεί μια Κεντρική Βιβλιοθήκη αναφοράς και τέσσερεις βιβλιοθήκες περιφερειακά. Η Κεντρική Δανειστική Βιβλιοθήκη του Μπέρμιγχαμ στη Μεγάλη Βρετανία άνοιξε για το κοινό στις 6 Σεπτέμβρη 1865. Τον επόμενο χρόνο άνοιξε και η Κεντρική Βιβλιοθήκη αναφοράς. Η Βιβλιοθήκη ήταν άκρως επιτυχημένη και για το λόγο αυτό αποφασίστηκε να γίνουν και έργα επέκτασης. Στις 11 Ιανουαρίου 1879 κατά τη διαδικασία των εργασιών ξέσπασε πυρκαγιά πίσω από ένα ξύλινο χώρισμα κατά τη διάρκεια οικοδομικών εργασιών και επιμήκυνσης κάποιων χώρων. Την περίοδο αυτή είχε πολύ χαμηλή θερμοκρασία και επικρατούσε παγετός. Η Βιβλιοθήκη φωτιζόταν με φυσικό αέριο αλλά τα αέρια των σωλήνων είχαν παγώσει. Ένας εργάτης προσπάθησε να ξεπαγώσει τους σωλήνες με φωτιά. Σε ένα σημείο όμως υπήρχε μια τρύπα με αποτέλεσμα να εκδηλωθεί φλόγα και να πιάσουν φωτιά τα

ξύλα και τα ροκανίδια που βρίσκονταν τριγύρω. Η φωτιά προκάλεσε εκτεταμένες ζημιές (Εικόνα 3.14) με αποτέλεσμα από τους 50.000 τόμους βιβλίων που είχε στη συλλογή της, η Βιβλιοθήκη αναφοράς, να σωθούν μόνο 1.000 τόμοι. Η συλλογή της Δανειστικής Βιβλιοθήκης δεν έπαθε μεγάλες ζημιές.

Εικόνα 3.14. Η Κεντρική Βιβλιοθήκη του Μπέρμιγχαμ μετά την πυρκαγιά το 1879

Πηγή: https://en.wikipedia.org/wiki/Birmingham_Central_Library (ανακτήθηκε τον Αύγουστο 2016)

Παρά την μεγάλη κινητοποίηση των ανθρώπων μαζί με το δήμαρχο της πόλης η καταστροφή ήταν μεγάλη. Όμως ότι σώθηκε οφείλεται στις προσπάθειες που έγιναν από αυτούς τους ανθρώπους. Μεταξύ των διασωθέντων έργων είναι μέρος της συλλογής των έργων του Σαίξπηρ, μια πρωτότυπη έκδοση του Δον Κιχώτη και το μεσαιωνικό χειρόγραφο με τίτλο «*The Guild of St. Anne of Knowle*» *Πηγή: https://en.wikipedia.org/wiki/Birmingham_Central_Library*

Βασιλική Βιβλιοθήκη των Βασιλέων της Βιρμανίας

Η Βιβλιοθήκη βρισκόταν στο Mandalay Palace στη Βιρμανία. Καταστράφηκε μεταξύ του 1885 και 1887 κατά τη διάρκεια του 3^{ου} αγγλο-βιρμανικού πολέμου. Τα στρατεύματα του βρετανικού στρατού λεηλάτησαν το παλάτι και έκαψαν την βασιλική Βιβλιοθήκη. Μόνο μερικά αντικείμενα που είχαν αφαιρεθεί από το παλάτι έχουν διασωθεί και βρίσκονται στο μουσείο Victoria and Albert στο Λονδίνο. *Πηγή: https://en.wikipedia.org/wiki/List_of_destroyed_libraries (ανακτήθηκε τον Ιούνιο 2016)*

Βιβλιοθήκη του Πανεπιστημίου της Βιρτζίνια

Στις 27 Οκτωβρίου του 1895, μια πυρκαγιά από άγνωστη αιτία έγινε αιτία να καταστραφεί ολοσχερώς η περίφημη ροτόντα που αποτελούσε το κεντρικό κτίριο του Πανεπιστημίου και τα 2/3 της συλλογής της Βιβλιοθήκης.

Το επόμενο διάστημα χάρη στην υποστήριξη των αποφοίτων και των φίλων του Πανεπιστημίου έγινε εφικτή η ανακατασκευή της Ροτόντας και η επαναλειτουργία της Βιβλιοθήκης του Πανεπιστημίου. Μετά από αυτά τα έργα το Πανεπιστήμιο άρχισε να έχει ολοένα και μεγαλύτερη φήμη. *Πηγή: https://explore.lib.virginia.edu/exhibits/show/rotunda*

Πανεπιστήμια και Βιβλιοθήκες στην Κίνα

Ακαδημαϊκή Βιβλιοθήκη Hanlin

Καταστράφηκε πιθανότατα στις 23 Ιουνίου του 1900. Η αιτία της καταστροφής δεν είναι επιβεβαιωμένη. Πιθανότατα ο στρατός των Kansu-Braves ή Gansu που ήταν πιστοί στη δυναστεία των Τσινγκ, πολιορκούσαν την βρετανική πρεσβεία, η οποία βρισκόταν δίπλα στην ανεπίσημη ακαδημαϊκή Βιβλιοθήκη του Hanlin. Κατά τη διάρκεια των μαχών η Βιβλιοθήκη πυρπολήθηκε αλλά δεν είναι σίγουρο αν έγινε με πρόθεση ή κατά λάθος. Το αποτέλεσμα όμως ήταν η Βιβλιοθήκη να καταστραφεί. Όσα βιβλία και πάπυροι γλύτωσαν από τις φλόγες, λεηλατήθηκαν από τις ξένες νικήτριες δυνάμεις.

Εθνικό Πανεπιστήμιο Tsing Hua University

Πρόκειται για ένα ένα ερευνητικό Πανεπιστήμιο που βρίσκεται στο Hsinchu City, της Ταϊβάν. Παρά το γεγονός ότι το Πανεπιστήμιο ιδρύθηκε για πρώτη φορά στο Πεκίνο, μετά την ήττα από το Κομμουνιστικό Κόμμα της Κίνας, κατά την περίοδο του εμφυλίου πολέμου, έγιναν μεγάλες καταστροφές και οι διωκώμενοι κατέφυγαν στην Ταϊβάν και επανίδρυσαν το Πανεπιστήμιο στην πόλη Hsinchu 1956. Σήμερα υπάρχουν στο Πανεπιστήμιο αυτό, 7 σχολές και 17 τμήματα.

Πανεπιστήμιο Nankai κ.α.

Πρόκειται για ένα δημόσιο Πανεπιστήμιο έρευνας που βρίσκεται στην πόλη Tianjin στην Κίνα. Ιδρύθηκε το 1919 από επιφανείς εκπαιδευτικούς της χώρας και είναι ένα από τα πιο έγκριτα Πανεπιστήμια στην Κίνα.

Κατά τη διάρκεια του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου οι ιαπωνικές στρατιωτικές δυνάμεις κατέστρεψαν πολλές κινεζικές βιβλιοθήκες συμπεριλαμβανομένων των βιβλιοθηκών στο Εθνικό Πανεπιστήμιο της Tsing Hua στο Πεκίνο. Καταστράφηκαν 200.000 έως 300.000 βιβλία. Στο Πανεπιστήμιο Na-K΄ai καταστράφηκαν 224.000 βιβλία. Το Ινστιτούτο Τεχνολογίας, Το Ιατρικό Κολέγιο, και η Γεωπονική Σχολή του He-Pei καταστράφηκαν ολοσχερώς. Το Πανεπιστήμιο Ta Hsia και το Πανεπιστήμιο Kuang Hua στη Σαγκάη καταστράφηκαν ολοσχερώς. Επίσης καταστράφηκε ολοσχερώς το Πανεπιστήμιο Hunan. *Πηγή: List of destroyed libraries. https://en.wikipedia.org/wiki/List_of_destroyed_libraries (ανακτήθηκε τον Ιούνιο 2016)*

Κρατική Βιβλιοθήκη της Νέας Υόρκης

Η Βιβλιοθήκη ιδρύθηκε το 1818, με σκοπό να εξυπηρετήσει τις κρατικές και κυβερνητικές ανάγκες. Από το 1855 είναι ανοιχτή στο κοινό. Στις 29 Μαρτίου 1911, ξέσπασε μια πυρκαγιά στην αίθουσα συνέλευσης του Καπιτωλίου της Πολιτείας της Νέας Υόρκης. Η φωτιά επεκτάθηκε στη Βιβλιοθήκη που βρισκόταν στον τρίτο και τέταρτο όροφο του κτιρίου εκείνη την εποχή και κατέστρεψε τις συλλογές της Βιβλιοθήκης (Εικόνα 3.15).

Εικόνα 3.15. Ο βιβλιοδέτης, συντηρητής και ειδικός στην αποκατάσταση βιβλίων στη Βιβλιοθήκη του Κογκρέσου William Berwick πήρε αυτή τη φωτογραφία από την καταστροφή της Κρατικής Βιβλιοθήκης της Νέας Υόρκης, το 1911.

Πηγή: *https://blogs.loc.gov/loc/2015/01/the-library-to-the-rescue/* (ανακτήθηκε τον Αύγουστο 2016)

Η συνολική απώλεια από αυτήν την καταστροφή ήταν περίπου 450.000 βιβλία και 270.000 χειρόγραφα συμπεριλαμβανομένων μερικών από τα ιστορικά αρχεία που τεκμηριώνουν τις αρχές των Κάτω Χωρών και την αποικιακή ιστορία της Νέας Υόρκης. Μια πιθανή αιτία που έχει αναφερθεί χωρίς να έχει τεκμηριωθεί, είναι ότι η φωτιά προήλθε από ένα πούρο που πετάχτηκε στο καλάθι των αχρήστων, μετά από μια συνεδρίαση, χωρίς προηγουμένως να έχει σβηστεί καλά. Άλλη μια πιθανή αιτία, που επίσης δεν είναι τεκμηριωμένη, είναι ότι η φωτιά οφείλεται σε ελαττωματικά καλώδια τα οποία προκάλεσαν βραχυκύκλωμα. *Πηγή: http://www.nysl.nysed.gov/msscfa/pr/sc10867.pdf (ανακτήθηκε τον Αύγουστο 2016)*

Βιβλιοθήκη του Καθολικού Πανεπιστημίου της Leuven

Η Βιβλιοθήκη βρισκόταν στην Πόλη Louven του Βελγίου. Καταστράφηκε στις 25 Αυγούστου 1914 από τα γερμανικά στρατεύματα κατοχής. Οι Γερμανοί έβαλαν φωτιά στη Βιβλιοθήκη και στην πόλη σε μια προσπάθεια να τρομοκρατήσουν και να καταστείλουν την βελγική αντίσταση στην κατοχή. *Πηγή: https://en.wikipedia.org/wiki/List_of_destroyed_libraries (ανακτήθηκε τον Ιούνιο 2016)*

Δημόσια Υπηρεσία Αρχείων της Ιρλανδίας

Η υπηρεσία των αρχείων του κράτους της Ιρλανδίας βρισκόταν στο Δουβλίνο. Καταστράφηκε το 1922. Η αιτία είναι αμφισβητήσιμη. Η μία εκδοχή είναι να έγινε σκόπιμα από τον IRA που ήταν ενάντια στη συνθήκη. Η άλλη εκδοχή είναι να έγινε τυχαία ανάφλεξη από τα αποθηκευμένα εκρηκτικά λόγω του βομβαρδισμού από τις δυνάμεις της προσωρινής κυβέρνησης υπό τον Michael – Collins.

Πηγή: https://en.wikipedia.org/wiki/List_of_destroyed_libraries (ανακτήθηκε τον Ιούνιο 2016)

Institut fur Sexualwissenschaft

Κατά τον πρώτο Παγκόσμιο Πόλεμο ο Magnus Hirschfeld ίδρυσε το πρώτο Ινστιτούτο Σεξολογίας στο Βερολίνο (Εικόνα 3.16). Αποτέλεσε το πρώτο ερευνητικό κέντρο στην μελέτη της ανθρώπινης σεξουαλικότητας. Από τις έρευνες στο κέντρο αυτό επιβεβαιώθηκε για πρώτη φορά ότι οι διαφορετικές σεξουαλικές προτιμήσεις των ανθρώπων και η ταξινόμησή τους σε αμφισεξουαλικούς και ομοφυλόφιλους είναι στοιχεία εγγενή και όχι επίκτητα. Το συμπέρασμα αυτό ερχόταν σε σύγκρουση με την επικρατούσα άποψη της εποχής ότι οι ομοφυλόφιλοι είναι διεστραμμένοι και ακόλαστοι.

Μέσα στην ερευνητική εργασία του κέντρου προστέθηκε γρήγορα και η επιστημονική μελέτη για την αντισύλληψη και τα σεξουαλικώς μεταδιδόμενα νοσήματα.

Εικόνα 3.16. Το Institut fur Sexualwissenschaft

Πηγή: http://www.newsbeast.gr/world/arthro/816871/naoi-tis-gnosis-pou-katastrafikan (ανακτήθηκε τον Ιούλιο 2016)

Η Βιβλιοθήκη του κέντρου αποτέλεσε το σπουδαιότερο ερευνητικό κέντρο για τα θέματα αυτά αφού είχε στην κατοχή του χιλιάδες ερωτηματολόγια που συμπλήρωσαν οι Γερμανοί, σχετικά με τις σεξουαλικές προτιμήσεις τους. Δυστυχώς κατά την περίοδο του Μεσοπολέμου το

ερευνητικό κέντρο και η προσπάθεια που γινόταν για την αναγνώριση των δικαιωμάτων των ομοφυλόφιλων στηριζόμενα στα επιστημονικά αποτελέσματα, έγιναν στόχος των Ναζί. Με την άνοδο στην εξουσία του Χίτλερ το 1933, δόθηκε εντολή να συλληφθούν οι υπεύθυνοι του Ινστιτούτου, να καταστραφεί το κτίριο και όλα τα αρχεία και οι επιστημονικές μελέτες, ώστε να μην μείνει ούτε δείγμα από την ύπαρξή του.

Πηγές: http://www.newsbeast.gr/world/arthro/816871/naoi-tis-gnosis-pou-katastrafikan .

https://en.wikipedia.org/wiki/List_of_destroyed_libraries (ανακτήθηκαν τον Ιούλιο και Ιούνιο αντίστοιχα 2016)

Βιβλιοθήκη του Πανεπιστημίου Humboldt. Βερολίνο

Μετά την άνοδο των Ναζί στην εξουσία εξαπολύθηκε ένα κύμα διώξεων σε ότι δεν ήταν αρεστό και ανεκτό από την εξουσία τους. Μεταξύ των θυμάτων ήταν η Βιβλιοθήκη του Πανεπιστημίου Humboldt. Το 1933, χιλιάδες βιβλία της Βιβλιοθήκης κάηκαν, συμπεριλαμβανομένων των έργων από τους Albert Einstein, Vicki Baum, Μπέρτολτ Μπρεχτ, Heinrich Heine, Helen Keller, Thomas Mann, Καρλ Μαρξ, Έριχ Μαρία Ρεμάρκ, Frank Wedekind, Έρνεστ Χέμινγουεϊ και HG Wells. *Πηγή: http://bookhistory.blogspot.gr/2015/01/an-anti-book-trade-index.html (ανακτήθηκε τον Αύγουστο 2016)*

Συλλογή βιβλίων του Μεγάλου Σπηλαίου

Στις 17 Ιουλίου του 1934 από άγνωστη αιτία καταστράφηκε από πυρκαγιά το Μέγα Σπήλαιο. Την προσπάθεια για κατάσβεση της φωτιάς υπονόμευσε και μια έκρηξη που προήλθε από την ανάφλεξη μιας κρυμμένης και ξεχασμένης πυριτιδαποθήκης από την Εποχή του Αγώνα.

Το μοναστήρι είχε στη συλλογή του πολλούς κώδικες και βιβλία τα οποία καταστράφηκαν ολοσχερώς. Όμως η επίσκεψη και μελέτη του Νίκου Βέη στην αρχή του 20^{ου} αιώνα βοήθησε κάπως στην ιστορική και βιβλιογραφική μελέτη διότι όλο το υλικό που είχε αποθησαυρίσει καταστράφηκε και η μόνη πληροφορία για την ύπαρξή του υπάρχει στο έργο του. *Πηγή: http://www.ecclesia.gr/greek/monshrines/megaspilaion5.html (ανακτήθηκε τον Αύγουστο 2016)*

Επιλεκτική καταστροφή βιβλίων σε βιβλιοθήκες στην Ελλάδα

Κατά την περίοδο της δικτατορίας του Ιωάννη Μεταξά στην Ελλάδα (1936-1941) διεξήχθη μια εντατική εκστρατεία ενάντια σε ότι θεωρείτο αντεθνικό και ότι πίστευαν ότι ανήκει στην αντι-ελληνική λογοτεχνία και άρα ήταν επικίνδυνο για το εθνικό συμφέρον. Με στοχευμένες κινήσεις αποσύρθηκαν όλα τα βιβλία από τις βιβλιοθήκες και κάηκαν όλα τα βιβλία όσων Ελλήνων θεωρήθηκαν αντιφρονούντες καθώς και τα βιβλία μεγάλων συγγραφέων όπως ο Γκαίτε, ο Shaw και ο Φρόιντ. *Πηγή: http://bookhistory.blogspot.gr/2015/01/an-anti-book-trade-index.html (ανακτήθηκε τον Αύγουστο 2016)*

Βιβλιοθήκες της Αυστρίας που καταστράφηκαν κατά τη διάρκεια του Β' Παγκοσμίου Πολέμου

Ένα από τα θύματα των Ναζί στην Αυστρία ήταν οι βιβλιοθήκες. Πιο συγκεκριμένα από τη Βιβλιοθήκη του Πανεπιστήμιου του Graz κλάπηκαν 100 χειρόγραφα και 4.500 τόμοι ακαδημαϊκών δημοσιεύσεων. Το 1938 οι Ναζί οργάνωσαν ένα κέντρο συλλογής των βιβλίων

που κλάπηκαν από τις προσωπικές βιβλιοθήκες, εκδοτικούς οίκους και βιβλιοπωλεία των Εβραίων, αλλά και βιβλία που κατέσχεσαν για πολιτικούς και εθνικούς λόγους. Αυτή η συλλογή βιβλίων ήταν 644.000 τόμοι. Από αυτούς καταστράφηκαν 410.000.

Οι συλλογές των δύο μεγάλων εβραϊκών βιβλιοθήκων στη Βιέννη, η Βιβλιοθήκη του Israelitische Kultusgemeinde και του Israelitisch-theologische Lehranstalt μεταφέρθηκαν στο Βερολίνο, όπου ένα μεγάλο μέρος κάηκε σε μια αεροπορική επιδρομή το 1943.

Η Βιβλιοθήκη του Weiner Arbeiterskammer (Συμβούλιο των Συνδικάτων) είχε μια πολύ αξιόλογη συλλογή υλικού σχετικά με το σοσιαλισμό, τον κομμουνισμό, τα συνδικάτα και συναφείς τομείς, αλλά όταν οι Γερμανοί κατέλαβαν το 1938 τη χώρα μετέφεραν το μεγαλύτερο μέρος της συλλογής στη Γερμανία. Η φήμη έλεγε ότι μεταφέρθηκε εκεί για να αποτελέσει τον πυρήνα για μια Βιβλιοθήκη ενός διεθνούς γραφείου εργασίας που θα δημιουργούσαν οι Ναζί εφαρμόζοντας τη "Νέα Τάξη". Ωστόσο, η συλλογή εξαφανίστηκε εντελώς και δεν έχει ανακτηθεί κανένα τεκμήριο ακόμη.

Κατά την περίοδο της εξουσίας των Ναζί η Εθνική Βιβλιοθήκη της Αυστρίας είχε συμβάλει στο να συγκεντρώνονται τα βιβλία και άλλα υπάρχοντά των Εβραίων πολιτών, καθώς επίσης και αντικείμενα άλλων θυμάτων του ναζιστικού καθεστώτος. Εκτιμάται ότι περίπου 195.000 βιβλία και άλλα αντικείμενα είχαν κλαπεί από πολιτικά και φυλετικά διωκόμενα θύματα, και παράνομα προστίθεντο στη συλλογή της. Το 2003, η Εθνική Βιβλιοθήκη της Αυστρίας στη Βιέννη αναφέρει ότι 32.937 βιβλία, χειρόγραφα χάρτες και άλλα αντικείμενα είχαν επιστραφεί στους νόμιμους ιδιοκτήτες τους.

Η Εθνική Βιβλιοθήκη της Αυστρίας στη Βιέννη είχε και μια σειρά από βιβλία που είχαν κλαπεί από ιδιωτικές βιβλιοθήκες και αποθηκεύονταν στις αποθήκες της. Μετά τον πόλεμο, αυτά επιστρέφονται χωρίς προβλήματα στις βιβλιοθήκες που ανήκουν. Αυτές ήταν οι βιβλιοθήκες Moriz von Kuffner, Oscar ladner, Viktor von Ephrussi, Stefan Auspitz, Rudolf Gutmann kai Alphonse Rothschild.

Πηγή:https://en.wikipedia.org/wiki/List_of_libraries_damaged_during_World_War_II (ανακτήθηκε τον Ιούνιο 2016)

Βιβλιοθήκη του Καθολικού Πανεπιστημίου της Leuven

Για δεύτερη φορά καταστρέφεται η Βιβλιοθήκη του Καθολικού Πανεπιστημίου στη Leuven του Βελγίου. Η καταστροφή έγινε κατά τη διάρκεια του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου 1940-1945 από τα γερμανικά στρατεύματα κατοχής. Συγκεκριμένα κατά τη διάρκεια της γερμανικής εισβολής στην πόλη και των εχθροπραξιών που ακολούθησαν, έπιασε φωτιά η Βιβλιοθήκη. *. Πηγή: https://en.wikipedia.org/wiki/List_of_destroyed_libraries (ανακτήθηκε τον Ιούνιο 2016)*

Ελληνικές Βιβλιοθήκες που καταστράφηκαν στον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο

Κατά την περίοδο της κατοχής της χώρας, οι Γερμανοί λεηλάτησαν και κατέστρεψαν μια σειρά από βιβλιοθήκες, όπως αναφέρεται σε επίσημα στοιχεία του Υπουργείου Παιδείας. Συγκεκριμένα η Βιβλιοθήκη της Κέρκυρας κάηκε από τη φωτιά που προξενήθηκε κατά τη ρήψη εμπρηστικών βομβών στις μάχες με τους Ιταλούς στις 14 Σεπτεμβρίου του 1943. Από την πυρκαγιά κάηκαν 75.000 σπάνιες εκδόσεις βιβλίων και χειρογράφων.

Πηγή:http://www.corfulibrary.gr/el/kerkyra-bibliothiki-about-greek/kerkyra-bibliothiki-istoria.html?showall=1&limitstart .

Στη Βιβλιοθήκη της Ανδρίτσαινας και Δημητσάνας άρπαξαν σπάνια βιβλία. Καταστροφές προξενήθηκαν από βομβαρδισμούς και λεηλασίες, στις βιβλιοθήκες των Ιωαννίνων, της Σάμου, της Ζακύνθου και της Χίου.

Επίσης λεηλασίες έγιναν στις δημοτικές βιβλιοθήκες της Ζαγοράς, του Ηρακλείου, της Αίγινας και της Σιάτιστας, από τις οποίες γερμανοί αφαίρεσαν σπάνια βιβλία. Επίσης έκαψαν την Βιβλιοθήκη «Χρυσόστομος» Χανίων αποτεφρώνοντας 15.000 σπάνια βιβλία. Φωτιά έβαλαν επίσης στην Ιερά Μονή Μεγάλου Σπηλαίου από την οποία καταστράφηκαν 94 χειρόγραφα. Λεηλασίες μικρότερης έκτασης έγιναν και στις βιβλιοθήκες της Τρίπολης, του Πύργου και του Βόλου. Ευτυχώς δεν έπαθαν ζημιές η Εθνική Βιβλιοθήκη, η Βιβλιοθήκη της Βουλής και η Γεννάδιος. *Πηγή:Palmografos.com - Η καταστροφή των βιβλιοθηκών, η τύχη των αρχαιοτήτων και η μαθητική αντίσταση στα σχολεία επι ναζιστικής κατοχής*.

Πηγή: http://www.palmografos.com/permalink/14165.html#ixzz4AGskwJw9 (ανακτήθηκε τον Αύγουστο 2016)

Βιβλιοθήκες στην Λευκορωσία που καταστράφηκαν κατά τη διάρκεια του Β' Παγκοσμίου Πολέμου

Διακόσιες βιβλιοθήκες στη Λευκορωσία υπέστησαν ζημιές κατά τη διάρκεια του πολέμου. Υπολογίζεται ότι το 83% της συλλογής των βιβλιοθηκών λεηλατήθηκαν, κλάπηκαν ή καταστράφηκαν. 600.000 αντίτυπα από αυτά που κλάπηκαν βρέθηκαν αργότερα μετά τον πόλεμο, στη Γερμανία, την Τσεχοσλοβακία, και την Πολωνία και επεστράφησαν. Όμως ένα εκατομμύριο τόμοι, μεταξύ των οποίων σπάνια και παλαιά έντυπα, δεν έχουν επιστραφεί. *Πηγή: https://en.wikipedia.org/wiki/List_of_libraries_damaged_during_World_War_II (ανακτήθηκε τον Ιούνιο 2016)*

Εθνική Βιβλιοθήκη της Σερβίας

Η Εθνική Βιβλιοθήκη της Σερβίας στο Βελιγράδι της τότε Γιουγκοσλαβίας καταστράφηκε στις 4 Ιουνίου του 1941 κατά την διάρκεια του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου όταν πολεμικά αεροπλάνα της Luftwaffe βομβάρδισαν το Βελιγράδι.

Πηγή:http://www.unesco.org/webworld/mdm/administ/pdf/LOSTMEMO.PDF (ανακτήθηκε τον Ιούνιο 2016)

Κεντρική Βιβλιοθήκη στο Κόβεντρυ (Coventry)

Η Κεντρική Βιβλιοθήκη στο Κόβεντρυ του Ηνωμένου Βασιλείου έπεσε θύμα κατά τους βομβαρδισμούς των Γερμανών το 1941 στην Βρετανία. Αποτέλεσμα ήταν να καταστραφούν περισσότεροι από 100.000 τόμοι.

Πηγή: https://en.wikipedia.org/wiki/List_of_destroyed_libraries (ανακτήθηκε τον Ιούνιο 2016)

Βιβλιοθήκες στη Σοβιετική Ένωση

Βαρύ τίμημα πλήρωσαν οι βιβλιοθήκες στην τότε Σοβιετική Ένωση, από τους γερμανικούς βομβαρδισμούς κατά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο. Από το 1941 έως το 1944 υπολογίζεται ότι καταστράφηκαν πάνω από 100 εκατομμύρια τόμοι βιβλίων και άλλου υλικού.

Πηγή:http://www.unesco.org/webworld/mdm/administ/pdf/LOSTMEMO.PDF (ανακτήθηκε τον Ιούνιο 2016)

Βιβλιοθήκες στη Γερμανία που καταστράφηκαν κατά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο

Ο Β΄ Παγκόσμιος Πόλεμος αποδείχθηκε καταστροφικός και για τις γερμανικές βιβλιοθήκες. Εκατομμύρια βιβλία καταστράφηκαν ή χάθηκαν. Η καταστροφή αντιστοιχεί στο 1/3 του συνόλου των συλλογών των βιβλιοθηκών. Υπήρξαν όμως και πολλά πολύτιμα βιβλία που σώθηκαν χάρη στη φροντίδα των ανθρώπων που ήξεραν την αξία τους και φρόντισαν να τα κρύψουν σε αποθήκες και κρύπτες.

Πιο συγκεκριμένα καταστράφηκαν οι βιβλιοθήκες στις παρακάτω γερμανικές πόλεις:

Άαχεν (Aachen). Η Βιβλιοθήκη του Πολυτεχνείου (The Library of the Technical University) έχασε 50.000 τόμους οι οποίοι αποθηκεύτηκαν αλλού για φύλαξη, τον Ιούλιο του 1943. Στη συλλογή αυτή περιλαμβάνονταν όλα τα περιοδικά και τα έργα πριν από το 1935, διδακτορικές διατριβές και πολύτιμα εικονογραφημένα έργα.

Βερολίνο (Berlin). Από τη συλλογή της Εθνικής Βιβλιοθήκης (The Staatsbibliothek) καταστράφηκαν περίπου 2 εκατομμύρια τόμοι. Στην Βιβλιοθήκη του Πανεπιστημίου καταστράφηκαν περίπου 20.000 τόμους. Πολλές συλλογές της Βιβλιοθήκης ήταν αποθηκευμένες αλλού. Επίσης σοβαρές ζημιές έγιναν στη Δημοτική Βιβλιοθήκη (Stadtbibliothek), στη Βιβλιοθήκη του Ράιχσταγκ η οποία καταστράφηκε εντελώς, στη Deutsche Heeresbücherei (Βιβλιοθήκη του γερμανικού στρατού) και σε πολλές άλλες εξειδικευμένες βιβλιοθήκες.

Βόννη (Bonn). Η Βιβλιοθήκη του Πανεπιστημίου έχασε το 25% των συλλογών του.

Βρέμη (Bremen). Η Εθνική Βιβλιοθήκη (Staatsbibliothek) έχασε περίπου 150.000 τόμους, ιδιαίτερα σπάνια και πολύτιμα έργα, νωρίς εικονογραφημένα βιβλία, 2.000 ξεχωριστές εκτυπώσεις, το σύνολο των περιοδικών της και πολλές βιβλιογραφικές εργασίες.

Ντάρμστανντ (Darmstadt). Η Βιβλιοθήκη Hessische Landesbibliothek καταστράφηκε από πυρκαγιά, όταν η πόλη Darmstadt βομβαρδίστηκε το Σεπτέμβριο του 1944. Περίπου 760.000 τόμοι καταστράφηκαν, συμπεριλαμβανομένων 2.217 παλαίτυπων και 4.500 χειρογράφων. Η Βιβλιοθήκη του Πολυτεχνείου έχασε τα δύο τρίτα της συλλογής της.

Ντόρτμουντ (Dortmund). Η Stadt- und Landesbibliothek (Δημοτική και Κρατική Βιβλιοθήκη) έχασε 250.000 από τους 320.000 τόμους που είχε στη συλλογή της., μεταξύ των οποίων περιλαμβάνονταν και συλλογή ιστορικών χαρτών.

Δρέσδη (Dresden). Η Κρατική Βιβλιοθήκη της Σαξονίας (Sächsische Landesbibliothek) καταστράφηκε από τις βόμβες το Φεβρουάριο και το Μάρτιο του 1945?. Χάθηκαν περίπου 300.000 τόμοι. Στις πυρκαγιές μετά την αεροπορική επιδρομή τον Φεβρουάριο του 1945, η Δημοτική Βιβλιοθήκη (Stadtbibliothek) έχασε 200.000 τόμους της συλλογή της. Από τη Βιβλιοθήκη της Γεωγραφικής Εταιρείας (Verein für Erdkunde) καταστράφηκαν 12.000 τόμοι. Ο κατάλογος με τις κάρτες καταστράφηκε μερικώς.

*Essen***.** Η Δημοτική Βιβλιοθήκη (Stadtbücherei), έχασε τα τρία τέταρτα της συλλογής της, δηλαδή περίπου 130.000 τόμους.

Φρανκφούρτη (Frankfurt). Η Δημοτική και Πανεπιστημιακή Βιβλιοθήκη (Stadt- und Universitätsbibliothek) έχασε 550.000 τόμους και 440.000 διδακτορικές διατριβές, ως αποτέλεσμα των αεροπορικών επιδρομών, καθώς και 750.000 διπλώματα ευρεσιτεχνίας.

*Giessen***.** Η Βιβλιοθήκη του Πανεπιστημίου έχασε τα εννέα δέκατα της συλλογής της.

*Greifswald***.** Η Βιβλιοθήκη του Πανεπιστημίου έχασε 17.000 τόμους και 1.900 χειρόγραφα.

Αμβούργο (Hamburg). Στην Κρατική και Πανεπιστημιακή Βιβλιοθήκη (Staats- und Universitätsbibliothek) καταστράφηκαν από τους βομβαρδισμούς του 1943 και 1944 τα δύο τρίτα της συλλογής, τα οποία υπολογίζονται σε περισσότερα από 600.000 τόμους. Η Εμπορική Βιβλιοθήκη (Commerz-Bibliothek) έχασε 174.000 από τους 188.000 τόμους της συλλογής της, μετά από μια αεροπορική επιδρομή το 1943.

Ανόβερο (Hannover). Η Δημοτική Βιβλιοθήκη (Stadtbibliothek) έχασε περίπου 125.000 τόμους, ως αποτέλεσμα των βομβαρδισμών το 1943 και το 1944.

Καρλσρούη (Karlsruhe). Η Κρατική Βιβλιοθήκη Baden (Badische Landesbibliothek) έχασε περίπου 360.000 τόμους μετά από μια αεροπορική επιδρομή το Σεπτέμβριο του 1942. Η Βιβλιοθήκη του Πολυτεχνείου έχασε 63.000 τόμους του επιστημονικού τομέα των φυσικών επιστημών.

Kassel. Η Κρατική Βιβλιοθήκη (Landesbibliothek) καταστράφηκε από βομβιστική επίθεση και τη φωτιά που εκδηλώθηκε στη συνέχεια, τον Σεπτέμβριο του 1941. Περίπου 350.000 τόμοι από τους 400.000 που είχε στη συλλογή της καταστράφηκαν, ενώ οι υπόλοιποι υπέστησαν σοβαρότατη ζημιά από το νερό της κατάσβεσης. Η Murhardsche Bibliothek επίσης από βομβαρδισμό το 1943, έχασε τα δύο πέμπτα της συλλογής των 241.000 τόμων που είχε στη συλλογή της. Τα θέματα που κάλυπτε η συλλογή της ήταν κυρίως βιβλία πολιτικών και κοινωνικών επιστημών.

Κίελο (Kiel). Η Βιβλιοθήκη του Πανεπιστημίου έχασε 250.000 τόμους, μετά τις αεροπορικές επιδρομές, του Απριλίου του 1942 και του Μαίου του 1944. Η Schleswig-Holsteinische Landesbibliothek έχασε την συλλογή της μετά από μια αεροπορική επιδρομή τον Ιανουάριο του 1944 και μέρος του καταλόγου της.

Λειψία (Leipzig). Η Βιβλιοθήκη του Πανεπιστημίου έχασε αρκετές χιλιάδες τόμους, συμπεριλαμβανομένων παλαίτυπων, λόγω των κακών συνθηκών αποθήκευσης. Η Δημοτική Βιβλιοθήκη (Stadtbibliothek), έχασε 175.000 από τους 181.000 τόμους της συλλογής της. Η Βιβλιοθήκη του Γερμανικού Μουσείου του βιβλίου έχασε 60.000 τόμους μετά από μια αεροπορική επιδρομή τον Δεκέμβριο του 1943.

Μαγδεμβούργο (Magdeburg). Η Δημοτική Βιβλιοθήκη (Stadtbibliothek), έχασε 140.000 από τους 180.000 τόμους της συλλογής της, μετά από μια αεροπορική επιδρομή τον Σεπτέμβριο του 1944.

Marburg. Η Βιβλιοθήκη του Πανεπιστημίου έχασε περίπου 50.000 τόμους μετά από μια πυρκαγιά που ξέσπασε σε ένα εγκαταλειμμένο ορυχείο όπου είχαν αποθηκευτεί βιβλία.

Μόναχο (München). Κατά τη διάρκεια του Δευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου και συγκεκριμένα κατά τα έτη 1943-1945 η Κρατική Βιβλιοθήκη της Βαυαρίας (Bayerische Staatsbibliothek) χτυπήθηκε τέσσερεις φορές από βόμβες και πάνω από 500.000 τόμοι καταστράφηκαν ή χάθηκαν, αν και μερικές συλλογές της Βιβλιοθήκης απομακρύνθηκαν από το κτίριο και μεταφέρθηκαν στο παρεκκλήσι του Παλατιού. Το 85% των βιβλίων που βρίσκονταν στο κτίριο της Βιβλιοθήκης καταστράφηκε. Ανάμεσα στα κατεστραμμένα έγγραφα και βιβλία ήταν επιστημονικές δημοσιεύσεις, διδακτορικές διατριβές και μέρος της συλλογής Bavarica. Η ανακατασκευή του κτιρίου της Βιβλιοθήκης ξεκίνησε το 1946. *Πηγή: https://de.wikipedia.org/wiki/Bayerische_Staatsbibliothek (ανακτήθηκε τον Αύγουστο 2016)*

Την ίδια περίοδο επίσης από τους βομβαρδισμούς χτυπήθηκε η Βιβλιοθήκη του Πανεπιστημίου και καταστράφηκαν 350.000 τόμοι, που αποτελούσαν το 1/3 της συλλογής της.

Άλλη Βιβλιοθήκη που χτυπήθηκε από τους βομβαρδισμούς την ίδια περίοδο ήταν η Δημοτική Βιβλιοθήκη από την οποία καταστράφηκαν 80.000 τόμοι.

Επίσης χτυπήθηκε από τους βομβαρδισμούς και η Βιβλιοθήκη των Βενεδικτίνων από την οποία καταστράφηκαν 120.000 τόμοι.

Μούνστερ (Münster). Η Βιβλιοθήκη του Πανεπιστημίου χτυπήθηκε πολλές φορές από βομβαρδισμούς που έγιναν τον Οκτώβριο του 1943. Τα δύο τρίτα της συλλογής, περίπου 360.000 τόμους καταστράφηκαν, συμπεριλαμβανομένης της συλλογής αναφοράς. Η Βιβλιοθήκη FürstenbgerStammheim έχασε 22.000 παλαιά έντυπα από τους τομείς της ιστορίας και της γερμανικής και γαλλικής λογοτεχνίας.

Νυρεμβέργη (Nürnberg). Η Δημοτική Βιβλιοθήκη (Stadtbibliothek) έχασε περίπου 100.000 τόμους μετά από μια αεροπορική επιδρομή, τον Ιανουάριο του 1945.

Στουτγάρδη (Stuttgart). Η Κρατική Βιβλιοθήκη της Βυρτεμβέργης (Württembergische Landesbibliothek) βομβαρδίστηκε το Σεπτέμβριο του 1944 και έχασε 580.000 τόμους. Τον Ιούλιο του 1944 η Βιβλιοθήκη του Πολυτεχνείου έχασε 50.000 από τους 118.000 τόμους της συλλογής της η οποία περιελάμβανε κυρίως επιστημονικό υλικό, στις θετικές επιστήμες. Στις αεροπορικές επιδρομές του Ιουλίου και του Σεπτεμβρίου του 1944, η Μουσική Ακαδημία της Στουτγάρδης καταστράφηκε.

Βύρτσμπουργκ (Würzburg). Η Βιβλιοθήκη του Πανεπιστημίου χτυπήθηκε από βόμβες τον Μάρτιο του 1945 και έχασε περίπου 200.000 από τους 550.000 τόμους της συλλογής της, και 230.000 διδακτορικές διατριβές.

Πηγή:http://www.unesco.org/webworld/mdm/administ/pdf/LOSTMEMO.PDF (ανακτήθηκε τον Ιούνιο 2016)

Εθνική Βιβλιοθήκη Κύριλλος και Μεθόδιος

Η Εθνική Βιβλιοθήκη Κύριλλος και Μεθόδιος στη Σόφια της Βουλγαρίας καταστράφηκε την περίοδο 1943-1944 στη διάρκεια του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου κατά τη διάρκεια των συμμαχικών βομβαρδισμών.

Πηγή: List of destroyed libraries. https://en.wikipedia.org/wiki/List_of_destroyed_libraries Πηγή: (ανακτήθηκε τον Ιούνιο 2016)

Βιβλιοθήκη Zaluski

Η Βιβλιοθήκη Zaluski στη Βαρσοβία της Πολωνίας ήταν μία από τις παλαιότερες και σπουδαιότερες βιβλιοθήκες στην Πολωνία. Ιδρύθηκε το 1747. καταστράφηκε το 1944 κατά τη διάρκεια της καταστολής από τους Ναζί, της εξέγερσης της Βαρσοβίας. Η καταστροφή της Βιβλιοθήκης με φωτιά αποτέλεσε μέρος της πυρπόλησης του μεγαλύτερου μέρους της πόλης της Βαρσοβίας. Η συλλογή της αποτελείτο από 400.000 έντυπα διαφόρων ειδών. Χάρτες, χειρόγραφα και βιβλία. Από αυτά σώθηκαν 1.800 χάρτες και χειρόγραφα και 30.000 βιβλία.

Πηγή: http://bookhistory.blogspot.gr/2015/01/an-anti-book-trade-index.html (ανακτήθηκε τον Αύγουστο 2016)

Βιβλιοθήκη της Εβραϊκής Θεολογικής Σχολής

Η Βιβλιοθήκη της Εβραϊκής Θεολογικής Σχολής βρίσκεται στην Νέα Υόρκη των ΗΠΑ. Είναι ένα από τα ακαδημαϊκά και πνευματικά κέντρα του Συντηρητικού Ιουδαϊσμού και ένα σημαντικότατο κέντρο για την ακαδημαϊκή υποτροφία στις εβραϊκές μελέτες. Στις 18 Απριλίου του 1966 η Βιβλιοθήκη τυλίχτηκε στις φλόγες και 70.000 βιβλία καταστράφηκαν. Η φωτιά εκδηλώθηκε στο ψηλότερο σημείο του κτιρίου, που είχε σχήμα πύργου. Ο χώρος ήταν σαν φούρνος και η φωτιά εξαπλώθηκε πολύ γρήγορα. Η πυροσβεστικές δυνάμεις ήταν πολύ δύσκολο να αντιμετωπίσουν την φωτιά με μία μόνο έξοδο κινδύνου και περιορισμένη πρόσβαση από τα μικρά παράθυρα.

Όταν έσβησε η φωτιά, μετά από εννέα ώρες, έγινε γνωστό το τεράστιο μέγεθος της καταστροφής το οποίο δεν οφειλόταν μόνο στην φωτιά αλλά και στο νερό που έπεσε κατά την κατάσβεση της φωτιάς, από την πυροσβεστική. Το νερό προκάλεσε μούχλα στα βιβλία που δεν είχαν καεί. Οι υπεύθυνοι της Βιβλιοθήκης απέρριψαν μεθόδους ξήρανσης και η μέθοδος που ακολουθήθηκε ήταν να μπει χαρτί σε κάθε σελίδα του κάθε βιβλίου για να απορροφηθεί η υγρασία. Το χαρτί δόθηκε από τους τοπικούς λιανοπώλες και κατασκευαστές χαρτιού. Η αποτελεσματικότητα της μεθόδου είχε μέτρια αποτελέσματα.

Η συλλογή της Βιβλιοθήκης δημιουργήθηκε ξανά από δωρεές ιδιωτών και προσφορές από άλλες βιβλιοθήκες. Τα βιβλία που σώθηκαν και όσα συγκεντρώθηκαν παρέμειναν σε

προκατασκευασμένο κτίριο μέχρι την ολοκλήρωση του νέου κτιρίου της Βιβλιοθήκης το οποίο ολοκληρώθηκε και λειτούργησε το 1984.

Πηγή:https://en.wikipedia.org/wiki/Jewish_Theological_Seminary_library_fire (ανακτήθηκε τον Αύγουστο 2016)

Βιβλιοθήκες στην Κύπρο

Η τουρκική εισβολή στις 20 Ιουλίου του 1974 στην Κύπρο εκτός από τις γνωστές τραγικές συνέπειες, είχε και καταστροφικές συνέπειες στις βιβλιοθήκες και τις συλλογές τους. Πολλές συλλογές βιβλιοθηκών καταστράφηκαν ολοσχερώς, αρκετές χάθηκαν και άλλες έπαθαν πολύ σοβαρές ζημιές.

Όπως αναφέρει ο Α. Καπανδρέου στο*http://kebep.blogspot.gr/2008_07_01_archive.html* χάθηκαν συνολικά 171 βιβλιοθήκες δημοτικών σχολείων και 22 βιβλιοθήκες σχολείων μέσης εκπαίδευσης. Περίπου το 37% των δημοτικών και κοινοτικών βιβλιοθηκών έπεσε στα χέρια των Τούρκων μετά την εισβολή. Χάθηκαν επίσης και 6 πολύ αξιόλογες ιδιωτικές συλλογές με εξαιρετικά σπάνιους κώδικες και βιβλία. Μεταξύ αυτών η Κυπρολογική Βιβλιοθήκη του Δημήτρη Μαραγκού, μια αξιόλογη ιδιωτική συλλογή σπανίων βιβλίων στην Αμμόχωστο. Παρόμοια τύχη φαίνεται ότι είχαν η ιδιωτική Βιβλιοθήκη του Χατζηιωάνννου, η Δημοτική Βιβλιοθήκη της Αμμοχώστου και η κινητή Βιβλιοθήκη η οποία είχε γίνει δωρεά από την UNESCO. Τέλος από τους τουρκικούς βομβαρδισμούς καταστράφηκε στο Υπουργείο Παιδείας η κεντρική αποθήκη και μαζί τα βιβλία τα οποία φυλάσσονταν εκεί, αξίας άνω των 500.000 κυπριακών λιρών.

Εθνική Βιβλιοθήκη του Λιβάνου

Η Εθνική Βιβλιοθήκη του Λιβάνου στη Βηρυτό καταστράφηκε σε μεγάλο βαθμό το 1975. Όταν άρχισε ο πόλεμος και οι μάχες επεκτάθηκαν στο κέντρο της πόλης της Βηρυτού, όπου βρίσκεται η Εθνική Βιβλιοθήκη, αυτή υπέστη σημαντικότατες ζημιές. Σύμφωνα με ορισμένες πηγές 1200 από τα πολυτιμότερα χειρόγραφα, εξαφανίστηκαν και ένα μεγάλο μέρος της συλλογής καταστράφηκε τελείως. *Πηγή: https://en.wikipedia.org/wiki/List_of_destroyed_libraries (ανακτήθηκε τον Ιούνιο 2016)*

Εθνική Βιβλιοθήκη της Καμπότζης

Η Εθνική Βιβλιοθήκη στην πόλη Πνομ Πενχ της Καμπότζης καταστράφηκε μεταξύ του 1976 και του 1979 από τους Κόκκινους Χμερ (Khmer Rouge). Αυτοί έκαψαν τα περισσότερα βιβλία και όλες τις βιβλιογραφικές εγγραφές. Υπολογίζεται ότι μόνο το 20% της συλλογής γλίτωσε από την καταστροφική τους μανία.

Πηγή: https://en.wikipedia.org/wiki/List_of_destroyed_libraries (ανακτήθηκε τον Ιούνιο 2016)

Βιβλιοθήκη της Τζάφνα

Η Βιβλιοθήκη στην πόλη Τζάφνα ιδρύθηκε μέσα στη δεκαετία του 1930 και ήταν Δημόσια Βιβλιοθήκη (Εικόνα 3.17).

Αποτέλεσε μία από τις λαμπρότερες βιβλιοθήκες της Ασίας στην εποχή της. Η συλλογή της εμπλουτιζόταν από τα γραπτά κειμήλια της Σρι Λάνκα καθώς και βιβλία όλων των επιστημών από διάφορες χώρες της Ασίας. Τα βιβλία μεταφέρονταν εκεί και θεωρούσαν οι

υπεύθυνοι της Βιβλιοθήκης ότι η Βιβλιοθήκη ήταν ένα ασφαλές καταφύγιο για αυτά και σε συνδυασμό με την απαιτούμενη συντήρηση που χρειάζονταν τα παλαιά και σπάνια βιβλία θα έσωζαν την πνευματική κληρονομιά της χώρας τους. Δεν είχαν υπολογίσει όμως ένα σημαντικό παράγοντα που αποδείχθηκε καταστροφικώς. Η Βιβλιοθήκη ήταν χτισμένη στον τομέα της Σρι Λάνκα που ήταν ινδουιστικός. Έτσι τη δεκαετία του 1980 όταν θέριεψαν τα θρησκευτικά πάθη και ξέσπασαν μεγάλες ταραχές επειδή οι ινδουιστές που αποτελούν μειονότητα ήθελαν ίσα δικαιώματα και ισονομία με τον πληθυσμό που ήταν βουδιστές. Η μάχη για τα δικαιώματα και ισονομία έφθασε στο αποκορύφωμά της το 1981, όταν μετά τις ογκώδεις διαδηλώσεις των ινδουιστών ξέσπασαν βίαια επεισόδια και οι κυβερνητικές δυνάμεις επενέβησαν με απίστευτη αγριότητα. Πολλοί άνθρωποι πέθαναν, ναοί ινδουιστικοί καταστράφηκαν και ένα μανιασμένο πλήθος από βουδιστές συνεπικουρούμενο από τις αστυνομικές δυνάμεις προχώρησε σε αγριότητες απέναντι σε ότι θεωρούσε ότι αντιπροσώπευε τους ινδουιστές. Στη δίνη αυτών των καταστροφών, το πλήθος μπήκε και στη Βιβλιοθήκη και την κατέστρεψε ολοσχερώς. Η εμφύλια σύρραξη ανάμεσα στους βουδιστές και τους ινδουιστές διήρκεσε μέχρι και το 2009 όταν κάθε αντίσταση από τους ινδουιστές, οι οποίοι ονομάζονται Ταμίλ, εκμηδενίστηκε. Δυστυχώς η Βιβλιοθήκη αποτέλεσε ένα θύμα στο βωμό της θρησκευτικής μισαλλοδοξίας και της εμφύλιας σύρραξης. *Πηγή:http://www.newsbeast.gr/world/arthro/816871/naoi-tis-gnosis-pou-katastrafikan (ανακτήθηκε τον Ιούλιο 2016)*

Εικόνα 3.17. Η Βιβλιοθήκη της Τζάφνα κατεστραμμένη

Πηγή: http://www.newsbeast.gr/world/arthro/816871/naoi-tis-gnosis-pou-katastrafikan (ανακτήθηκε τον Ιούλιο 2016)

Δημόσια Βιβλιοθήκη Charles A. Halbert

Είναι η Κεντρική Βιβλιοθήκη στην Ομοσπονδία του Αγίου Χριστόφορου και Νέβις (Saint Kitts and Nevis), μιας χώρας που αποτελείται από δύο νησιά στις Δυτικές Ινδίες, στην αλυσίδα των Μικρών Αντιλλών και είναι το μικρότερο κυρίαρχο κράτος στην Αμερική.

Το 1982 το κτίριο της Βιβλιοθήκης και η συλλογή των βιβλίων της, καταστράφηκε ολοσχερώς από μια πυρκαγιά. Το 1997, μετά από πολλές προσπάθειες, έγινε εφικτή η επαναλειτουργία της Βιβλιοθήκης και η μεταφορά της σε άλλο κτίριο.

Βιβλιοθήκη των Σιχ

Η Βιβλιοθήκη των Σιχ στην πόλη Πουντζάμπ της Ινδίας, βρισκόταν στον Χρυσό Ναό όπως τον ονόμαζαν οι βρετανοί. Περιείχε πολλά βιβλία και 1500 σπάνια χειρόγραφα που αφορούσαν την θρησκεία, τον πολιτισμό και την ιστορία των Σιχ. Ο ναός αυτός αποτελούσε πεδίο αντιπαράθεσης μεταξύ των Σιχ που ζητούσαν απόσχιση και της Ινδικής κυβέρνησης. Το 1984 στρατεύματα που ενεργούσαν υπό τις διαταγές της Ίντιρα Γκάντι σκότωσαν πάνω από 500 ανθρώπους μέσα στο ναό, κατάσχεσαν το περιεχόμενο της Βιβλιοθήκης και έβαλαν φωτιά στο κτίριο. (Εικόνα 3.18)

Εικόνα 3.18 Η Βιβλιοθήκη των Σιχ κατεστραμμένη

Πηγή:https://en.wikipedia.org/wiki/Sikh_Reference_Library#/media/File:Sikh_Reference_Library_Burned.jpg (ανακτήθηκε τον Αύγουστο 2016)

Τα τελευταία χρόνια έχει γίνει μια προσπάθεια να ανακτηθεί το λεηλατημένο υλικό της Βιβλιοθήκης. Όμως η συντριπτική πλειοψηφία της συλλογής βρίσκεται πιθανότατα ακόμη στην κατοχή της κυβέρνησης. Η τύχη των χειρογράφων της Βιβλιοθήκης είναι άγνωστη. Ένα μέρος των έργων τέχνης που βρίσκονταν στο ναό καταστράφηκε ως ανατρεπτικό υλικό.

Πηγή:https://en.wikipedia.org/wiki/Sikh_Reference_Library (ανακτήθηκε τον Αύγουστο 2016)

Βιβλιοθήκες στο Πριπυάτ της Ουκρανίας (τότε Σοβιετικής Ένωσης)

Το πυρηνικό ατύχημα του Τσέρνομπιλ συνέβει στις 26 Απριλίου του 1986 στον αντιδραστήρα Νο 4 του πυρηνικού σταθμού παραγωγής ενέργειας του Τσερνομπίλ της τότε

Σοβιετικής Ένωσης. Το ατύχημα είχε τεράστιες οικονομικές, κοινωνικές και περιβαλλοντικές επιπτώσεις τόσο στην περιοχή γύρω από το ατύχημα όσο και σε ολόκληρη την Ευρώπη δείχνοντας για πρώτη φορά το πόσο ευάλωτοι είμαστε σε τέτοιες καταστροφές και ότι τα σύνορα δεν είναι δυνατόν να περιορίσουν τις επιπτώσεις. Αν δεν αντιμετωπίσουμε τέτοιες συνέπειες ως διεθνή καταστροφή, η θεσμοθέτηση μόνο εθνικών νόμων, δεν μπορεί να μας βοηθήσει δεδομένου ότι μια χώρα μπορεί να δημιουργήσει κινδύνους με συνέπειες για όλη την ανθρωπότητα.

Σε ότι αφορά τις βιβλιοθήκες, αυτές είχαν την τύχη των ανθρώπων της πόλης του Πριπυάτ. Οι 50.000 άνθρωποι, της πόλης, μετά από αρκετή καθυστέρηση και αφού είχαν δεχθεί τεράστιες ποσότητες ραδιενέργειας, ειδοποιήθηκαν από τις αρχές να αφήσουν τα πράγματά τους όπως ήταν και να απομακρυνθούν υποχρεωτικά σε άλλη περιοχή μέχρι να περάσει ο κίνδυνος. Εννοείτε ότι δεν επέστρεψαν ποτέ. Τα πάντα έμειναν όπως ήταν τη στιγμή της εγκατάλειψης. Η φωτογραφία (Εικόνα 3.19) δείχνει κυρίως τη φθορά από το χρόνο. *Πηγή: http://fractalart.gr/chernobyl-pripyat-nuclear/ (ανακτήθηκε τον Αύγουστο 2016)*

Εικόνα 3.19. Σχολική Βιβλιοθήκη στην πόλη Πριπυάτ.

Πηγή: http://fractalart.gr/chernobyl-pripyat-nuclear/ (ανακτήθηκε τον Αύγουστο 2016)

Δημόσια Βιβλιοθήκη του Λος Άντζελες

Η Δημόσια Βιβλιοθήκη του Λος Άντζελες στην Πολιτεία της Καλιφόρνια των ΗΠΑ, κατασκευάστηκε το 1926. Στις 29 Απριλίου 1986 η Βιβλιοθήκη καταστράφηκε από φωτιά που προκλήθηκε από εμπρησμό. Παρά το γεγονός ότι το κτίριο εκκενώθηκε με ασφάλεια ο τρόπος κατασκευής και διαρρύθμισης του εμπόδισε την εύκολη πρόσβαση της πυροσβεστικής. Περίπου 400.000 τόμοι δηλαδή το 20% της συλλογής της Βιβλιοθήκης καταστράφηκε. Τεράστια καταστροφή έγινε και από το νερό που έριξε η πυροσβεστική. Σαν να μην έφθανε αυτή η καταστροφή, στις 3 Σεπτεμβρίου του ίδιου έτους μια δεύτερη πυρκαγιά από άγνωστη αιτία κατέστρεψε τη συλλογή του τμήματος μουσικής.

Πηγή: https://en.wikipedia.org/wiki/Los_Angeles_Public_Library

Βιβλιοθήκη της Ακαδημίας Επιστημών στο Λένιγκραντ

Η Βιβλιοθήκη ιδρύθηκε με εντολή του Πέτρου του Α΄ στην Αγία Πετρούπολη. Όλα τα ακαδημαϊκά ιδρύματα έχουν την υποχρέωση να καταθέτουν ένα αντίτυπο υποχρεωτικά στη Βιβλιοθήκη από το 1747. Η υποχρεωτική κατάθεση ενός αντιτύπου στη Βιβλιοθήκη, από κάθε βιβλίο που εκδίδεται, ισχύει και για τους εκδότες της χώρας από το 1783.

Στις 14 Φεβρουαρίου του 1988, ξέσπασε πυρκαγιά στον 3^{ο} όροφο της Βιβλιοθήκης. Σύμφωνα με το διευθυντή της Βιβλιοθήκης ο συναγερμός για την φωτιά ήχησε λίγη ώρα αφότου έκλεισε η Βιβλιοθήκη για το κοινό. Μέχρι το απόγευμα της επόμενης ημέρας που έσβησε η φωτιά, είχαν καταστραφεί 300.000 έως 400.000 τόμοι από τους συνολικά 12.000.000 τόμους που έχει στη συλλογή της η Βιβλιοθήκη. Σε περίπου 3.500.000 εκατομμύρια τόμους έπεσε αφρός πυρόσβεσης. Τα βιβλία που βράχηκαν κατά την κατάσβεση έπαθαν μεγάλη καταστροφή. Έγινε έκκληση στο ραδιόφωνο προς τους πολίτες να πάρουν όσα βιβλία μπορούσαν στο σπίτι τους και να τα στεγνώσουν. Μέχρι τα τέλη Μαρτίου του ίδιου έτους το 93% των βιβλίων αυτών είχαν στεγνώσει και επεστράφησαν στην Βιβλιοθήκη. Περίπου 10.000 βιβλία από αυτά που βράχηκαν δεν κατέστη δυνατό να σωθούν και καταστράφηκαν από τη μούχλα.

Πηγές:
https://en.wikipedia.org/wiki/1988_Library_of_the_USSR_Academy_of_Sciences_fire
http://americanarchivist.org/doi/pdf/10.17723/aarc.53.2.j425553q122150m1 (ανακτήθηκαν τον Αύγουστο 2016)

Κεντρική Βιβλιοθήκη του Πανεπιστημίου του Βουκουρεστίου

Η Κεντρική Βιβλιοθήκη του Πανεπιστημίου στο Βουκουρέστι της Ρουμανίας (Εικόνα 3.20) κάηκε το 1989 κατά τη διάρκεια της Ρουμανικής Επανάστασης. Η πυρκαγιά ξεκίνησε μέσα στο κτίριο και πάνω από 500.000 βιβλία και 3.700 χειρόγραφα, κάηκαν. Από τον Απρίλιο του 1990 το κτίριο άρχισε να επισκευάζεται και άνοιξε για το κοινό στις 20 Νοεμβρίου του 2001.

Πηγή: https://en.wikipedia.org/wiki/Central_University_Library,_Bucharest (ανακτήθηκε τον Αύγουστο 2016)

Εικόνα 3.20. Κεντρική Βιβλιοθήκη του Πανεπιστημίου στο Βουκουρέστι. Απρίλιος 2015

Πηγή: https://en.wikipedia.org/wiki/Central_University_Library,_Bucharest (ανακτήθηκε τον Αύγουστο 2016)

Ινστιτούτο Ανατολικών Σπουδών στο στο Σεράγεβο (Oriental institute in Sarajevo)

Το Ινστιτούτο Ανατολικών Σπουδών στο Σεράγεβο της Βοσνίας Ερζεγοβίνης περιελάμβανε Βιβλιοθήκη η οποία είχε στη συλλογή της πάνω από 2.000 κώδικες και μεγάλο αριθμό αρχειακού υλικού. Στις 18 Μαΐου του 1992 βομβαρδίστηκε από τις Σερβικές δυνάμεις που πολιορκούσαν την πόλη του Σεράγεβο. Αυτόπτες μάρτυρες είπαν ότι χτυπήθηκε από εμπρηστικά πυρομαχικά. Το Ινστιτούτο κάηκε ολοσχερώς καθώς και ολόκληρη η συλλογή της Βιβλιοθήκης του. Η συλλογή των χειρογράφων του ήταν από τις πλουσιότερες στον κόσμο. Τα χειρόγραφα αυτά γράφτηκαν στη διάρκεια αιώνων στις ευρείες περιοχές της Ανατολής. Η συλλογή περιελάμβανε χειρόγραφα στα αραβικά, περσικά, τουρκικά, εβραϊκά και σε γραφή arebica η οποία είναι βοσνιακά σε αραβική γραφή. Επίσης η συλλογή περιελάμβανε χιλιάδες έγγραφα της Οθωμανικής εποχής.

Πηγή: https://en.wikipedia.org/wiki/List_of_destroyed_libraries (ανακτήθηκε τον Ιούνιο 2016)

Εθνική και Πανεπιστημιακή Βιβλιοθήκη της Βοσνίας Ερζεγοβίνης

Και αυτή η Βιβλιοθήκη βρισκόταν στην πόλη του Σεράγεβο. Καταστράφηκε στις 25 Αυγούστου του 1992 κατά τη διάρκεια της πολιορκίας της πόλης από τους σερβοβόσνιους. *Πηγή: https://en.wikipedia.org/wiki/List_of_destroyed_libraries (ανακτήθηκε τον Ιούνιο 2016)*

Ινστιτούτο Ερευνών της Ιστορίας της Γλώσσας και η Εθνική Βιβλιοθήκη της Αμπχαζίας

Και τα δύο πνευματικά κέντρα βρίσκονταν στην πόλη Σουχούμι της Αμπχαζίας. Καταστράφηκαν από τις ένοπλες δυνάμεις της Γεωργίας το 1992, στον πόλεμο που είχε ξεσπάσει ανάμεσα στις δύο χώρες.

Πηγή: https://en.wikipedia.org/wiki/List_of_destroyed_libraries (ανακτήθηκε τον Ιούνιο 2016)

Κεντρική Βιβλιοθήκη του Norwich

Η Βιβλιοθήκη βρίσκεται στην πόλη Norwich στην Βρετανία. Η Βιβλιοθήκη, η οποία εγκαινιάστηκε το 1963 από τη βασίλισσα Ελισάβετ, είχε υποβληθεί πρόσφατα σε ένα έργο ανακαίνισης £ 380.000. Στις εργασίες αυτές περιλαμβανόταν η αναβάθμιση του συστήματος πυροπροστασίας. Το σύστημα καταιονισμού με νερό, αποκλείστηκε γιατί θα μπορούσε να προκαλέσει τεράστια ζημιά στη συλλογή σε περίπτωση μιας μικρής φωτιάς.

Η πυρκαγιά, που ξέσπασε την 1^{η} Αυγούστου 1994, ήταν αποτέλεσμα έκρηξης αερίου το οποίο ενεργοποιήθηκε κατά την προσπάθεια του επιστάτη να ανάψει τα φώτα. Ο ίδιος δεν σκοτώθηκε. Κανείς άλλος επίσης δεν τραυματίστηκε. Η συλλογή της Βιβλιοθήκης όμως έπαθε τεράστια ζημιά από τη φωτιά. 100.000 βιβλία καταστράφηκαν (Εικόνα 3.21, Εικόνα 3.22). Ένα μεγάλο μέρος του αρχείου που ήταν αποθηκευμένο στο υπόγειο βράχηκε από το νερό που έριξαν οι πυροσβέστες. Το κτίριο καταστράφηκε και έπρεπε να κατεδαφιστεί. Δημιουργήθηκε νέα Βιβλιοθήκη που χρηματοδοτήθηκε από το Δημοτικό Συμβούλιο, το Νομαρχιακό Συμβούλιο, τοπικές επιχειρήσεις και την Επιτροπή της Βιβλιοθήκης.Millennium Commission.

Πηγή:
http://news.bbc.co.uk/onthisday/hi/dates/stories/august/1/newsid_2526000/2526839.stm

Εικόνα 3.21. Κατεστραμμένα βιβλία από την φωτιά στην Κεντρική Βιβλιοθήκη του Norwich.

Πηγή:http://www.edp24.co.uk/news/photo_gallery_a_light_popped_and_soon_norwich_s_library_was_an_inferno_1_3707997 (ανακτήθηκε τον Αύγουστο 2016)

Εικόνα 3.22. Καταστροφή από τη φωτιά, στο παιδικό τμήμα της Κεντρικής Βιβλιοθήκης του Norwich. Φωτογραφία του Bill Smith

Πηγή:http://www.lowestoftjournal.co.uk/news/norwich_library_fire_20_years_on_share_your_memories_1_3703173

Δημόσια Βιβλιοθήκη Pol-I- Khomri

Η Βιβλιοθήκη βρισκόταν στην πόλη Pol-I- Khomri στο Αφγανιστάν. Καταστράφηκε από την πολιτοφυλακή των Ταλιμπάν το 1998. Περιελάμβανε 55.000 βιβλία και αρκετά χειρόγραφα.

Βιβλιοθήκη Elisabeth C. Miller

Η Βιβλιοθήκη ανήκει στις Πανεπιστημιακές βιβλιοθήκες του Πανεπιστημίου της Ουάσιγκτον. Τα ξημερώματα της 21ης Μαΐου του 2001 ξέσπασε πυρκαγιά από ένα κτίριο δίπλα στη Βιβλιοθήκη. Η έρευνα έδειξε ότι μάλλον επρόκειτο για εμπρησμό. Μετά την κατάσβεση της φωτιάς δόθηκε άδεια για την απομάκρυνση της συλλογής των σπανίων βιβλίων ώστε να μεταφερθούν σε άλλο χώρο. Η Πυροσβεστική είχε προλάβει να καλύψει τα βιβλία με πλαστικό και έτσι δεν υπήρξαν μεγάλες καταστροφές (Εικόνα 3.23). Στη συνέχεια εθελοντές σκούπισαν την αιθάλη από τα βιβλία. Λόγω όμως του κινδύνου ανάπτυξης μούχλα σε όσα βιβλία είχαν βραχεί και των υψηλών θερμοκρασιών που εκτέθηκαν τα βιβλία έπρεπε να γίνει συντήρηση. Το Πανεπιστήμιο κατάλληλα προετοιμασμένο είχε συνάψει σύμβαση με εταιρεία καθαρισμού και αποκατάστασης σε περίπτωση έκτακτης ανάγκης. Τα περισσότερα από τα στεγνά βιβλία καθαρίστηκαν με ξηρό σφουγγάρι και συσκευάστηκαν σε αποθήκη. Επίσης έλαβαν συμπληρωματικό καθαρισμό με όζον για να αφαιρεθεί το 80% της μυρωδιάς του καπνού. Τα βρεγμένα βιβλία υποβλήθηκαν σε παγωμένη αποξήρανση και στη συνέχεια καθαρισμό. Ο σχεδιασμός και η οργανωμένη αντιμετώπιση της καταστροφής και του κινδύνου να καταστραφούν σε δεύτερο χρόνο τα βιβλία έδειξε το πόσο σημαντική είναι η σοβαρή και υπεύθυνη προετοιμασία. *Πηγή: http://www.lib.washington.edu/preservation/disaster/urbhort (ανακτήθηκε τον Αύγουστο 2016)*

Εικόνα 3.23. Βιβλιοθήκη Elisabeth C. Miller

Πηγή: http://www.lib.washington.edu/preservation/disaster/urbhort (ανακτήθηκε τον Αύγουστο 2016)

Εθνική Βιβλιοθήκη της Ουκρανίας

Σύμφωνα με δημοσιεύματα της Μόνιμης Αντιπροσωπείας της UNESCO στην Ουκρανία τη νύχτα της 22ας προς 23η Οκτώβρη του 2002 έσπασαν οι σωλήνες του συστήματος θέρμανσης της Εθνικής Βιβλιοθήκης Vernadsky στο Κίεβο. Καταστράφηκαν εκατοντάδες χιλιάδες βιβλία, περιοδικά και εφημερίδες.

Πηγή:http://portal.unesco.org/ci/en/ev.php-URL_ID=16179&URL_DO=DO_TOPIC&URL_SECTION=201&URL_PAGINATION=30.html
Από άλλη πηγή αναφέρεται ότι καταστράφηκαν 200.000 τεκμήρια. https://log.netbib.de/archives/2002/11/09/urgent-appeal-of-the-national-library-of-ukraine/ (ανακτήθηκαν τον Αύγουστο 2016)

Εθνική Βιβλιοθήκη και Αρχεία του Κράτους στο Ιράκ

Το 2003 κατά τη διάρκεια του πολέμου στο Ιράκ, σχεδόν όλες οι βιβλιοθήκες λεηλατούνται, πυρπολούνται και καταστρέφονται, άλλες ολοσχερώς και άλλες σε πολύ μεγάλο βαθμό. Οι πιο γνωστές περιπτώσεις από τις κατεστραμμένες βιβλιοθήκες είναι:

Η Εθνική Βιβλιοθήκη και τα Αρχεία τα οποία βρίσκονται στην Βαγδάτη. Η Βιβλιοθήκη ιδρύθηκε το 1920. Το 1924 εντάχθηκε στις υπηρεσίες του Υπουργείου Παιδείας ως Δημόσια Βιβλιοθήκη. Το 1924 μετονομάστηκε σε al-Maktabatil Aammah.Η ονομασία της Βιβλιοθήκης. Μέχρι το 1950 αναφερόταν ανεπίσημα ως «Εθνική Βιβλιοθήκη». Το 1961 ονομάζεται και επίσημα με νόμο ως Εθνική Βιβλιοθήκη.

Η Εθνική Βιβλιοθήκη και το Εθνικό Κέντρο Αρχείων συγχωνεύτηκαν επίσημα σε μια υπηρεσία, το 1987.

Τον Απρίλιο του 2003 η Εθνική Βιβλιοθήκη και τα Αρχεία κάηκαν και λεηλατήθηκαν. Σύμφωνα με την έκθεση του διευθυντή της Βιβλιοθήκης η καταστροφή είχε δύο φάσεις. Στις 10 Απριλίου ζητήθηκε από το προσωπικό της Βιβλιοθήκης να καταστρέψει το υλικό που σχετίζεται με τον κανόνα του Μπάαθ. Η κύρια καταστροφή διαπράχθηκε τρεις μέρες αργότερα.

Αυτό που έχει όμως μια ιδιαίτερη σημασία είναι ότι ευθύνη για την καύση και την λεηλασία της πολιτιστικής κληρονομιάς φέρουν και οι Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής. Οι κανονισμοί της Χάγης (άρθρο 2 Τέταρτη Σύμβαση της Γενεύης, 1949) αναφέρουν ότι οι δυνάμεις κατοχής θα πρέπει να λαμβάνουν μέτρα για την επιβολή του νόμου και τη διασφάλιση της πολιτιστικής κληρονομιάς της κατεχόμενης χώρας. Κάτι τέτοιο όμως δεν έγινε. Επίσης ένας δημοσιογράφος, ο Ρόμπερτ Φισκ, ειδοποίησε τα αμερικανικά στρατεύματα, για την φωτιά και την λεηλασία αλλά αυτά δεν παρενέβησαν ποτέ. Η εντολή που είχαν οι στρατιώτες σε περίπτωση που τους ζητείτο βοήθεια ήταν «Είμαστε στρατιώτες δεν είμαστε αστυνομικοί».

Όπως υπολογίζεται, το 25% των βιβλίων, εφημερίδων, χειρογράφων και το 60% του αρχειακού υλικού, καταστράφηκαν. Πριν την καταστροφή η συλλογή της Βιβλιοθήκης ανερχόταν σε 417.000 βιβλία, 2618 περιοδικά και μια συλλογή 4.412 σπάνιων βιβλίων και χειρογράφων.

Ο Saad Eskander, διευθυντής της Βιβλιοθήκης, από το 2003 έχει καταγράψει με λεπτομέρειες τα γεγονότα που συνδέονται με την καταστροφή και τις προσπάθειες να

διαφυλαχθεί η υπόλοιπη συλλογή και να λειτουργήσει πάλι η Βιβλιοθήκη. Τις προσπάθειες αυτές βοήθησε η Βρετανική Βιβλιοθήκη η οποία συμμετείχε στην ανασυγκρότηση παρέχοντας μικροφίλμς με αντίγραφα των σπάνιων βιβλίων και μικροφίς με αντίγραφα των εγγράφων που σχετίζονται με τη διοίκηση του Ιράκ από τους Βρετανούς κατά την περίοδο 1914-1921.

Σε μια ακόμη συνέντευξή του ο διευθυντής της Βιβλιοθήκης είπε ότι οι βιβλιοθήκες, τα αρχεία και τα μουσεία της χώρας παρά τις περιφερειακές και εθνικές προστριβές παρέχουν τα στοιχεία που συνθέτουν την εθνική ταυτότητα. Η Βιβλιοθήκη είναι ο μοναδικός φορέας που μπορεί να βοηθήσει άνευ όρων άλλους εκπαιδευτικούς και πολιτιστικούς οργανισμούς της χώρας και να ενισχύσει την συνεργασία με όλα τα πολιτιστικά και εκπαιδευτικά ιδρύματα.

Άλλες βιβλιοθήκες που καταστράφηκαν στο Ιράκ κατά τις εχθροπραξίες του 2003 είναι: Βιβλιοθήκη Al-Awqaf. Κεντρική Βιβλιοθήκη του Πανεπιστημίου της Βαγδάτης. Βιβλιοθήκη Bayt al-Hikma. Κεντρική Βιβλιοθήκη του Πανεπιστημίου της Μοσούλης και πολλές άλλες μικρότερες βιβλιοθήκες. Όλες οι βιβλιοθήκες βρίσκονταν στην πόλη της Βαγδάτης στο Ιράκ. *Πηγή: https://en.wikipedia.org/wiki/Iraq_National_Library_and_Archive (ανακτήθηκε τον Αύγουστο 2016)*

Βιβλιοθήκη της Δούκισσας Άννας Αμαλία

Η Δούκισσα Άννας Αμαλία είχε μετατρέψει ένα μέρος του κτιρίου της κατοικίας της σε Βιβλιοθήκη. Το 1766 η αύξηση της συλλογής επέβαλε την μεταφορά της σε ξεχωριστό κτίριο στη Βαϊμαρη. Κατά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο το μεγαλύτερο μέρος της συλλογής είχε μεταφερθεί αλλού για να προστατευθεί από τους βομβαρδισμούς. Το 2001 έγιναν εργασίες επέκτασης για να στεγασθούν τα βιβλία που έφθαναν ήδη το 1.000.000.

Μέρος της συλλογής κάηκε από την πυρκαγιά που ξέσπασε στις 2 Σεπτεμβρίου του 2004 (Εικόνα 3.24) και κατέστρεψε 50.000 χιλιάδες τόμους από τους οποίους 12.500 θεωρούνται αναντικατάστατοι. Άλλοι 62.000 τόμοι έπαθαν σοβαρές ζημιές. Σώθηκαν όμως 6.000 ιστορικά έργα συμπεριλαμβανομένης της Βίβλου του Λούθηρου έργο του 1534. Καταστράφηκαν επίσης 35 ιστορικές ελαιογραφίες. Η φωτιά ήρθε σαν τραγωδία καθότι μέρος της συλλογής είχε προγραμματισθεί να μετακινηθεί σε άλλη περιοχή στα τέλη Οκτωβρίου του 2004. Πολλά βιβλία καταστράφηκαν από την μούχλα μετά την ρίψη νερού από την πυροσβεστική. Μέρος των βιβλίων αυτών αποκαταστάθηκαν μετά από την επεξεργασία από συνεργείο συντηρητών. Το κτίριο της Βιβλιοθήκης αποκαταστάθηκε και το 2007 προστέθηκαν 60.000 τόμοι στη συλλογή της. Υπάρχει διαδικτιακή βάση δεδομένων με τα βιβλία που έχουν καταστραφεί με σκοπό να βρεθούν άλλα αντίτυπα αυτών και να αντικαταστήσουν τα κατεστραμμένα. *Πηγή: https://en.wikipedia.org/wiki/Duchess_Anna_Amalia_Library (ανακτήθηκε τον Αύγουστο 2016)*

Εικόνα 3.24. Καταστροφή της Βιβλιοθήκης της Δούκισσας Άννας Αμαλία από πυρκαγιά

Πηγή:https://www.google.gr/search?q=photo+of+disaster+Library+of+the+Russian+Academy+of+Sciences+1988&biw=984&bih=673&tbm=isch&tbo=u&source=univ&sa=X&ved=0ahUKEwjh0KCe8NjOAhUFSBQKHeX7C9YQsAQIIg&dpr=1#imgrc=-Lyy1V_LtkWi5M%3A (ανακτήθηκε τον Αύγουστο 2016)

Καταστροφές Πανεπιστημιακών βιβλιοθηκών στην Ελλάδα, το 2008

Το Δεκέμβριο του 2008 έλαβαν χώρα μια σειρά από τραγικά γεγονότα και καταστροφές στα οποία θα πρέπει να προσθέσουμε και τις καταστροφές που σημειώθηκαν σε μερικές βιβλιοθήκες της χώρας μας. Η μανία καταστροφής που επικράτησε την περίοδο εκείνη επηρέασε και τους χώρους φύλαξης και προστασίας της πολιτιστικής και πνευματικής κληρονομιάς μας. Σε ορισμένες δε περιπτώσεις οι ζημιές που προκλήθηκαν είναι ανεπανόρθωτες.

Πιο συγκεκριμένα η Βιβλιοθήκη του Ευρωπαϊκού Δικαίου στη Νομική Σχολή του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών καταστράφηκε σχεδόν ολοκληρωτικά, με ανυπολόγιστες ζημιές για την επιστημονική έρευνα και τον πνευματικό πλούτο που βρισκόταν στη συλλογή της.

Στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, η Βιβλιοθήκη της Αρχιτεκτονικής Σχολής υπέστη διάρρηξη με συνέπεια αρκετές καταστροφές.

Στη Βιβλιοθήκη του Οικονομικού Τμήματος της Νομικής Σχολής στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο της Θεσσαλονίκης έβαλαν φωτιά με αποτέλεσμα δυστυχώς να καταστραφεί ολοκληρωτικά.

Επίσης στη Βιβλιοθήκη της Αρχιτεκτονικής Σχολής του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης προκλήθηκαν ζημιές από διάρρηξη.

Πηγή:http://lekythos.library.ucy.ac.cy/bitstream/handle/10797/12397/21teuxos016.pdf?sequence=1

Αιγυπτιακός Ναός της Γνώσης

Η Αίγυπτος είναι μια χώρα με εξαιρετικά πλούσια ιστορία από αρχαιοτάτων χρόνων. Για πολλά χρόνια όμως δεν ήταν ελεύθερο κράτος και η πολιτιστική της κληρονομιά ήταν λεία από πολλούς κυνηγούς θησαυρών και αρχαιοτήτων οι οποίοι μετέφεραν για αιώνες τους θησαυρούς αυτούς σε ιδιωτικές συλλογές αλλά και σε μουσεία σε διάφορα μέρη του κόσμου, ανάλογα το κέρδος που είχαν.

Όταν η Αίγυπτος απόκτησε την ανεξαρτησία της, θέλησε να δημιουργήσει μουσεία ώστε να τοποθετηθούν τα διασωθέντα και εναπομείναντα εκθέματα της ιστορίας της καθώς και όσα ντοκουμέντα από χειρόγραφα, παπύρους και κώδικες είχαν διασωθεί. Ένας τέτοιος χώρος συγκέντρωσης συλλογών χειρογράφων και άλλων ντοκουμέντων ήταν στο Κάιρο το Institut d´Egypte το οποίο αποτελούσε το ναό της Γνώσης της Αιγύπτου. (Εικόνα 3.25)

Εικόνα 3.25. Ο Αιγυπτιακός Ναός της Γνώσης κατά τη διάρκεια της καταστροφής

Πηγή: http://www.newsbeast.gr/world/arthro/816871/naoi-tis-gnosis-pou-katastrafikan (ανακτήθηκε τον Ιούλιο 2016)

Όταν όμως ξέσπασε η λαϊκή εξέγερση η επονομαζόμενη «Αραβική Άνοιξη» κατά του Προέδρου Μπουμπάρακ στις 17 Δεκεμβρίου του 2011, οι διαδηλωτές έφθασαν και στον περίβολο του Ναού της Γνώσης. Μέσα στην γενικότερη αναταραχή που επικρατούσε και τα βίαια επεισόδια που ακολούθησαν, εκτοξεύτηκε μια βόμβα μολότοφ στο εσωτερικό του ναού. Όσοι βρίσκονταν μέσα στο Ναό της Γνώσης αλλά και αρκετοί άνθρωποι που βρίσκονταν έξω προσπάθησαν μάταια να σταματήσουν τη φωτιά. Καταστράφηκε ο Ναός της Γνώσης σχεδόν ολοκληρωτικά και μόνο ένα μικρό ποσοστό από ανεκτίμητα κειμήλια διασώθηκε. Ακόμη μια Βιβλιοθήκη στη σύγχρονη ιστορία που υπήρξε θύμα της βίας και του παραλογισμού που επικρατεί σε τέτοιες καταστάσεις. *Πηγή: http://www.newsbeast.gr/world/arthro/816871/naoi-tis-gnosis-pou-katastrafikan (ανακτήθηκε τον Ιούλιο 2016)*

Βιβλιοθήκη του Τιμπουκτού (Ahmed Baba institute)

Η Βιβλιοθήκη βρισκόταν στην πόλη του Τιμπουκτού στο Μάλι της Δυτικής Αφρικής. Καταστράφηκε τον Ιανουάριο του 2013 από ισλαμιστές πολιτοφύλακες. Η Βιβλιοθήκη είχε στη συλλογή της 20.000 χειρόγραφα και μόνο ένα μικρό ποσοστό έχει διασωθεί.

Βιβλιοθήκη στην Τρίπολη του Λιβάνου

Η Βιβλιοθήκη στεγαζόταν στην σουνιτική περιοχή της Τρίπολης του Λιβάνου και ανήκε σε ένα ελληνορθόδοξο ιερέα. Επρόκειτο για μια παλιά Βιβλιοθήκη πολλών δεκαετιών πλούσια σε χριστιανικά συγγράμματα. Η συλλογή της περιείχε 79.697 βιβλία και χειρόγραφα.

Στις 3 Ιανουαρίου 2014 άγνωστοι εισέβαλαν στο σπίτι του ιερέα και αφού έβαλαν φωτιά στη συνέχεια έκαψαν και τη Βιβλιοθήκη που βρισκόταν στο ίδιο κτίριο (Εικόνα 3.26). Πληροφορίες κάνουν λόγο για ανάληψη της ευθύνης από μια σαλαφιστική οργάνωση. *Πηγή: www.pentapostagma.gr/2014/01/ισλαμιστεσ-πυρπολησαν-βιβλιοθηκη-ελλ.html (ανακτήθηκε τον Αύγουστο 2016)*

Εικόνα 3.26. Καταστροφή της Βιβλιοθήκης του ιερέα στην Τρίπολη του Λιβάνου

Πηγή: www.pentapostagma.gr/2014/01/ισλαμιστεσ-πυρπολησαν-βιβλιοθηκη-ελλ.html

Βιβλιοθήκες του Τμήματος Αλιείας και Ωκεανών στον Καναδά

Πρόκειται για το Τμήμα Αλιείας και Ωκεανών της Κυβέρνησης του Καναδά, το οποίο αναφέρεται συχνά ως DFO (Τμήμα Αλιείας και Ωκεανών) και είναι υπεύθυνο για την ανάπτυξη και την εφαρμογή των πολιτικών και των προγραμμάτων για τη στήριξη της οικονομικής, της οικολογικής και των επιστημονικών συμφερόντων του Καναδά, στους ωκεανούς και τα εσωτερικά νερά. Το Τμήμα διαθέτει ένα μεγάλο αριθμό επιστημόνων με ερευνητικά ιδρύματα σε διάφορες τοποθεσίες σε όλη τη χώρα. Η αποστολή του περιλαμβάνει την ευθύνη για τη διατήρηση και τη βιώσιμη χρήση των αλιευτικών πόρων του Καναδά, ενώ συνεχίζει να παρέχει ασφαλή, αποτελεσματική και φιλική προς το περιβάλλον υπηρεσία θαλασσίων ερευνών που να ανταποκρίνονται στις ανάγκες του Καναδά και στην παγκόσμια οικονομία. Αποτελείται από αρκετά παραρτήματα τα οποία διατηρούσαν εννέα βιβλιοθήκες με ερευνητικό υλικό σχετικό με την οικολογική έρευνα και τη βιώσιμη χρήση των φιλικών προς το περιβάλλον αλιευτικών πόρων. Επειδή το κόστος διατήρησης όλων αυτών των βιβλιοθηκών και του υλικού τους κόστιζε αρκετά, η κυβέρνηση του Καναδά και συγκεκριμένα ο Πρωθυπουργός Stephen Joseph Harper αποφάσισε να ψηφιοποιηθεί το υλικό ώστε να εξοικονομηθούν $443,000 κατά τα έτη 2014-15 περιορίζοντας και τον αριθμό των βιβλιοθηκών. Όμως μόνο το 5-6% του υλικού έχει ψηφιοποιηθεί και το οποίο αντιστοιχεί σε 30.000 έγγραφα ενώ το υπόλοιπο υλικό δεν είναι πια

προσβάσιμο. Μάλιστα όπως έχει ανακοινωθεί θα ψηφιοποιηθεί εφόσον υπάρξει ζήτηση. Στην πραγματικότητα λοιπόν είναι ένα Τμήμα το οποίο έχει χάσει προσωπικό, πόρους και έχει κλείσει αρκετές από τις εγκαταστάσεις του. Μετά από αυτές τις ενέργειες ξέσπασε μεγάλη κρίση.

Ένας από αυτούς τους κριτικούς απέναντι σε αυτές τις ενέργειες ήταν ο Tom Siddon, πρώην υπουργός της Αλιείας ο οποίος προτείνει μια ανεξάρτητη επιτροπή η οποία θα καθορίσει τη συνάφεια και τη σημασία των εγγράφων. Είναι γεγονός είπε, ότι δεν σβήνονται έτσι απλά οι βιβλιοθήκες, η γνώση και η ιστορία με αυθαίρετο τρόπο. Αν το επιτρέψουμε αυτό τότε μια κυβέρνηση θα μπορεί να σβήσει τις συζητήσεις του υπουργικού συμβουλίου ή να κάψει ανεπιθύμητα βιβλία κατά το δοκούν.

Πηγή: https://en.wikipedia.org/wiki/List_of_destroyed_libraries (ανακτήθηκε τον Ιούνιο 2016)

Βιβλιοθήκη Al Sa'eh

Η Βιβλιοθήκη Al Sa'eh βρίσκεται στην Τρίπολη του Λιβάνου και ιδρύθηκε το 1970. Ιδρυτής ήταν ο Ibrahim Sarouj, ιερέας της Ορθόδοξης χριστιανικής κοινότητας. Η συλλογή περιελάμβανε περίπου 80.000 βιβλία και πολλά χειρόγραφα σε διάφορες γλώσσες. (Αραβικά Αγγλικά, Ιταλικά, κ.α.). Μεταξύ των θεμάτων της συλλογής ήταν βιβλία λογοτεχνίας και βιβλία και χειρόγραφα χριστιανικής και μουσουλμανικής θεολογίας. Το 2014 ένα μεγάλο μέρος της συλλογής (περίπου το 40% το οποίο αντιστοιχεί σε περίπου 80.000 τεκμήρια) καταστράφηκε από φωτιά που έβαλαν άγνωστοι δράστες.

Μετά από την καταστροφή αυτή εκδηλώθηκε μια πραγματική εκστρατεία από νέους ανθρώπους που ανήκουν σε διάφορες αιρέσεις με τον τίτλο «Kafana Samtan» που σημαίνει "*φτάνει η σιωπή*", με σκοπό την συγκέντρωση χρημάτων για την ανασύσταση και αποκατάσταση της Βιβλιοθήκης. Το ποσό που συγκεντρώθηκε ήταν κοντά στα $ 33.000 αποδεικνύοντας ότι παρά την εικόνα που παρουσιάζεται συχνά πυκνά για μια πόλη με πολλά θρησκευτικά πάθη, χωρίς ανεκτικότητα στην διαφορετική θρησκευτική πίστη αλλά και σαν χώρα που επωάζει η τρομοκρατία, υπάρχει ελπίδα ειδικά από τους νέους ανθρώπους.

Η Βιβλιοθήκη λειτούργησε ξανά στις 3 Ιανουαρίου του 2015.
Πηγή:https://en.wikipedia.org/wiki/Al_Sa%E2%80%99eh_Library

Εθνικά Αρχεία της Βοσνίας Ερζεγοβίνης

Τα αρχεία του κράτους της Βοσνίας Ερζεγοβίνης στεγάζονταν στο Προεδρικό κτίριο της χώρας. Κατά τη διάρκεια των ταραχών που ξέσπασαν στο Σεράγεβο το 2014, το προεδρικό κτίριο πυρπολήθηκε και μαζί καταστράφηκε το 60% της συλλογής των Αρχείων σύμφωνα με τον Saban Zahirović. Η συλλογή αυτή περιελάμβανε μεγάλο αριθμό από ιστορικά ντοκουμέντα της Οθωμανικής περιόδου, καθώς και έγγραφα του μεσοπολέμου, της περιόδου 1941-1945, πολύ μεγάλης σημασίας. Επίσης περιελάμβανε πολύ μεγάλο αριθμό αρχείων των επόμενων ετών και μεταξύ αυτών 15.000 αρχεία από το 1996 έως το 2003 τα οποία είχαν σχέση με το έργο που έκανε το Επιμελητήριο ανθρωπίνων δικαιωμάτων το οποίο ήταν ένα ινστιτούτο που δημιουργήθηκε στο πλαίσιο της ειρηνευτικής συμφωνίας του Ντέιτον.

Βιβλιοθήκες στη Μοσούλη και στην επαρχία Ανμπάρ

Βιβλιοθήκη του Πανεπιστημίου της Μοσούλης και ιδιωτικές βιβλιοθήκες. Οι βιβλιοθήκες αυτές ήταν στην πόλη της Μοσούλης στο Ιράκ. Η καταστροφή τους οφείλεται σε φωτιές που βάζουν οι δυνάμεις του ISIS από το 2014 και έπειτα. Δυστυχώς η καταστροφή συνεχίζεται όσο υπάρχουν συλλογές με υλικό που δεν συμφωνεί με τις πεποιθήσεις των ανθρώπων αυτών.

Βιβλιοθήκες στην επαρχία Ανμπάρ στο Ιράκ. Τα ίδια καταστροφικά γεγονότα από τους ίδιους δράστες, που έλαβαν χώρα στην Μοσούλη επεκτάθηκαν και σε άλλες πόλεις και επαρχίες του Ιράκ. Έτσι μεγάλες καταστροφές σε βιβλιοθήκες καταγράφονται από το 2014 και έπειτα και στην επαρχία Ανμπάρ. *Πηγή: https://en.wikipedia.org/wiki/List_of_destroyed_libraries (ανακτήθηκε τον Ιούνιο 2016)*

Ανταλλακτική Βιβλιοθήκη στα Χανιά

Όπως αναφέρεται στον διαδικτυακό ιστότοπο Goodnet.gr θύμα βανδάλων έπεσε η ανταλλακτική Βιβλιοθήκη στα Χανιά, στις 3 Ιανουαρίου 2014. Ο θεσμός της ανταλλακτικής Βιβλιοθήκης είναι η ύπαρξη ραφιών με βιβλία τα οποία 24 ώρες το 24ωρο μπορεί κάποιος να πάρει ένα βιβλίο. Η υποχρέωση που έχει είναι να αφήσει ένα δικό του, στη θέση του βιβλίου που παίρνει κολλώντας ένα αυτοκόλλητο στη ράχη του για την αποφυγή οικονομικής εκμετάλλευσης από την πώληση του βιβλίου. Την πρωτοποριακή αυτή μέθοδο, την οποία εφήρμοσε ο Δήμος Χανίων, ή Δημοτική Βιβλιοθήκη και η ΔΕΔΙΣΑ έβαλαν στόχο βάνδαλοι οι οποίοι κατέστρεψαν και έκαψαν τα βιβλία.

Πηγές: www.haniotika-nea.gr/vandalismi-stin-antallaktiki-vivliothiki/ (ανακτήθηκε τον Αύγουστο 2016) http://www.goodnet.gr/rotator/articles/bandalismoi-stin-antallaktiki-bibliothiki.html (ανακτήθηκε τον Αύγουστο 2016)

School of Art στην Γλασκώβη

Το School of Art στην Γλασκώβη της Σκωτίας είναι μια δημόσια Σχολή Καλών Τεχνών, που προσφέρει προγράμματα πανεπιστημιακού επιπέδου, πάνω στην αρχιτεκτονική, τις καλές τέχνες και το design.

Η Σχολή στεγάζεται σε ένα κτίριο που σχεδίασε ο αρχιτέκτονας και καλλιτέχνης Charles Rennie Mackintosh, και θεωρείται αριστούργημα. Χτίστηκε την περίοδο 1897-1909.

Στις 23 Μαίου του 2014 το κτίριο έπαθε σοβαρότατες ζημιές από πυρκαγιά. Η πυρκαγιά ξεκίνησε από το υπόγειο και εξαπλώθηκε γρήγορα προς τα πάνω. Παρότι η φωτιά τέθηκε γρήγορα υπό έλεγχο η διάσημη Βιβλιοθήκη και το αρχείο έπαθαν σημαντική ζημιά κυρίως από το νερό που χρησιμοποιήθηκε για την κατάσβεσή της. Αυτόπτες μάρτυρες δήλωσαν ότι η φωτιά ξεκίνησε όταν ένας προβολέας εξερράγη στο υπόγειο. Όμως η ανακριτές διαπίστωσαν ότι η αιτία δεν ήταν ο ελαττωματικός προβολέας αλλά ένα δοχείο με εύφλεκτο αέριο το οποίο βρισκόταν δίπλα στον προβολέα και από την θερμότητα προκλήθηκε ανάφλεξή του. Επίσης η έκθεση της Πυροσβεστικής υπηρεσίας διαπίστωσε ότι ο σχεδιασμός και η επένδυση του κτιρίου συνέβαλε τα μέγιστα στην εξάπλωση της φωτιάς. Συγκεκριμένα ο μεγάλος βαθμός ξύλινης επένδυσης στους τοίχους και το πρωτόγονο σύστημα εξαερισμού που διατρέχει οριζόντια και

κάθετα το κτίριο, επέτρεψε στη φωτιά και τα θερμά αέρια να «ταξιδέψουν» γρήγορα σε όλο το κτίριο. Επιπλέον το σύστημα πυρόσβεσης του κτιρίου δεν είχε ολοκληρωθεί.

Σήμερα έχει ξεκινήσει μια προσεκτική αποκατάσταση και ανάπλαση του κτιρίου της Σχολής συμπεριλαμβανομένης της Βιβλιοθήκης.

Πηγή: https://en.wikipedia.org/wiki/Glasgow_School_of_Art (ανακτήθηκε τον Αύγουστο 2016)

Πανεπιστημιακή Βιβλιοθήκη του Ινστιτούτου Επιστημονικής Πληροφόρησης για τις Κοινωνικές Επιστήμες στη Μόσχα

Το Ινστιτούτο Επιστημονικής Πληροφόρησης για τις Κοινωνικές Επιστήμες ιδρύθηκε το 1918, βρίσκεται στη Μόσχα της Ρωσίας και έχει έκταση 2000τμ. Στη συλλογή της η Βιβλιοθήκη περιελάμβανε 14.000.000 τεκμήρια, ανάμεσα τους χειρόγραφα και βιβλία του 16^{ου} αιώνα. Υπήρχαν σπάνια βιβλία σε αρχαίες σλαβικές γλώσσες, έγγραφα από την Κοινωνία των Εθνών, την UNESCO, κοινοβουλευτικές εκθέσεις από πολλές χώρες συμπεριλαμβανομένων των ΗΠΑ η οποία χρονολογείται από το 1789. Η καταστροφή της Βιβλιοθήκης (Εικόνα 3.27) συνέβη τον Ιανουάριο του 2015 όταν εκδηλώθηκε φωτιά στον τρίτο όροφο του κτιρίου πιθανότατα από βραχυκύκλωμα. Η οροφή του κτιρίου κατέρρευσε. Οι τεράστιες ζημιές προήλθαν κυρίως από το νερό που χρησιμοποιήθηκε για την κατάσβεση της φωτιάς από τους 200 πυροσβέστες

Εικόνα 3.27. Η προσπάθεια κατάσβεσης της φωτιάς στο Ινστιτούτο Επιστημονικής Πληροφόρησης για τις Κοινωνικές Επιστήμες

Πηγή:http://www.iefimerida.gr/news/189566/tsernompil-toy-politismoy-pyrkagia-se-vivliothiki-tis-rosias-katestrepse-ena-ekatommyrio#ixzz4Ae9M9oQ1 (ανακτήθηκε τον Αύγουστο 2016)

Η καταστροφή χαρακτηρίσθηκε ως το «Τσέρνομπιλ» του πολιτισμού όπως ανέφερε το γαλλικό πρακτορείο ειδήσεων. «*Είναι τεράστια επιστημονική απώλεια. Αυτή είναι η μεγαλύτερη συλλογή του είδους στον κόσμο, ίσως εφάμιλλη της Βιβλιοθήκης του Κονγκρέσου στις ΗΠΑ*», δήλωσε ο Βλαντιμίρ Φορτόφ, πρόεδρος της Ρωσικής Ακαδημίας Επιστημών. «*Εδώ υπήρχαν ντοκουμέντα που δεν μπορούν να βρεθούν αλλού. Αυτό που συνέβη θυμίζει το Τσέρνομπιλ*», πρόσθεσε. *Πηγή: http://www.iefimerida.gr/news/189566/tsernompil-toy-politismoy-pyrkagia-se-*

vivliothiki-tis-rosias-katestrepse-ena-ekatommyrio#ixzz4Ae9M9oQ1 (ανακτήθηκε τον Ιούλιο 2016)

Η φωτιά και το νερό κατέστρεψαν πάνω από 1.000.000 τεκμήρια. Κανείς δεν τραυματίστηκε. Πηγή των υπηρεσιών διάσωσης ανέφερε στο κρατικό πρακτορείο ειδήσεων RIA Novosti, ότι ήταν αδύνατη η απομάκρυνση των βιβλίων λόγω της έντονης θερμότητας που αναπτύχθηκε στο κτίριο.

Πανεπιστημιακή Βιβλιοθήκη του Mzuzu

Η Βιβλιοθήκη του Πανεπιστημίου του Mzuzu στο Μαλάουι της Αφρικής, ιδρύθηκε το 1997. Στις 18 Δεκεμβρίου του 2015 εκδηλώθηκε πυρκαγιά η οποία κατέστρεψε σε μεγάλο βαθμό την Βιβλιοθήκη. Σύμφωνα με τους φοιτητές που βρίσκονταν εκεί, μόλις εκδηλώθηκε η φωτιά κάλεσαν την πυροσβεστική, όμως χρειάστηκε να την ξανακαλέσουν τουλάχιστον 20 φορές μέχρι να πάει στο συμβάν. Όταν έφθασαν οι άνδρες της πυροσβεστικής διαπιστώθηκε ότι δεν είχαν επάρκεια νερού. Αυτό εξόργισε τους ήδη θυμωμένους φοιτητές εξαιτίας της απίστευτης καθυστέρησης να προσέλθουν στο Πανεπιστήμιο και τους «πήραν στο κυνήγι με τις πέτρες» λέγοντας ότι πληρώνονται από την κυβέρνηση και δεν κάνουν τίποτα. Οι πληροφορίες που συγκέντρωσαν δημοσιογραφικές πηγές αναφέρουν ότι ποτέ το τμήμα της πυροσβεστικής της πόλης, δεν κατάφερε να αντιμετωπίσει και να σβήσει καμιά φωτιά. Η αστυνομία της πόλης δήλωσε ότι η αναποτελεσματικότητα της πυροσβεστικής δεν οφείλεται σε αδιαφορία αλλά σε έλλειψη επάρκειας εξοπλισμού και εκπαίδευσης.

Η πυρκαγιά πιστεύεται ότι προκλήθηκε από μια ηλεκτρική βλάβη. Κατέστρεψε τουλάχιστον 45.000 βιβλία και τον εξοπλισμό της Βιβλιοθήκης. *Πηγή: https://malawi24.com/2015/12/19/mzuni-students-brands-mzuzu-city-firefighters-stupid/*

Όπως αναγράφηκε, στις 6 Ιουλιου 2016, στην ιστοσελίδα Malawi Nyasa Times *http://www.nyasatimes.com/ ,* η UNESCO, μετά από αίτημα του Πανεπιστήμιου της πόλης Mzuzu, παρέδωσε στη Βιβλιοθήκη σύγχρονο εξοπλισμό, υπολογιστές και βιβλία αξίας αρκετών εκατομμυρίων. Μετά από αυτή τη δωρεά πιστεύεται ότι η Βιβλιοθήκη θα συμβάλει και πάλι στην ακαδημαϊκή αποστολή του Ιδρύματος.

Δημόσια Βιβλιοθήκη στη Μοσούλη

Σύμφωνα με την εφημερίδα Indipendent, οι τζιχαντιστές του ISIS, οι οποίοι κατέλαβαν την πόλη της Μοσούλης τον Ιούνιο του 2014, επέβαλαν το νόμο της Σαρίας, προχώρησαν σε λεηλασίες και βανδαλισμούς σε πολλά κτίρια, ανάμεσά τους και στις βιβλιοθήκες, όπως έχει αναφερθεί και σε προηγούμενη παράγραφο.

Το 2015 ήταν η σειρά της Δημόσιας Βιβλιοθήκης της Μοσούλης στην οποία έβαλαν φωτιά. Η Βιβλιοθήκη η οποία ιδρύθηκε το 1921, περιελάμβανε στη συλλογή της χιλιάδες βιβλία, χειρόγραφα, έγγραφα και παπύρους που αποτελούσαν ανεκτίμητο υλικό για την ανθρωπότητα. Όλα αυτά καταστράφηκαν και συγχρόνως χάθηκε ένα κομμάτι της ανθρώπινης ιστορίας (Εικόνα 3.28).

Εικόνα 3.28. Η καταστροφή της Δημόσιας Βιβλιοθήκης της Μοσούλης

Πηγή: www.tribune.gr/world/news/article/117458/islamiko-kratos-ekapse-ti-vivliothiki-tis-mosoulis-stin-pira-ke-archei-papiri.html (ανακτήθηκε τον Αύγουστο 2016)

Οι πληροφορίες για το μέγεθος της καταστροφής είναι συγκεχυμένες. Από πηγές αναφέρεται ότι καταστράφηκαν 8.000 τόμοι βιβλίων και εκατοντάδες χειρογράφων. Όμως ο δημοσιογράφος του Αλ τζαζίρα Elijah J. Magnier ανέφερε ότι σύμφωνα με πληροφορίες που συγκέντρωσε, η καταστροφή είναι πολύ μεγαλύτερη. Σύμφωνα με αυτές τις πληροφορίες ανέφερε ότι κάηκαν 112.709 βιβλία, πολλά από τα οποία ήταν συριακά, τυπωμένα στο πρώτο τυπογραφείο του Ιράκ κατά το 19^{ο} αιώνα, χειρόγραφα από το 18^{ο} αιώνα, βιβλία από την Οθωμανική περίοδο και πολλοί χάρτες. Πολλά δε από αυτά ήταν καταχωρημένα ως ιστορικά ντοκουμέντα της UNESCO. Στη συνέχεια οι τζιχαντιστές ανατίναξαν το κτίριο με βόμβα. *Πηγές: https://www.theguardian.com/books/2015/feb/26/isis-destroys-thousands-books-libraries http://www.tribune.gr/world/news/article/108283/islamiko-kratos-kei-vivliothikes-sti-mosouli.html*

3.2. Κατάλογος κατεστραμμένων Βιβλιοθηκών από φυσικά αίτια: Χρονολογική καταγραφή

Βιβλιοθήκη και πάπυροι από την πόλη Ηράκλειο (Ερκουλάνουμ)

Το 79 μ.Χ. όπως γνωρίζουμε, έγινε η καταστροφική έκρηξη του ηφαιστείου του Βεζούβιου (Εικόνα 3.29) με αποτέλεσμα να θαφτούν μέσα στη λάβα τρεις πόλεις: η Πομπηία, το Ηράκλειο (Ερκουλάνουμ), και η Σταβίες. Για την ακρίβεια ένα κύμα από στάχτη έθαψε τις πόλεις. Το σύννεφο στάχτης σκέπασε τις πόλεις σε ύψος ενός μέτρου. Μετά κατέκλυσε τις πόλεις η λάβα που τις σκέπασε σε ύψος πάνω από 3 μέτρα. Στη συνέχεια έπεσε και δεύτερο στρώμα στάχτης ώστε το ύψος της επίχωσης να φτάνει περίπου τα 7 μέτρα. Μόνο στην Πομπηϊα ζούσαν περίπου 25.000 κάτοικοι. Οι εκτιμήσεις των ερευνητών κάνουν λόγω για 2.000 ανθρώπους που εγκλωβίστηκαν και θάφτηκαν. Αρκετοί από αυτούς ήταν ακόμη ζωντανοί και πέθαναν από ασφυξία.

Εικόνα 3.29. Φανταστική απεικόνιση της έκρηξης του Βεζούβιου το 79 μ.Χ.

Πηγή:www.star-fm.gr/2015/01/22/διάβασαν-ελληνικούς-παπύρους-που-έκα/ (ανακτήθηκε τον Αύγουστο 2016)

Οι αρχαιολογικές ανασκαφές που έχουν φέρει στο φως εικόνες της καθημερινής ζωής της πόλης όπως ήταν ακριβώς το 79 μ.Χ., έφεραν και αρχαίους παπύρους που είχαν καεί από τον καυτό αέρα της λάβας που έφτανε τους 320 βαθμούς Κελσίου κατά την έκρηξη του ηφαιστείου. Η τόσο υψηλή θερμοκρασία απανθράκωσε του παπύρους και όταν ανακαλύφθηκαν οι ερευνητές διαπίστωσαν ότι δεν μπορούσαν να τους ανοίξουν διότι θα καταστρεφόντουσαν. Οι πάπυροι βρέθηκαν στην πόλη του Ηρακλείου (Εικόνα 3.30).

Οι πάπυροι αυτοί μαζί με αρκετές εκατοντάδες ακόμη, ανακαλύφθηκαν στις αρχαιολογικές ανασκαφές το 1754. Ήταν μέρος της συλλογής μιας Βιβλιοθήκης η οποία είχε περίπου 700 χειρόγραφους παπύρους. Ήταν ιδιωτική συλλογή και βρέθηκαν σε ένα δωμάτιο στην βίλα ενός πλουσίου Ρωμαίου, πιθανότατα πολιτικού, στην πόλη του Ηρακλείου. Η Βιβλιοθήκη αυτή είναι η μόνη που έχει διασωθεί από την αρχαιότητα και περιλαμβάνει επικούρειες φιλοσοφικές πραγματείες.

Είναι γραμμένοι στα ελληνικά και οι επιστήμονες προσπαθούν με μια νέα τεχνική ισχυρών ακτίνων Χ να διαβάσουν το περιεχόμενό τους. Ήδη έχουν καταφέρει οι επιστήμονες

του Ινστιτούτου Μικροηλεκτρονικής και Μικροσυστημάτων του Εθνικού Συμβουλίου Ερευνών που βρίσκεται στη Νάπολη, να διαβάσουν τις πρώτες λέξεις σε δύο από αυτούς τους παπύρους**.**

Όπως γράφει ο Χ. Μίμης *στο www.star-fm.gr/2015/01/22/διάβασαν-ελληνικούς-παπύρους-που-έκα/ «Οι Ιταλοί επιστήμονες αξιοποίησαν μια νέα τεχνολογία τομογραφίας ακτίνων-Χ, η οποία διαχωρίζει το καμένο υπόστρωμα του παπύρου από τα γράμματα με μαύρο μελάνι, χάρη στην ανεπαίσθητη, αλλά διακριτή, διαφορά με την οποία τα δύο υλικά (ο πάπυρος και το μελάνι), διαθλούν τις ακτίνες-Χ. Γι' αυτό το σκοπό, οι ερευνητές χρησιμοποίησαν το Ευρωπαϊκό Σύγχροτρο, που βρίσκεται στη Γκρενόμπλ. Τα γράμματα βρίσκονται μόλις 0,1 χιλιοστά πάνω από την επιφάνεια του παπύρου, όμως είναι δυνατό να διαβαστούν Η νέα τεχνική έφερε στο φως μεμονωμένα γράμματα του ελληνικού αλφαβήτου, καθώς και μερικές ολοκληρωμένες ελληνικές λέξεις, σε δύο χειρόγραφα, εκ των οποίων το ένα είχε καταστεί δυνατό να ξετυλιχτεί προηγουμένως. Προς το παρόν, οι ερευνητές δεν έχουν καταφέρει να φωτίσουν το πλήρες περιεχόμενο των παπύρων, αλλά πιστεύουν ότι θα το πετύχουν, αν προσφύγουν σε ένα ακόμη ισχυρότερο μηχάνημα εκπομπής ακτίνων-Χ. Για μία «επανάσταση στην παπυρολογία» έκανε λόγο ο Βίτο Μοτσέλα, ο οποίος ευελπιστεί ότι, χάρη στη νέα τεχνολογία, ανοίγει ο δρόμος για να διαβαστεί πλέον μια σωρεία αδιάβαστων μέχρι σήμερα αρχαίων κειμένων».*

Εικόνα 3.30. Ένας από τους καμένους πάπυρους το περιεχόμενο του οποίου αναμένεται να αποκαλυφθεί με τη νέα τεχνική .

Πηγή:www.star-fm.gr/2015/01/22/διάβασαν-ελληνικούς-παπύρους-που-έκα/ (ανακτήθηκε τον Αύγουστο 2016)

Σχετικά με την ιστορία των δύο αυτών παπύρων αναφέρεται ότι είχαν δοθεί ως δώρο στην Ναπολέοντα το Βοναπάρτη το 1802. Είναι γραμμένοι, όπως αναφέρω παραπάνω, στα ελληνικά. Αυτό δεν είναι κάτι που προκαλεί απορία μιας και το ελληνικό στοιχείο στην περιοχή αυτή έχει παρουσία από την αρχαιότητα Σήμερα οι πάπυροι αυτοί ανήκουν στο Ινστιτούτο της Γαλλίας.

Ο συγγραφέας του ενός από τους δύο παπύρους είναι πιθανόν να είναι ο επικούριος φιλόσοφος Φιλόδημος που έζησε τον 1^{ο} αιώνα μ.Χ. Η πιθανότητα αυτή προέκυψε από τις συγκρίσεις που έγιναν με άλλο πάπυρο που βρέθηκε στο Ηράκλειο και είχε γραφεί από τον Φιλόδημο.

Βιβλιοθήκη του Κέλσου

Η Βιβλιοθήκη χτίστηκε κατά τη διάρκεια της ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας στην Έφεσο, μεταξύ των ετών 114 και 125 μ.Χ. από τον Τιβέριο Ιούλιο Ακίλα Πολεμαιάνο.

Η συλλογή της Βιβλιοθήκης περιελάμβανε 12.000 κυλίνδρους από πάπυρο και περγαμηνή.

Κατά τον 3ο αιώνα μ.Χ. και συγκεκριμένα το έτος 262 μ.Χ. έγινε ισχυρός σεισμός στην περιοχή. Η Βιβλιοθήκη έπιασε φωτιά και καταστράφηκε. Μετά από αυτή την καταστροφή δεν έγινε δυνατόν να επισκευαστεί και να ξαναλειτουργήσει. Κατά τις ανασκαφές των ετών 2005 και 2006 βρέθηκαν και καθαρίστηκαν τα ερείπια της Βιβλιοθήκης (Εικόνα 3.31). Την δεκαετία του 1970 έγινε αναστήλωση της πρόσοψης της Βιβλιοθήκης. Σήμερα αποτελεί ένα από τα αξιοθέατα αρχαία μνημεία στην Τουρκία.

Εικόνα 3.31. Το μνημείο της Βιβλιοθήκης του Κέλσου στην Έφεσσο

Πηγή:https://www.google.gr/search?q=photo+of+disaster+Library+of+the+Russian+Academy+of+Sciences+1988&biw=984&bih=673&tbm=isch&tbo=u&source=univ&sa=X&ved=0ahUKEwjh0KCe8NjOAhUFSBQKHeX7C9YQsAQIIg&dpr=1#imgrc=l706nzuqkJEHGM%3A (ανακτήθηκε τον Αύγουστο 2016)

Βασιλική Βιβλιοθήκη της Πορτογαλίας (Ribeira Palace)

Η Βιβλιοθήκη βρισκόταν στη Λισαβόνα της Πορτογαλίας.

Στις 9 το πρωί της 1ης Νοεμβρίου του 1755,την ημέρα των Αγίων Πάντων, η Λισαβόνα έζησε μια πρωτοφανή και τεράστια καταστροφή. Ένας σεισμός 9 ρίχτερ ισοπέδωσε την πόλη (Εικόνα 3.32). Ο σεισμός είχε διάρκεια από 3 έως 6 λεπτά. Οι επιζώντες ξεχύθηκαν τρέχοντας προς τους ανοιχτούς χώρους και κατευθύνθηκαν προς το λιμάνι. Ο σεισμός όμως ήταν υποθαλάσσιος και προξένησε τσουνάμι 6 μέτρων το οποίο μεγιστοποίησε την καταστροφή. Η φωτιές που ξέσπασαν στα κτίρια και διήρκεσαν περίπου 5 ή 6 ημέρες, αποτελείωσαν την καταστροφή. Από πηγές αναφέρεται ότι σκοτώθηκαν περίπου 90.000 άνθρωποι σε σύνολο 275.000 κατοίκων. Άλλοι 10.000 σκοτώθηκαν στο Μαρόκο. Ανάμεσα στα κατεστραμμένα κτίρια ήταν το Παλάτι και μαζί του η πολύ σημαντική και πλούσια Βιβλιοθήκη. Η συλλογή της αποτελείτο από 70.000 βιβλία, εκατοντάδες έργα τέχνης όπως πίνακες του Peter Paul Rubens και Antonio Allegri «Correggio». Τα πολύτιμα βασιλικά αρχεία χάθηκαν μαζί με τα ιστορικά αρχεία των εξερευνήσεων του Vasco da Gama και άλλων εξερευνητών.

Εικόνα 3.32. Ο σεισμός της Λισαβόνας το 1755.

Πηγή https://www.sansimera.gr/articles/185 (ανακτήθηκε τον Αύγουστο 2016)

Το σοκ της καταστροφής το οποίο ερμηνεύτηκε αρχικά ως θεϊκή τιμωρία ήρθε η βάση για μια ορθολογική εξήγηση του φαινομένου του σεισμού. Όπως αναφέρει σε συνέντευξή του ο αμερικανός δημοσιογράφος και συγγραφέας Νίκολας Σρέιντι ο οποίος έγραψε και το βιβλίο «Ο μεγάλος σεισμός», «*το βασικό μάθημα του σεισμού της Πορτογαλίας ήταν ότι η αιτία της καταστροφής ήταν ένα φυσικό φαινόμενο και όχι, όπως επί εκατοντάδες χρόνια πριν πιστευόταν σε πολλές κουλτούρες, η οργή του Θεού*».

Πηγή:https://www.sansimera.gr/articles/185

Ο πρωθυπουργός Σεμπάστιαν ντε Μέλο ήταν ένας άνθρωπος με εξαιρετικές ικανότητες και διορατικότητα. Αφού έδωσε εντολή να θαφτούν άμεσα οι νεκροί και να δοθεί τροφή στους ζωντανούς, άρχισε το έργο για την ανοικοδόμηση και αποκατάσταση της Λισαβόνας.

Ο άνθρωπος αυτός εκτός από τις πολιτικές του ικανότητες, με αφορμή την καταστροφή, διακρίθηκε και στην ικανότητά του για την ορθολογική του σκέψη. Είναι ο άνθρωπος που θεωρείται ως ο πρόδρομος της επιστήμης της Σεισμολογίας. Ήταν ο πρώτος που μπήκε στη διαδικασία να αποτυπώσει μια αντικειμενική επιστημονική περιγραφή των αιτιών και των συνεπειών ενός σεισμού. Στην προσπάθειά του αυτή, έδωσε εντολή να συμπληρωθεί ένα ερωτηματολόγιο με τις εξής ερωτήσεις:

- Πόσος καιρός πέρασε από τον τελευταίο μεγάλο σεισμό;
- πόσες μετασεισμικές δονήσεις έγιναν αισθητές;
- ποιο είδος ζημιάς προκλήθηκε;
- Υπήρξε παράξενη συμπεριφορά από τα ζώα πριν την εκδήλωση του σεισμού;
- Υπήρξε κάτι ιδιαίτερο στα πηγάδια νερού;

Οι απαντήσεις αρχειοθετήθηκαν στο εθνικό ιστορικό αρχείο. Ήταν η πρώτη φορά που ο απολογισμός μιας τέτοιας καταστροφής θα γινόταν αντικείμενο μελέτης της επιστημονικής κοινότητας.

Η επίδραση του σεισμού ήταν τόσο μεγάλη που επηρέασε και τους φιλοσόφους του Διαφωτισμού όπως ο Ιμάνουελ Καντ ο οποίος προσπάθησε να εξηγήσει το φαινόμενο του σεισμού με επιστημονικό τρόπο και ο Βολταίρος έγραψε το ποίημα «Poeme sur la desastre de Lisbonne».

Όπως αναφέρει ο Κ. Π. Αναγνωστόπουλος, «*Στο θέατρο της Porte-Saint-Martin του Παρισιού το 1804 παιζόταν το δράμα σε τρεις πράξεις Η καταστροφή της Λισαβόνας. Μισόν αιώνα μετά, η καταστροφή της βασίλισσας των θαλασσών από τον φοβερό σεισμό της 1ης Νοεμβρίου του 1755 προκαλούσε ακόμη συγκίνηση στην Ευρώπη. Ο σεισμός αυτός ασφαλώς δεν ήταν ούτε ο ισχυρότερος ούτε ο καταστρεπτικότερος από όσους γνώρισε ο πλανήτης μας. Ωστόσο έμεινε στην ιστορία ως ο «Μεγάλος σεισμός της Λισαβόνας», διότι οριοθέτησε δύο εποχές. Πριν από αυτόν ο σεισμός ήταν θεοσημία, θεομηνία, θεϊκή οργή και τιμωρία. Εκτοτε είναι πρωτίστως γεωφυσικό φαινόμενο*». *Πηγή:http://www.tovima.gr/opinions/article/?aid=125791*

Βιβλιοθήκες στην Ιαπωνία

Βιβλιοθήκη του Πανεπιστημίου Imperial στο Τόκιο

Η Βιβλιοθήκη του Πανεπιστημίου Imperial βρίσκεται στο Τόκιο της Ιαπωνίας. Τον Σεπτέμβριο του 1923, ένας σεισμός και οι πυρκαγιές που ακολούθησαν κατέστρεψαν περίπου 70.000 τόμους της Βιβλιοθήκης. Μεταξύ των βιβλίων που καταστράφηκαν ήταν η συλλογή των περίπου 10.000 βιβλίων του Hoshino Hisashi, ο οποίος καθηγητής στο Πανεπιστήμιο από το 1888 και επικεφαλής του Πανεπιστημίου το 1895. Τα βιβλία πραγματεύονταν κυρίως ιστορικά θέματα και κινεζική φιλοσοφία.

Βιβλιοθήκη Max Müller στην Ιαπωνία.

Στην συλλογή της υπήρχαν κυρίως βιβλία που πραγματεύονταν γλωσσολογικά και θεολογικά θέματα. Καταστράφηκε και αυτή στο σεισμό του Σεπτεμβρίου του 1923. *Πηγή: https://en.wikipedia.org/wiki/List_of_destroyed_libraries (ανακτήθηκε τον Ιούνιο 2016)*

Εθνική Βιβλιοθήκη της Νικαράγουας Rubén Darío

Η Εθνική Βιβλιοθήκη της Νικαράγουας η οποία βρίσκεται στην πόλη της Μανάγκουα, ιδρύθηκε το 1871. Η Βιβλιοθήκη λειτούργησε επίσημα για το κοινό τον Ιούνιο του 1882. Το 1931 καταστράφηκε από σεισμό. Από το 1962 μέχρι το 1969 έγιναν σοβαρότατες προσπάθειες και επαναλειτούργησε. Η συλλογή της έφτανε τα 80.000 βιβλία αποτελώντας ένα σημαντικό κομμάτι στην πολιτιστική ζωή της Νικαράγουας. Δυστυχώς το 1972 ένας δεύτερος σεισμός έγινε αιτία να καταστραφεί και να λεηλατηθεί με αποτέλεσμα να διασωθούν μόνο 7.653 τόμοι. Χωρίς εγκαταστάσεις και υποδομές και με τη συλλογή που είχε διασωθεί ξεκίνησαν προσπάθειες για να επαναλειτουργήσει η Βιβλιοθήκη. Μετά την επανάσταση των Σαντινίστας το 1981 βρέθηκε και χώρος για την στέγαση της Βιβλιοθήκης. Με προσπάθειες των διοικήσεών της, η συλλογή εμπλουτίστηκε από δωρεές και γρήγορα έφθασε να αριθμεί 100.000 βιβλία αποτελώντας και πάλι το σημαντικότερο πολιτιστικό κέντρο της χώρας. Η Βιβλιοθήκη σήμερα είναι ανώτερο όργανο του κράτους, και έχει τους ακόλουθους στόχους 1.Να προωθήσει την ανάπτυξη του δικτύου των Δημοσίων βιβλιοθηκών επιτρέποντας την πρόσβαση υπηρεσιών της κοινωνίας της εκπαίδευσης, του πολιτισμού και της έρευνας. 2. Να υποστηρίζει την παροχή τεχνολογικής και μεθοδολογικής βοήθειας. 3. Να υποστηρίζει τον εμπλουτισμό της συλλογής της Βιβλιοθήκης με το έντυπο και μη υλικό της εθνικής παραγωγής της *χώρας Πηγή: http://www.bnrd.gob.ni/2-uncategorised/1-biblioteca-nacional-ruben-dario (ανακτήθηκε τον Αύγουστο 2016)*

Βιβλιοθήκες της Φλωρεντίας

Τον Νοέμβριο του 1966 η Ιταλία «πνίγηκε» από τις Άλπεις ως την Σικελία από καταρρακτώδεις βροχές οι οποίες έπεφταν ασταμάτητα για πάνω από 40 ώρες. Περίπου τα ξημερώματα οι μηχανικοί του φράγματος του Valdarno φοβούμενοι ότι το φράγμα δεν θα αντέξει άφησαν ένα μεγάλο όγκο νερού να περάσει. Μόλις όμως ένα μέρος του αναχώματος του ποταμού δεν άντεξε και κατέρρευσε, το νερό με τρομερή ταχύτητα έφθασε στην πόλη της Φλωρεντίας τη νύχτα της 3ης προς 4η Νοεμβρίου. Σε λίγο η αστυνομία άρχισε να δέχεται κλήσεις για βοήθεια από τα χωριά που βρίσκονταν στην κοιλάδα του ποταμού. Οι καταρρακτώδεις βροχές που έπεσαν εκείνες τις ημέρες και αντιστοιχούσαν στο 1/3 των ετήσιων βροχοπτώσεων φούσκωσε το ποτάμι και η κατάσταση προκάλεσε έντονη ανησυχία. Οι αγωγοί της πόλης δεν ήταν ικανοί να αντέξουν τον όγκο του νερού. Όλα τα υπόγεια και τα κελάρια της περιοχής γύρω από την πλατεία Santa Croce είχαν ήδη πλημμυρήσει. Οι δρόμοι οι οποίοι ήταν στενοί λειτούργησαν ως χοάνη αυξάνοντας την ταχύτητα του νερού, την ορμή και το ύψος του. Όλα τα υπόγεια της πόλης που είχαν δεξαμενές πετρελαίου πλημμύρισαν με αποτέλεσμα να ανακατευθεί το νερό η λάσπη και το πετρέλαιο δημιουργώντας ένα μαύρο μείγμα. Το νερό γύρω από την πλατεία έφθασε κάποια στιγμή τα 6 με 7 μέτρα. Τουλάχιστον 100 άνθρωποι πέθαναν, 15.000 αυτοκίνητα καταστράφηκαν, πολλές οικογένειες έμειναν άστεγες και τις επόμενες ημέρες υπήρξε έλλειψη τροφίμων μιας και πολλές επιχειρήσεις παρέμειναν κλειστές. (Εικόνα 3.33)

Εικόνα 3.33. Κατεστραμμένο βιβλίο από την πλημμύρα. Πηγή:http://book-historia.tumblr.com/post/129775928562/i-recently-wrote-a-brief-article-on-the-florence (ανακτήθηκε τον Αύγουστο 2016)

Δυστυχώς δεν υπήρχε κανένα σχέδιο αντιμετώπισης για τέτοια καταστροφή μιας και η Φλωρεντία δεν είναι μια περιοχή που συμβαίνουν συχνά πλημμύρες. Παρόλα αυτά πολλοί άνθρωποι έσπευσαν να βοηθήσουν τους πληγέντες αλλά και να πάρουν μέρος στη σωτηρία των έργων τέχνης. Ειδικά ένας μεγάλος αριθμός νέων ανθρώπων εμφανίστηκαν με κουβάδες προσπαθώντας να βγάλουν τη λάσπη από τα βιβλία, και πήραν το όνομα «mud angels» ή «Angeli del Fango» δηλαδή άγγελοι της λάσπης. Αυτοί οι άνθρωποι παρά τις καλές προθέσεις

τους δεν είχαν εκπαιδευτεί ώστε να ξέρουν τι πρέπει να κάνουν ούτε γνώριζαν ποια είναι τα ιδιαίτερα πολύτιμα και σπάνια τεκμήρια τα οποία θα έπρεπε να φροντίσουν με ιδιαιτερότητα.

a b

Εικόνα 3.34. **a**. Προσπάθεια στεγνώματος και καθαρισμού βιβλίου http://www.florence-flood.com/photos/ **b**. Οι «Mud Angels» επί τω έργω. Πηγές: http://rickzullo.com/art-angry-river-1966-flood-in-florence/ (ανακτήθηκαν τον Αύγουστο 2016)

Στις όχθες του ποταμού Άρνου βρισκόταν η Εθνική Κεντρική Βιβλιοθήκη της Ιταλίας, η συλλογή της οποίας περιελάμβανε ανεκτίμητο πνευματικό πλούτο και έργα τέχνης όπως βιβλία, παλέτυπα, χειρόγραφα, κυβερνητικά έγγραφα μερικά από τα οποία χρονολογούνται από τον 12^{ο} αιώνα. Μεταξύ των έργων τέχνης ήταν το έργο του Botticelli «La Primavera». Πολλά από τα σπάνια και ανεκτίμητα έργα ήταν αποθηκευμένα στα υπόγεια του κτιρίου όπου είχαν τοποθετηθεί εκεί κατά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο για τον φόβο των γερμανικών βομβαρδισμών και του πυροβολικού και δεν μεταφέρθηκαν ποτέ στον επάνω όροφο.

Κατά την πλημμύρα η Βιβλιοθήκη δέχτηκε όλη την ορμή του νερού. Το νερό εισέβαλε μέσα και πλημμύρισε τα υπόγεια προκαλώντας ανυπολόγιστες καταστροφές σε 1.300.000 τόμους βιβλίων, χειρογράφων και φυλλαδίων, 100.000 σπάνιους τόμους της συλλογής Magliabecchi, 1.300 πίνακες ζωγραφικής και 12.000 χιλιάδες άλλα έργα τέχνης.

Με τη συνδυασμένη προσπάθεια των Ιταλών πολιτών, ξένων χορηγών και διεθνών Επιτροπών πολλά από τα σπουδαία έργα έχουν σήμερα αποκατασταθεί. Με αφορμή αυτή την καταστροφή επινοήθηκαν και εφαρμόστηκαν νέοι μέθοδοι διατήρησης και αποκατάστασης έργων. Υπάρχουν όμως και πολλά έργα που δεν έχουν αποκατασταθεί.

Εκτός από την καταστροφή στην Εθνική Κεντρική Βιβλιοθήκη, έγιναν και άλλες καταστροφές σε βιβλιοθήκες. Συγκεκριμένα:

Τα αρχεία του Opera del Duomo όπου καταστράφηκαν 6.000 τόμοι βιβλίων και έγγραφα καθώς και 55 εικονογραφημένα χειρόγραφα.

Η συλλογή των Αρχείων του Κράτους όπου περίπου το 40% της συλλογής αυτής καταστράφηκε μαζί με τις ληξιαρχικές πράξεις γέννησης, γάμου, θανάτου και δικαστικών και διοικητικών εγγράφων.

Πηγές:https://en.wikipedia.org/wiki/1966_flood_of_the_Arno https://www.ideals.illinois.edu/bitstream/handle/2142/78236/mccracken_disaster.pdf?sequence=2 http://rickzullo.com/art-angry-river-1966-flood-in-florence/ (ανακτήθηκαν τον Αύγουστο 2016)

Εικόνα 3.35. Καταστροφή στη Βιβλιοθήκη της Φλωρεντίας

Πηγή: http://www.gettyimages.com/detail/news-photo/florence-november-1966-the-night-of-3-to-4-november-1966-a-news-photo/154902478 (ανακτήθηκε τον Αύγουστο 2016)

Βιβλιοθήκη του Πανεπιστημίου Dalhousie

Το Δημόσιο Ερευνητικό Πανεπιστήμιο Dalhousie βρίσκεται στην Nova Scotia στον Καναδά και σήμερα περιλαμβάνει τρεις πανεπιστημιουπόλεις και πέντε Βιβλιοθήκες.

Η Νομική Σχολή του Πανεπιστημίου στο Halifax στην Nova Scotia ιδρύθηκε το 1883.

Το 1966 η Σχολή μετακομίζει στο κτίριο Weldon Law Building και η Βιβλιοθήκη ονομάζεται «Βιβλιοθήκη Sir James Dunn».

Στις 16 Αυγούστου 1985 (Εικόνα 3.36), μια αστραπή προκάλεσε ένα βραχυκύκλωμα στο ηλεκτρικό σύστημα με αποτέλεσμα να προκληθεί πυρκαγιά η οποία κατέστρεψε τον τελευταίο όροφο του κτιρίου όπου στεγαζόταν η Βιβλιοθήκη της Σχολής. Η συλλογή της Βιβλιοθήκης καταστράφηκε ολοσχερώς.

Εικόνα 3.36. Η Βιβλιοθήκη της Σχολής καταστράφηκε από φωτιά

Πηγή: http://www.dal.ca/faculty/law/about/history-of-schulich-school-of-law.html (ανακτήθηκε τον Αύγουστο 2016)

Τέσσερα χρόνια μετά, το 1989, άνοιξε η νέα Βιβλιοθήκη της Σχολής η οποία ονομάζεται Βιβλιοθήκη Sir James Dunn.

Το 2009 η Σχολή μετονομάστηκε σε Schulich School of Law από τον φιλάνθρωπο Seymour Schulich ο οποίος δώρισε 20 εκατομμύρια δολάρια στη Σχολή. Η δωρεά χρηματοδοτεί σήμερα 40 ετήσιες υποτροφίες. *Πηγή: http://www.dal.ca/faculty/law/about/history-of-schulich-school-of-law.html (ανακτήθηκε τον Αύγουστο 2016)*

Πανεπιστημιακή Βιβλιοθήκη Hamilton στην Manoa της Χαβάη

Τον Οκτώβριο του 2004 οι πλημμύρες προκάλεσαν μεγάλες ζημιές στο Πανεπιστήμιο της Χαβάη στη Manoa. Θύμα της καταστροφής ήταν και η Πανεπιστημιακή Βιβλιοθήκη Hamilton.Όλοι μέσα στο Πανεπιστήμιο προσπάθησαν να διασώσουν πολύτιμα και ανεκτίμητα κυβερνητικά έγγραφα που περιελάμβανε η συλλογή της. Εθελοντές εργάστηκαν για να διασώσουν μερικούς από τους 90.000 χάρτες και δεκάδες χιλιάδες αρχειακές φωτογραφίες που καλύφθηκαν από λάσπη. Το νερό και η λάσπη κάλυψαν το υπόγειο της Βιβλιοθήκης που βρισκόταν όλο το πολύτιμο υλικό. Από τους χάρτες και τις φωτογραφίες καταστράφηκε το 65% και από τα περίπου 2.000.000 έγγραφα καταστράφηκε το 95%. Η συνολική ζημιά εκτιμήθηκε στα 48.000.000 $.

Πηγή: http://library.manoa.hawaii.edu/about/library_history.php (ανακτήθηκε τον Αύγουστο 2016)

Βιβλιοθήκες στις χώρες του Ινδικού Ωκεανού που επλήγησαν από το τσουνάμι.

Κατά το τσουνάμι που ακολούθησε τον σεισμό το 2004 από τον σεισμό στον Ινδικό Ωκεανό, εκτός από τις ανθρώπινες απώλειες οι οποίες ανήλθαν σε άνω των 180.000 θύματα, υπήρξαν και καταστροφές σε πολιτιστικά κέντρα μεταξύ των οποίων είναι οι Βιβλιοθήκες. Συγκεκριμένα:

Στην Ινδία και συγκεκριμένα στα νησιά Ανταμάν και Νικομπάρ εκτός από τους 78 δασκάλους οι οποίοι σκοτώθηκαν ή παραμένουν αγνοούμενοι καταστράφηκε το 25% των σχολείων της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης και το 31% των σχολείων της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Αυτό υποδηλώνει ότι οι σχολικές βιβλιοθήκες των σχολείων αυτών καταστράφηκαν.

Στην Ινδονησία και συγκεκριμένα η επαρχία Aceh της Σουμάτρας υπέστη τεράστιες ζημιές από τον σεισμό και 167.736 άνθρωποι έχασαν τη ζωή τους. Η Βιβλιοθήκη της επαρχίας είχε κατακλυστεί από τρία μέτρα νερό. 23 μέλη του προσωπικού της Βιβλιοθήκης έχασαν τη ζωή τους, μεταξύ των οποίων ήταν ο Διευθυντής της Βιβλιοθήκης, Baxhtiar Azis. Η συλλογή της Βιβλιοθήκης καταστράφηκε σχεδόν ολοκληρωτικά. Όλα τα υλικά της Βιβλιοθήκης καθώς και η συλλογή που βρισκόταν στον πρώτο όροφο παρασύρθηκαν από τα κύματα και το πάτωμα ήταν καλυμμένο με 30cm λάσπης. Το νερό δεν έφτασε στον δεύτερο όροφο όμως και από εκεί χάθηκαν όλα τα υλικά της Βιβλιοθήκης και η συλλογή των βιβλίων εξαιτίας της λεηλασίας που ακολούθησε. Παρά τις απώλειες και δεδομένου ότι το κτίριο δεν υπέστη σοβαρές δομικές καταστροφές, η Βιβλιοθήκη επαναλειτούργησε το 2005. Μερικές ημέρες πριν το σεισμό και το τσουνάμι η επαρχιακή Βιβλιοθήκη του Aceh (BPD) είχε λάβει δύο νεόδμητες μονάδες κινητών βιβλιοθηκών από την Εθνική Βιβλιοθήκη της Ινδονησίας. Και οι δύο αυτές βιβλιοθήκες καταστράφηκαν. Τον Ιούλιο του 2005 η Εθνική Βιβλιοθήκη δώρισε δύο νέες μονάδες κινητών βιβλιοθηκών. Το κέντρο Τεκμηρίωσης και Πληροφόρησης του Aceh το οποίο ήταν γνωστό για τη συλλογή σπανίων βιβλίων και χειρογράφων, καταστράφηκε ολοσχερώς. Μια ομάδα ειδικών συντηρητών που έστειλε η Εθνική Βιβλιοθήκη της Ινδονησίας, κατάφερε να σώσει μόνο τρία βιβλία και ένα φύλλο της γενεαλογίας των μουσουλμάνων βασιλιάδων του Aceh. Η συλλογή των Αρχείων της Επαρχίας καταστράφηκε σε ποσοστό 80%. Υπήρξαν και άλλες μικρότερες καταστροφές σε συλλογές υπηρεσιών και σχολείων.

Στις βιβλιοθήκες της Μαλαισίας οι καταστροφές στις βιβλιοθήκες ήταν μικρές.

Στις Μαλβίδες υπήρξαν καταστροφές και στα 199 νησιά που τις αποτελούν. Παρότι δεν είναι γνωστές με ακρίβεια όλες οι καταστροφές στις βιβλιοθήκες, ο Σύνδεσμος Βιβλιοθηκών ανέφερε ότι 6% των σχολείων υπέστησαν σοβαρές ζημιές και εννέα σχολεία καταστράφηκαν εντελώς συμπεριλαμβάνοντας φυσικά τις συλλογές των βιβλιοθηκών που είχαν.

Στην Ταϋλάνδη πέντε σχολεία και οι βιβλιοθήκες τους καταστράφηκαν εντελώς και 51 σχολεία υπέστησαν ζημιές.

Στη Σρι Λάνκα οι ζημιές ήταν τεράστιες και 35.000 άνθρωποι έχασαν τη ζωή τους. Οι βιβλιοθήκες σε όλη τη χώρα υπέστησαν μικρότερη ή μεγαλύτερη ζημιά. Υπολογίζεται ότι 1,2 εκατομμύρια βιβλία και άλλο υλικό ανάγνωσης καταστράφηκε. Από τις 950 δημόσιες βιβλιοθήκες, οι 55 έπαθαν σοβαρές ζημιές και 28 καταστράφηκαν ολοσχερώς. Αρκετές από τις βιβλιοθήκες που έπαθαν μικρότερες ζημιές, χρησιμοποιήθηκαν ως νοσοκομεία και κέντρα περίθαλψης των τραυματιών καθώς και ως καταφύγια. Από τα 9.790 σχολεία της χώρας, τα 182 σχολεία καταστράφηκαν ολοσχερώς και 282 υπέστησαν ζημιές κυρίως λόγω της χρήσης των ως κέντρα καταυλισμού των προσφύγων. Παρά τη μικρή συλλογή στη Βιβλιοθήκη των περισσοτέρων σχολείων, 165 σχολικές βιβλιοθήκες καταστράφηκαν ολοσχερώς. Σε πολλά σχολεία που είχαν αποθηκευμένα τα βιβλία που θα διένειμαν στους μαθητές, καταστράφηκαν ολοσχερώς. Επίσης καταστράφηκε ένα μεγάλος αριθμός από τα δημόσια αρχεία των

Υπηρεσιών της χώρας. 68 βιβλιοθήκες θρησκευτικών Ιδρυμάτων και τρία μουσεία έπαθαν σοβαρές ζημιές. Πολλές από αυτές τις βιβλιοθήκες που ανήκαν σε βουδιστικούς ναούς και περιείχαν πολύτιμες συλλογές χειρογράφων σε φύλλα φοίνικα καταστράφηκαν.

Τις εβδομάδες που ακολούθησαν την καταστροφή η Διεθνής Ομοσπονδία Ενώσεων Βιβλιοθηκών και Ιδρυμάτων, πιο γνωστή ως IFLA (International Federation of Library Associations and Institutions) συνεργάστηκε με την UNESCO, την Ένωση Βιβλιοθηκών της Σρι Λάνκα, την Εθνική Βιβλιοθήκη και Κέντρο Τεκμηρίωσης της χώρας και άλλους οργανισμούς και δημιούργησαν την Επιτροπή Διαχείρισης Καταστροφών της Σρι Λάνκα για τις βιβλιοθήκες, τη λεγόμενη Sri Lanka Disaster Management Committee for Libraries, Information Services and Archives Established. Η Επιτροπή εργάστηκε για να εξασφαλίσει χρηματοδότηση για την ανασύσταση των βιβλιοθηκών με βιβλία και εξοπλισμό πληροφορικής. Επίσης προχώρησε στην αναθεώρηση των αρχιτεκτονικών σχεδίων για την ανοικοδόμηση των κατεστραμμένων βιβλιοθηκών. Τέλος υπήρξαν προσπάθειες, από την Επιτροπή, για την ενίσχυση των προσπαθειών αυτών με χορηγίες.

Η Ένωση βιβλιοθηκών της Σρι Λάνκα, εκτός από τη συμμετοχή της στην Επιτροπή για την αντιμετώπιση των καταστροφών προχώρησε στο σχεδιασμό ανοικοδόμησης πέντε πρότυπων βιβλιοθηκών ως μοντέλα για τα Ιδρύματα της χώρας. Το 2006 τρεις από αυτές τις βιβλιοθήκες λειτούργησαν. Η πρόοδος στις άλλες δύο καθυστέρησε λόγω της πολιτικής αστάθειας της χώρας.

Πηγή:
https://en.wikipedia.org/wiki/Library_damage_resulting_from_the_2004_Indian_Ocean_earthquake

Βιβλιοθήκες στην Πολιτεία της Νέας Ορλεάνης που καταστράφηκαν από τον τυφώνα Κατρίνα

Ο Τυφώνας Κατρίνα τον Αύγουστο του 2005 προκάλεσε τεράστιες καταστροφές. Προκλήθηκαν μεγάλες πλημύρες σε όλη την Πολιτεία της Νέας Ορλεάνης και σε όλες περιοχές του κόλπου. Η Biloxi Public Library και η Memorial Library Howard-Tilton στο Πανεπιστήμιο Tulane (Εικόνα 3.37) είχαν σχεδιάσει την αντιμετώπιση καταστροφής από τυφώνα αλλά δεν περίμεναν τόσο μεγάλη ένταση και τέτοιας έκτασης πλημμύρα. Στην Howard-Tilton Library καταστράφηκαν 483.000 τόμοι και 1.5 εκατομμύρια κομμάτια μικροφίλμς. *Πηγή:http://scrispinls753.blogspot.gr/p/impetus-for.html (ανακτήθηκε τον Αύγουστο 2016)*

Εικόνα 3.37. Καταστροφή στη Βιβλιοθήκη του Πανεπιστημίου Tulane στη Νέα Ορλεάνη.

Πηγή: http://scrispinls753.blogspot.gr/p/impetus-for.html (ανακτήθηκε τον Αύγουστο 2016)

Βιβλιοθήκη του Πανεπιστημίου Maha Chulalongkom στην Αγιουτάγια

Η Βιβλιοθήκη βρίσκεται στην Αγιουτάγια την παλαιά πρωτεύουσα της Ταϊλάνδης. Οι πλημύρες που προκάλεσαν οι καταιγίδες το 2010 προκάλεσαν τεράστια καταστροφή στην Βιβλιοθήκη του Πανεπιστημίου Maha Chulalongkom. Τα βιβλία που βράχηκαν καταστράφηκαν ή γέμισαν μούχλα. Για το λόγο αυτό εκλήθησαν γερμανοί συντηρητές με εμπειρία στην από-οξίνιση και στις συνέπειες από φυσικές καταστροφές.

«Οι συντηρητές πήραν 10 από τα πολυτιμότερα βιβλία της συλλογής και τα μετέφεραν στην Λειψία όπου θα ακολουθηθεί μία διαδικασία ψύξης-λυοφιλίωσης (ή κρυοξήρανσης) και ακτινοβόλησης με ακτίνες Γ. Αυτή είναι η καλύτερη μέθοδος για να ανακτηθούν πολύτιμα χειρόγραφα και βιβλία, αλλά έχει υψηλό κόστος.»

Πηγή: www.archaiologia.gr/blog/2012/01/04/σε-μια-Βιβλιοθήκη-στη-μακρινή-αγιουτά/ (ανακτήθηκε τον Αύγουστο 2016)

Το Πανεπιστήμιο στην Αγιουτάγια κάλεσε τους βιβλιοθηκονόμους της πληγείσας περιοχής να συναντήσουν τους επισκέπτες από τη Γερμανία και να παρακολουθήσουν την επίδειξη των μεθόδων συντήρησης βιβλίων. Μερικές από τις απαντήσεις σε ερωτήσεις τους ήταν:

«Αν τα βιβλία δεν στεγνώνουν επίπεδα, βρέξτε τα εκ νέου και ισιώστε τα», λέει η Moczarski, και σοκάρει το ακροατήριο ρίχνοντας νερό πάνω από ένα παλιό βιβλίο. «Η μούχλα μπορεί να αφαιρεθεί με οινόπνευμα».

Όταν το βιβλίο πάρει την επίπεδη μορφή του, το ιδανικό θα ήταν να εφαρμοστεί η μέθοδο της κρυοξήρανσης.

Το να αφήσει κανείς το βιβλίο να στεγνώσει στον αέρα δεν ενδείκνυται, γιατί οι σελίδες κολλάνε μεταξύ τους κι έτσι η μούχλα μπορεί να σχηματιστεί εκ νέου, ωστόσο για πολλά βιβλία της Ταϊλάνδης δεν υπάρχει άλλη λύση.

«Σε αυτή την περίπτωση, πρέπει να ξεφυλλίζετε τα βιβλία καθημερινά, για να επιτρέπεται στον αέρα να εισέρχεται ανάμεσα στις σελίδες», λέει ο Anders. «Οι τόμοι που έχουν ήδη γεμίσει μούχλα πρέπει να απομακρυνθούν αμέσως, αλλιώς η μούχλα θα εξαπλωθεί στα υπόλοιπα βιβλία». Πηγή: www.archaiologia.gr/blog/2012/01/04/σε-μια-Βιβλιοθήκη-στη-μακρινή-αγιουτά/ (ανακτήθηκε τον Αύγουστο 2016)

Βιβλιοθήκες που καταστράφηκαν από τον τυφώνα Sandy στις Πολιτείες New Jersey και Νέα Υόρκη

Η ένταση με την οποία εκδηλώθηκε ο τυφώνας Sandy στις ακτές του New Jersey και της Νέας Υόρκης στις 29 Οκτωβρίου 2012 προκάλεσε μεγάλες πλημμύρες όπου το νερό έφτασε και τα 5 πόδια. Μεταξύ των κτιρίων που επλήγησαν στις δύο Πολιτείες ήταν και μια σειρά από Βιβλιοθήκες. Ιδιαίτερα αυτές που ήταν στις παράκτιες περιοχές. Παράδειγμα η Η NYU's Frederick L. Erhman Medical Library, η οποία παρέμεινε για μήνες κλειστή μέχρι να απομακρυνθεί η λάσπη που είχε μπει μέσα στο κτίριο. Η Rockaway Libraries's Avenue Branch, έχασε περίπου το 80% της συλλογής της. Το New Youk's Eyebeam Art and Technology Center έπαθε ζημιά $250.000, στον εξοπλισμό του. Αυτό που φαίνεται να μεγάλωσε την έκταση της καταστροφής ήταν η έλλειψη σχεδίου αντιμετώπισης καταστροφών. *Πηγή:http://scrispinls753.blogspot.gr/p/impetus-for.html*

Πανεπιστημιακή Βιβλιοθήκη του Βόλου

Η Βιβλιοθήκη του Πανεπιστημίου αποτελείται από την Κεντρική Βιβλιοθήκη και τα 6 παραρτήματά της. Στις αρχές Ιανουαρίου του 2016, λόγω ισχυρής βροχόπτωσης, εισχώρησαν στο υπόγειο νερά. Οι οκτώ αντλίες που λειτουργούν για να απομακρύνουν τα νερά σε τέτοιες περιπτώσεις, δεν ήταν όλες σε λειτουργία, διότι κάποιες έχουν χαλάσει και δεν έχουν αντικατασταθεί λόγω της γραφειοκρατίας, όπως δήλωσε και ο Πρύτανης του Πανεπιστημίου, Βασίλης Μπουρδάκης στην ΕΡΤ, συμπληρώνοντας ότι βράχηκαν παλιά αρχεία τα οποία είχαν ξεχωριστεί από προηγούμενη πλημμύρα, και προορίζονταν για ανακύκλωση. *Πηγή: www.ert.gr/volos-katastrafikan-palia-archia-ke-vivlia-tis-panepistimiakis-vivliothikis/*

Τελειώνοντας να αναφέρουμε ότι Η UNESCO σε συνεργασία με την IFLA έχουν δημιουργήσει το πρόγραμμα «Μνήμη του Κόσμου», «Memory of the world» το οποίο περιλαμβάνει έναν κατάλογο με τις Βιβλιοθήκες, και τα Αρχεία που έχουν υποστεί καταστροφές στον 20ο αιώνα. Ο κατάλογος βρίσκεται στην ιστοσελίδα: *http://www.unesco.org/webworld/mdm/administ/pdf/LOSTMEMO.PDF*

Κεφάλαιο 4.

Προδιαγραφές Ασφαλείας ενός Κτιρίου Βιβλιοθήκης

Η ανθρωπότητα όπως όλοι γνωρίζουμε, διαθέτει το ένστικτο της αυτοσυντήρησης και για το λόγο αυτό έχει καταφέρει να ανταπεξέλθει, από την πρώτη στιγμή της εμφάνισής της στη γη και να επιβιώσει μέχρι σήμερα, παρότι αντιμετώπισε τεράστιες δυσκολίες.

Όταν ανακάλυπτε ένα τρόπο να αντιμετωπίσει ένα πρόβλημα που έκανε ευκολότερη τη ζωή και την επιβίωσή του, κάθε άνθρωπος και κάθε κοινότητα το επαναλάμβανε ως εμπειρία με αποτέλεσμα να γίνεται κτήμα και γνώση έστω και αν αυτή δεν καταχωρείται ούτε μεταφέρεται στο DNA μας. Έτσι η γνώση μεταφέρεται για αιώνες ως αναπαραγωγή της εμπειρίας, αρκεί να μη σπάσει κάποιος κρίκος της.

Επειδή όμως, κατά διαστήματα, όλο και κάποιος κρίκος έσπαγε και οι άνθρωποι χρειαζόταν να ανακαλύπτουν ξανά και ξανά τις ίδιες μεθόδους για να αντιμετωπίσουν και να λύσουν τα ίδια προβλήματα, προσπάθησαν να βρουν τρόπους να μεταφέρουν τη γνώση που κατακτούσαν, στους απογόνους τους με μεγαλύτερη ασφάλεια.

Μετά τη μέθοδο της προφορικής επικοινωνίας και μεταφοράς της γνώσης που κρατούσε όμως όσο διαρκούσε η ανθρώπινη διάρκεια της ζωής τους, τα ανήσυχα πνεύματα που υπάρχουν σε κάθε εποχή. βρήκαν νέο τρόπο να επικοινωνήσουν και να μεταφέρουν τη γνώση και την εμπειρία ακόμη και μετά την διάρκεια της ζωής τους.

Αυτός ο τρόπος δεν ήταν άλλος από τη γραφή. Στην αρχή με χάραξη σχεδίων μέσα στα σπήλαια, στη συνέχεια με την επεξεργασία διαφόρων υλικών όπως φύλλα από φυτά, σε φλοιό ξύλου, σε πετρώματα όπως μάρμαρο και σε δέρμα ζώων.

Έτσι ο άνθρωπος έλυσε το βιολογικό πρόβλημα της μη ύπαρξης εγγενούς χαρίσματος μεταφοράς της εμπειρίας και της γνώσης και δημιούργησε ένα επίκτητο.

Επειδή όμως η γνώση έγινε δύναμη και όποιος την είχε μπορούσε και να εξουσιάζει πολλοί άνθρωποι από ζήλεια ή ακόμη και επειδή δεν συμφωνούσαν με τις πληροφορίες που μεταφέρονταν προσπαθούσαν να τις καταστρέψουν.

Όταν η γνώση ξέφυγε από την ιδιοκτησία συμβούλων και ιερέων των βασιλέων της αρχαιότητας και άρχισε να γίνεται ολοένα και περισσότερο κτήμα μεγαλύτερου αριθμού ανθρώπων δημιουργήθηκε μια καινούργια ανάγκη. Να διατηρούνται όλες οι καταγεγραμμένες απόψεις σε συγκεκριμένους χώρους και να είναι προσβάσιμες για μελέτη ώστε μέσα από την σύγκριση να βγαίνουν νέα και ασφαλή συμπεράσματα.

Οι χώροι που αναπτύχθηκαν για να φυλάσσεται η γνώση ονομάστηκαν βιβλιοθήκες.

Όσο όμως και αν φαινόταν μια ιδανική και οριστική λύση, αποδείχθηκε στην πράξη ότι καινούργιοι εχθροί προστέθηκαν στους παλαιούς οι οποίοι και δεν απαλείφθηκαν ποτέ.

Πρώτα-πρώτα είχαν να αντιμετωπίσουν τη φύση και τις καταστροφές που προξενούσε στα ανθρώπινα δημιουργήματα. Ηφαίστεια, σεισμοί, πλημμύρες, κατολισθήσεις γίνονταν αιτία για να χαθούν πολλά στοιχεία και κρίκοι της ανθρώπινης γνώσης.

Δεν ήταν όμως μόνο αυτοί. Οι ανθρώπινες αδυναμίες, τα μίση, τα πάθη και η έλλειψη αποδοχής διαφορετικών απόψεων αποτέλεσαν επίσης μεγάλους εχθρούς για την διάσωση και μεταφορά της γνώσης.

Οι άνθρωποι που είχαν την ευθύνη για την προστασία των «Ναών της Γνώσης» καθώς και οι χρήστες του υλικού τους, έχοντας ανεπτυγμένη την ευαισθησία για τη σημασία και αξία τους, πάντα προσπαθούσαν να τους προστατέψουν. Αυτό αποδείχθηκε σχεδόν αδύνατο. Στη συνέχεια ανέπτυξαν μεθόδους σωτηρίας και διατήρησης του υλικού που θεωρούσαν πολυτιμότερο. Μία τέτοια μέθοδος σωτηρίας ήταν η αντιγραφή όσων πληροφοριών θεώρησαν χρήσιμες. Άλλη μέθοδος ήταν η φύλαξη σε μυστικούς χώρους ορισμένων τέτοιων πηγών ώστε να μην πέσουν στα χέρια των βαρβάρων. Τα μοναστήρια στο Μεσαίωνα έπαιξαν ένα ρόλο σωτηρίας για πολλά χρόνια. Η πλειοψηφία τους όμως καταστράφηκε. Με αυτό τον τρόπο και με αποσπασματικές πληροφορίες, η γνώση από την αρχή της ιστορίας της, έφθασε σε μας με πολλά κενά. Δεν γνωρίζουμε πόσοι κρίκοι λείπουν από την πλήρη καταγραφή της γνώσης που απέκτησε η ανθρωπότητα σε μια πορεία χιλιάδων χρόνων. Αυτό που γνωρίζουμε είναι ότι κάποια κομμάτια έχουν φθάσει σε μας, σήμερα. Δεν είναι όμως αρκετά για να έχουμε μια ολοκληρωμένη εικόνα της γνώσης που έχει αποκτήσει η ανθρωπότητα.

Αν όμως πιστεύουμε ότι σήμερα έχουμε πλήρη επίγνωση της χρησιμότητας και της ανάγκης για την προστασία της γνώσης, μάλλον αυταπατόμαστε. Παρόλο που πολλοί άνθρωποι έχουν συνειδητοποιήσει την ανάγκη φύλαξης της γνώσης τόσο της σημερινής καταγραφής όσο και της διασωθείσας από παλιά, υπάρχουν αρκετοί που όχι μόνο δεν ενστερνίζονται αυτή την ανάγκη αλλά κάνουν κάθε προσπάθεια για να την εξαφανίσουν.

Τα πράγματα είναι διαφορετικά στον λεγόμενο «πολιτισμένο κόσμο», όπου οι άνθρωποι έχουν καλλιεργήσει την ανεκτικότητα (;) στο διαφορετικό και έχουν ξεπεράσει (;) το φόβο απέναντι στο αντίθετο των απόψεων τους.

Όμως όσες προσπάθειες προστασίας και διαφύλαξης και αν έχουν γίνει, αυτές μέχρι πριν μερικές δεκαετίες αποτελούσαν μεμονωμένες προσπάθειες με σκοπό να αντιμετωπίσουν τις συνέπειες μιας καταστροφής είτε αυτή οφειλόταν σε φυσικές καταστροφές είτε από την μανία «βαρβάρων» είτε και από την αμέλεια κάποιων ανθρώπων.

Όλες οι συλλογικές προσπάθειες διαφύλαξης της καταγεγραμμένης γνώσης που βρισκόταν στους «Ναούς της Γνώσης», δηλαδή στις Βιβλιοθήκες, είχαν αποσπασματικό χαρακτήρα. Ακόμη και επιτυχημένη να ήταν η αντιμετώπιση σε μια επαπειλούμενη καταστροφή, αυτή γινόταν γνωστή, σε άλλους ενδιαφερόμενους, είτε τυχαία είτε συμπτωματικά. Με λίγα λόγια

δεν υπήρχε συστηματική και οργανωμένη ενημέρωση για τα θετικά και τα αρνητικά στοιχεία που θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν ως εμπειρία για την αντιμετώπιση μιας καταστροφής.

Σημείο ορόσημο για την έναρξη συστηματικής αντιμετώπισης των επιπτώσεων των καταστροφών αλλά και μεθόδων για την πρόληψή τους ήταν η καταστροφική πλημμύρα στην Φλωρεντία, το 1966.

Η καταστροφή αυτή, η οποία αναφέρεται αναλυτικά στο δεύτερο κεφάλαιο, υπήρξε η αφορμή για την δημιουργία οργανωμένων Σχεδίων Αντιμετώπισης των Καταστροφών.

Βέβαια οι τεράστιες καταστροφές που συνέβησαν στον 20^{ο} αιώνα είχαν ήδη προκαλέσει τον προβληματισμό και την ανάγκη για για την μελέτη του τρόπου αντιμετώπισης των καταστρεπτικών συνεπειών τόσο από ανθρωπογενείς όσο και από φυσικές αιτίες. Όμως δεν είχαν περάσει ακόμη σε συστηματική οργάνωση.

Η καταστροφή λοιπόν στη Φλωρεντία έφερε την παγκόσμια κοινότητα μπροστά στην ανάγκη για οργανωμένη αντιμετώπιση των καταστροφών και για καταγραφή και οργάνωση της πληροφορίας που προκύπτει από μια καταστροφή.

Πρώτα απ' όλα αυτά που καταγράφηκαν μετά από την καταστροφική επαφή με το νερό, των εντύπων της συλλογής των δύο Κεντρικών Βιβλιοθηκών στη Φλωρεντία, περιείχαν και αρνητικά και θετικά συμπεράσματα. Αυτά ήταν:

Τα αρνητικά συμπεράσματα:

- Οι επαγγελματίες συντηρητές δεν ήταν προετοιμασμένοι για την διάσωση και την αποκατάσταση τέτοιας και τόσο μεγάλης συλλογής.

- Η εμπειρία από άλλες καταστροφές, σε παγκόσμιο επίπεδο, σε άλλα Ιδρύματα δεν ήταν καταγεγραμμένη ώστε να υπάρχουν οδηγίες για την αποφυγή παρόμοιων καταστρεπτικών συνεπειών.

- Δεν υπήρχαν καταγεγραμμένες μέθοδοι ή πρωτόκολλα επεξεργασίας για να διαχειριστούν όλες οι κατηγορίες των εμπλεκόμενων, με πρώτους τους βιβλιοθηκονόμους, τόσο μεγάλης έντυπης συλλογής

- Η έλλειψη γνώσης και εμπειρίας οδήγησε σε πειραματικές προσπάθειες με αμφίβολο αποτέλεσμα, ανεξάρτητα αν κάποιες αποδείχτηκαν σωτήριες.

Τα θετικά συμπεράσματα:

- Διαπιστώθηκε διεθνώς, από όλα τα πολιτιστικά ιδρύματα, ότι ήταν κάτι παραπάνω από αναγκαία η καταγραφή ενός σχεδίου αντιμετώπισης των καταστρεπτικών συνεπειών από τις καταστροφές είτε αυτές οφείλονταν σε φυσικά αίτια είτε σε ανθρωπογενή(τα λεγόμενα **disaster Plan** ή όπως πολύ ωραία και εύστοχα η Λυρατζή χρησιμοποίησε τον όρο Σχέδιο Αντιμετώπισης Καταστροφών εν συντομία **Σ.Α.Κ.** και **τον οποίο θα υιοθετήσουμε** και στη συνέχεια).

- Η καταγραφή του σχεδίου έπρεπε να γίνεται σε περιόδους ηρεμίας και ειρήνης και όχι κατά την έναρξη ή την αναμονή μιας επικείμενης καταστροφής.
- Η εμπειρία από άλλες καταστροφές έπρεπε να ληφθεί άμεσα υπόψη για να διαπιστωθούν τα λάθη αλλά και οι ορθές λύσεις σε παρόμοια συμβάντα.
- Έπρεπε να υπάρχει εκπαίδευση στους ανθρώπους οι οποίοι θα έθεταν σε εφαρμογή το Σ.Α.Κ.
- Οι μέθοδοι συντήρησης που αποδείχθηκαν ορθές έπρεπε να αξιοποιηθούν και να βελτιωθούν. Τέτοιες μέθοδοι ήταν:

Η απομάκρυνση της λάσπης, το πλύσιμο σελίδας – σελίδας, τα βιβλία τοποθετήθηκαν κάθετα και ανοιχτά, τοποθετήθηκαν λευκά χαρτιά ανάμεσα σε κάθε σελίδα, πολλά βιβλία αποθηκεύτηκαν σε κρύους και αεριζόμενους χώρους όπως είναι οι χώροι που χρησιμοποιούνται για την ξήρανση του σιταριού και του καπνού καθώς και στα γύρω βουνά. (Μ. Λυρατζή).

Οι ίδιες μέθοδοι χρησιμοποιήθηκαν και για τα έγγραφα.

- Οι συντηρητές από όλο τον κόσμο δημιούργησαν πρωτόκολλα επεξεργασίας του υλικού, με βάση την ανάγκη για μεγαλύτερη αποτελεσματικότητα στις χρησιμοποιούμενες μεθόδους και τακτικές συντήρησης.
- Δημιουργήθηκε σχετική βιβλιογραφία από την συγγραφή βιβλίων, μελετών και άρθρων σχετικών με την αντιμετώπιση τέτοιων γεγονότων. (Μ. Λυρατζή)
- Οι υπάρχοντες διεθνείς οργανισμοί έδωσαν ιδιαίτερη βάση στην αντιμετώπιση των καταστροφών

4.1. Σχέδια Αντιμετώπισης Καταστροφών

Τα επόμενα βήματα ήταν η συγγραφή από πολλά πανεπιστημιακά και πολιτιστικά ιδρύματα, *Σχεδίων Αντιμετώπισης Καταστροφών*.

Από τότε και μέχρι σήμερα, η ιδιαιτερότητα του κάθε ιδρύματος για την συγγραφή του Σ.Α.Κ. προϋποθέτει ένα σχέδιο το οποίο ενώ το γενικό του πλάνο θα πρέπει να ακολουθεί τη διεθνή πρακτική αντιμετώπισης καταστροφών (τα γνωστά βήματα: πρόληψη, κλπ) θα πρέπει να είναι προσαρμοσμένο έτσι που να λαμβάνει υπόψη του και:

- στην προστασία του είδους της συλλογής που φυλάσσει,
- την τοποθεσία του ιδρύματος και της Βιβλιοθήκης,
- την στατικότητα του κτιρίου,
- την επιλογή του κατάλληλου πυροσβεστικού συστήματος,
- τα υλικά δόμησης και επένδυσης του κτιρίου,
- την ηλεκτρολογική εγκατάσταση και τον κατάλληλο φωτισμό του κτιρίου,

- τις εγκαταστάσεις θέρμανσης και ψύξης του κτιρίου και τις κατάλληλες συνθήκες θερμοκρασίας για την προστασία του υλικού,
- την μελέτη της επικινδυνότητα από φυσικές καταστροφές με ιδιαίτερη μνεία στην πιο συχνή φυσική καταστροφή που μπορεί να συμβεί στην περιοχή, χωρίς όμως να παραμελούνται και οι υπόλοιπες (φυσικές καταστροφές),
- την μελέτη της επικινδυνότητας των εν δυνάμει ανθρωπογενών καταστροφών, με ιδιαίτερη μνεία στην πιο συχνή ανθρωπογενή καταστροφή που μπορεί να συμβεί στην περιοχή, χωρίς όμως να παραμελούνται και οι υπόλοιπες (φυσικές καταστροφές),
- Επίσης θα πρέπει να προβλέπει την αντιμετώπιση των εν δυνάμει ανθρωπογενών καταστροφών
- και τέλος την εκπαίδευση των ανθρώπων οι οποίοι θα κληθούν να αντιμετωπίσουν μια καταστροφή και να εφαρμόσουν το Σ.Α.Κ.

Η ανάγκη λοιπόν που προέκυψε λέγεται Σχέδιο Αντιμετώπισης Καταστροφών. Αφού ορισθεί η ομάδα που θα συγγράψει το σχέδιο, το οποίο θα στηρίζεται σε έγκυρη επιστημονική πληροφορία και γνώση θα πρέπει να περιλαμβάνει αρχικά όλους τους απαραίτητους όρους για την κατανόηση των κινδύνων, το σκοπό της συγγραφής ενός τέτοιου σχεδίου, οδηγίες για τον τρόπο χρήσης του, (αποτελεί το εισαγωγικό μέρος του Σ.Α.Κ.) και σε ποια σημεία βρίσκεται διαθέσιμο (το Σ.Α.Κ.) (Λυρατζή, Μ.) Το σχέδιο θα πρέπει στη συνέχεια να αναφέρει αναλυτικά τις ενέργειες που θα γίνουν αρχικά στα γενικά στάδια προστασίας του Ιδρύματος και κατόπιν ειδικά για κάθε χώρο που χρήζει ειδικής αντιμετώπισης και σχεδίου όπως είναι η Βιβλιοθήκη, τα εργαστήρια κλπ.

Τα γενικά στάδια του Σχεδίου, που θα αναφέρονται, θα πρέπει να συνοδεύονται από ειδικά σχέδια των επιμέρους κτιρίων του Ιδρύματος. Σε περίπτωση που πρόκειται για μικρό Πανεπιστήμιο με ένα ή δύο κτίρια συμπεριλαμβανομένης της Βιβλιοθήκης, τότε χρειάζεται ένα σχέδιο που θα περιγράφει μαζί τα γενικά και τα ειδικά στάδια του τρόπου αντιμετώπισης της πιθανής καταστροφής συμπεριλαμβανομένης της Βιβλιοθήκης και της συλλογής της. Αν πρόκειται όμως για μεγάλο Πανεπιστήμιο με πολλά κτίρια σε μια περιοχή όπως είναι η Πολυτεχνιούπολη στην πόλη του Δήμου Ζωγράφου ή το Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο στην Αθήνα το οποίο έχει κτίρια σε διάφορα μέρη μεταξύ των οποίων το Κεντρικό κτίριο Διοίκησης, οι Οικονομικές και Διοικητικές Υπηρεσίες, η Νομική Σχολή και η Σχολή Οικονομικών και Πολιτικών Επιστημών βρίσκονται στο κέντρο της Αθήνας και η Φιλοσοφική Σχολή, η Σχολή Θετικών Επιστημών και η Θεολογική βρίσκονται στην Πανεπιστημιούπολη του Δήμου Ζωγράφου, τότε το σχέδιο θα πρέπει να περιλαμβάνει ξεχωριστά τα επιμέρους αναλυτικά σχέδια για το κάθε κτίριο. Αν λάβουμε υπόψη μας ότι δεν υπάρχει Κεντρικό κτίριο Βιβλιοθήκης αλλά κάθε Σχολή έχει και δική της Βιβλιοθήκη τότε θα πρέπει να εκπονηθεί και σχέδιο για κάθε μία από αυτές.

4.2. Τα στάδια που πρέπει να αναλύονται διεξοδικά στο Σ.Α.Κ.

Το στάδιο της προετοιμασίας και πρόληψης

Το στάδιο του μετριασμού

Στάδιο ετοιμότητας

Το στάδιο αντιμετώπισης ή στάδιο αντίδρασης και επιπτώσεων

Φάση αποκατάστασης

Αναλυτικά:

4.2.1. Στάδιο Προετοιμασίας και Πρόληψης

Στο στάδιο αυτό γίνεται ο **προσδιορισμός των πιθανών κινδύνων** που μπορεί να απειλήσουν το Ίδρυμα συμπεριλαμβανομένης της Βιβλιοθήκης και γίνεται προληπτικός έλεγχος ύπαρξης των απαραίτητων υπηρεσιών για τη μείωση της τρωτότητας της Βιβλιοθήκης.

Ειδικά το σχέδιο για την Βιβλιοθήκη θα πρέπει να αναλύει όλους τους πιθανούς κινδύνους που μπορεί να βάλουν σε κίνδυνο τους χρήστες, το προσωπικό, το κτίριο και τη συλλογή.

Οι πιθανοί κίνδυνοι θα πρέπει να χωρίζονται πάντα και με σαφήνεια σε φυσικούς κινδύνους καταστροφής και ανθρωπογενείς. Κάθε όρος κινδύνου θα πρέπει να αναλύεται συμπεριλαμβανομένων και θεωρητικών παραδειγμάτων έτσι που να κατανοεί ο χρήστης τις συνέπειες στο χώρο που εργάζεται αν συμβεί μια καταστροφή. Για παράδειγμα μια οδηγία μπορεί να είναι η ακόλουθη: «**Σεισμός.** Σε περίπτωση σεισμού θα πρέπει να διατηρήσετε την ψυχραιμία σας. Να καλυφθείτε κάτω από τραπέζι καλώντας και τους χρήστες να πράξουν το ίδιο. Μόλις ολοκληρωθεί ο σεισμός τους οδηγείται στην κοντινότερη έξοδο κινδύνου. Σε περίπτωση διακοπής ρεύματος πρέπει να γνωρίζεται στα τυφλά το κοντινότερο σημείο με την πυροσβεστική φωλιά ώστε να πάρετε το φακό που περιέχεται. Αν αντιληφθείτε φωτιά τότε αφού διαπιστώσετε με βάση την εκπαίδευσή σας ποια είναι η κοντινότερη ασφαλής έξοδος οδηγείται τον κόσμο όσο πιο γρήγορα μπορείτε και καλείται άμεσα βοήθεια για την κατάσβεση της φωτιάς».

Περιγραφή των κινδύνων

Οι φυσικοί κίνδυνοι που μπορεί να απειλήσουν μια Βιβλιοθήκη θα πρέπει να καταγράφονται και με σειρά πιθανότητας εκδήλωσης, λαμβάνοντας υπόψη τις γεωλογικές συνθήκες της περιοχής που βρίσκεται η Βιβλιοθήκη, και τις δομικές προδιαγραφές του κτιρίου που στεγάζεται.

Οι κίνδυνοι από φυσικές αιτίες που μπορεί να προκαλέσουν καταστροφές είναι:

- Σεισμός,
- πλημμύρες,
- κατολισθήσεις,

- ❖ έκρηξη ηφαιστείου,
- ❖ τυφώνες,
- ❖ τσουνάμι (αναλυτικοί ορισμοί αναγράφονται στην εισαγωγή της παρούσας μελέτης)

Οι ανθρωπογενείς κίνδυνοι που μπορεί να απειλήσουν μια Βιβλιοθήκη καταγράφονται επίσης με σειρά πιθανότητας εκδήλωσης (Λυρατζή, Μ.) του καταστροφικού γεγονότος λαμβάνοντας υπόψη ιδιαίτερα τη διεθνή εμπειρία αλλά και τις συνθήκες που επικρατούν στη χώρα και την περιοχή. Π.χ. σε εμπόλεμη κατάσταση η προτεραιότητα είναι διαφορετική από μια Βιβλιοθήκη που βρίσκεται σε χώρα όπου επικρατεί ειρήνη. Και εδώ θα πρέπει να αναλύονται οι κίνδυνοι με θεωρητικά παραδείγματα. Φυσικά αν έχουν συμβεί και πραγματικά περιστατικά αυτά θα πρέπει να αναφέρονται.

Οι κίνδυνοι αυτοί είναι:

- ❖ Φωτιά από διάφορες αιτίες όπως βραχυκύκλωμα σε ηλεκτρική εγκατάσταση και κλιματισμό, έκρηξη μετασχηματιστή, τσιγάρο, δολιοφθορά, εμπρησμό, αμέλεια,κ.α.
- ❖ Βανδαλισμούς και κλοπές
- ❖ Τρομοκρατική ενέργεια και τοποθέτηση βόμβας
- ❖ Επίθεση λόγω κοινωνικών αναταραχών
- ❖ Θρησκευτική μισαλλοδοξία, λογοκρισία
- ❖ Πόλεμος κ.α.

Κατάσταση του κτιρίου

Το επόμενο βήμα είναι η περιγραφή της κατάστασης του κτιρίου και των πιθανών ατελειών και βελτιώσεων που μπορεί να χρειάζεται.

Πρέπει να εξετάζεται η παλαιότητα του κτιρίου και να γίνεται έλεγχος της στατικότητας του. Για παράδειγμα άλλη είναι η στατικότητα και αντοχή ενός κτιρίου που χτίστηκε με συντελεστή δόμησης για να αντέχει το ιδιαίτερο βάρος μιας Βιβλιοθήκης και άλλη η στατικότητα και αντοχή του κτιρίου που δεν κατασκευάστηκε, από την αρχή, για Βιβλιοθήκη. Στη δεύτερη περίπτωση θα πρέπει να γίνει η εκτίμηση της αντοχής του κτιρίου, να γίνει ένας έλεγχος ή επανέλεγχος ώστε να εντοπισθούν οι τυχόν ελλείψεις αλλά και οι ενισχύσεις που μπορεί να χρειασθούν ειδικά αν πρόκειται για παλαιό κτίριο και τέλος να γίνει μια ολοκληρωμένη μελέτη του υπό διαμόρφωση κτιρίου.

Στο Σχέδιο θα πρέπει να υπάρχουν και τα σχέδια όλων των μορφών που αφορούν το κτίριο: αρχιτεκτονικό, μηχανολογικό, κλπ.

Στο Σχέδιο θα πρέπει να υπάρχει χάρτης της Βιβλιοθήκης σε κάτοψη με σημειωμένα όλα τα σημεία που πρέπει να γνωρίζει αυτός που θα επέμβει για να αντιμετωπίσει το συμβάν. Τέτοια σημεία είναι οι γενικοί διακόπτες, η διαδικασία χειροκίνητης κίνησης του ανελκυστήρα, τα κλειδιά ασφαλείας για τους χώρους που είναι κλειδωμένοι και στους οποίους φυλάσσεται ευαίσθητο υλικό, ο κεντρικός διακόπτης νερού, ο διακόπτης κεντρικής θέρμανσης.

Στη συνέχεια θα πρέπει να αναγράφεται η ύπαρξη ή η ανάγκη ύπαρξης, του απαραίτητου, με βάση και τη νομοθεσία, εξοπλισμού που πρέπει να διαθέτει η Βιβλιοθήκη και ο οποίος μειώνει την τρωτότητά της. Ο εξοπλισμός αυτός είναι:

Σύστημα πυρόσβεσης, σήμανση των χώρων και οδηγίες για το κοινό

Το σύστημα αυτό κανονικά τοποθετείται κατά την κατασκευή του κτιρίου αλλά αν το κτίριο είναι παλιό και δεν έχει γίνει εγκατάσταση θα πρέπει να γίνουν όλες οι προσπάθειες για να εγκατασταθεί. Απαραίτητη είναι και η προμήθεια πυροσβεστήρων για την αντιμετώπιση όλων των ειδών πρόκλησης φωτιάς. Άλλος πυροσβεστήρας χρειάζεται για φωτιά που προκλήθηκε από βραχυκύκλωμα και άλλος πυροσβεστήρας για φωτιά που προκλήθηκε από τσιγάρο. Παράλληλα τοποθετούνται πυροσβεστικές φωλιές οι οποίες πρέπει να περιλαμβάνουν όλο τον απαραίτητο εξοπλισμό. Τέλος είναι απαραίτητη η σήμανση των χώρων με βέλη που να δείχνουν τις πόρτες εξόδου καθώς και η αναγραφή σε κεντρικά σημεία της Βιβλιοθήκης όλων των οδηγιών για τη χρήση των πυροσβεστικών μέσων καθώς και η τοποθέτηση σχεδιαγραμμάτων των χώρων ώστε ανά πάσα στιγμή να μπορεί ένας χρήστης να δει το σημείο που βρίσκεται και να καταλάβει προς τα πού θα κινηθεί, και πως θα φτάσει συντομότερα σε πύλη εξόδου.

Επίσης θα πρέπει να υπάρχει σήμανση των δαπέδων των υπόγειων χώρων του κτιρίου της Βιβλιοθήκης με επικαλυμμένη φωσφορίζουσα ταινία ώστε αν χρειασθεί να φθάσουν εκεί οι πυροσβέστες και ο χώρος έχει καλυφθεί από καπνό, να έχουν έναν οδηγό για την ορθή κατεύθυνσή τους.

Σύστημα ηχοσήμανσης

Το σύστημα αυτό σε μεγάλα κτίρια και ειδικά σε μεγάλες βιβλιοθήκες οι οποίες αποτελούνται από πολλούς ορόφους και διαθέτουν αρκετούς χώρους στους οποίους σημειωτέον υπάρχει και ειδική επένδυση στους τοίχους, που προκαλούν ηχομόνωση, είναι άκρως απαραίτητο. Σύμφωνα με τις κείμενες διατάξεις της πυροσβεστικής, στα καινούργια κτίρια βιβλιοθηκών, δεν δίδεται άδεια καλής λειτουργίας από την Πυροσβεστική Υπηρεσία, αν δεν έχει τοποθετηθεί σύστημα ηχοσύμανσης. Με το σύστημα αυτό μόλις παρουσιαστεί ανάγκη θα πρέπει να ειδοποιηθούν, με συγκεκριμένες οδηγίες, οι χρήστες της Βιβλιοθήκης ώστε να μπορέσουν να απομακρυνθούν και να μεταβούν σε ασφαλές μέρος.

Συναγερμός σήμανσης για παραβίαση του χώρου της Βιβλιοθήκης και υπηρεσία φύλαξης

Το σύστημα αυτό θα πρέπει να υπάρχει για να αποτρέπονται κλοπές και παραβιάσεις των χώρων της Βιβλιοθήκης. Το σύστημα, κατά την ενεργοποίηση του, ειδοποιεί το φύλακα του χώρου ο οποίος ακολουθεί κατά γράμμα τις προβλεπόμενες οδηγίες του Σχεδίου για άμεση ενημέρωση των υπευθύνων για επέμβαση.

Οι ενέργειες του προσωπικού φύλαξης πρέπει να αποτελούν ξεχωριστό κεφάλαιο το οποίο έχουν ανά πάσα στιγμή στην κατοχή τους και πρέπει να το γνωρίζουν πολύ καλά. Ο φύλακας εκτός από τον έλεγχο της ακεραιότητας του χώρου της Βιβλιοθήκης κατά της ώρες που δεν λειτουργεί για το κοινό, πρέπει να είναι ενήμερος για θέματα πυρόσβεσης και πυρασφάλειας, καθώς και του τρόπου απεγκλωβισμού του κοινού, από τον ανελκυστήρα.

Επόμενη καταγραφή στο Σχέδιο είναι αυτή που αφορά τη συλλογή της Βιβλιοθήκης και την προστασία της.

Συλλογή της Βιβλιοθήκης και έπιπλα βιβλιοστασίου

Περιγραφή του υλικού που απαρτίζει τη συλλογή της Βιβλιοθήκης. Αυτή την περιγραφή θα πρέπει να τη γνωρίζουν όλοι οι βιβλιοθηκονόμοι της Βιβλιοθήκης ώστε σε περίπτωση που κινδυνεύει η συλλογή με καταστροφή να μπορούν να προστατέψουν τα πολύτιμα και σπάνια έντυπα και χειρόγραφα (εφόσον υπάρχουν). Θα πρέπει να υπάρχει ακριβής κατάλογος των τεκμηρίων που πρέπει να διασωθούν κατά προτεραιότητα.

Δέσιμο των επίπλων βιβλιοθηκών (ράφια) στον τοίχο ή τοποθέτηση πεδίλων στο έδαφος, ώστε σε περίπτωση που οι βιβλιοθήκες (έπιπλα) στα βιβλιοστάσια έχουν διάταξη που μοιάζει με τα πούλια του ντόμινο να αποφευχθεί η αντίστοιχη κατάρρευσή τους σε περίπτωση σεισμού και να παραμείνουν το δυνατόν όρθιες. Σε διαφορετική περίπτωση θα υπάρξουν σοβαρά προβλήματα στη στατικότητα του κτιρίου.

Κατάλογος με όλα τα απαραίτητα τηλέφωνα

Στο Σχέδιο θα πρέπει να καταγράφονται όλα τα τηλέφωνα όλων των εμπλεκομένων στη διαδικασία πρόληψης και αντιμετώπισης καταστροφών (του Ιδρύματος, της Βιβλιοθήκης και των κρατικών Υπηρεσιών), με ιεραρχικό τρόπο και κατά ειδικότητα. Τα τηλέφωνα θα πρέπει να είναι αναρτημένα και στο γραφείο του Διευθυντή της Βιβλιοθήκης, της γραμματείας, του επόπτη κτιρίου και φυσικά θα πρέπει να βρίσκονται στο γραφείο του υπαλλήλου φύλαξης.

Φαρμακείο και κυτία πρώτων βοηθειών

Θα πρέπει να περιγράφεται, στο Σχέδιο, τι περιέχει ένα φαρμακείο και να είναι τοποθετημένο σε σημείο που να έχει πρόσβαση τουλάχιστον το προσωπικό που θα επέμβει άμεσα σε περίπτωση ανάγκης. Σε περίπτωση μεγάλου κτιρίου θα πρέπει να υπάρχουν περισσότερα του ενός κυτία πρώτων βοηθειών.

Καταγραφή Καταστροφών

Η καταγραφή των καταστροφών που μπορεί να έπληξαν το Ίδρυμα και τη Βιβλιοθήκη στο παρελθόν.

Εκτίμηση ή Ανάλυση της Διακινδύνευσης (Risk assessment / analysis).

Δηλαδή η καταγραφή των πιθανών κινδύνων και συνεπειών που μπορεί να προκύψουν σε συνθήκες τρωτότητας στο Ίδρυμα και τη Βιβλιοθήκη. Τα στοιχεία που λαμβάνονται υπόψη είναι η πιθανότητα να εκδηλωθεί μια καταστροφή και ο βαθμός τρωτότητας του Ιδρύματος και της Βιβλιοθήκης.

Σχεδιασμός Ασφαλούς Οδήγησης Χρηστών Βιβλιοθήκης σε Έξοδο Κινδύνου

Ο σχεδιασμός ασφαλούς οδήγησης σε έξοδο κινδύνου για όλους τους χρήστες του κτιρίου της Βιβλιοθήκης. Εδώ θα πρέπει να υπάρχει ιδιαίτερη ψυχραιμία των εκπαιδευμένων υπαλλήλων για να οδηγήσουν τους ανθρώπους γρήγορα και χωρίς πανικό στην έξοδο. Ιδιαίτερη μνεία πρέπει να γίνεται στην βοήθεια των ΑμΕΑ. Οι άνθρωποι αυτοί θα πρέπει κανονικά να βρίσκονται σε ισόγειο χώρο. Αν αυτό δεν είναι εφικτό και βρίσκονται σε όροφο η χρήση των ανελκυστήρων σε περίπτωση καταστροφικού συμβάντος είναι πάντα απαγορευτική και θα πρέπει να υπάρχει πολύ συγκεκριμένη περιγραφή για τη σωτήρια απομάκρυνσή τους. Αυτή η περιγραφή θα πρέπει να γίνει σε συνεργασία με ειδικούς στην αντιμετώπιση των ατόμων με τέτοιες ανάγκες. Οπωσδήποτε θα πρέπει να έχουν εκπαιδευτεί κάποιοι υπάλληλοι για τον τρόπο της προσφερόμενης βοήθειας σε ανάλογες περιπτώσεις. Δυστυχώς τα άτομα με ειδικές ανάγκες επηρεάζονται δυσανάλογα σε μια καταστροφή από τα άτομα που μπορούν να χρησιμοποιήσουν τις φυσικές δυνάμεις τους για να διαφύγουν. (National Organization on Disability NOD, 2005). Πηγή*:http://www.nod.org/services/council.html*

Καταγραφή Φορέων και Αρμοδιοτήτων

Η καταγραφή των φορέων και των αρμοδιοτήτων τους, που θα εμπλακούν στην αντιμετώπιση ενός καταστροφικού γεγονότος που μπορεί να συμβεί στο ίδρυμα και τη Βιβλιοθήκη.

4.2.2. Στάδιο Μετριασμού

Σ' αυτό το στάδιο λαμβάνονται μέτρα για την αντιμετώπιση των πιθανών επιπτώσεων από μια καταστροφή φυσική ή ανθρωπογενή. Η καλή λειτουργία όλων των περιγραφομένων ενεργειών στο στάδιο της πρόληψης αποτελεί τον καλύτερο σύμμαχο για να αντιμετωπισθούν ή να μετριασθούν οι επιπτώσεις και να υπάρξουν το δυνατόν λιγότερες ζημιές.

Ειδικά για τις βιβλιοθήκες, σε αυτό το στάδιο, θα πρέπει να μπουν σε εφαρμογή τα αντίστοιχα έργα και ενέργειες που περιγράφονται στο στάδιο της ετοιμότητας και πρόληψης και βρίσκονται στο επιμέρους σχέδιο για τη Βιβλιοθήκη.

4.2.3. Στάδιο Ετοιμότητας

Δηλαδή τα μέτρα και τις δράσεις που λαμβάνονται εκ των προτέρων για να υπάρξει η αποτελεσματικότερη αντίδραση στις επερχόμενες επιπτώσεις που μπορεί να έχει ένα καταστροφικό φαινόμενο (από φυσικά ή ανθρωπογενή αίτια) συμπεριλαμβανομένων και των αποτελεσματικών και έγκαιρων προειδοποιήσεων, στους ανθρώπους που κάνουν χρήση των υπηρεσιών του Ιδρύματος και της Βιβλιοθήκης. Το στάδιο αυτό αποτελείται από δύο επιμέρους στάδια:

Στάδιο Συνήθους Ετοιμότητας

Σε αυτό το στάδιο γίνονται οι προπαρασκευαστικές ενέργειες για την εξασφάλιση των συνθηκών ώστε να υπάρχει η δυνατότητα για την εφαρμογή των σχεδίων που έχουν εγκριθεί από το Ίδρυμα καθώς και οι ενέργειες για την ετοιμότητα του επιχειρησιακού μηχανισμού που θα κληθεί να αντιμετωπίσει την καταστροφή (έμψυχο και άψυχο υλικό δηλαδή οι άνθρωποι και η προμήθεια των κατάλληλων υλικών καθώς και οι εργασίες συντήρησης κλπ). Λαμβάνονται επίσης αποφάσεις για την εξασφάλιση οικονομικών πόρων. Εδώ όλος ο μηχανισμός των

εμπλεκομένων δηλώνει παρών σε τακτά διαστήματα, με ασκήσεις ετοιμότητας, δηλώνοντας ότι είναι έτοιμος για να αντιμετωπίσει μια καταστροφή.

Στάδιο Αυξημένης Ετοιμότητας

Εάν από τη εξέταση της κατάστασης στο πρώτο στάδιο θεωρηθεί από τα αρμόδια όργανα ότι υπάρχει αυξημένος κίνδυνος για την εκδήλωση και συνεπώς για την αντιμετώπιση κάποιων κινδύνων για το Ίδρυμα και τη Βιβλιοθήκη, αυτοί θα πρέπει να προσδιοριστούν επακριβώς. Αν δίδεται η βεβαιότητα για μια επικείμενη καταστροφή τότε οι φορείς του Ιδρύματος ενημερώνουν την Πολιτεία και τα επιχειρησιακά και επιτελικά όργανα της Πολιτικής Προστασίας βρίσκονται σε πλήρη ετοιμότητα και λαμβάνουν αν χρειασθεί προληπτικά μέτρα. Μέτρα δηλαδή που αποσκοπούν στην μείωση της πιθανότητας να εμφανισθεί ένα φαινόμενο που θα προκαλέσει μια καταστροφή αλλά και στην μείωση των συνεπειών που μπορεί να έχει. Εδώ οι εμπλεκόμενοι φορείς του Ιδρύματος είναι σε υποχρεωτική ετοιμότητα και είναι ανά πάσα στιγμή στη θέση που έχουν εκπαιδευτεί να αναλάβουν ανάλογα το είδος της επικείμενης καταστροφής

4.2.4. Στάδιο Αντιμετώπισης ή Στάδιο Αντίδρασης και Επιπτώσεων

Στο στάδιο τίθεται σε εφαρμογή το σχέδιο έκτακτης ανάγκης. Δηλαδή τα μέτρα που έχουν αποφασισθεί εκ των προτέρων για να υπάρξει αποτελεσματική αντίδραση ώστε να ελεγχθούν ή να μετριαστούν οι συνέπειες. Στη φάση αυτή είναι απαραίτητη, ανάλογα το μέγεθος του συμβάντος, η συνδρομή της Πολιτικής Προστασίας με τις αρμόδιες Υπηρεσίες όπως Πυροσβεστική, ΕΚΑΒ κλπ, σε συνδυασμό με το σχέδιο που έχουν καταρτίσει οι φορείς του Ιδρύματος. Όλοι όσοι έχει προβλεφθεί να δράσουν σε περίπτωση εκδήλωσης φαινομένου καταστροφής πρέπει να βρίσκονται στη θέση τους και να ενεργήσουν με ψυχραιμία και αποφασιστικότητα πάντα στο πλαίσιο του σχεδίου. Η διαχείριση της κατάστασης στο στάδιο αυτό προβλέπει ετοιμότητα, άμεση αντίδραση, επέμβαση. Πρέπει να υπάρχει καταγεγραμμένος και προσυμφωνημένος ο χώρος συγκέντρωσης όλων των αρμοδίων εμπλεκομένων ανθρώπων του Ιδρύματος, στην επιχείρηση αντιμετώπισης.

4.2.5. Φάση αποκατάστασης

Στη φάση αυτή έχει τελειώσει το καταστροφικό συμβάν και γίνεται η πρώτη εκτίμηση της ζημιάς και της καταστροφής. Παράλληλα γίνονται προσπάθειες για την αποκατάσταση της καθημερινής λειτουργίας του πληγέντος Ιδρύματος και της Βιβλιοθήκης. Ο έλεγχος και η άδεια για λειτουργία του Ιδρύματος δίδεται από τις αρμόδιες κρατικές υπηρεσίες όπως της Πυροσβεστικής και του συνεργείου των μηχανικών και της αστυνομίας οι οποίες ελέγχουν το κτίριο ανάλογα με το είδος του καταστροφικού συμβάντος που έπληξε το Ίδρυμα.

Στη συνέχεια και εφόσον δοθεί η άδεια εισόδου θα πρέπει να γίνουν οι απαραίτητες ενέργειες για την αποκατάσταση των πιθανών καταστροφών και της ομαλής λειτουργίας του Ιδρύματος.

Ειδικά για τις βιβλιοθήκες, το Σχέδιο Αντιμετώπισης Καταστροφών, θα πρέπει να αναφέρει ποιες είναι οι απαραίτητες εργασίες για να διασωθεί η πληγείσα συλλογή της Βιβλιοθήκης. Εδώ περιγράφονται οι εργασίες αποκατάστασης του υλικού ανάλογα την καταστροφή που υπέστησαν. Παράδειγμα: Αν πρόκειται για πλημμύρα τα βιβλία που έχουν βραχεί θα μουχλιάσουν. Αν στη Φλωρεντία προχώρησαν σε ενέργειες διάσωσης του υλικού, τις

περισσότερες φορές πειραματικά και δοκιμαστικά, σήμερα έχουμε μια μεγάλη επιστημονική βιβλιογραφία με περιγραφές των έγκυρων μεθόδων στεγνώματος και αποκατάστασης του υλικού. Ήδη χρησιμοποιούνται νέες σύγχρονες μέθοδοι παράλληλα με αυτή που χρησιμοποιήθηκε για το στέγνωμα του υλικού στη Φλωρεντία, δηλαδή την ξήρανση με αέρα. (Λυρατζή, Μ).

Σήμερα υπάρχουν ειδικά καταρτισμένοι συντηρητές οι οποίοι έχουν εκπαιδευτεί για να δουλέψουν στην αποκατάσταση τέτοιων ζημιών σε υλικό Βιβλιοθήκης. Πάντως σε περίπτωση καταστροφής, θα πρέπει να γίνει τεκμηρίωση του υλικού σε κατηγορίες για να γίνει άμεσα αντιληπτό πιο υλικό θα προηγηθεί στην αποκατάσταση, δεδομένου ότι το ευαίσθητο υλικό αν δεν συντηρηθεί άμεσα μετά από πλημμύρα ή ρίψη νερού από την Πυροσβεστική κατά τη διάρκεια κατάσβεσης πυρκαγιάς, ενδεχομένως θα πάθει ανεπανόρθωτη ζημιά.

Πιο αναλυτικά θα πρέπει να ξεχωριστεί το υλικό που είναι σε καλή κατάσταση και σε αυτό που έχει πάθει ζημιά. Το υλικό που έχει πάθει ζημιά θα πρέπει να διαχωριστεί σε αυτό που έχει πάθει ανεπανόρθωτη ζημιά (η εκτίμηση γίνεται από τους κατάλληλα καταρτισμένους συντηρητές και βιβλιοθηκονόμους) και σε αυτό που μπορεί να διασωθεί με την κατάλληλη φροντίδα. Το υλικό που δεν επιδιορθώνεται αποσύρεται. Στη συνέχεια το υλικό που μπορεί να διασωθεί κατατάσσεται σε κατηγορίες :

- ανάλογα την σπανιότητα,
- το βαθμό ευθραυστότητας,
- τα μοναδικά αντικείμενα,
- έγγραφα του αρχείου της Βιβλιοθήκης κ.α.

και ξεκινά η προσπάθεια διάσωσης με τη χρήση των κατάλληλων μεθόδων.

Αυτή είναι η περιγραφή και η ανάπτυξη που πρέπει να περιλαμβάνει ένα Σχέδιο Αντιμετώπισης Καταστροφών με ειδική ανάλυση για τις βιβλιοθήκες. Για όλη αυτή την οργάνωση, οι βάσεις μπήκαν μετά την τεράστια καταστροφή που συνέβη στη Φλωρεντία, όπως ήδη άλλωστε έχουμε αναφέρει.

Όμως σε όλο αυτό το Σχέδιο, το κεφάλαιο που εσκεμμένα δεν αναλύθηκε διεξοδικά παρά τις γενικές αναφορές, είναι το ανθρώπινο δυναμικό του Ιδρύματος, που θα πρέπει να επιφορτιστεί με συγκεκριμένες εργασίες.

4.3. Ανθρώπινο Δυναμικό και Διεύθυνση Αντιμετώπισης Καταστροφών και Κρίσεων

4.3.1. Ανθρώπινο δυναμικό

Η εσκεμμένη παράλειψη του ανθρώπινου δυναμικού που θα ασχοληθεί με την Αντιμετώπιση των Καταστροφών και η οποία θα πρέπει να αποτελεί ξεχωριστό Κεφάλαιο στο

Σ.Α.Κ., έγινε γιατί οι μέχρι σήμερα τοποθετήσεις προσωπικού σε ομάδες με συγκεκριμένα καθήκοντα και ευθύνες είναι μεν ένα καλό σχέδιο όμως οι άνθρωποι αυτοί είναι και εργαζόμενοι στο χώρο που πρέπει να προστατεύσουν και να προφυλάξουν. Αυτό σημαίνει ότι εργαζόμενοι που πολλές φορές δεν επαρκούν ούτε για την πλήρη λειτουργία της υπηρεσίας τους να πρέπει να έχουν και πρόσθετα καθήκοντα οργάνωσης, προστασίας και φροντίδας της συλλογής και του χώρου καθώς και να έχουν εκπαίδευση στην αντιμετώπιση καταστροφών, να βρίσκονται σε συνεχή ετοιμότητα και τέλος να επωμισθούν ευθύνες για κάθε αμέλεια ή παράληψη. Όλα αυτά είναι μεν πολύ καλά στη θεωρία και καλύπτουν τα απαραίτητα σημεία της νομοθεσίας όμως αυτό που πρέπει να μας ενδιαφέρει είναι ο βαθμός αποτελεσματικότητας και όχι οι ασκήσεις επί χάρτου.

Δυστυχώς είναι γεγονός ότι και στην ελληνική και τη διεθνή βιβλιογραφία η ανάθεση των εργασιών στα στάδια προετοιμασίας, πρόληψης, επικουρικής συμμετοχής (ανάλογα βέβαια το είδος του καταστροφής) κατά τη διάρκεια της εξέλιξης του καταστροφικού συμβάντος και της συμμετοχής στην αποκατάσταση, είναι σχεδόν πάντα στο προσωπικό που εργάζεται στους χώρους του Ιδρύματος και της Βιβλιοθήκης.

Η αποτελεσματικότητα αυτής της συμμετοχής όπως δείχνουν τα αποτελέσματα στη διεθνή βιβλιογραφία από εκθέσεις μεγάλων Πανεπιστημίων στην Αμερική είναι υψηλή όταν υπάρχει επάρκεια προσωπικού, αλλά είναι χαμηλή σε Πανεπιστήμια και Υπηρεσίες με ελάχιστο προσωπικό παρότι στις περισσότερες περιπτώσεις η προσπάθεια που καταβάλλεται είναι σημαντική και με ενέργειες αυτοθυσίας. Αυτό είναι αποτέλεσμα της μερικής ή ανεπαρκούς εκπαίδευσης και κυρίως της έλλειψης συστηματικής εμπειρικής γνώσης μέσα από διαρκή επιφυλακή και ασκήσεις ετοιμότητας.

Δεν έχει σημασία λοιπόν να καταρτίσουμε ένα Σχέδιο Αντιμετώπισης Καταστροφών με πίνακα ονομάτων των ανθρώπων οι οποίοι υποχρεωτικά θα στελεχώσουν τις ομάδες που χρειάζονται και έτσι να έχουμε καλύψει τις υποχρεώσεις μας ως Ίδρυμα, Υπηρεσία ή Επιχείρηση απέναντι στο νόμο έχοντας ήσυχη τη συνείδησή μας ότι πράξαμε ότι είναι «ανθρωπίνως δυνατόν».

Σημασία λοιπόν έχει η συμμετοχή του ανθρώπινου δυναμικού να είναι δοκιμασμένη, αποτελεσματική και όχι τυπική ή αμφιβόλως αποτελεσματική.

Επίσης δεν είναι δίκαιο και σίγουρα όχι αποτελεσματικό, οι άνθρωποι που επωμίζονται αυτές τις ευθύνες να αναζητούν μόνοι τους πολλές φορές να ενημερωθούν για τα καθήκοντά τους προσπαθώντας να καταλάβουν από το Σ.Α.Κ (αν υπάρχει) τι ακριβώς πρέπει να γνωρίζουν, προσπαθώντας αρκετές φορές να αυτοσχεδιάσουν και να καλύψουν αδυναμίες του Ιδρύματος η της Υπηρεσίας που εργάζονται, επειδή νιώθουν την ευθύνη που κουβαλούν και φοβούνται για τις συνέπειες που μπορεί να προκύψουν σε ενδεχόμενη καταστροφή.

Οι άνθρωποι αυτοί, δηλαδή οι εργαζόμενοι στο Ίδρυμα και τη Βιβλιοθήκη, δεν θα πρέπει να επωμίζονται με κανένα τρόπο το οργανωτικό μέρος της αντιμετώπισης πιθανών καταστροφών αλλά να αποτελούν μόνο το εκτελεστικό όργανο με συγκεκριμένες και ξεκάθαρες οδηγίες για τις ενέργειες που πρέπει να κάνουν. Ακόμη και αν οι οδηγίες αυτές περιγράφονται σε Σ.Α.Κ. (τα οποία πρέπει να έχουν μελετήσει και να έχουν λάβει υπόψη τους τη διεθνή και εθνική πρακτική αντιμετώπισης παρόμοιων καταστάσεων, ως πρότυπο) και να τους έχουν δοθεί

από τους επόπτες των κτιρίων, η μη ύπαρξη οργανωμένης επαγγελματικής ομάδας με καθήκοντα οργάνωσης, ενημέρωσης και εκπαίδευσης του προσωπικού, θα έχει αβέβαιο αποτέλεσμα.

4.3.2. Διεύθυνση Αντιμετώπισης Καταστροφών και Κρίσεων

Αυτή η διαπίστωση οδηγεί σε μια καινοτομία και ίσως πρωτοποριακή διαπίστωση: Είναι κάτι παραπάνω από εμφανές ότι θα πρέπει να υπάρχει **οργανωμένη επαγγελματική υπηρεσία** που θα έχει την ευθύνη για την δημιουργία των **Σχεδίων Αντιμετώπισης Καταστροφής**, την εκπαίδευση του προσωπικού και την πλήρη γνώση και εφαρμογή των ενεργειών σε όλα τα στα στάδια εφαρμογής του Σχεδίου.

Ήδη μεγάλα Πανεπιστήμια όπως για παράδειγμα το Walden University αλλά και στην Ελλάδα το μεταπτυχιακό πρόγραμμα **Στρατηγικές Διαχείρισης Καταστροφών και Κρίσεων** του Τμήματος Γεωλογίας και Γεωπεριβάλλοντος του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου, έχουν καθιερώσει σε επίπεδο μεταπτυχιακού και διδακτορικού διπλώματος την εκπαίδευση ανθρώπων στην αντιμετώπιση καταστροφών, κρίσεων και παρέμβασης και στις κοινωνικές ανάγκες σε καταστάσεις έκτακτης ανάγκης ώστε να καλυφθεί ένα σημαντικό κενό στην προώθηση της έρευνας, στην εμβάθυνση του γνωστικού πεδίου των καταστροφών και την εξειδίκευση στελεχών και επιστημόνων τόσο στο Δημόσιο όσο και στον Ιδιωτικό Τομέα.

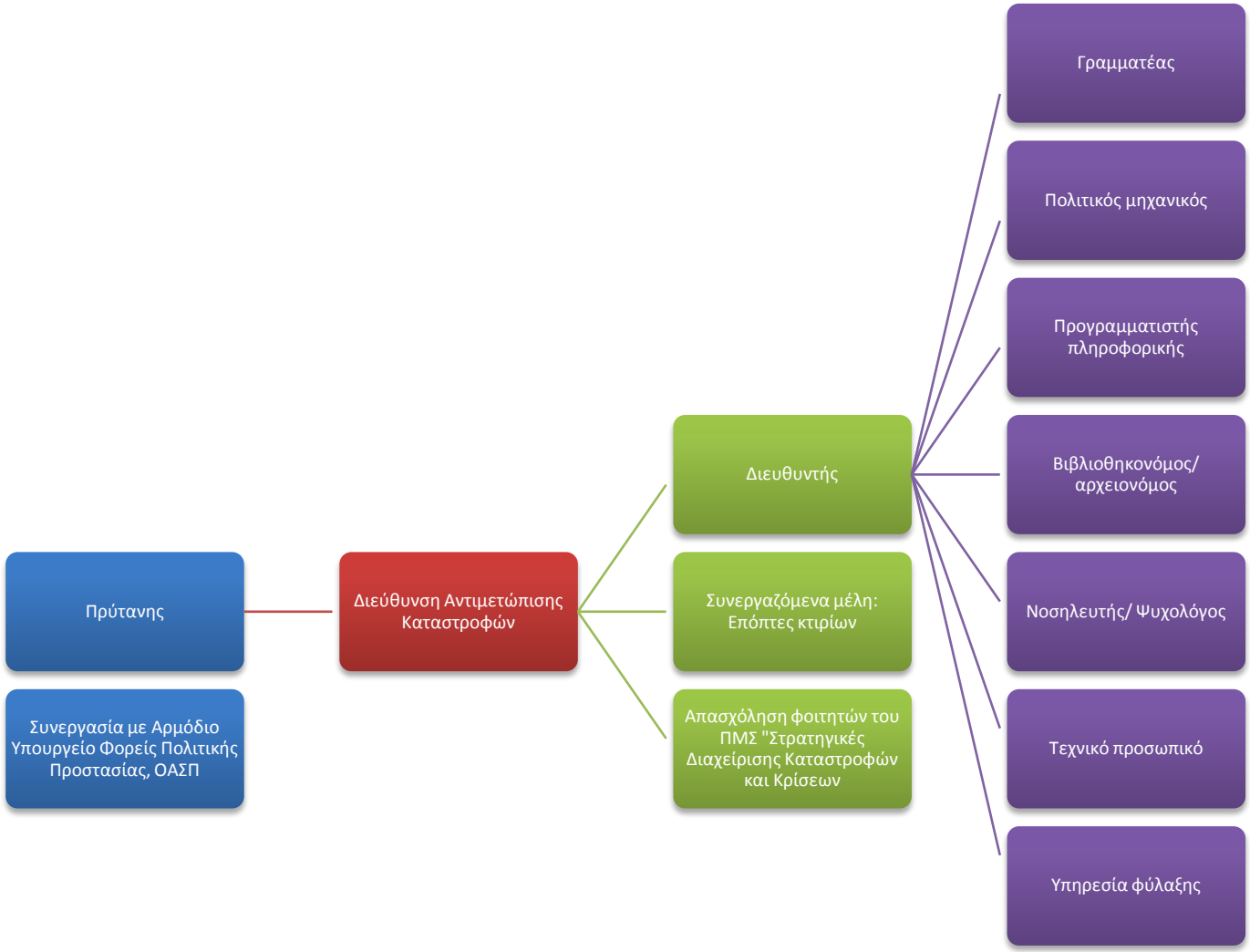
Είναι σίγουρο ότι οι μεγάλες επιχειρήσεις οι οποίες επενδύουν στην διαφύλαξη της περιουσίας τους και της ασφάλειας των εγκαταστάσεων τους θα θέσουν την οργάνωση για την αντιμετώπιση καταστάσεων καταστροφών και κρίσεων, σε επαγγελματίες. Αυτό πρέπει όμως να γίνει παράδειγμα και για τις δημόσιες και κρατικές επιχειρήσεις οι οποίες επίσης πρέπει να επενδύσουν στην προστασία του δημόσιου πλούτου αλλάζοντας τη νοοτροπία τους, ευαισθητοποιώντας την Πολιτεία και την εξουσία ειδικά σε περιόδους οικονομικής δυσπραγίας όπως αυτή που διανύουμε.

Η δημιουργία μιας τέτοιας Υπηρεσίας θα είναι σε επίπεδο Διεύθυνσης ειδικά στα μεγάλα Ιδρύματα τα οποία έχουν Κεντρική Βιβλιοθήκη ή Βιβλιοθήκες Σχολών. Στα μικρότερα Πανεπιστήμια ή Ιδρύματα θα μπορούσε να είναι σε επίπεδο Τμήματος. Επίσης σε επίπεδο Διεύθυνσης θα πρέπει να είναι και στις ενιαίες μεγάλες Βιβλιοθήκες όπως είναι η Εθνική Βιβλιοθήκη.

Η Διεύθυνση αυτή η οποία θα ονομάζεται «**Διεύθυνση Αντιμετώπισης Καταστροφών και Κρίσεων**» (Εικόνα 4.1) θα είναι ανεξάρτητη διοικητική μονάδα και θα υπάγεται απευθείας στον Πρύτανη αν πρόκειται για Πανεπιστημιακό Ίδρυμα ή στον Πρόεδρο άλλου Δημοσίου ή Ιδιωτικού Ιδρύματος ή στο Διευθυντή μιας Δημοτικής ή άλλης Βιβλιοθήκης.

Στη συνέχεια θα χρησιμοποιήσουμε ως παράδειγμα τη δημιουργία σε ένα Πανεπιστημιακό Ίδρυμα μιας τέτοιας Διεύθυνσης και θα αναπτύξουμε τη δομή και το έργο που θα πρέπει να επιφορτιστεί.

.

Εικόνα 4.1. Η Δομή της Διεύθυνσης Αντιμετώπισης Καταστροφών και Κρίσεων

Ο Διευθυντής θα πρέπει να είναι πτυχιούχος τριτοβάθμιας εκπαίδευσης με τουλάχιστον μεταπτυχιακές σπουδές στη «Στρατηγική της Διαχείρισης Κρίσεων και Καταστροφών». Θα πρέπει να συνεργάζεται πρωτίστως με τον Πρύτανη, (ο οποίος βάσει του Νόμου 4009/6-9-2011 ΦΕΚ αρ. φύλλου 195 τχ. Α. άρθρο 8 παράγραφος 18 ιδ. το οποίο λέει ότι «*Ο Πρύτανης είναι υπεύθυνος για τη λήψη μέτρων για την προστασία και ασφάλεια του προσωπικού και της περιουσίας του ιδρύματος»*. *Πηγή:https://modip.aegean.gr/?q=system/files/N.4009-2011.pdf),* την Τεχνική Υπηρεσία του Ιδρύματος, με όλους τους επόπτες κτιρίων του Ιδρύματος, τις Υπηρεσίες Πολιτικής Προστασίας, τους αρμοδίους του Οργανισμού Αντισεισμικού Σχεδιασμού και Προστασίας και να προγραμματίζει τις ασκήσεις ετοιμότητας τόσο του προσωπικού της Διεύθυνσής του όσο και όλων των υπαλλήλων που θα εμπλακούν στις διαδικασίες που αναφέρονται στο Σ.Α.Κ. Πρέπει να γνωρίζει όλη τη σχετική με την αντιμετώπιση καταστροφών νομοθεσία της χώρας ώστε να προσαρμόζει τις ενέργειες του με βάση αυτή. Θα πρέπει να πραγματοποιεί συνεργασίες (πρωτόκολλα συνεργασίας) με άλλα Ιδρύματα με εξουσιοδότηση του Πρύτανη του Ιδρύματος του, για να εξασφαλίσει παροχή ή και προσφορά βοήθειας σε περίπτωση που κάποιο από τα συνεργαζόμενα Ιδρύματα χρειασθούν βοήθεια για την αντιμετώπιση των επιπτώσεων από μια καταστροφή.

Επίσης ο Διευθυντής θα πρέπει να έχει τοποθετηθεί ως αρχηγός Δ.Α.Ι. (Δημόσια Ανεξάρτητα Ιδρύματα) από το Ίδρυμα στο οποίο υπηρετεί.

Ο ρόλος της Διεύθυνσης είναι ο γενικός συντονισμός ετοιμότητας όλων των εμπλεκομένων ομάδων, η πλήρης ενημέρωσή τους, η εκπαίδευσή τους, η παράδοση των κεφαλαίων του Σ.Α.Κ. στους εμπλεκομένους υπαλλήλους, με τις οδηγίες που αφορούν τις υπηρεσίες που πρέπει να εκπαιδευτούν και να γνωρίζουν ενδελεχώς τις ενέργειες που πρέπει να πραγματοποιήσουν σε περίπτωση ανάγκης. **Κανείς υπάλληλος του Ιδρύματος δεν θα πρέπει να αυτοσχεδιάζει αλλά να ακολουθεί το εγκεκριμένο Σχέδιο για την Αντιμετώπιση Καταστροφών και τις οδηγίες που τους αφορούν**.

Η Διεύθυνση εκτός από τη θέση του Διευθυντή θα στελεχώνεται και από τους παρακάτω ειδικούς επιστήμονες πτυχιούχους τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, οι οποίοι επίσης θα πρέπει να έχουν σπουδές πάνω στην Αντιμετώπιση των Καταστροφών και Κρίσεων, ώστε να αναπληρώνουν όποτε χρειασθεί το Διευθυντή. Επίσης θα στελεχώνεται από προσωπικό με ειδικότητα τεχνικού, γραμματέα, φύλακα οι οποίοι θα είναι απόφοιτοι δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Η λειτουργία της Διεύθυνσης θα πρέπει να είναι σε 24 βάση και τη θέση του Διευθυντή σε περίπτωση απουσίας θα αναλαμβάνει ένας εκ των άλλων επιστημόνων. Για το λόγο αυτό θα πρέπει το επιστημονικό προσωπικό να είναι πλήρως ενημερωμένο για τα καθήκοντα της Διεύθυνσης και όχι μόνο για τα επιμέρους καθήκοντα της ειδικότητάς τους.

Αναλυτικά οι ειδικότητες και τα καθήκοντα του προσωπικού της Διεύθυνσης Αντιμετώπισης Καταστροφών και Κρίσεων :

Ένας πολιτικός μηχανικός ο οποίος θα έχει τη συνεχή επίβλεψη των κτιρίων καταγράφοντας τις ατέλειες, τις βελτιώσεις και τις ανάγκες που προκύπτουν από τις αναφορές των εποπτών των κτιρίων. Καμιά μετακίνηση ή προσθήκη αντικειμένων μεγάλου βάρους, όπως είναι η προσθήκη επίπλων βιβλιοθηκών, δεν θα μπορεί να γίνει αν δεν υπάρχει έγκριση του αρμόδιου μηχανικού. Όλα τα προβλεπόμενα πρότυπα δόμησης, ηλεκτρολογικής εγκατάστασης

και πυρασφάλειας που έχουν χρησιμοποιηθεί στα κτίρια του Ιδρύματος και της Βιβλιοθήκης θα πρέπει να τα γνωρίζει και να τα διαθέτει στο φάκελό της Διεύθυνσης.

Ένας προγραμματιστής πληροφορικής ο οποίος θα έχει ως καθήκον να οργανώσει πρόγραμμα ή να προμηθευτεί τέτοιο, με σκοπό να καταχωρούνται οι πληροφορίες για τα προβλήματα, τις ανάγκες που προκύπτουν καθώς και τη συνεργασία με διεθνείς τράπεζες πληροφοριών και πλατφόρμες για να λαμβάνει ή να προσφέρει τεχνογνωσία ξεπερνώντας προβλήματα με βάση τη διεθνή συνεργασία και εμπειρία. Μια τέτοια βάση είναι η EM-DAT the International Disaster Database. *Πηγή: http://www.emdat.be/ (ανακτήθηκε τον Αύγουστο 2016)*

Ένας βιβλιοθηκονόμος – αρχειονόμος ο οποίος θα έχει ως καθήκον να οργανώσει και περιγράψει τη συλλογή της Βιβλιοθήκης στο επί μέρους Σχέδιο για τη Βιβλιοθήκη. Η εργασία αυτή θα γίνεται σε απόλυτη συνεργασία με το Διευθυντή της Βιβλιοθήκης ο οποίος εκτελεί και καθήκοντα επόπτη του κτιρίου της Βιβλιοθήκης. Εκεί θα περιγράφονται τα σημεία φύλαξης των σπανίων βιβλίων και χειρογράφων καθώς και κάθε πολύτιμου υλικού τα οποία σε κατάσταση επικείμενης καταστροφής ή καταστροφής που βρίσκεται σε εξέλιξη θα πρέπει να προστατευτούν. Επίσης θα πρέπει να περιγράφονται αναλυτικά στο Σχέδιο όλα τα βήματα για προστασία του κοινού που θα βρίσκεται στη Βιβλιοθήκη σε περίπτωση καταστροφικού συμβάντος και την καθοδήγηση (του κοινού) στις πύλες εξόδου κινδύνου. Αντίγραφο του αναλυτικού Σχεδίου θα πρέπει να έχουν και να το γνωρίζουν πολύ καλά όλοι οι βιβλιοθηκονόμοι της Βιβλιοθήκης ώστε να δράσουν οργανωμένα και να αποφύγουν τόσο τον δικό τους πανικό όσο και την πρόκληση πανικού στο κοινό.

Ο βιβλιοθηκονόμος επίσης πρέπει να έχει και έναν επιπλέον ρόλο εκτός από τα καθήκοντα που απορρέουν από τη Διεύθυνση Αντιμετώπισης Καταστροφών και Κρίσεων. Αυτός είναι να μεριμνά και να καταστρώνει ειδικό Σχέδιο για την αντιμετώπιση της λεγόμενης «σιωπηρής καταστροφής» που προκαλείται από μύκητες, παράσιτα και άλλους μικροοργανισμούς κ.α. που καταστρέφουν το χαρτί. Επίσης πρέπει πάντα να ενημερώνεται για τυχόν προβλήματα στην προβλεπόμενη θερμοκρασία που πρέπει να βρίσκονται τα ευαίσθητα και σπάνια έντυπα καθώς και τα χειρόγραφα.

Το θέμα της σιωπηρής καταστροφής της συλλογής της Βιβλιοθήκης έχει προβληματίσει την κοινότητα των βιβλιοθηκονόμων αν πρέπει να είναι στο Σ.Α.Κ. Με βάση την βιβλιογραφική έρευνα όμως, το είδος της συγκεκριμένης καταστροφής είναι μακρόχρονο και δεν κρίνεται απαραίτητο να είναι μέσα στο Σχέδιο της Αντιμετώπισης των Καταστροφών. Είναι ένα θέμα όμως που αφορά την εργασία των βιβλιοθηκονόμων και θα πρέπει να υπάρχει μέριμνα για ψεκασμό όλων των τύπων, κατά τακτά διαστήματα αλλά και όποτε κριθεί άμεση ανάγκη, ώστε να προστατευτεί και από τέτοιου είδους καταστροφές η συλλογή. Η οργάνωση και η διεκπεραίωση των εργασιών αυτών κρίνεται απαραίτητο να γίνεται κεντρικά από τη Διεύθυνση Αντιμετώπισης Καταστροφών και Κρίσεων μετά από τα αντίστοιχα αιτήματα της Διεύθυνσης Βιβλιοθήκης του Ιδρύματος.

Ένας νοσηλευτής – ψυχολόγος ο οποίος θα πρέπει να είναι σε θέση να εκπαιδεύει, με εξαιρετική προσοχή και αφού λάβει την απαραίτητη άδεια από τις Κρατικές Υγειονομικές Υπηρεσίες, σε ασκήσεις πρώτων βοηθειών μόνο αυτούς τους υπαλλήλους που θα κριθεί ότι θα έχουν ρόλο νοσοκόμου και παροχής πρώτων βοηθειών σε κάθε κτίριο όπως και στη Βιβλιοθήκη. Επίσης με την ιδιότητα του ψυχολόγου θα πρέπει να εκπαιδεύει τους

εμπλεκομένους στα Σχέδια Αντιμετώπισης Καταστροφών για την ενδεδειγμένη ψυχολογική κατάσταση που πρέπει να βρίσκονται κατά τη διαδικασία προσφοράς βοήθειας στους χρήστες π.χ. της Βιβλιοθήκης ή την αντιμετώπιση απρόβλεπτων καταστάσεων όπως ομηρία υπαλλήλων ή χρηστών.

Τεχνικό προσωπικό: Ένα τεχνικός ηλεκτρολόγος και ένας υδραυλικός οι οποίοι θα πρέπει να έχουν τα σχέδια με τις αντίστοιχες εγκαταστάσεις όλων των κτιρίων και οι οποίοι θα ενημερώνουν όλους τους υπολοίπους τεχνικούς για τις θέσεις των εγκαταστάσεων και τις ιδιαιτερότητες των κτιρίων. Παράλληλα θα δίδονται αντίγραφα των κεφαλαίων των σχεδίων με όλες οι σχετικές εγκαταστάσεις σε όλους τους τεχνικούς της Τεχνικής Υπηρεσίας του Ιδρύματος.

Γραμματέας, ο οποίος θα πρέπει να επιμελείται όλη την αλληλογραφία και επικοινωνία με τις Υπηρεσίες εντός και εκτός του Ιδρύματος για όλα τα θέματα που έχει ως ευθύνη η Διεύθυνση. Όλες οι εργασίες γίνονται κατ' εντολή του Διευθυντή της Υπηρεσίας.

Υπηρεσία Φύλαξης. Το προσωπικό και τα καθήκοντα της Υπηρεσίας Φύλαξης είναι αρμοδιότητα της «Διεύθυνσης Αντιμετώπισης Καταστροφών και Κρίσεων». Στην υπηρεσία αυτή θα υπηρετούν υπάλληλοι με καθήκοντα φύλακα. Η υπηρεσία τους θα είναι κυκλική και θα καλύπτουν 24 ώρες τη φύλαξη των χαρακτηρισμένων ως ευαίσθητων χώρων και κτιρίων συμπεριλαμβανομένης της Βιβλιοθήκης. Θα πρέπει να εξοικειώνονται με το χώρο που φυλάσσουν και να παραμένουν σ' αυτόν για όσο το δυνατόν μεγαλύτερο διάστημα. Οι συνεχείς μετακινήσεις και οι εναλλαγές προσώπων δεν προσθέτει καμιά υπηρεσία αντιθέτως είναι πιθανόν να αποδειχθεί και καταστροφική αν ο υπάλληλος ο οποίος μετακινείται συνεχώς δεν προλαβαίνει να ενημερωθεί πλήρως για όλα τα σημεία του κτιρίου τα οποία πρέπει να γνωρίζει για να τα χρησιμοποιήσει σε περίπτωση που προκύψει ανάγκη.

Τα καθήκοντα τους θα περιγράφονται αναλυτικά βήμα - βήμα στο επιμέρους Σχέδιο του κτιρίου που επιβλέπουν. Το ίδιο φυσικά θα πρέπει να γίνει και για το προσωπικό φύλαξης που επιβλέπει την Βιβλιοθήκη. Αντίγραφο από το επί μέρους κεφάλαιο με τα καθήκοντά τους, και τα σχέδια του χώρου που υπηρετούν θα πρέπει να το έχουν στην κατοχή τους και να το γνωρίζουν τέλεια.

Το τεχνικό προσωπικό, ο γραμματέας και το προσωπικό φύλαξης θα πρέπει να είναι απόφοιτοι δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης.

Συνεργαζόμενα μέλη: Όλοι οι, επίσημα με απόφαση του Ιδρύματος, επόπτες θα πρέπει να συνεργάζονται με τη «Διεύθυνση Αντιμετώπισης Καταστροφών και Κρίσεων» στην οποία θα πρέπει να γνωστοποιούν οποιαδήποτε ανησυχητική αλλαγή παρατηρηθεί στα κτίρια ή το κτίριο που εποπτεύουν. Επίσης οι επόπτες οφείλουν να παραδώσουν σε κλειστό φάκελο **αντίγραφα όλων των κλειδιών της Υπηρεσίας** την οποία εποπτεύουν. Αυτά θα φυλάσσονται σε χώρο εντός της Διεύθυνσης Αντιμετώπισης Καταστροφών και Κρίσεων. Θα είναι ταξινομημένα με κριτήριο την κτιριακή γειτονία και θα πρέπει να δύναται να ανευρεθούν άμεσα σε περίπτωση ανάγκης.

Ιεραρχικά η Διεύθυνση θα πρέπει να έχει δικαίωμα να επιβάλλει τις προτάσεις της προς τους επόπτες και να τις μετατρέψει σε εντολές.

Στις ανάλογες Διευθύνσεις Αντιμετώπισης Καταστροφών και κρίσεων, όταν δημιουργηθούν, θα πρέπει επίσης να απασχολούνται τουλάχιστον προαιρετικά, κατά το τρίτο εξάμηνο της φοίτησής τους **οι φοιτητές του μεταπτυχιακού προγράμματος «Στρατηγικές διαχείρισης καταστροφών και κρίσεων»** οι οποίοι θα λαμβάνουν βεβαίωση για τη συμμετοχή τους και η οποία θα προσμετράτε στην τελική βαθμολογία του πτυχίου.

Το επιστημονικό προσωπικό της Διεύθυνσης θα πρέπει να καταρτίσει τα Σχέδια Αντιμετώπισης Καταστροφών για το Ίδρυμα (στηριζόμενο στις οδηγίες που παρέχει το «Εγχειρίδιο σύνταξης και Εναρμόνισης Ειδικών Σχεδίων ανά καταστροφή σε επίπεδο Υπουργείου ή άλλου Φορέα» και την άμεση συνεργασία με τη Γενική Γραμματεία Πολιτικής Προστασίας) με γενικές και ειδικές οδηγίες αναλυτικά για κάθε μία Υπηρεσία του Ιδρύματος συμπεριλαμβανομένης της Βιβλιοθήκης. Τα σχέδια αυτά θα πρέπει να είναι αποτέλεσμα της συνεργασίας με τον ορισμένο ως Επόπτη Κτιρίου, ο οποίος είναι και ο πλέον κατάλληλος να περιγράψει τα τρωτά σημεία, τις ατέλειες που έχει εντοπίσει και τις ανάγκες που προκύπτουν σε περίπτωση κινδύνου, στο κτίριο. Ο Επόπτης Κτιρίου ειδικά για τις βιβλιοθήκες πρέπει να είναι ο Διευθυντής της Βιβλιοθήκης. Ο Επόπτης Κτιρίου θα είναι επίσης αυτός που θα συνεργαστεί και θα προτείνει στη **Διεύθυνση Αντιμετώπισης Καταστροφών και Κρίσεων** τους υπαλλήλους του προσωπικού της Υπηρεσίας του, που πρέπει να αποτελέσουν ομάδες πρόληψης και προετοιμασίας για την αντιμετώπιση κινδύνου σε περιπτώσεις επαπειλούμενης καταστροφής.

Αυτά τα Σχέδια που θα συντάξει και ολοκληρώσει η «Διεύθυνση Αντιμετώπισης Καταστροφών και Κρίσεων» στη συνέχεια **θα πρέπει να αξιολογηθούν από τον Πρύτανη** και να διαπιστωθεί το κόστος της βελτίωσης των υποδομών, το κόστος του εξοπλισμού που θα χρειασθεί καθώς και το κόστος σε προσωπικό φύλαξης. Από τις οικονομικές δυνατότητες του Ιδρύματος θα εξαρτηθεί η πλήρης εφαρμογή του Σχεδίου. Βέβαια αυτό είναι το πρώτο και καθοριστικό πρόβλημα που θα έχει να αντιμετωπίσει η Διεύθυνση διότι με την οικονομική κρίση που πλήττει τις χώρες σήμερα και ειδικά την Ελλάδα δεν είναι εφικτό να δαπανηθούν πολλά χρήματα ειδικά στην περίπτωση που στο σκεπτικό των υπευθύνων του Ιδρύματος είναι ότι θα δαπανηθούν χρήματα για μια κατάσταση που μπορεί να μη συμβεί και ποτέ. **ΛΑΘΟΣ**. Τα γεγονότα δείχνουν ότι η δαπάνη για την οργάνωση αυτής της υπηρεσίας αποτελούν ένα ελάχιστο έως μηδαμινό κόστος μπροστά στο κόστος της καταστροφής που μπορεί να συμβεί ειδικά αν μας βρει απροετοίμαστους ή κατ' επίφαση έτοιμους.

Παράδειγμα: Αν το κόστος της 24ωρης φύλαξης ενός κτιρίου Βιβλιοθήκης κοστίζει 35.000€ ετησίως και η ζημιά είναι μια κλοπή υπολογιστών της Βιβλιοθήκης, η καταστροφή όλων των ντουλαπιών και γραφείων με σκοπό την ανεύρεση πολύτιμου υλικού, την καταστροφή σε όλες τις κλειστές πόρτες του κτιρίου, την αφαίρεση εξοπλισμού προβολών και άλλου υλικού, η κλοπή χειρογράφων και έργων τέχνης τότε το κόστος θα είναι πολλαπλάσιο από αυτή την καταστροφή ή οποία θα είναι ανυπολόγιστη αν στο τέλος προκληθεί και φωτιά.

Βέβαια και η Διεύθυνση θα πρέπει από την πλευρά της να έχει μελετήσει όλες τις εκδοχές ώστε το πλάνο της να κρίνεται αποτελεσματικό και κατά το δυνατόν χαμηλού κόστους χωρίς υπερβολές και έξοδα σε εξοπλισμό που μπορεί ενδεχομένως ένα μέρος του να βρεθεί και μέσα στο Ίδρυμα (παροπλισμένος εξοπλισμός ή αχρησιμοποίητος) και να αποφύγει την αγορά του.

Το επόμενο βήμα σε περίπτωση έγκρισης του Σ.Α.Κ. από τον Πρύτανη, είναι η συνεργασία της Διεύθυνσης με τις Υπηρεσίες Πολιτικής Προστασίας ώστε να λάβει οδηγίες και να συμπληρώσει ενδεχόμενα κενά που μπορεί να προκύπτουν στο Σ.Α.Κ. και τέλος να δώσει το ολοκληρωμένο και προτεινόμενο Σχέδιο στον Πρύτανη ώστε να προχωρήσει εκείνος με τη σειρά του στη διαδικασία της τελικής έγκρισης.

Το κυρίως έργο της Διεύθυνσης, μετά την έγκριση του Σ.Α.Κ., είναι ο συντονισμός και η ενημέρωση του έργου που θα έχει κάθε μέλος της Διεύθυνσης σε όλα τα στάδια καθώς και η έγγραφη ενημέρωση, με το μέρος του Σχεδίου που αφορά τα μέλη των ομάδων οι οποίες θα πρέπει να δημιουργηθούν για να συμμετέχουν στο στάδιο της ετοιμότητας και πρόληψης και στο στάδιο της αποκατάστασης. Παράλληλα η Διεύθυνση έχει την ευθύνη για την εκπαίδευση τους είτε εντός του Ιδρύματος είτε στις αρμόδιες Κρατικές Υπηρεσίες, οι οποίες κατά τακτά διαστήματα πραγματοποιούν αντίστοιχες εκπαιδεύσεις. Το έργο της εκπαίδευσης δεν τελειώνει εκεί αλλά πρέπει να οργανώνει συνεχείς ασκήσεις ετοιμότητας και ελέγχου κατά τακτά διαστήματα προγραμματισμένα ή έκτακτα για να διαπιστώνεται η ετοιμότητά τους.

Τέλος οι ασκήσεις ετοιμότητας πρέπει να γίνονται με το κοινό εντός της υπηρεσίας πχ. της Βιβλιοθήκης ώστε και οι χρήστες της υπηρεσίας να ενημερώνονται για τον τρόπο διαφυγής τους. Παράλληλα θα πρέπει να γίνεται ενημέρωση σεμιναριακού επιπέδου εφόσον πρόκειται για Πανεπιστημιακό Ίδρυμα, με τη συμμετοχή και εκπροσώπων της Πολιτικής Προστασίας, ιδιαίτερα της Πυροσβεστικής, σε όλους τους φοιτητές για τον τρόπο που πρέπει να αντιδράσουν ώστε να αποφύγουν καταστάσεις πανικού. Τέλος πρέπει να γίνεται επίδειξη χρήσης των πυροσβεστήρων από εκπαιδευτή της Πυροσβεστικής ώστε όλοι οι υπάλληλοι των Υπηρεσιών και της Βιβλιοθήκης, καθώς και οι φοιτητές, να γνωρίζουν πως θα κάνουν χρήση αν βρεθούν σε ανάγκη. Η διεθνής εμπειρία έχει δείξει ότι πολλές καταστροφές από φωτιά θα είχαν αποφευχθεί αν τα πρώτα δέκα κρίσιμα λεπτά υπήρχε ψύχραιμη αντίδραση και σωστή χρήση των μέσων πυρόσβεσης.

«Η Διεύθυνση Αντιμετώπισης Καταστροφών και Κρίσεων» πρέπει να γνωρίζει και να έχει επικοινωνία με τις διεθνείς και τις εθνικές επιτροπές που δραστηριοποιούνται στο χώρο της αντιμετώπισης καταστροφών και κρίσεων καθώς και με όσες δραστηριοποιούνται ειδικά με τη διάσωση πολιτιστικών μνημείων στα οποία περιλαμβάνονται ή πρέπει να περιλαμβάνονται και οι βιβλιοθήκες. Οι σημαντικότερες και γνωστότερες μεταξύ άλλων είναι:

International Committee on Risk Preparedness (ICORP). Πρόκειται για ένα διεθνή μη κυβερνητικό οργανισμό που δραστηριοποιείται στη διατήρηση των μνημείων. Πηγή*: http://icorp.icomos.org/*

Conseil international des monuments et des sites (ICOMOS) Δραστηριοποιείται και το ελληνικό τμήμα το οποίο έχει σκοπό τη διάσωση και προστασία πολιτιστικών αγαθών και έχει δώσει ιδιαίτερη έμφαση στη διάσωση των μνημείων της Βαλκανικής, που κινδυνεύουν από πολέμους ή από φυσικά φαινόμενα, όπως οι σεισμοί. Πηγή*: http://www.icomoshellenic.gr/*

The International Federation of Library Associations and Institutions (IFLA). Είναι ο κορυφαίος διεθνής οργανισμός που εκπροσωπεί τα συμφέροντα των βιβλιοθηκών και των υπηρεσιών πληροφόρησης και των χρηστών τους. Είναι η παγκόσμια φωνή της Βιβλιοθήκης και πληροφόρησης του επαγγέλματος. Πηγή*: http://www.ifla.org/*

United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (UNESCO). Η UNESCO είναι ο Οργανισμός των Ηνωμένων Εθνών για την Εκπαίδευση, την Επιστήμη και τον Πολιτισμό. Δραστηριοποιείται και το ελληνικό τμήμα. Πηγή*: http://www.unesco-hellas.gr/gr/1_1.htm*

Το Πρόγραμμα της UNESCO **«Μνήμη του Κόσμου»** *προωθεί την προστασία της τεκμηριωμένης κληρονομιάς (δηλ. "το σύνολο των τεκμηρίων, ανεξάρτητα από το είδος ή το υπόστρωμά τους –τα αρχεία μπορεί να αποτελούνται από επιστολές, φωτογραφίες, έγγραφα ηλεκτρονικού υπολογιστή, λευκώματα, ημερολόγια, οικονομικά έγγραφα, ταινίες-ντοκουμέντα, φακέλους διοίκησης, κ.ο.κ.– τα οποία παράχθηκαν οργανικά και/ή συσσωρεύτηκαν και χρησιμοποιήθηκαν από ένα συγκεκριμένο φυσικό πρόσωπο, μια οικογένεια ή ένα νομικό πρόσωπο/φορέα στη διάρκεια των δραστηριοτήτων και λειτουργιών τους" Πηγή: https://unesco-hellas.org/epikoinonia/προγραμμα-μνημη-του-κοσμου/*

Organism of Cities of World Heritage (OWHC). Πρόκειται για ένα διεθνή μη κυβερνητικό οργανισμό που περιλαμβάνει 250 πόλεις που βρίσκονται στον κατάλογο παγκόσμιας κληρονομιάς της UNESCO. Πηγή*: http://whc.unesco.org/en/events/739 /*

American Library Association (ALA). Η αμερικανική Ένωση Βιβλιοθηκών είναι η παλαιότερη και μεγαλύτερη Ένωση Βιβλιοθηκών στον κόσμο. Το έργο της είναι να αναλάβει ένα ηγετικό ρόλο για την ανάπτυξη, την πρόοδο και τη βελτίωση των υπηρεσιών Βιβλιοθήκης και πληροφόρησης και το επάγγελμα της βιβλιοθηκονομίας, προκειμένου να ενισχυθεί η μάθηση και να διασφαλιστεί η πρόσβαση σε όλες τις πληροφορίες. *Πηγή: http://www.ala.org/*

Federal Emergency Management Agency (**FEMA**). Πρόκειται για την Ομοσπονδιακή Υπηρεσία Διαχείρισης Έκτακτης Ανάγκης στις ΗΠΑ. Η υπηρεσία η οποία δημιουργήθηκε από τη συγχώνευση μιας σειράς υπηρεσιών σχετικές με ασφάλεια και καταστροφές είναι μια υπηρεσία που μπορεί να προσφέρει χρήσιμη τεχνογνωσία για την οργάνωση των σχεδίων έκτακτης ανάγκης. Πηγή*: http://www.fema.gov*

European Exchange Circle on flood mapping (EXCIMAP). Η Γενική Διεύθυνση Περιβάλλοντος είναι η υπηρεσία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, αρμόδια για την πολιτική της ΕΕ στον τομέα του περιβάλλοντος. Αποσκοπεί στην προστασία, διατήρηση και βελτίωση του περιβάλλοντος για τις σημερινές και τις μελλοντικές γενιές, προτείνοντας και εφαρμόζοντας πολιτικές που διασφαλίζουν υψηλό επίπεδο προστασίας του περιβάλλοντος και τη διατήρηση της ποιότητας ζωής των πολιτών της ΕΕ. Κάνει επίσης ότι είναι δυνατόν ώστε τα κράτη μέλη να εφαρμόζουν την περιβαλλοντική νομοθεσία της ΕΕ σωστά. Εκπροσωπεί την Ευρωπαϊκή Ένωση σε θέματα περιβάλλοντος στις διεθνείς συναντήσεις.

Community Civil Protection Mechanism (CCPM). Ο κύριος ρόλος του κοινοτικού μηχανισμού πολιτικής προστασίας είναι να διευκολύνει τη συνεργασία σε επεμβάσεις παροχής βοήθειας πολιτικής προστασίας και σε περιπτώσεις σοβαρών καταστάσεων έκτακτης ανάγκης που ενδέχεται να απαιτούν επείγουσες δράσεις απόκρισης. Αυτό ισχύει επίσης για τις περιπτώσεις όπου μπορεί να υπάρχει άμεσος κίνδυνος τέτοιων σοβαρών καταστάσεων έκτακτης ανάγκης. Ως εκ τούτου, είναι ένα εργαλείο που ενισχύει την κοινοτική συνεργασία στα θέματα πολιτικής προστασίας. Ιδρύθηκε με απόφαση του Συμβουλίου της 23ης Οκτωβρίου 2001. *Πηγή: http://ec.europa.eu/echo/files/civil_protection/civil/pdfdocs/italy/report1.pdf*

Επίσης όλες οι μεγάλες πλατφόρμες επεξεργασίας πληροφοριών και επεξεργασίας στοιχείων από καταστροφές, πρέπει να είναι μόνιμη πηγή πληροφοριών. Μια τέτοια βάση δεδομένων, όπως έχουμε ήδη αναφέρει παραπάνω είναι η EM-DAT *(http://www.emdat.be/)* . Η χρήση τέτοιων πλατφόρμων θα πρέπει να μην είναι μόνο για μονοδιάστατη πληροφόρηση, αλλά σταδιακά η Διεύθυνση θα πρέπει να είναι σε θέση να προσφέρει και τα δικά της στοιχεία στις πλατφόρμες, από την εμπειρία που θα αποκτά.

Όλες οι Υπηρεσίες οι οποίες θα απασχολούνται στο Πλαίσιο της Γενικής Γραμματείας Πολιτικής Προστασίας, με τον σχεδιασμό Σχεδίων Αντιμετώπισης Καταστροφών στην Ελλάδα, θα πρέπει να δημιουργήσουν μια Ομοσπονδία συνεργασίας και ανταλλαγής τεχνογνωσίας καθώς και μέριμνα για την επεξεργασία των στοιχείων που συγκεντρώνουν ώστε να δημιουργηθεί και η Εθνική Βάση Πληροφόρησης στην Ελλάδα σχετικά με την Αντιμετώπιση Καταστροφών και Κρίσεων.

Οργανισμοί που ασχολούνται με τις καταστροφές στην Ελλάδα

Οργανισμός Αντισεισμικού σχεδιασμού και Προστασίας (Ο.Α.Σ.Π). Σκοπός του Ο.Α.Σ.Π. είναι η επεξεργασία και ο σχεδιασμός της αντισεισμικής πολιτικής της χώρας -στο πλαίσιο των κυβερνητικών κατευθύνσεων- καθώς και ο συντονισμός των ενεργειών δημοσίου και ιδιωτικού δυναμικού για την εφαρμογή της πολιτικής αυτής (Φ.Ε.Κ. 52/Α΄/25-4-1983) Πηγή*: http://www.oasp.gr/*

Γενική Γραμματεία Πολιτικής Προστασίας (Γ.Γ.Π.Π.). Μεταξύ άλλων αποστολή και στόχος της Γ.Γ.Π.Π. είναι η Σύνταξη κανονισμών, κατάρτιση προδιαγραφών για πρόληψη καταστροφών σε συνεργασία με υπουργεία και άλλους φορείς, προετοιμασία, κινητοποίηση και συντονισμός της δράσης πολιτικής προστασίας, πρόληψη καταστροφών, προετοιμασία δυναμικού και μέσων, κινητοποίηση δυναμικού και μέσων: ετοιμότητα – αντιμετώπιση, οργανωμένη απομάκρυνση πολιτών, επιχειρησιακή ένταξη Ειδικευμένων Εθελοντών του Μητρώου της ΓΓΠΠ, αποκατάσταση των ζημιών, πληροφόρηση και ευαισθητοποίηση των πολιτών - παροχή ειδικών οδηγιών, παροχή επιστημονικής και υλικής βοήθειας προς άλλες χώρες/αξιοποίηση παρόμοιας βοήθειας για τη χώρα σε περίπτωση καταστροφής. Πηγή: *http://civilprotection.gr/el*

Η Γ.Γ.Π.Π. **δεν ασχολείται με τη διάσωση πολιτιστικών τεκμηρίων (Λυρατζή, Μ)**

Πηγή:https://eclass.teiath.gr/modules/document/file.php/SAET165/%CE%94%CE%99%CE%91%CE%9B%CE%95%CE%9E%CE%97%20%CE%9C.%20%CE%9B%CE%A5%CE%A1%CE%91%CE%A4%CE%96%CE%97.pdf

Η παραπάνω ανάλυση για τη δημιουργία των Σ.Α.Κ. και της «Διεύθυνσης Αντιμετώπισης Καταστροφών» θέτει ως δεδομένο ότι τα κτίρια για τα οποία γίνεται η περιγραφή των σταδίων προετοιμασίας και αντιμετώπισης των συνεπειών μιας καταστροφής περιγράφουν οδηγίες που αφορούν στη βελτίωση των εγκαταστάσεων και τη συμπλήρωση των ελλείψεων με σκοπό τη μείωση της τρωτότητας τους.

Αφού δούμε όμως πρώτα τις ενέργειες που γίνονται σε διεθνές και εθνικό επίπεδο σχετικά με τα Σ.Α.Κ. και στη συνεχεία θα δούμε και ποιες ενέργειες πρέπει να γίνουν αν πρόκειται να χτιστεί ένα καινούργιο κτίριο Βιβλιοθήκης.

4.4. Σχέδια Αντιμετώπισης καταστροφών διεθνώς και στην Ελλάδα

4.4.1. Σχέδια Αντιμετώπισης Καταστροφών στη Διεθνή Κοινότητα

Η γνωστή ρήση «αν δεν πάθεις δεν θα μάθεις» δυστυχώς αποτελεί μια πανανθρώπινη κοινωνιολογικά αποδεδειγμένη πραγματικότητα. Όλα τα επιτεύγματα πάνω στον τομέα της προστασίας είτε της ανθρώπινης ζωής είτε της περιουσίας ιδιωτικής, δημόσιας και πολιτιστικής έχουν στηθεί αφού συνέβη μια ή περισσότερες μεγάλες καταστροφές.

Διεθνώς η Υπηρεσία η οποία ασχολείται με την αντιμετώπιση Εκτάκτων Αναγκών είναι η Υπηρεσία της Πολιτικής Προστασίας. Πιο συγκεκριμένα με αυτή την ονομασία αποκαλούνται οι οργανισμοί που έχουν ως βασικό έργο τις υπηρεσίες διάσωσης πολιτών μετά από ανθρωπογενείς και φυσικές καταστροφές. Επίσης έχουν βασικό έργο την προστασία αμάχων από στρατιωτικές επιθέσεις. Η Πολιτική Προστασία διοικείται από το Γραφείο των Ηνωμένων Εθνών που σκοπό έχει το Συντονισμό των Ανθρωπιστικών Υποθέσεων (OCHA). Το OCHA (*Πηγή: http://www.unocha.org/about-us/who-we-are)* έχει την ευθύνη για τη συγκέντρωση ανθρωπιστικής βοήθειας και την προώθηση της στους πληγέντες που βρίσκονται σε κατάσταση έκτακτης ανάγκης, από καταστροφές.

Πηγή: https://el.wikipedia.org/wiki/Πολιτική_Προστασία

Η Υπηρεσία Πολιτικής Προστασίας αντικατοπτρίζει την υφιστάμενη πολιτική για τη μείωση της πιθανότητας να υπάρχουν επιπτώσεις από την εκδήλωση ενός καταστροφικού συμβάντος.

Ειδικά σε ότι αφορά τις βιβλιοθήκες από την απώλεια της Βιβλιοθήκης της Αλεξάνδρειας μέχρι τους μελλοντικούς πυροσβέστες στο έργο του Ray Bradbury του (1953) Φαρενάιτ 451, οι βιβλιοθήκες ήταν πάντα πιθανά θύματα καταστροφής και όπως αναφέρουν οι Eden & Matthew στο άρθρο Disaster management in libraries Journal 1997, οι βιβλιοθηκονόμοι κατά τη διάρκεια της περίπου τεσσαρακονταετούς εργασίας τους, έχουν πιθανότητες σε ποσοστό δύο στους πέντε, να αντιμετωπίσουν μία τουλάχιστον καταστροφή. (Μπάνου, Χ.)

Σήμερα τα πολιτιστικά ιδρύματα, βιβλιοθήκες και μουσεία είναι δημοφιλείς στόχοι τρομοκρατικών επιθέσεων για διαμαρτυρίες κατά του κατεστημένου. Ένα παράδειγμα είναι η επίθεση κατά του Galleria degli Uffizi, στη Φλωρεντία της Ιταλίας, τον Μάιο του 1993. Πέντε άνθρωποι σκοτώθηκαν και τρεις πίνακες καταστράφηκαν. Αρκετά άλλα έργα υπέστησαν κάποια ζημιά σε αυτήν την επίθεση που χρησιμοποίησε συμβολικά την Galleria ως επίθεση στην ιστορία της χώρας. Με τα παραδείγματα από επιθέσεις και καταστροφές σε βιβλιοθήκες, πολιτιστικά ιδρύματα και εκκλησίες στις εμπόλεμες περιοχές, τις καταστροφές του 2008 στην Αθήνα με το κάψιμο βιβλιοθηκών και τον κίνδυνο να καεί ακόμη και η Εθνική Βιβλιοθήκη καθώς και τη θανατηφόρα επίθεση στην Galleria, μια τέτοια επίθεση καθιστά σαφές σήμερα ότι οι βιβλιοθήκες, εκκλησίες, μουσεία, και άλλοι δημόσιοι χώροι συλλογής έργων που προσδίδουν και μορφή πολιτιστικής ιστορίας ή σκέψης δεν είναι πλέον τα πιο ασφαλή μέρη. Οι συνεχείς λοιπόν καταστροφές τόσο από ανθρωπογενή όσο και φυσικά αίτια έχουν βοηθήσει τα Ιδρύματα, τις βιβλιοθήκες αλλά και σε αρκετές περιπτώσεις την Κεντρική Εξουσία, στον προβληματισμό και στην διαπίστωση ότι πρέπει να ενεργήσουν για να προστατέψουν τόσο τις συλλογές (πολλές από τις οποίες είναι ανεκτίμητης αξίας) όσο και τους ανθρώπους που είτε επισκέπτονται τους χώρους της Βιβλιοθήκης είτε εργάζονται σ' αυτήν.

Από την βιβλιογραφική έρευνα, που έχει γίνει και συνεχίζεται, έχει διαπιστωθεί ότι τα περισσότερα πολιτιστικά ιδρύματα τόσο στην Ευρώπη όσο και στην Αμερική και την Αυστραλία θεωρούν ότι είναι απολύτως απαραίτητη η δημιουργία Σχεδίων Αντιμετώπισης Καταστροφών ή Σχεδίων Εκτάκτου Ανάγκης. Δυστυχώς οι αποφάσεις για τη δημιουργία Σχεδίων, προέκυψε ως ανάγκη μετά από μια μεγάλη καταστροφή. Μόνο τότε έγινε κατανοητό ότι μια καταστροφή όσο μικρή και αν είναι θα κοστίσει στο Ίδρυμα χρήματα, χρόνο και ίσως καθυστέρηση άλλων εργασιών. (Λυρατζή, Μ)

Παρόλη τη συνειδητοποίηση για την ανάγκη δημιουργίας Σχεδίων Αντιμετώπισης Καταστροφής **ένα ερώτημα που κυριαρχεί στη σχετική επιστημονική έρευνα είναι αν έχουν μπει τα Ιδρύματα και στη διαδικασία δημιουργίας τέτοιων Σχεδίων**. Ας δούμε λοιπόν τι συμβαίνει στη διεθνή αλλά και στην εθνική πραγματικότητα.

Εκτός από τις πρόσφατες γνωστές καταστροφές στην Αμερική, που έχουν επηρεάσει τις βιβλιοθήκες και τα μουσεία, έχουν συμπεριληφθεί, στα σχέδια πρόβλεψης και αντιμετώπισης καταστροφών, οι πλημμύρες στις μεσοδυτικές πολιτείες, πολλοί τυφώνες στο νοτιοανατολικό τμήμα της χώρας και οι περιπτώσεις μεγάλων σεισμών στο Λος Άντζελες και το Σαν Φρανσίσκο. Κάθε μία από αυτές τις φυσικές καταστροφές χρησιμεύει για να υπενθυμίζει στα θεσμικά όργανα ότι θα πρέπει να διαθέτουν τα κατάλληλα σχέδια και την απαραίτητη υποδομή, σε διαρκή ετοιμότητα.

Δυστυχώς από τις έρευνες που έχουν γίνει, φαίνεται ότι πολλά ιδρύματα δεν έχουν την ετοιμότητα που απαιτείται. Αυτό πολλές φορές συμβαίνει διότι δεν αναγνωρίζεται πάντα, από τη διοίκηση, η αξία της ιδιαίτερης προστασίας της συλλογής των βιβλιοθηκών. Δεδομένου ότι θεωρούν ότι υπάρχει μικρό «κέρδος» από την προστασία των βιβλιοθηκών, το κίνητρο για την προετοιμασία αντιμετώπισης καταστροφών είναι αρκετά μικρότερο από αυτό που θα υπήρχε για μια κερδοφόρα επιχείρηση. Για παράδειγμα αν μια καταστροφή περιορίσει τη δυνατότητα πρόσβασης σε οικονομικές επιχειρήσεις για δύο εβδομάδες θα θεωρηθεί μια μεγάλη καταστροφή στην οικονομία. Αν η Βιβλιοθήκη δεν λειτουργήσει για δύο εβδομάδες αυτό θα θεωρηθεί ότι έχει ένα μικρό αντίκτυπο αποκλειστικά στον κόσμο που την επισκέπτεται.

Όπως έχουμε ήδη πει οι καταστροφές στα μουσεία και τις βιβλιοθήκες μπορεί να συμβούν σε συχνότητα τέτοια που να μεσολαβήσουν μεγάλα χρονικά διαστήματα χωρίς καμιά καταστροφή. Αυτός είναι ένας ακόμη λόγος εφησυχασμού και αναβολής των απαραίτητων μέτρων για το μέλλον.

Συνεχίζοντας τη μελέτη από τα αποτελέσματα της έρευνας, έχει διαπιστωθεί επίσης ότι εκτός από την ανάγκη για τον απαραίτητο σχεδιασμό αντιμετώπισης φυσικών καταστροφών, οι έρευνες και οι μελέτες (για την αντιμετώπιση των καταστροφών) υπογραμμίζουν την ανάγκη για το σχεδιασμό πρόσθετων μέτρων δράσης για τη συστηματική αντιμετώπιση καταστροφών που οφείλονται σε ανθρωπογενείς αιτίες.

Βέβαια η καταστροφή στην Βιβλιοθήκη συμβαίνει και πέρα από ότι εμείς ορίζουμε συνήθως ως καταστροφή είτε φυσική είτε ανθρωπογενή. Πρόκειται για τη λεγόμενη «ήσυχη καταστροφή» και η οποία οφείλεται στην καταστροφή του χαρτιού από διάφορους παράγοντες όπως περιβαλλοντικούς, ποιότητας χαρτιού, κ.α. Έτσι η ζωή σε πολλά έντυπα δεν θα διαρκέσει για πάρα πολλά χρόνια. Αυτοί βέβαια οι παράγοντες δεν μας απασχολούν στην παρούσα

μελέτη, όμως όταν θέλουμε να είμαστε ακριβείς για τις καταστροφές που συμβαίνουν σε μια Βιβλιοθήκη δεν μπορούμε να μην κάνουμε έστω μια αναφορά και σ' αυτές.

Ας δούμε και τα στατιστικά στοιχεία τώρα, όπως αυτά έχουν διατυπωθεί από τις έρευνες στις αμερικανικές βιβλιοθήκες και αναφέρονται στο *Critical Review P. McCracken: Disaster planning in museums and libraries*

Πηγή:https://www.ideals.illinois.edu/bitstream/handle/2142/78236/mccracken_disaster.pdf?sequence=2

Συγκεκριμένα από την έρευνα της Miriam Kahn σε σύνολο 161 βιβλιοθηκών μόνο το 17% είχε ένα ολοκληρωμένο Σχέδιο αντιμετώπισης καταστροφών ενώ ένα 19% εργαζόταν στη δημιουργία ενός Σχεδίου. Το υπόλοιπο 64% των βιβλιοθηκών δεν είχε εκπονήσει κανένα Σχέδιο. Βλέπουμε λοιπόν ότι στα πιο ανεπτυγμένα κράτη παρόλο που θα περιμέναμε να έχουν στην πλειοψηφία τους ετοιμότητα και σχεδιασμό αντιμετώπισης των καταστροφών σε όλα τα επίπεδα και σε όλα τα χρονικά πλαίσια, εντούτοις η μεγάλη περίοδος χωρίς καταστροφικά συμβάντα, δημιουργεί εφησυχασμό και αναβλητικότητα στην προετοιμασία Σχεδίων αντιμετώπισης με συνέπεια όταν συμβούν καταστροφές η τρωτότητα να είναι σε υψηλό ή πολύ υψηλό βαθμό.

Μια έρευνα από το Amigos library service (πρόκειται για μια μη κερδοσκοπική οργάνωση για την υποστήριξη των βιβλιοθηκών) κατέδειξε ότι τα τρία τέταρτα των ερωτηθέντων -179 από τις 239- βιβλιοθηκών δεν είχαν κανένα Σχέδιο Αντιμετώπισης των Καταστροφών παρά το γεγονός ότι το 25% των ιδρυμάτων αυτών είχαν υποστεί κάποιο είδος καταστροφής μέχρι το 1992. Το ότι αυτό το ποσοστό είναι περίπου το ίδιο σε κάθε είδος οργανισμού δεν είναι λόγος για εφησυχασμό αλλά αντίθετα είναι ένας λόγος για μεγαλύτερο προβληματισμό και ανησυχία για το μέλλον των βιβλιοθηκών. Κάτι ανάλογο συμβαίνει και στα μουσεία τα οποία επίσης υστερούν σε μεγάλο βαθμό σε ετοιμότητα για αντιμετώπιση των καταστροφών και παρόλο που δεν πρόκειται να επεκταθούμε εδώ σ' αυτά, είναι καθήκον να γίνει μια αναφορά γιατί αποτελούν και αυτά το χώρο φύλαξης και προστασίας των πολιτιστικών χαρακτηριστικών κάθε χώρας και γενικότερα τη διατήρηση των στοιχείων της συλλογικής και ιστορικής μνήμης της ανθρωπότητας.

Σαν παράδειγμα υπάρχει μια θλιβερή λίστα καταστροφών, που περιλαμβάνει μεταξύ άλλων, τις ρωγμές στον Παρθενώνα το 1981 εξαιτίας του σεισμού, τις καταστροφές σε πολλές τοποθεσίες αρχιτεκτονικής και αρχαιολογικής σημασίας στην Γουατεμάλα και την Ιταλία το 1976, στην Βουλγαρία το 1977, στην πρώην Γιουγκοσλαβία το 1979, και πάλι στην Ιταλία το 1980, τις πλημμύρες στην Πενσυλβάνια το 1972, την πυρκαγιά στο Λένιγκραντ (τώρα Αγία Πετρούπολη) το 1988 που κατέστρεψε 400.000 βιβλία στη Βιβλιοθήκη της Σοβιετικής Ακαδημίας Επιστημών.

Ευτυχώς σε πολλές χώρες τα θεσμικά όργανα των βιβλιοθηκών και των μουσείων λαμβάνουν σήμερα πολύ σημαντική βοήθεια από τις μη κερδοσκοπικές εταιρείες. Βέβαια δεν πρέπει να παραβλέπουμε ότι οι κερδοσκοπικές εταιρίες που δραστηριοποιούνται για την αντιμετώπιση των καταστροφών έχουν μεγαλύτερη αποτελεσματικότητα. Μάλιστα είναι πολύ σημαντικό να μελετηθούν και να αξιοποιηθούν οι επιτυχείς αντιμετωπίσεις καταστροφών από τέτοιες οργανώσεις καθώς και οι τομείς που έχουν αποτύχει ώστε η εμπειρία αυτή να αξιοποιηθεί κατάλληλα από τις μη κερδοσκοπικές εταιρίες.

Σύμφωνα με μια εκτενή επισκόπηση της τρέχουσας κατάστασης στο Σχεδιασμό Αντιμετώπισης των Καταστροφών στις Βιβλιοθήκες και τα Αρχεία τα τελευταία χρόνια διαπιστώνεται ότι παρόλο που συμβαίνουν συχνότερες καταστροφές με οδυνηρές συνέπειες, τα αποτελέσματα αυτών των δυσάρεστων ή τραγικών γεγονότων μπορούν να μετριάσουν επόμενες καταστροφές αν αυτές αξιοποιηθούν ως εμπειρία, για το σχεδιασμό της πρόληψης και προστασίας με τη χρήση της σύγχρονης τεχνολογίας όπου μπορούμε να βρούμε πληροφορίες για την αντιμετώπιση ανάλογων περιστατικών μέσω των βάσεων δεδομένων, όπως αναφέρθηκε και παραπάνω. Με την χρήση της εμπειρίας που αποκτάται και μέσα από ένα λογικό προγραμματισμό ουσίας και ποιοτικής εργασίας είναι δυνατόν να μετριασθεί η τρωτότητα σε πολλές βιβλιοθήκες. Είναι γεγονός ότι ήδη αρκετοί διευθυντές συνειδητοποιούν ότι δεν μπορούν να θέτουν σε κίνδυνο τους ανθρώπους και τις συλλογές τους με το να μην σχεδιάζουν πώς να ελαχιστοποιήσουν τις συνέπειες, από φυσικές και ανθρωπογενείς καταστροφές όπως πλημμύρες, φωτιές, βανδαλισμούς, κλοπές κ.α.

Η πραγματικότητα όμως είναι, όπως είπαμε και παραπάνω, ότι η πλειοψηφία δεν είναι προετοιμασμένη για ξαφνικές καταστροφές. Σε μια έρευνα που έγινε κυρίως για την ετοιμότητα σε ατομικό και οικογενειακό προγραμματισμό για την προετοιμασία σε περίπτωση καταστροφής, διαπιστώθηκε ότι η **υπερβολική τηλεοπτική κάλυψη των καταστροφών δημιουργεί σχεδόν αντίθετα αποτελέσματα στους ανθρώπους** οι οποίοι είτε αδρανοποιούνται ή δημιουργείται ένα αίσθημα άρνησης με πιο συχνή απάντηση ότι «αυτό δεν μπορεί να συμβεί σ' εμένα».

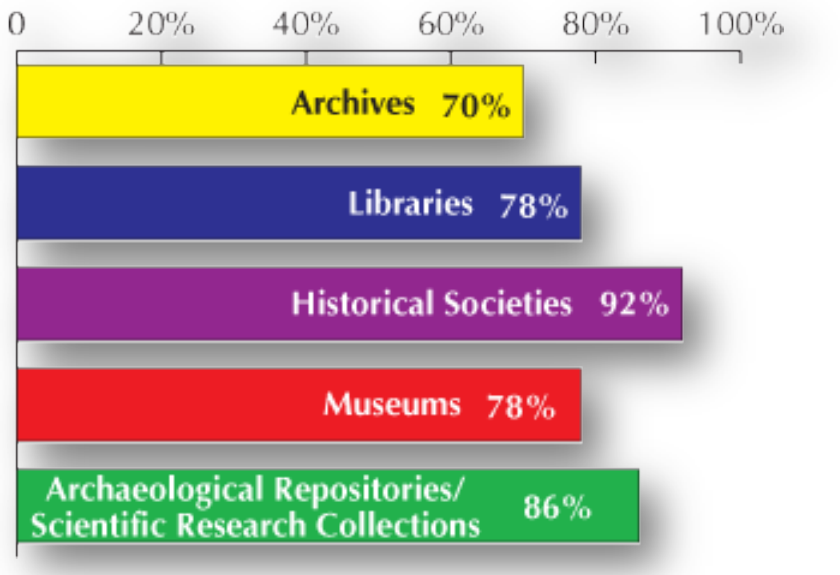
Μια ακόμη εικόνα μη εφαρμογής, σε μεγάλο βαθμό της εκπόνησης σχεδίων, ειδικά στην Αμερική μας δίνει ένα άρθρο που έχει δημοσιευθεί σε ιστοσελίδα της Indiana State Library. Σύμφωνα με το άρθρο Bicentennial New Year's Resolution for your Library: Create and Implement a Collections Disaster Plan, το 2004 η Επιτροπή Διατήρησης της Πολιτιστικής Κληρονομιάς δημοσίευσε μια ερευνητική έκθεση στην οποία επισημαίνονταν, μεταξύ άλλων θεμάτων, μια ανησυχητική σειρά από στατιστικά στοιχεία που δείχνουν ένα μεγάλο ποσοστό των Ιδρυμάτων Πολιτιστικής Κληρονομιάς που σχετίζονται με τις ΗΠΑ, να μη διαθέτουν ένα Σχέδιο Αντιμετώπισης Καταστροφής της συλλογής τους.

Η παρακάτω εικόνα (Εικόνα 4.2) απεικονίζει ένα πίνακα στατιστικών στοιχείων σχετικά με την ύπαρξη Σχεδίων Αντιμετώπισης Καταστροφών στην Αμερική είναι αυτός που ακολουθεί.

Τα ποσοστά δείχνουν ότι τα Αρχεία σε ποσοστό 70%, οι Βιβλιοθήκες σε ποσοστό 78% κλπ. στη συντριπτική τους πλειοψηφία δεν διαθέτουν Σχέδιο.

Από τότε και μέχρι το 2014 καταβλήθηκαν πολλές προσπάθειες για ενημέρωση των Ιδρυμάτων και την αναγκαία εκπαίδευση και άσκηση των ανθρώπων που θα κληθούν να επέμβουν σε περίπτωση κινδύνου. Δυστυχώς τα αποτελέσματα ήταν πενιχρά. Η Επιτροπή για τη Διατήρηση Πολιτιστικής Κληρονομιάς διαλύθηκε το 2015.

Πηγή: http://blog.library.in.gov/bicentennial-new-years-resolution-for-your-library-create-and-implement-a-collections-disaster-plan/ (ανακτήθηκε τον Αύγουστο 2016)

Εικόνα 4.2. Στατιστικά στοιχεία δημιουργίας Σχεδίων Αντιμετώπισης Καταστροφών

Πηγή: http://blog.library.in.gov/bicentennial-new-years-resolution-for-your-library-create-and-implement-a-collections-disaster-plan/ (ανακτήθηκε τον Αύγουστο 2016)

Παρόλα αυτά επειδή υπάρχει μια τάση αλλαγής σε επίπεδο μεγάλων ιδιωτικών επιχειρήσεων, με την εκπόνηση Σχεδίων Αντιμετώπισης Καταστροφών και την απαραίτητη προετοιμασία και οργάνωση τους, οι Βιβλιοθήκες θα μπορούσαν να μάθουν αρκετά πράγματα σχετικά με ζητήματα που αφορούν τον έλεγχο, τη διαχείριση αλλά και την ευθύνη που έχουν απέναντι σε μεγάλες ομάδες ανθρώπων που αποτελούν τους χρήστες τους ώστε να προετοιμαστούν τόσο για την προστασία του πνευματικού πλούτου της συλλογής τους όσο και για την προστασία των ανθρώπων που βρίσκονται μέσα είτε ως προσωπικό είτε ως χρήστες.

Πηγή:https://www.ideals.illinois.edu/bitstream/handle/2142/78236/mccracken_disaster.pdf?sequence=2

Στη διεθνή βιβλιογραφία με ελεύθερη πρόσβαση από το διαδίκτυο, υπάρχουν πάρα πολλά Σχέδια Αντιμετώπισης Καταστροφών που έχουν εκπονηθεί από ξένες βιβλιοθήκες και τα οποία θα πρέπει να μελετηθούν από την προτεινόμενη Διεύθυνση Αντιμετώπισης Καταστροφών και τους Έλληνες βιβλιοθηκονόμους οι οποίοι θα κληθούν να μελετήσουν και να σχεδιάσουν ένα Σχέδιο ειδικά για τη Βιβλιοθήκη τους.

Παράδειγμα τέτοιου Σχεδίου βρίσκεται στην ιστοσελίδα *http://www.lib.washington.edu/preservation/disaster/unit-plan* και αφορά τις Βιβλιοθήκες του Πανεπιστημίου της Ουάσιγκτον (University of Washington Libraries). «Disaster response plan for Library /collections. Unit Plan. Revised 8/1/2016». Αποτελεί ένα ιδιαίτερα χρήσιμο εργαλείο το οποίο έχει μελετηθεί εδώ και πολλά χρόνια και εμπλουτίζεται κατά διαστήματα, με νέα στοιχεία.

4.4.2. Σχετικά με την κατάσταση στην Ελλάδα και την εκπόνηση Σχεδίων

Ένα θέμα που πρέπει να διαλευκάνουμε πριν προχωρήσουμε στην υπάρχουσα κατάσταση σχετικά με τα Σ.Α.Κ. σε Ιδρύματα και Βιβλιοθήκες είναι ότι θα πρέπει να καταλάβουμε ποιος έχει αρμοδιότητα για την αντιμετώπιση καταστάσεων έκτακτης ανάγκης και σε ποιο βαθμό είναι υποχρεωμένη κάθε υπηρεσία να δημιουργήσει το δικό της Σχέδιο, με ποιο τρόπο, σε ποια νομοθετική βάση θα στηρίζεται, αν χρειάζεται έγκριση και αν ναι ποιος θα το εγκρίνει.

Στην Ελλάδα λοιπόν οι νομοθετικές ρυθμίσεις που ορίζουν τους κανόνες του σχεδιασμού για περιπτώσεις έκτακτης ανάγκης, αφορούν στη δράση της Πολιτικής Προστασίας και συγκεκριμένα της Γ.Γ.Π.Π.

Σύμφωνα με την μελέτη του Φ. Θεοδώρου (Προϊσταμένου της Δ/νσης Σχεδιασμού και Αντιμετώπισης Εκτάκτων Αναγκών της Γ.Γ.Π.Π): Οι δομές και ο σχεδιασμός πολιτικής προστασίας στην Ελλάδα με τις υπηρεσίες της Πολιτικής Προστασίας (άρθρο 1 του Ν. 3013/1-5-2002- ΦΕΚ-102 Α'/1.5.2002) έχουν ως βασικές δράσεις την προστασία της ζωής των ανθρώπων και την προστασία της περιουσίας των από φυσικές (ταχείας ή βραδείας εξέλιξης), τεχνολογικές (συμπεριλαμβανομένων βιολογικών, χημικών και πυρηνικών συμβάντων) και λοιπές καταστροφές που προκαλούν καταστάσεις εκτάκτου ανάγκης, κατά τη διάρκεια ειρηνικής περιόδου. Επίσης έχει σκοπό και την προστασία και διαφύλαξη των υποδομών της χώρας και την προστασία του φυσικού περιβάλλοντος από την εκδήλωση καταστροφών είτε αυτές προέρχονται από φυσικά αίτια είτε από ανθρωπογενή.

Ο κύκλος των σταδίων για την οργάνωση των Σχεδίων Αντιμετώπισης των Καταστροφών, που ορίζονται διεθνώς ως στάδια του έργου της Πολιτικής Προστασίας περιλαμβάνουν:

- *την Πρόληψη (prevention)*
- *την Προετοιμασία (preparedness)*
- *την Έγκαιρη Προειδοποίηση (early warning)*
- *την Άμεση Επέμβαση (rapid response)*
- *τη Διαχείριση των Συνεπειών (consequences management)*
- *την Αποκατάσταση (rehabilitation)*

Στο πλαίσιο αυτό περιλαμβάνονται δράσεις και πολιτικές που έχουν ως στόχο

- *την αξιολόγηση του κινδύνου σε ενδεχόμενη εκδήλωση ενός περιστατικού με καταστροφικές συνέπειες (risk assessment),*
- *τη λήψη μέτρων που αποβλέπουν στον περιορισμό της πιθανότητάς του να συμβεί ο κίνδυνος, καθώς και στον μετριασμό των συνεπειών αυτού (risk reduction)*
- *στην αντιμετώπιση/διαχείριση καταστάσεων έκτακτης ανάγκης από την εκδήλωση φαινομένων με καταστροφικές συνέπειες (emergency management) καθώς και τη λήψη μέτρων που ακολουθούν μια καταστροφή, προκειμένου να μετριαστεί άμεσα το βάρος όσων επλήγησαν (disaster recovery).*

Είναι σαφές ότι σε μια οργανωμένη κοινωνία η εκπόνηση μιας εθνικής στρατηγικής στο τομέα της πολιτικής προστασίας όπως αυτός περιγράφεται παραπάνω συνιστά ένα ισχυρό εργαλείο για το συντονισμό των δεκάδων δράσεων που σχετίζονται με τη διαχείριση επικίνδυνων καταστάσεων και περιπτώσεων κρίσεων, ιδιαίτερα όταν απειλούνται σημαντικοί ανθρώπινοι και οικονομικοί πόροι. Μια τέτοια στρατηγική απαιτείται να ενσωματώνει τρία βασικά στοιχεία.

- *Πρώτον, πρέπει να καθορίζει μια γενική προσέγγιση στους μεγάλους κινδύνους που αφορούν τη χώρα, με έμφαση τον προσδιορισμό του επιπέδου αποδοχής του κινδύνου, τους στόχους της διαχείρισης κινδύνων και τις πολιτικές επιλογές για την επίτευξη των στόχων αυτών.*
- *Δεύτερον, πρέπει να καθορίσει τις αρχές σύμφωνα με τις οποίες μοιράζονται οι αρμοδιότητες για την εφαρμογή των στρατηγικών επιλογών, δηλαδή μεταξύ της Κεντρικής και Τοπικής Διοίκησης.*
- *Τέλος, πρέπει να θεσπίσει ένα ολοκληρωμένο θεσμικό πλαίσιο, δια του οποίου αυτές οι αρχές δύνανται με συνέπεια να εφαρμοσθούν.» Πηγή: (Θεοδώρου, Φ). www.tsomokos.gr/sites/tsomokos.gr/files/theodorou.pdf*

Βέβαια η υλοποίηση του έργου της Πολιτικής Προστασίας (Εικόνα 4.3) προϋποθέτει την πολιτική δέσμευση της εξουσίας, την νομοθετική ρύθμιση καθώς και την αποδοχή και κοινωνική συμμετοχή στο έργο της. Στο σχεδιασμό και την ανάπτυξη Σχεδίων για την αντιμετώπιση καταστροφών και ενεργειών που πλήττουν τους πολίτες μετέχουν δημόσιες διοικητικές υπηρεσίες, φορείς του ιδιωτικού τομέα, εθελοντές και μη κυβερνητικές οργανώσεις. Τα σχέδια της Πολιτικής Προστασίας απαιτούν τον καθορισμό συγκεκριμένων χρονικών πλαισίων. Το πλάνο του σχεδιασμού αντίδρασης διακρίνεται σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο (Δανδουλάκη, Μ.)

Εικόνα 4.3. Το διεθνές αναγνωρισμένο σήμα της πολιτικής προστασίας, που ορίζεται από τους κανόνες του Διεθνούς Ανθρωπιστικού Δικαίου και χρησιμοποιείται ως ένδειξη προστασίας

Πηγή: https://el.wikipedia.org/wiki/Πολιτική_Προστασία

Συνεχίζοντας στην προαναφερόμενη μελέτη «Οι δομές και ο σχεδιασμός πολιτικής προστασίας στην Ελλάδα» ο Θεοδώρου, αναφέρει τα βασικότερα σημεία για το έργο της Πολιτικής Προστασίας, στην Ελλάδα. Αυτά είναι:

«Στη χώρα μας η έννοια της πολιτικής προστασίας καθιερώθηκε θεσμικά το 1995 με την ίδρυση της Γενικής Γραμματείας Πολιτικής Προστασίας στο Υπουργείο Εσωτερικών…

Το 2002 με το Ν.3013/2002 τα ζητήματα αντιμετώπισης εκτάκτων αναγκών από την εκδήλωση καταστροφών συνδέθηκαν θεσμικά με την έννοια της Πολιτικής Προστασίας και η Γενική Γραμματεία Πολιτικής Προστασίας αναβαθμίστηκε. μετά την εφαρμογή του Προγράμματος «Καλλικράτης» (Ν3852/2010) έχει διαμορφωθεί ως εξής :

- *Σε πολιτικό/στρατηγικό επίπεδο: η Διυπουργική Επιτροπή Εθνικού Σχεδιασμού Πολιτικής Προστασίας, το Κεντρικό Συντονιστικό Όργανο Πολιτικής Προστασίας, ο Γενικός Γραμματέας Πολιτικής Προστασίας και η Γενική Γραμματεία Πολιτικής Προστασίας*
- *Σε επιχειρησιακό επίπεδο είναι το Κέντρο Επιχειρήσεων Πολιτικής Προστασίας της Γενικής Γραμματείας Πολιτικής Προστασίας, το οποίο συνεργάζεται με τα αντίστοιχου επιπέδου κέντρα επιχειρήσεων (199/ΣΕΚΥΠΣ, ΕΛΑΣ/ΕΚΕ, ΕΚΕΠΥ, κλπ)*
- *Σε τακτικό επίπεδο τα Αποκεντρωμένα Όργανα Πολιτικής Προστασίας (οι Γενικοί Γραμματείς των Αποκεντρ. Διοικήσεων, οι Περιφερειάρχες και Αντιπεριφερειάρχες και οι Δήμαρχοι, με τις αντίστοιχες οργανικές μονάδες Πολιτικής Προστασίας (Δ/νσεις, Τμήματα και Γραφεία Πολιτικής Προστασίας) που λειτουργούν ως συνδετικοί κρίκοι μεταξύ των εμπλεκομένων οργανικών μονάδων του φορέα τους για την άμεση και συντονισμένη απόκριση*

Σε επίπεδο Κεντρικής Διοίκησης η διαχείριση του κινδύνου προερχόμενου από φυσικούς ή ανθρωπογενείς παράγοντες οργανώνεται με βάση τις αρμοδιότητες των Υπουργείων και τις διοικητικές διαιρέσεις της χώρας» (Θεοδώρου, Φ.)

Η Γενική Γραμματεία Πολιτικής Προστασίας για να δώσει τις κατευθύνσεις της Δημιουργίας Σχεδίων Έκτακτης Ανάγκης έχει εκπονήσει και δύο σχετικά εγχειρίδια.

Σύμφωνα με το «Εγχειρίδιο Σύνταξης και Εναρμόνισης Ειδικών Σχεδίων ανά Καταστροφή σε Επίπεδο Υπουργείου ή άλλων Φορέων, Αθήνα 2007» και το «Εγχειρίδιο Σύνταξης και Εναρμόνισης Έκτακτης Ανάγκης ανά Καταστροφή της Περιφέρειας και της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης σε εφαρμογή της Υ.Α. 1299/2003 «Ξενοκράτης», Αθήνα 2009» σκοπό έχουν το μεν πρώτο στον καθορισμό της δομής και της περιγραφής του περιεχομένου των ειδικών και των γενικών Σχεδίων έκτακτης ανάγκης ώστε να είναι τυποποιημένα και εναρμονισμένα με τα οριζόμενα στο Γενικό Σχέδιο Πολιτικής Προστασίας (ΓΣΠΠ) "ΞΕΝΟΚΡΑΤΗΣ" (Υ.Α. 1299/2003), σκοπός δε του δεύτερου εγχειριδίου, το οποίο αποτελεί συνέχεια του πρώτου, είναι να καθορίσει τη δομή και να περιγράψει το περιεχόμενο των Σχεδίων έκτακτης ανάγκης που έχουν την υποχρέωση να συντάξουν οι Περιφέρειες και οι Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις της χώρας, ώστε να είναι τυποποιημένα και εναρμονισμένα με τα οριζόμενα στα εγκεκριμένα Γενικά Σχέδια έκτακτης ανάγκης ανά καταστροφή, που έχουν συνταχθεί σε επίπεδο Υπουργείου ή άλλου Κεντρικού Φορέα.

Το μεν πρώτο απευθύνεται:

- *στις Ομάδες Εργασίας των Υπουργείων που έχουν συσταθεί σύμφωνα με το έγγραφο της ΓΓΠΠ ΑΠ 2828 από 24 Ιουνίου 2005, με έργο την σύνταξη των Ειδικών Σχεδίων της αρμοδιότητας τους (όπως ορίζεται στο Παράρτημα Α της Υ.Α. 1299/2003)*
- *στις Διυπουργικές Ομάδες Σχεδιασμού για να συντάξουν Γενικά Σχέδια ανά καταστροφή υπό τον συντονισμό της Δ/νσης Σχεδιασμού & Αντιμετώπισης Εκτάκτων Αναγκών της ΓΓΠΠ.*
  Πηγή:http://civilprotection.gr/sites/default/gscp_uploads/EgxiridioSxedionEA_PerifNA2009_el_GR_1.pdf

Το δε δεύτερο απευθύνεται:

- *Στις Ομάδες Σχεδιασμού που θα συσταθούν για να εξειδικεύσουν τα Σχέδια έκτακτης ανάγκης ανά καταστροφή για τις οργανικές μονάδες των Περιφερειών και των Νομαρχιακών Αυτοδιοικήσεων, υπό το συντονισμό της Δ/νσης Πολιτικής Προστασίας της Περιφέρειας και το Γραφείο Πολιτικής Προστασίας της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης αντιστοίχως, σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στα εγκεκριμένα Γενικά Σχέδια έκτακτης ανάγκης ανά καταστροφή.*
- *Στις Διϋπηρεσιακές Ομάδες Σχεδιασμού που θα συσταθούν, όταν αυτό κριθεί αναγκαίο (πχ. Ομάδες Εργασίας για τα Περιφερειακά και Νομαρχιακά Σ.Α.Τ.Α.Μ.Ε.), για να αναλύσουν και να εξειδικεύσουν κατά το μέτρο που τους αφορούν τα προβλεπόμενα στα εγκεκριμένα Γενικά Σχέδια έκτακτης ανάγκης ανά καταστροφή, σύμφωνα με τις κατευθυντήριες οδηγίες της ΓΓΠΠ.*
  Πηγή:http://civilprotection.gr/sites/default/gscp_uploads/media/EgxeiridioSyntaxisEnarmonismenwnEidikwnSxediwn_el_GR.pdf

Η καταγραφή των ανωτέρω έγινε για να γίνει εμφανές ότι την ευθύνη για το σχεδιασμό και τη σύνταξη Σχεδίων Έκτακτης Ανάγκης με βάση το Νόμο 3013/2002 ΦΕΚ 102 Α΄ 1-5-2002 (ειδική μνεία γίνεται στο άρθρο 6) για την αντιμετώπιση Καταστροφών, την έχουν οι Υπηρεσίες της Πολιτικής Προστασίας. Την εξειδίκευση και τα γενικά χαρακτηριστικά την έχουν οι Επιτροπές που έχουν ορισθεί από τα Υπουργεία και τις Υπηρεσίες της Περιφερειακής και Τοπικής Αυτοδιοίκησης και ειδικά οι τελευταίες έχουν την ευθύνη για να καταθέσουν προτάσεις που θα χρησιμοποιηθούν στο σχεδιασμό της Πολιτικής Προστασίας καθώς και τη λήψη των μέτρων εντός των ορίων ευθύνης τους.

Σε κανένα σημείο των εγχειριδίων ή του Σχεδίου «Ξενοκράτης» δεν αναφέρεται η απευθείας μετάθεση ή εντολή για την εκπόνηση Σχεδίων σε επιμέρους Υπηρεσίες όπως Πανεπιστημιακά Ιδρύματα και Βιβλιοθήκες. Αυτό πιθανότατα σε όσες περιπτώσεις γίνει θα πρέπει να είναι σε συνεργασία με την Επιτροπή Σύνταξης Σχεδίων είτε του Φορέα όπως το Αρμόδιο Υπουργείο ή της Αυτοδιοίκησης. Όμως με βάση το Νόμο 4009/6-9-2011 ΦΕΚ αρ. φύλλου 195 τχ. Α. άρθρο 8 παράγραφος 18 ιδ. αναφέρονται τα εξής: ***«Ο Πρύτανης είναι υπεύθυνος για τη λήψη μέτρων για την προστασία και ασφάλεια του προσωπικού και της περιουσίας του ιδρύματος.»*** *Πηγή:https://modip.aegean.gr/?q=system/files/N.4009-2011.pdf*. **Τι σημαίνει αυτό;** Σημαίνει ότι παρότι δεν ανατίθεται ξεκάθαρα από την Πολιτική Προστασία η αρμοδιότητα στον Πρύτανη ενός Ιδρύματος, η εκπόνηση Σχεδίων και Οργάνωσης απέναντι σε επικείμενες καταστροφές εντούτοις αυτός έχει τη νομοθετική κάλυψη να οργανώσει την προστασία του Ιδρύματός του. Φυσικά αυτό για να έχει επιτυχία θα πρέπει να γίνει με τη συνδρομή της Γραμματείας της Πολιτικής Προστασίας, της οποίας η πολύ καλή προσπάθεια για την ανάδειξη των κινδύνων που μας απειλούν και σε συνεργασία και με τον Οργανισμό

Αντισεισμικού Σχεδιασμού και Προστασίας της χώρας μας, είναι σε θέση να βοηθήσουν στην οργάνωση και το σχεδιασμό της αντιμετώπισης των κινδύνων από καταστροφές όλων των μορφών.

Επίσης σε ότι αφορά τις βιβλιοθήκες, η πολύ μεγάλη βιβλιογραφία από ξένα Πανεπιστήμια και βιβλιοθήκες που προβλέπουν τη δημιουργία “Disaster Plan”, κρίνεται αναγκαίο να μελετηθεί διεξοδικά και εφόσον ανήκουν σε Πανεπιστημιακά Ιδρύματα, αυτά (τα Ιδρύματα) σε συνεργασία πάντα με τη Γραμματεία της Πολιτικής Προστασίας να εντάξουν την υποχρέωση εκπόνησης Σχεδίων Έκτακτης Ανάγκης ή Σχεδίων Αντιμετώπισης Καταστροφών και σε επίπεδο Υπηρεσιών όπως είναι οι βιβλιοθήκες.

Σχετικά τώρα με την υπάρχουσα κατάσταση στην Ελλάδα και τις ενέργειες που γίνονται για την ύπαρξη τέτοιων Σχεδίων σε Ιδρύματα και βιβλιοθήκες είναι παρήγορο ότι έχει γίνει έστω και από λίγους προς το παρόν ανθρώπους κατανοητή η αναγκαιότητά του. Αυτοί οι άνθρωποι, όπως η Μ. Λυρατζή, έχουν βάλει σκοπό να εντάξουν, να γνωστοποιήσουν και σε άλλους την ανάγκη και να βοηθήσουν στην υποχρεωτική καθιέρωση τέτοιων Σχεδίων.

Στην Ελλάδα λοιπόν κάθε Σχέδιο για την αντιμετώπιση καταστροφών πρέπει να γίνεται με βάσει τις νομοθετικές διατάξεις που περιέχονται στο «*Εγχειρίδιο Σύνταξης και Εναρμόνισης Ειδικών Σχεδίων ανά Καταστροφή σε Επίπεδο Υπουργείου ή άλλων Φορέων Αθήνα 2007»* που δημοσιεύτηκε, το 2008, από το Υπουργείο Εσωτερικών και βρίσκεται στην ιστοσελίδα *http://www.gscp.gr/ggpp_cms_files/dynamic/c56473/file/EgxeiridioSyntaxisEnarmonismenwnEidikwnSxediwn_el_GR.pdf. (Λυρατζή, Μ.).* Όμως για τις βιβλιοθήκες δεν προβλέπεται κάποιος ιδιαίτερος νόμος εκτός από το Νόμο 3028/2002 ΦΕΚ 153 Α/28.6.2002 για την προστασία των Αρχαιοτήτων και εν γένει της Πολιτιστικής Κληρονομιάς *Πηγή: http://www.yppo.gr/files/g_1950.pdf*. Δεδομένου ότι οι βιβλιοθήκες αποτελούν χώρους φύλαξης της πολιτιστικής και πνευματικής μας κληρονομιάς θα πρέπει να εντάσσονται και αυτές. Όμως αυτή είναι η ερμηνεία και όχι η σαφής και ξεκάθαρη νομοθέτηση για το θέμα της πρόληψης, φύλαξης, και προστασίας της συλλογής των βιβλιοθηκών που προϋποθέτει και την υποχρεωτική εκπόνηση Σχεδίων Αντιμετώπισης Καταστροφών σε βιβλιοθήκες και μουσεία.

Αν εξετάσουμε το εργασιακό θεσμικό πλαίσιο που υπάρχει στη χώρα μας, αυτό υποχρεώνει τους εργοδότες να λαμβάνουν μέτρα και να δίνουν οδηγίες στους εργαζόμενους ώστε σε περίπτωση κινδύνου άμεσου ή αναπόφευκτου να εγκαταλείπουν το χώρο εργασίας και να πηγαίνουν σε χώρο που τους εξασφαλίζει ασφάλεια. Οι εργοδότες επίσης οφείλουν να εκπονήσουν σχέδιο διάσωσης και διαφυγής από τους χώρους εργασίας. Το σχέδιο αυτό θα πρέπει να είναι αναρτημένο σε θέσεις που βρίσκονται σε κοινή θέα από τους εργαζόμενους.

Όπως βλέπουμε η νομοθεσία είναι προσαρμοσμένη στη σωτήρια απομάκρυνση εργαζομένων από το χώρο εργασίας, κατά την ώρα της εκδήλωσης του καταστροφικού συμβάντος, η οποία (σωτηρία των ανθρώπων) είναι αυτονόητο ότι είναι το πρώτο μέλημα σε κάθε καταστροφή. Όμως **που είναι η υποχρέωση** για την οργάνωση και σχεδίαση **της πρόληψης** και μείωσης των κινδύνων ώστε να μην κινδυνεύσουν άνθρωποι και πολιτιστικά έργα;

Μόνο μέτρα για διαφυγή κρίνονται απαραίτητα και φυσικά επέμβαση των δυνάμεων της Πολιτικής Προστασίας κατά την ώρα του συμβάντος.

Η Πολιτεία λοιπόν έχει νομοθετήσει μεν με γνώμονα την ενημέρωση αλλά το βάρος της δράσης κατά κύριο λόγο έχει δοθεί στην αντιμετώπιση κατά την έναρξη και τη διάρκεια του φαινομένου καθώς και την ύστερη αντιμετώπιση. Δηλαδή αφού συμβεί ή κατά τη διάρκεια της εκδήλωσης ενός καταστροφικού γεγονότος θα επέμβει η Πολιτική Προστασία να σώσει τους ανθρώπους που κινδυνεύουν. Αν δε τα θύματα είναι πολλά τότε θα αρχίσουν οι εκατέρωθεν κατηγορίες και ευθύνες (μεταξύ Πολιτείας και Υπευθύνων του Ιδρύματος ή της Επιχείρησης για αμέλεια και παραλείψεις στο σχεδιασμό για την αντιμετώπιση μιας καταστροφής. Και εδώ τίθεται το ερώτημα: «Πόσες φορές έκανε έλεγχο η Πολιτεία **ώστε να επιβάλει τα απαραίτητα προληπτικά μέτρα** για τη σωτηρία της ζωής των ανθρώπων αλλά και της πολιτιστικής κληρονομιάς της;» Συνήθως όλα γίνονται εκ των υστέρων και αφού έχουν συμβεί ανεπανόρθωτες καταστροφές και πιθανότατα έχουμε θρηνήσει θύματα τα οποία αν είχαν γίνει οι προληπτικές εργασίες και οι απαραίτητες ενέργειες αλλά και έλεγχοι συμπεριλαμβανομένων και ασκήσεων ετοιμότητας, μπορεί να είχαν σωθεί.

Βλέποντας τις αδυναμίες της Πολιτείας να επιβάλει τα στοιχειώδη σχέδια πρόληψης και οργάνωσης υποχρεωτικά σε όλες τις υπηρεσίες, σε όλες τις βαθμίδες διοίκησης καθώς και τις επιχειρήσεις και τα Ιδρύματα (εκτός βέβαια εκείνων που βρίσκονται πράγματι σε βαθμό επικινδυνότητας πολύ υψηλό όπως βιομηχανίες που χρησιμοποιούν επικίνδυνα υλικά) φαντάζει υπερβολή να θεωρήσουμε ότι θα επιβάλει υποχρεωτικά την εκπόνηση Σχεδίων Αντιμετώπισης Καταστροφών π.χ. στις Βιβλιοθήκες. Δυστυχώς η ελληνική πραγματικότητα είναι πολύ πίσω στον τομέα της κατάρτισης Σχεδίων Έκτακτης Ανάγκης και ειδικά για τις Βιβλιοθήκες. Τα Σ.Α.Κ. είναι μάλλον άγνωστα στις περισσότερες βιβλιοθήκες. Φωτεινή εξαίρεση είναι η εκπόνηση ενός εξαιρετικού Σ.Α.Κ. που έχει καταρτίσει η Μ. Λυρατζή για τη Βιβλιοθήκη του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου η οποία γράφει στον πρόλογο του βιβλίου της «Οδηγός εκπόνησης Σχεδίου Αντιμετώπισης Καταστροφών, σελ. 4» ότι «*κύρια ενασχόληση μου αποτελούσε η βιβλιογραφική έρευνα σε θέματα που αφορούσαν την προληπτική συντήρηση σε βιβλιοθήκες. Κατά τη διάρκεια της έρευνας αυτής, συναντούσα διαρκώς δύο λέξεις «Disaster plan» Επειδή δε σε κάθε άρθρο που διάβαζα, ο συγγραφέας θεωρούσε απαραίτητη την εκπόνηση «D.P.» από τα πολιτιστικά ιδρύματα, προκειμένου να υπάρχει ολοκληρωμένο πρόγραμμα προληπτικής συντήρησης, τότε αποφάσισα να ασχοληθώ με την έννοια και το περιεχόμενο του»*. (Λυρατζή, Μ).

Η ελληνική βιβλιογραφία τουλάχιστον στο διαδίκτυο είναι εξαιρετικά φτωχή περιλαμβάνοντας, εκτός του Σχεδίου του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου, το Σχέδιο Αντιμετώπισης Καταστροφών στην Ιταλική Σχολή Αθηνών.

Πηγή: http://www.scuolaitaliana.gr/images/documenti/EVAQUATION%20PLAN.pdf και σε μερικά σχολεία πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης τα οποία έχουν εκπονήσει σχέδιο για την αντιμετώπιση των σεισμών. Δύο από αυτά είναι: Σχέδιο Μνημονίου Ενεργειών για τη Διαχείριση του Σεισμικού Κινδύνου στην Σχολική Μονάδα του Δημοτικού Σχολείου Ολύνθου. 2015 *Πηγή: http://olynthos-school.gr/?page_id=1838 .*

14^{ο} Νηπιαγωγείο Νίκαιας Κιλικίας και Ηλιουπόλεως Νίκαια. Αντιμετώπιση κινδύνων σχέδιο έκτακτης ανάγκης σε περίπτωση σεισμού ή πυρκαγιάς2014-2015 επικαιροποίηση. *Πηγή: http://14nipnikaia.blogspot.gr/2014/11/blog-post_24.html*

Κανένα άλλο Σχέδιο δεν βρέθηκε, στο ελληνικό διαδίκτυο, σε Πανεπιστημιακό ίδρυμα ή πολύ περισσότερο σε Βιβλιοθήκη.

4.5. Κατασκευή νέου κτιρίου Βιβλιοθήκης

Διαφορετική είναι η αφετηρία των απαραίτητων ενεργειών σε περίπτωση που ένα κτίριο Ακαδημαϊκής Βιβλιοθήκης θα κατασκευασθεί σήμερα.

Η επιλογή της θέση της αν αυτή θα είναι δηλαδή σε μια πόλη ή σε ένα κτίριο εντός ή εκτός της Πανεπιστημιούπολης, παίζει σημαντικό ρόλο για την επιτυχία και την λειτουργικότητα της Όμως εκτός από τη λειτουργικότητα, βασική προϋπόθεση για την κατασκευή της θα πρέπει να είναι η γεωλογική μελέτη και αξιολόγηση του χώρου που πρόκειται να χτιστεί. Επίσης θα πρέπει να ληφθεί υπόψη η δυνατότητα επέκτασης του κτιρίου στο μέλλον μιας και οι Βιβλιοθήκες συνήθως μετά από μερικά χρόνια αντιμετωπίζουν πρόβλημα περιορισμένης χωρητικότητας και η δυνατότητα επέκτασης του κτιρίου πρέπει να είναι μέσα στη μελέτη. Αφού δηλωθεί η καταλληλότητα του χώρου θα πρέπει να προβλεφθεί, στη μελέτη, η εφαρμογή όλων των προτύπων που ανταποκρίνονται στην κατασκευή ενός ασφαλούς κτιρίου. Αυτοί είναι οι συντελεστές δόμησης και η μελέτη καταπόνησης του κτιρίου από το τεράστιο βάρος μιας συλλογής Βιβλιοθήκης εξετάζοντας **και το συγκεκριμένο βάρος της συλλογής** καθώς και το βάρος που θα έχει κατά την επέκταση της συλλογής τα επόμενα χρόνια. Επίσης θα πρέπει να ληφθούν υπόψη τα ηλεκτρολογικά πρότυπα, (Το πρότυπο ΕΛΟΤ HD384, περιλαμβάνει τους κανόνες που πρέπει να τηρούνται κατά τη μελέτη, την κατασκευή, την επιθεώρηση και τη συντήρηση των ηλεκτρικών εγκαταστάσεων) τα πρότυπα πυρασφάλειας (Αντικατάσταση του ισχύοντος Κανονισμού Εσωτερικών Ηλεκτρικών Εγκαταστάσεων (Κ.Ε.Η.Ε) με το πρότυπο ΕΛΟΤ HD 384 και άλλες σχετικές διατάξεις», ΥΑ Φ 7.5/1816/88, ΦΕΚ 470/Β/2004)., τα πρότυπα αγωγών υπογείων αποχετεύσεων, (ΕΛΟΤ 476-1981) καθώς και τα πρότυπα τοποθέτησης αλεξικέραυνου ιονισμού, όπως είναι το γαλλικό πρότυπο για κτίρια ύψους μέχρι 60m (NF C 17 102).

Ένα παράδειγμα σύγχρονης μελέτης για κτίριο Βιβλιοθήκης και των στοιχείων που πρέπει να λαμβάνονται υπόψη είναι αυτό της μελέτης που έγινε για την νέα Εθνική Βιβλιοθήκη για λογαριασμό του Ιδρύματος Νιάρχος.

Μερικά αποσπάσματα από την μελέτη είναι ενδεικτικά για τις προδιαγραφές κατασκευής ενός τέτοιου κτιρίου:

«*Η ποιότητα της κατασκευής είναι ο κρίσιμος παράγοντας που εξασφαλίζει την μακροβιότητα των υποδομών, την λειτουργική αποδοτικότητα των εγκαταστάσεων και την ελαχιστοποίηση των αναγκών συντήρησης, καθώς και ο βασικός συντελεστής για την ανάδειξη και την διατήρηση της μοναδικής αισθητικής του έργου…(σελ. 3 Η κατασκευή του Κέντρου Πολιτισμού Ίδρυμα Σταύρος Νιάρχος (ΚΠΙΣΝ)*

Η μηχανική συμπεριφορά του τεχνητού Λόφου και του υπεδάφους ελέγχεται συνεχώς μέσω εκτεταμένου δικτύου συσκευών μέτρησης των καθιζήσεων, των οριζόντιων παραμορφώσεων και των πιέσεων πόρων. Ο ρυθμός της κατασκευής του Λόφου ρυθμίζεται ώστε να διασφαλισθεί η φέρουσα ικανότητα του υπεδάφους και να αποτραπούν μακροχρόνιες καθιζήσεις με επιβλαβείς επιπτώσεις στον τελικά διαμορφωμένο χώρο του πάρκου που θα καλύπτει το Λόφο και στα όμορα κτίρια. Το σύστημα παρακολούθησης θα συνεχίσει να λειτουργεί και για προκαθορισμένο διάστημα μετά το πέρας της κατασκευής του Λόφου…(σελ. 8 Η κατασκευή του Κέντρου Πολιτισμού Ίδρυμα Σταύρος Νιάρχος (ΚΠΙΣΝ)

Οι σεισμικοί μονωτήρες είναι από τα πλέον σημαντικά στοιχεία του συστήματος σεισμικής προστασίας των κτιρίων της Λυρικής Σκηνής και της Βιβλιοθήκης. Πρόκειται για υπερσύγχρονο μηχανικό εξοπλισμό, ο οποίος τοποθετείται στην βάση των κατακόρυφων φερόντων στοιχείων των κτιρίων για την απορρόφηση της σεισμικής ενέργειας. Κάθε τύπος-μέγεθος μονωτήρα υποβλήθηκε σε δυναμική δοκιμή στις ειδικές εργαστηριακές εγκαταστάσεις του Πανεπιστημίου της Παβίας. Οι δοκιμές αυτές αποτελούν προϋπόθεση για τη διασφάλιση της πιστοποίησης CE από ανεξάρτητη αρχή της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Οι δοκιμές έχουν ήδη ολοκληρωθεί με επιτυχή αποτελέσματα. …(σελ. 9 Η κατασκευή του Κέντρου Πολιτισμού Ίδρυμα Σταύρος Νιάρχος (ΚΠΙΣΝ)

Σεισμική Μόνωση

Η σεισμική μόνωση, εκτός του ότι προσφέρει αυξημένη ασφάλεια στο φέροντα οργανισμό, μειώνει επίσης τις μετακινήσεις λόγω σεισμού, προστατεύοντας από ζημιές και τα μη φέροντα τμήματα, όπως τα ευαίσθητα αρχιτεκτονικά στοιχεία, τα ηλεκτρομηχανολογικά δίκτυα και τον εξοπλισμό των κτιρίων. …(σελ. 26 Η κατασκευή του Κέντρου Πολιτισμού Ίδρυμα Σταύρος Νιάρχος (ΚΠΙΣΝ)

Μεταλλικές κατασκευές

Το βασικό δομικό υλικό του έργου είναι το οπλισμένο σκυρόδεμα. Ο δομικός χάλυβας χρησιμοποιείται επίσης σε συγκεκριμένες κατασκευές του έργου όπως π.χ. στα μεταλλικά υποστυλώματα ύψους έως και 26μ στους χώρους υποδοχής της Όπερας και της Βιβλιοθήκης, στην υποστήριξη των μηχανισμών σκηνής, στο εσωτερικό περίβλημα της πειραματικής σκηνής, στην διαχωριστική ζώνη μεταξύ κτιρίων και τεχνητού λόφου, κ.λπ. Η όλη διαδικασία παραγωγής αλλά και ενσωμάτωσης στο έργο των μεταλλικών στοιχείων ακολουθεί όλα τα ενδεδειγμένα βήματα πιστοποίησης και ελέγχων με εφαρμογή αυστηρών πρωτοκόλλων διασφάλισης ποιότητας τόσο εντός όσο και εκτός εργοταξίου. …(σελ. 10 Η κατασκευή του Κέντρου Πολιτισμού Ίδρυμα Σταύρος Νιάρχος (ΚΠΙΣΝ)

Σύστημα Ρύθμισης Απορροής Ομβρίων

Η μελέτη απορροής ομβρίων του έργου αποσκοπεί στην εκπλήρωση των ακόλουθων βασικών κριτηρίων–στόχων:

Την αποφυγή της επιβάρυνσης των δημόσιων δικτύων από υπέρογκες παροχές ομβρίων με εδαφικά ιζήματα προερχόμενες από το έργο

Την αποτελεσματική προστασία των εγκαταστάσεων στο εσωτερικό του έργου από πλημμυρικά φαινόμενα. …» (σελ. 28 Η κατασκευή του Κέντρου Πολιτισμού Ίδρυμα Σταύρος Νιάρχος (ΚΠΙΣΝ) Πηγή: www.snfcc.org/media/115108/Construction-facts.pdf

4.6. Νομοθεσία

Η προτεινόμενη «Διεύθυνση Αντιμετώπισης Καταστροφών» και όλοι όσοι ασχολούνται, εργάζονται και συμμετέχουν στην οργάνωση, σχεδιασμό και αντιμετώπιση των εν δυνάμει καταστροφών και των συνεπειών τους θα πρέπει να γνωρίζουν τα βασικά νομοθετήματα της χώρας καθώς και μια σειρά από αποφάσεις και νόμους της Ευρωπαϊκής Ένωσης και διεθνών οργανισμών.

Τα σημαντικότερα από αυτά κατά χρονολογική σειρά είναι:

Πυροσβεστική διάταξη υπ' αριθ. 3/1981 (ΦΕΚ 20 τ.Β΄ / 19-1- 1981) Πηγή*: http://diasyndesi.teicm.gr/documents/stuff/epag_dikaiomata/MIX/PYR_DIAT_3_81.pdf*

Νόμος 1568/85 Υγιεινή και ασφάλεια των εργαζομένων. (ΦΕΚ 177/Α/18-10-85) Πηγή*: file:///C:/Users/Laptop/Downloads/1568-85.pdf*

Υπουργική απόφαση: 88555/3293/88 Υγιεινή και ασφάλεια του προσωπικού του Δημοσίου, των Ν.Π.Δ.Δ. και των Ο.Τ.Α. (ΦΕΚ 721/Β/4-10-88) Πηγή*: http://www.elinyae.gr/el/lib_file_upload/721-88.1111243600850.pdf*

Προεδρικό Διάταγμα.71/88. ΦΕΚ 17-2-1988 τ.Α΄ αρ. φύλλου 32. Κανονισμός Πυροπροστασίας κτιρίων. Αρχηγείο Πυροσβεστικού Σώματος. Διεύθυνση Προληπτικής Πυροπροστασίας. Πηγή*: http://static.telestatic.gr/media/files/FEK%2032A_1988.PDF*

Υπουργική απόφαση: 3046/304/89 Κτιριοδομικός Κανονισμός. (ΦΕΚ 59/Δ/3-02-89) άρθρο 3 Ι.Θ Πηγή*:http://www.apd-depin.gov.gr/files/Docs/PDF/Syndesmoi/asfaleia_se_ergasiakous_xorous.pdf*

Προεδρικό διάταγμα 17/1996 "Μέτρα για την βελτίωση της ασφάλειας και της υγείας των εργαζομένων κατά την εργασία σε συμμόρφωση με τις οδηγίες 89/391/ΕΟΚ και 91/383/ΕΟΚ" (ΦΕΚ 11/Α/18-1-96) Πηγή*: http://www.ilo.org/dyn/travail/docs/1518/PD17_96.PDF*

Νόμος 3013/1-5-2002- ΦΕΚ-102 Α/1.5.2002.Αναβάθμιση της πολιτικής προστασίας και λοιπές διατάξεις. Πηγή*: http://www.onalert.gr/files/Image/pdf/politiki_prostasia.pdf*

Νόμος 3028/2002 ΦΕΚ 153 Α/28.6.2002. Για την προστασία των Αρχαιοτήτων και εν γένει της Πολιτιστικής Κληρονομιάς Πηγή*: http://www.yppo.gr/files/g_1950.pdf*

Υπουργική Απόφαση αριθ. 1299/2003 ΦΕΚ αρ. φύλλου 423 τχ Β΄ 10/4/2003 Έγκριση του από 7.4.2003 Γενικού Σχεδίου Πολιτικής Προστασίας με τη συνθηματική λέξη «Ξενοκράτης» Πηγή*: http://civilprotection.gr/sites/default/gscp_uploads/fek_423b_2003_xenokratis.pdf*

Υπουργική απόφαση αριθ. 3384/2006 ΦΕΚ αρ. φύλλου 776/Β/28-6-2006. Συμπλήρωση του Γενικού Σχεδίου Πολιτικής Προστασίας «Ξενοκράτης» .Ειδικό σχέδιο διαχείρισης ανθρώπινων απωλειών. Πηγή*:https://www.e-nomothesia.gr/kat-politike-prostasia-psea-pallaike-amyna/ya-3384-2006.html*

Εγχειρίδιο σύνταξης και εναρμόνισης ειδικών σχεδίων ανά καταστροφή σε επίπεδο Υπουργείου ή άλλου Κεντρικού Φορέα. Αθήνα, 2007. Εστάλη με έγγραφο της Γ.Γ.Π.Π. αρ. πρωτ. 2033/3-4-2007

Πηγή:*http://www.gscp.gr/ggpp_cms_files/dynamic/c56473/file/EgxeiridioSyntaxisEnarmonismenwnEidikwnSxediwn_el_GR.pdf*

Εγκύκλιος. Σχεδιασμός και δράσεις Πολιτικής Προστασίας για την αντιμετώπιση κινδύνων από την εκδήλωση πλημμυρικών φαινομένων. Γενική Γραμματεία Πολιτικής Προστασίας Δ/νση Σχεδιασμού και Αντιμετώπισης Έκτακτων Αναγκών Αθήνα, 26-09-2008 Ελληνική Δημοκρατία Υπουργείο Εσωτερικών. Αριθμ. Πρωτ.: 7910. Πηγή: *http://civilprotection.gr/sites/default/gscp_uploads/media/egiklios%20plimmiron%202008_el_GR.pdf*

Εγκύκλιος. ΓΓΠΠ Δ/νση Σχεδιασμού και Αντιμετώπισης Έκτακτων Αναγκών. Αριθμ. Πρωτ.: 4648/ 06-07-2009 ΑΔΑ:Β4ΩΗΙ-ΤΞ3 Σχεδιασμός και δράσεις Πολιτικής Προστασίας για την αντιμετώπιση κινδύνων από την εκδήλωση σεισμικών φαινομένων. Πηγή: *http://civilprotection.gr/sites/default/gscp_uploads/EgikliosSismon2012_el_GR.pdf*

Εγχειρίδιο σύνταξης και εναρμόνισης σχεδίων έκτακτης ανάγκης ανά καταστροφή της Περιφέρειας και της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης σε εφαρμογή της Υ.Α. 1299/2003 «ΞΕΝΟΚΡΑΤΗΣ Αθήνα 2009».

Πηγή:*http://civilprotection.gr/sites/default/gscp_uploads/EgxiridioSxedionEA_PerifNA2009_el_GR_1.pdf*

Εγκύκλιος της ΓΓΠΠ. Σύνταξη Σχεδίων έκτακτης ανάγκης ανά καταστροφή της Περιφέρειας και Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης, στα πλαίσια του Γενικού Σχεδίου Πολιτικής Προστασίας με τη συνθηματική λέξη "Ξενοκράτης". Αθήνα, 05 - 11 - 2009 Αριθ. Πρωτ. 7753 Γενική Γραμματεία Πολιτικής Προστασίας Δ/νση Σχεδιασμού και Αντιμετώπισης Έκτακτων Αναγκών.*Πηγή:http://civilprotection.gr/sites/default/gscp_uploads/SyntaxiSxedioEA_PerifNA2009_el_GR.pdf*

Νόμος 3852/2010 ΦΕΚ αρ. φύλλου 87/7/6/2010. Νέα Αρχιτεκτονική της Αυτοδιοίκησης και της Αποκεντρωμένης Διοίκησης − Πρόγραμμα Καλλικράτης. Πηγή: *http://www.kedke.gr/uploads2010/N38522010_KALLIKRATIS_FEKA87_07062010.pdf*

Νόμος 4009/6-9-2011 ΦΕΚ αρ. φύλλου 195 τχ. Α. άρθρο 8 παράγραφος 18 ιδ. Ο Πρύτανης είναι υπεύθυνος για τη λήψη μέτρων για την προστασία και ασφάλεια του προσωπικού και της περιουσίας του ιδρύματος.

Πηγή: https://modip.aegean.gr/?q=system/files/N.4009-2011.pdf

Εγκύκλιος της ΓΓΠΠ. Αρ. πρωτ. 7824/16-11-2011. Σχεδιασμός και δράσεις Πολιτικής Προστασίας για την αντιμετώπιση κινδύνων από την εκδήλωση πλημμυρικών φαινομένων Πηγή:
http://civilprotection.gr/sites/default/gscp_uploads/media/EgkykliosPlhmmyrwn2011_el_GR.pdf

Νόμος 4074/2012 ΦΕΚ τχ. Α΄ αρ. φύλλου 88/11-4-2012.Κύρωση της Σύμβασης για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρίες και του Προαιρετικού Πρωτοκόλλου στη Σύμβαση για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρίες. *Σύμβαση για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρίες άρθρο 24 παρ. 5* Πηγή: *http://access.uoa.gr/Unit%20Legislation%20Files/NOMOS%204074-2012%20-%20KYRWSH%20SYMVASHS%20GIA%20TA%20DIKAIWMATA%20TWN%20AMEA.pdf*
Υπάρχει πλήρης κατάλογος της νομοθεσίας για τα άτομα με αναπηρία στην ιστοσελίδα *http://access.uoa.gr/Unit%20Legislation.htm*

Νόμος 4067/2012 ΦΕΚ τχ. Α΄ αρ. φύλλου 79/ 9-4-2012. Νέος Οικοδομικός Κανονισμός. Στο νόμο **περιλαμβάνονται και ειδικές ρυθμίσεις για την εξυπηρέτηση Ατόμων με Αναπηρία** ή/και εμποδιζομένων ατόμων

Πηγή*:*
http://www.ypeka.gr/LinkClick.aspx?fileticket=5nRUKLGlL8E%3D&tabid=506&language=el-GR

Εγκύκλιος της ΓΓΠΠ Αρ. πρωτ. 2450/9-4-2012. Σχεδιασμός και δράσεις Πολιτικής Προστασίας για την αντιμετώπιση κινδύνων από την εκδήλωση σεισμικών φαινομένων. Πηγή*: http://civilprotection.gr/sites/default/gscp_uploads/EgikliosSismon2012_el_GR.pdf*

Έγγραφο του ΟΑΣΠ. Τμήμα Εκπαίδευσης –Ενημέρωσης. Προς το Υπουργείο Παιδεία, Δια Βίου Μάθησης και Θρησκευμάτων. Διεύθυνση Συμβουλευτικού Επαγγελματικού Προσανατολισμού και Εκπαιδευτικών Δραστηριοτήτων. Αρ. πρωτ. 824/11-4-2012: Διαχείριση του Σεισμικού Κινδύνου στις Σχολικές Μονάδες.

Πηγή*: http://www.oasp.gr/userfiles/ar_prwt_oik_824_11-04-2012.pdf*

Νόμος 4249/2014: (ΦΕΚ 73/Α/24-03-2014. Αναδιοργάνωση της Ελληνικής Αστυνομίας, του Πυροσβεστικού Σώματος και της Γενικής Γραμματείας Πολιτικής Προστασίας, αναβάθμιση Υπηρεσιών του Υπουργείου Δημόσιας Τάξης και Προστασίας του Πολίτη και ρύθμιση λοιπών θεμάτων αρμοδιότητας Υπουργείου Δημόσιας Τάξης και Προστασίας του Πολίτη και άλλες διατάξεις. Πηγή*: https://www.technologismiki.com/nomos/index.html?n_4249_14.php*

Υπουργική Απόφαση αριθ. 14980/ Φ.700.5 ΦΕΚ τχ. Β΄ αρ. φύλλου 529/3-4-2015. Μέτρα και μέσα πυροπροστασίας χώρων συνάθροισης κοινού. Πηγή*: http://www.fireservice.gr/pyr_cms_files/dynamic/c285743/doc.file/pd32015_el_GR.pdf*

Χρήσιμα Εγχειρίδια

Παράλληλα μια σειρά από εγχειρίδια της ΓΓΠΠ και του ΟΑΣΠ είναι πολύ χρήσιμα και πρέπει να είναι στα εργαλεία ενημέρωσης και εκπαίδευσης τόσο της προτεινόμενης Διεύθυνσης Αντιμετώπισης Καταστροφών όσο και όλων των Υπηρεσιών που ασχολούνται με Αντιμετώπιση Εκτάκτων Αναγκών.

Μερικά πολύ χρήσιμα εγχειρίδια είναι:

Σαπουντζάκη, Πόπη: Εκκένωση κτιρίων και καταφυγή του πληθυσμού σε ασφαλείς χώρους μετά από σεισμό. Υπουργείο Περιβάλλοντος, Χωροταξίας & Δημοσίων Έργων, Ο.Α.Σ.Π., Ευρωπαϊκό Κέντρο Πρόληψης & Πρόγνωσης των Σεισμών, 2001 Πηγή*: www.patt.gov.gr/site/attachments2/6275_ekkp.pdf*

Συμπεριφορά κατασκευών σε σεισμική δράση.
Πηγή*: www.oasp.gr/sites/default/files/_Συμπεριφορά_Κατασκευών.pdf*

Σεισμός πως μπορούμε να προστατευθούμε.
Πηγή*: www.oasp.gr/sites/default/files/OASP_Metra_Prostasias_kids.pdf*

Οδηγίες προστασίας. Μετασεισμική περίοδος. Πηγή*: www.oasp.gr/userfiles/OASP-Metaseismiki_24-2-14.pdf*

Μέτρα προστασίας και οδηγίες για άτομα με αναπηρία (ΑμΕΑ). Πηγή*: http://blogs.sch.gr/8lyk-pat/files/2011/02/OASP_Metra_AmeA_2012.pd f*

Προετοιμάζομαι για το σεισμό. Οδηγίες για άτομα με κινητική αναπηρία. Πηγή*: http://www.oasp.gr/userfiles/AMEA_Atoma-Diktio.pdf*

Επίσης η IFLA έχει δημιουργήσει μια σειρά από χρήσιμα εγχειρίδια βοηθώντας στην κατανόηση των κινδύνων, όλων των ειδών, για τις συλλογές και τις βιβλιοθήκες. Ένα απ' αυτά είναι:

Adcock , Edward P. ed.: IFLA Principles for the care and handling of library material. International Preservation Issues Number One, [1993]. Πηγή*: http://www.ifla.org/files/assets/pac/ipi/ipi1-en.pdf. (*ανακτήθηκε τον Αύγουστο 2016*)* Πρόκειται για ένα εγχειρίδιο που εξέδωσε η IFLA και πραγματεύεται τη διαχείριση των καταστροφών και την ασφάλεια των συλλογών των βιβλιοθηκών. Το βασικό θέμα του εγχειριδίου είναι η ανάγκη πρόληψης και προετοιμασίας για την αντιμετώπιση καταστροφών είτε αυτές οφείλονται σε ανθρωπογενή αίτια είτε σε φυσικά καθώς και η ανάγκη σχεδιασμού της αντιμετώπισης των συνεπειών των καταστροφών. Πηγή*: file:///C:/Users/Laptop/Downloads/07_03_BANOU_s_137-162%20(7).pdf* (ανακτήθηκε τον Ιούνιο 2016)

Κεφάλαιο 5.

Συμπεράσματα

Η ολοένα και αυξανόμενη συχνότητα εκδήλωσης καταστροφικών φαινομένων, ειδικά τα τελευταία χρόνια, έχει οδηγήσει το σύνολο των χωρών του αναπτυγμένου κόσμου αλλά και πολλές του αναπτυσσόμενου, στην οργανωμένη αντίδραση και δημιουργία νομοθετικού και θεσμικού πλαισίου ώστε να υπάρχει όσο το δυνατόν καλύτερη αντιμετώπιση και διαχείριση των κινδύνων που οφείλονται είτε σε ανθρωπογενή είτε σε φυσικά αίτια.

Ο τρόπος της θεσμοθέτησης της αντιμετώπισης των καταστροφών μπορεί να διαφέρει από χώρα σε χώρα αλλά ο σκοπός είναι κοινός. Ο κοινός αυτός σκοπός έχει στόχο τη δημιουργία ασφαλούς περιβάλλοντος για τους πολίτες της κάθε χώρας, την προστασία των πολιτιστικών μνημείων και του φυσικού πλούτου καθώς και την αποφυγή οικονομικών συνεπειών εξαιτίας μιας καταστροφής.

Για την επίτευξη αυτού του στόχου είναι απαραίτητη η δημιουργία ενός συστήματος Πολιτικής Προστασίας το οποίο να διαθέτει την απαραίτητη οργάνωση και δομή η οποία να στηρίζεται σε ένα ολοκληρωμένο σύστημα αντιμετώπισης και διαχείρισης καταστροφών. Η δε επιτυχία του συστήματος Πολιτικής Προστασίας κρίνεται από την άμεση και επιτυχημένη επέμβαση αντιμετώπισης μιας καταστροφής είτε αυτή βρίσκεται ως σοβαρή πιθανότητα είτε βρίσκεται σε εξέλιξη.

Είναι γεγονός ότι με το να μη μιλάμε για καταστροφικά γεγονότα και τις συνέπειες που μπορεί να έχουν στη ζωή μας, δεν «ξορκίζουμε το κακό». Αντιθέτως το μεταθέτουμε στο απώτερο μέλλον θεωρώντας ότι κάτι τέτοιο «δεν μπορεί να συμβεί σε μας». Αυτή είναι κατά βάθος η απάντηση που έχουν όλοι οι άνθρωποι που εργάζονται στις Υπηρεσίες ενός Ιδρύματος αλλά πολύ περισσότερο οι χρήστες των Υπηρεσιών ενός Ιδρύματος και της Βιβλιοθήκης. Αυτό που πρέπει να «ξορκίσουμε» είναι ο φόβος που προκαλεί αυτή την ψυχολογική αντίδραση και να καταλάβουμε ότι αν δούμε κατάματα τις συνέπειες της άγνοιας μας θα μπορέσουμε να καταλάβουμε την ανάγκη για ενημέρωση, οργάνωση και εκπαίδευσή που πρέπει να έχουμε για να βοηθήσουμε τους εαυτούς μας, τους συνανθρώπους μας και τις ανεκτίμητες συλλογές που φυλάσσονται στις βιβλιοθήκες και οφείλουμε να προστατέψουμε και να μεταφέρουμε στις επόμενες γενιές.

Σε ότι αφορά την ελληνική πολιτεία αυτή έχει νομοθετήσει μεν, για την αντιμετώπιση των καταστροφών, με γνώμονα την ενημέρωση αλλά το βάρος της δράσης κατά κύριο λόγο έχει δοθεί στην αντιμετώπιση κατά την έναρξη και τη διάρκεια του φαινομένου καθώς και την ύστερη αντιμετώπιση. Δηλαδή αφού συμβεί ή κατά τη διάρκεια της εκδήλωσης ενός καταστροφικού γεγονότος θα επέμβει η Πολιτική Προστασία να σώσει τους ανθρώπους που κινδυνεύουν. Αν δε τα θύματα είναι πολλά τότε θα αρχίσουν οι εκατέρωθεν κατηγορίες και ευθύνες (μεταξύ

Πολιτείας και Υπευθύνων του Ιδρύματος ή της Επιχείρησης για αμέλεια και παραλείψεις στο σχεδιασμό για την αντιμετώπιση μιας καταστροφής. Και εδώ τίθεται το ερώτημα: «Πόσες φορές έκανε έλεγχο η Πολιτεία **ώστε να επιβάλει τα απαραίτητα προληπτικά μέτρα** για τη σωτηρία της ζωής των ανθρώπων αλλά και της πολιτιστικής κληρονομιάς της;» Συνήθως όλα γίνονται εκ των υστέρων και αφού έχουν συμβεί ανεπανόρθωτες καταστροφές και πιθανότατα έχουμε θρηνήσει θύματα τα οποία, αν είχαν γίνει οι προληπτικές εργασίες και οι απαραίτητες ενέργειες αλλά και έλεγχοι συμπεριλαμβανομένων και ασκήσεων ετοιμότητας, μπορεί να είχαν αποφευχθεί.

Επίσης αυτό που πρέπει να γίνει κατανοητό είναι η αναγκαία αλλαγή στον επιμερισμό της ευθύνης στην οργάνωση της Αντιμετώπισης των Καταστροφών μεταθέτοντας ένα μέρος στους άμεσα ευρισκομένους εντός των χώρων όπου δυνητικά μπορεί να συμβεί μια καταστροφή. Αυτό μπορεί να γίνει αν οι Υπηρεσίες οργανώσουν, με νομοθετική ρύθμιση, συγκεκριμένη επαγγελματική υπηρεσία εντός του οργανογράμματός τους και η οποία θα ονομάζεται **Διεύθυνση Αντιμετώπισης Καταστροφών**. Μόνο έτσι θα γνωρίζει άμεσα και συγκεκριμένα κάθε εργαζόμενος τι θα πρέπει να πράξει είτε προληπτικά είτε κατά τη διάρκεια εκδήλωσης του κινδύνου είτε μετέπειτα, αφού όλα θα πρέπει να περιγράφονται στο **Σχέδιο Αντιμετώπισης Καταστροφών το οποίο θα εκπονεί η Διεύθυνση και το οποίο θα πρέπει να έχει την έγκριση και της Γενικής Γραμματείας Πολιτικής Προστασίας**.

Επίλογος

Η ιστορική και συλλογική μνήμη διατηρείται, μεταφέρεται και διαφυλάσσεται μέσα από την Βιβλιοθήκη. Ακόμη και σήμερα που έχουμε περάσει σε μια νέα εποχή, την ψηφιακή και η φυσική παρουσία του αναγνώστη δεν είναι απαραίτητη στη Βιβλιοθήκη, αυτή δεν έχει χάσει καθόλου τη σπουδαιότητά της. Αντιθέτως η δημιουργία και ο εμπλουτισμός των ψηφιακών βιβλιοθηκών, η επεξεργασία του υλικού και η καθοδήγηση στην ανεύρεση της επιθυμητής πληροφορίας ανάμεσα σε χιλιάδες παρόμοιες είναι σε μεγάλο βαθμό αποκλειστικό έργο και ευθύνη των βιβλιοθηκονόμων και της οργάνωσης της Βιβλιοθήκης.

Οι τεράστιες και ατελείωτες καταστροφές που έχουν συμβεί στις Βιβλιοθήκες από την αρχαιότητα μέχρι σήμερα αποτελούν ένα καθοριστικό μάθημα για τις αιτίες που τις προκαλούν και για τους τρόπους που μπορούν να προφυλάξουν τους ανθρώπους και τη συλλογή τους.

Δεδομένου όμως ότι οι Βιβλιοθήκες δεν αποτελούν κερδοφόρα Υπηρεσία με τον καθαρά οικονομικό όρο, δεν λαμβάνουν και την απαραίτητη προσοχή.

Για το λόγο αυτό ήρθε η ώρα να γίνουν προτάσεις και προσπάθειες βελτίωσης της άμυνας και της προστασίας από τις καταστροφές, από τους ανθρώπους που εργάζονται μέσα σ’ αυτές και οι οποίοι δεν είναι άλλοι από τους βιβλιοθηκονόμους. Μέσα από τις πρωτοβουλίες, την πίεση και την επιμονή τους προς όλες τις αρμόδιες Υπηρεσίες, θα «ξεπεταχτούν» και θα γνωστοποιηθούν ανάγκες που θα γίνουν νομοθετήματα προς όφελος όλων μας. Αρκεί να μη μείνουμε μόνο στα έγγραφα αλλά να κάνουμε πράξη σωτηρίας αυτά που οι περισσότεροι θα αναγκαστούμε, στην πορεία της εργασιακής μας θητείας, πιθανότατα να βιώσουμε.

Βιβλιογραφία

Ελληνόγλωσση Βιβλιογραφία

Βασικός σχεδιασμός διαφυγής από φωτιά. Πυροσβεστική Ακαδημία. Πηγή:https://academy.fireservice.gr/product/33/ΒΑΣΙΚΟΣ-ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ-ΔΙΑΦΥΓΗΣ-ΑΠΟ-ΦΩΤΙΑ.html (ανακτήθηκε τον Αύγουστο 2016)

Ενεργειακή επιθεώρηση κτιρίων, Υπουργείο Περιβάλλοντος Ενέργειας & Κλιματικής Αλλαγής. Αθήνα, Ιανουάριος 2011 Πηγή: https://www.buildingcert.gr/entypo.pdf (ανακτήθηκε τον Αύγουστο 2016)

Ζερβός, Σπύρος. Συντήρηση και διατήρηση χαρτιού, βιβλίων και αρχειακού υλικού. Κεφάλαιο 10. Σχέδιο διατήρησης, σχεδιασμός και διαχείριση

Πηγή:https://repository.kallipos.gr/bitstream/11419/72/1/02_chapter_10.pdf

Ηλεκτρικές εγκαταστάσεις Πηγή:https://el.wikipedia.org/wiki/Ηλεκτρικές_εγκαταστάσεις#.CE.A0.CF.81.CF.8C.CF.84.CF.85.CF.80.CE.BF_.CE.95.CE.9B.CE.9F.CE.A4_HD384 (ανακτήθηκε τον Αύγουστο 2016)

Ιστορία Ελληνική και Παγκόσμια: Πηγή:http://greekworldhistory.blogspot.gr/2016/01/blog-post_20.html

Καραμάνου, Ασπασία: Φυσικές καταστροφές, σχεδιασμός, ετοιμότητας & άτομα με αναπηρίες, 2013. Πηγή:http://www.fire.gr/?p=4321

Κεραστά, Κατερίνα: Ελληνικές βιβλιοθήκες και συνθήκες έκτακτης ανάγκης, 6-5- 2010 Πηγή:http://tuxlibrary.blogspot.gr/2010/04/blog-post_05.html

Κτιριοδομικός κανονισμός Πηγή: http://www.domiki.gr/kpn/text_3st/0.htm

Μακρόπουλος, Κώστας: Φυσικές Καταστροφές: Σεισμοί και Μέτρα Προστασίας 15ο Συνέδριο Σκυροδέματος, ΤΕΕ, ΕΤΕΚ, Αλεξανδρούπολη, 25-27 Οκτωβρίου., 2006 Πηγή: http://library.tee.gr/digital/m2173/m2173_makropoulos.pdf

Μεντρεσές. Πηγή:https://el.wikipedia.org/wiki/Μεντρεσές

Μπαλαντινάκη, Αικατερίνη: Μελέτη της τρωτότητας, της έκθεσης και της προσαρμοστικότητας στην περιοχή της Ιεράπετρας έναντι φυσικών και ανθρωπογενών κινδύνων. Διπλωματική εργασία. Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο Τμήμα Γεωγραφίας. Αθήνα, 2014 Πηγή: http://estia.hua.gr/file/lib/default/data/14775/theFile

Παπαδοπούλου, Μ. (2002). "Επικοινωνία και Πληροφορία στην Εκπαίδευση, Μια νέα προοπτική για Αρχεία, Μουσεία και Βιβλιοθήκες". Πρακτικά Συνεδρίου " Η Πληροφορική στην Εκπαίδευση. Τεχνικές, εφαρμογές, Κατάρτιση Εκπαιδευτικών" (σσ. 151-157) . Πανεπιστήμιο Αιγαίου, 14-15 Δεκεμβρίου 2001. Αθήνα: Εκδόσεις Νέων Τεχνολογιών.

Παπατσικουράκης, Χρήστος: Τεχνική μελέτη για την επιλογή του χώρου της Βιβλιοθήκης Technical meditation for the final choice of the location of the library 11ο ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΩΝ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΩΝ Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, ΑΤΕΙ Θεσσαλονίκης Aristoteles University of Thessaloniki, Technological Educational Institute of Thessaloniki Πηγή: http://eprints.rclis.org/9693/1/11psab017.pdf

Πομπηία- Ερκουλάνουμ: Εκεί που σταμάτησε ο χρόνος. Έθνος, 2013
Πηγή:http://www.ethnos.gr/europi/arthro/pompiia_erkoulanoum_ekei_pou_stamatise_o_xronos-63877847/

Προδιαγραφές για την εκπόνηση μελετών πυροπροστασίας κτιρίων. Fire Security.
Πηγή:http://www.firesecurity.gr/bibliothiki/prodmeletis.htm

Σαπουντζάκη, Πόπη: Εκκένωση κτιρίων και καταφυγή του πληθυσμού σε ασφαλείς χώρους μετά από σεισμό. Υπουργείο Περιβάλλοντος, Χωροταξίας & Δημοσίων Έργων, Ο.Α.Σ.Π., Ευρωπαϊκό Κέντρο Πρόληψης & Πρόγνωσης των Σεισμών, 2001
Πηγή: www.patt.gov.gr/site/attachments2/6275_ekkp.pdf

Σεισμός. Η γνώση είναι προστασία. Ο.Α.Σ.Π. Πηγή: www.ethelontismos.gr/attachments/069_Σεισμοί.pdf

Υπουργική Απόφαση με Αριθμ. ΔΙΠΑΔ/ΟΙΚ/273 (ΦΕΚ Β 2221/30.07.2012) - Έγκριση τετρακοσίων σαράντα (440) Ελληνικών Τεχνικών Προδιαγραφών (ΕΤΕΠ) με υποχρεωτική εφαρμογή σε όλα τα Δημόσια Έργα. Πηγή: http://www.et.gr/index.php/101-2013-01-30-08-00-00/2013-03-05-06-42-10/221-273-2221-30-07-2012

Χλωμούδης, Κωνσταντίνος & Κωσταγιόλας, Πέτρος: Σύγχρονες βιβλιοθήκες. Τράπεζες πληροφοριών. Οργάνωση & νέες τάσεις. Τζεϊ & Τζέϊ 2004

PATCH. Οδηγός πρωτοκόλλων και διαδικασιών διάσωσης πολιτικής κληρονομιάς.European Union. Directorate General for Humanitarian Aid and Civil Protection. Project co-funded DG ECHO. Πηγή:http://www.montesca.it/patch/Doc/manual_PP_CY.pdf

Ξενόγλωσση Βιβλιογραφία

A Vast Library at Cordoba in Al-Andalus (Circa 961- 976)
Πηγή:http://www.historyofinformation.com/expanded.php?id=255 (ανακτήθηκε τον Αύγουστο 2016)

Combing, Beach:Libraries: Book Lovers Beware: Beachcombing's bizarre history blog, 2014 Πηγή:http://www.strangehistory.net/2014/04/29/12-burning-libraries-book-lovers-beware/ (ανακτήθηκε τον Αύγουστο 2016)

Disaster response in Chile: The critical role of libraries and telecenters. University of Washington. Πηγή: https://digital.lib.washington.edu/researchworks/bitstream/handle/1773/19638/TASCHA_Chile_Disaster_Brief_20120224.pdf (ανακτήθηκε τον Αύγουστο 2016)

Dorge, Valerie, Jones, Sharon L (Compiled).: Building an Emergency PlanQ A Guide for Museums and Other Cultural Institution. The Getty Conservation Institute. Los Angeles,1999. Στο Πηγή:http://www.collectionstrust.org.uk/images/documents/c1/a508/f6/emergency_plan.pdf (ανακτήθηκε τον Αύγουστο 2016)

Dougherty, Richard M. and Heinritz Fred J.: Scientifiec management of library operations. 2nd ed. The Scarecrow Press, Metuchen, N. J. & London, 1982

Enhancing library impact through technology. Journal of the Medical Library Association (JMA),2015 103(4): 222-231 Πηγή: http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC4613389/ (ανακτήθηκε τον Αύγουστο 2016)

Fire in major Russian library destroys 1m historic documents. The Guardian, 31-1-2015 Πηγή:https://www.theguardian.com/world/2015/jan/31/fire-russian-library-moscow-institute (ανακτήθηκε τον Αύγουστο 2016)

Leonov, Valerii: The Library Syndrome. De Gruyter: Munchen, 1999 Πηγή:https://books.google.gr/books?id=1aagpvSv8NAC&pg=PA63&lpg=PA63&dq=burned+Library+of+the+Russian+Academy+of+Sciences+1988&source=bl&ots=tFwt2KiFOO&sig=wE190ofSMPQ_XfEjn4g7i_SAGuQ&hl=el&sa=X&ved=0ahUKEwiHooXd-djOAhWFPxQKHR1dCU4Q6AEIXDAI#v=onepage&q=burned%20Library%20of%20the%20Russian%20Academy%20of%20Sciences%201988&f=false (ανακτήθηκε τον Αύγουστο 2016)

Preparing for disaster for People with disabilities and other special needs. American Red Cross. Fema, 2004. Πηγή:http://www.redcross.org/images/MEDIA_CustomProductCatalog/m4240199_A4497.pdf (ανακτήθηκε τον Αύγουστο 2016)

Sable Martin H: The protection of the library and archive. An international bibliography. The Haworth Press, New York, 1983

Ugwuanyi, Richard N. C. [et al]: Managing Disasters in University Libraries in South East Nigeria: Preventive, Technological and Coping Measures. University of Nebraska – Lincoln Library Philosophy and Practice (e-journal),2015 Πηγή:http://digitalcommons.unl.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=3456&context=libphilprac (ανακτήθηκε τον Αύγουστο 2016)

U.S. Department o Health & Human Services. Disaster Information Management Recearch Center. Librarians and Libraries respond to Disasters: Bibliography on library roles in disaster preparedness, response and recovery. Πηγή:https://sis.nlm.nih.gov/dimrc/bibliographydisaster.html (ανακτήθηκε τον Αύγουστο 2016)

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΠΗΓΕΣ

Ελληνόγλωσσες πηγές

Αναγνωστόπουλος, Κ. Π.Ο σεισμός που κατεδάφισε τη θρησκοληψία. Το Βήμα, 2000 Πηγή:http://www.tovima.gr/opinions/article/?aid=125791 (ανακτήθηκε τον Αύγουστο 2016)

Αρβανίτη, Παναγιώτα: Το βιβλίο και οι βιβλιοθήκες στην αρχαιότητα. Μεταπτυχιακή διατριβή Πάτρα 2013. Πηγή:http://nemertes.lis.upatras.gr/jspui/bitstream/10889/6513/1/το%20βιβλίο%20και%20οι%20βιβλιοθήκες%20στην%20αρχαιότητα.pdf (ανακτήθηκε τον Αύγουστο 2016)

Αυτοί Που Διαβάζουν Έχουν Τον Κόσμο Παραμυθένιες Βιβλιοθήκες Πηγή:www.alithinesgynaikes.gr/2016/07/19/αυτοί-που-διαβάζουν-έχουν-τον-κόσμο-πα/ (ανακτήθηκε τον Αύγουστο 2016)

Αυτοκράτορας Ιοβιανός (Flavius Iovianus Augustus) 331-36. Πολιτιστικό Ινστιτούτο Ακαδημαϊκών Ερευνών και Μελετών Πηγή:http://www.sansimera.gr/biographies/604 (ανακτήθηκε τον Ιούλιο 2016)

Βανδαλισμοί στην ανταλλακτική Βιβλιοθήκη. Χανιώτικα Νέα και Goodnet.gr. Πηγές: www.haniotika-nea.gr/vandalismi-stin-antallaktiki-vivliothiki/ http://www.goodnet.gr/rotator/articles/bandalismoi-stin-antallaktiki-bibliothiki.html (ανακτήθηκε τον Ιούλιο 2016)

Βιβλιοθήκες στην αρχαία Ελλάδα Πηγή:https://el.wikipedia.org/wiki/Βιβλιοθήκες_στην_αρχαία_Ελλάδα#.CE.97_.CE.B2.CE.B9.CE.B2.CE.BB.CE.B9.CE.BF.CE.B8.CE.AE.CE.BA.CE.B7_.CF.84.CE.BF.CF.85_.CE.91.CF.81.CE.B9.CF.83.CF.84.CE.BF.CF.84.CE.AD.CE.BB.CE.B7 (ανακτήθηκε τον Αύγουστο 2016)

Βιβλιοθήκες της Καπλάνειου Πατριαρχικής Σχολής και Μπαλαναίας Σχολής στα Ιωάννινα Πηγή:http://zosimaialib.sch.gr/wp-content/uploads/2016-%CE%96%CF%89%CF%83%CE%B9%CE%BC%CE%B1%CE%AF%CE%B1-%CE%A0%CE%B1%CF%81%CE%BF%CF%85%CF%83%CE%AF%CE%B1%CF%83%CE%B7.pdf (ανακτήθηκε τον Ιούλιο 2016)

Βιβλιοθήκη της Αλεξάνδρειας. Πηγή: https://el.wikipedia.org/wiki/Βιβλιοθήκη_της_Αλεξάνδρειας

Βιβλιοθήκη Δημητσάνας. Πηγή:http://arcadia.ceid.upatras.gr/arkadia/culture/museums/libdim.htm (ανακτήθηκε Αύγουστο 2016)

Βιβλιοθήκη Μπαλαναίας Σχολής https://el.wikipedia.org/wiki/Σχολή_Εμμανουήλ_Γκιούμα (ανακτήθηκε Αύγουστο 2016)

Η Βιβλιοθήκη στην ιστορία Πηγή: http://3gym-serron.ser.sch.gr/library/library_history.htm (ανακτήθηκε Αύγουστο 2016)

Βιβλιοθήκη του Κέλσου: Πηγή: https://el.wikipedia.org/wiki/Βιβλιοθήκη_του_Κέλσου (ανακτήθηκε Αύγουστο 2016)

Γενική Γραμματεία Πολιτικής Προστασίας Πηγή: http://www.gscp.gr/ggpp/site/home/ws.csp (ανακτήθηκε τον Αύγουστο 2016)

Γενική Γραμματεία Πολιτικής Προστασίας. Γενικό σχέδιο Πολιτικής Προστασίας Πηγή:http://civilprotection.gr/el/γενικό-σχέδιο-πολιτικής-προστασίας (ανακτήθηκε τον Αύγουστο 2016)

Γκουντρομίχου, Χρύσα:Βασικές έννοιες διαχείρισης καταστροφών αρχές σχεδιασμού, …Ο.Α.Σ.Π. [χ.χ.]Πηγή: http://www.oasp.gr/userfiles/file/Goudromichou.pdf (ανακτήθηκε τον Ιούλιο 2016)

Δανδουλάκη, Μιράντα: Καλλικράτης. Πολιτική Προστασία και Αυτοδιοίκηση, ΕΕΤΑΑ, [χ.χ.] Πηγή: http://web3.eetaa.gr:8080/ekdoseis/pdf/144.pdf (ανακτήθηκε τον Ιούνιο 2006)

Δημόσια Κεντρική Ιστορική Βιβλιοθήκη Κέρκυρας- Ιστορία. Πηγή:http://www.corfulibrary.gr/el/kerkyra-bibliothiki-about-greek/kerkyra-bibliothiki-istoria.html?showall=1&limitstart (ανακτήθηκε τον Αύγουστο 2016)

Δυναστεία των Πτολεμαίων Πηγή: https://el.wikipedia.org/wiki/Δυναστεία_των_Πτολεμαίων (ανακτήθηκε τον Αύγουστο 2016)

14^{ο} Νηπιαγωγείο Νίκαιας Κιλικίας και Ηλιουπόλεως Νίκαια. Αντιμετώπιση κινδύνων σχέδιο έκτακτης ανάγκης σε περίπτωση σεισμού ή πυρκαγιάς2014-2015 επικαιροποίηση Πηγή:http://14nipnikaia.blogspot.gr/2014/11/blog-post_24.html (ανακτήθηκε τον Αύγουστο 2016)

Δημόσια Κεντρική Ιστορική Βιβλιοθήκη Χίου «Κοραής». http://www.koraeslibrary.gr/ (ανακτήθηκε τον Ιούλιο 2016)

Δημοσίευση Απόφασης Αναπλ. Υπουργού Ανάπτυξης, Ανταγωνιστικότητας, Υποδομών, Μεταφορών και Δικτύων με θέμα: "Έγκριση τετρακοσίων σαράντα (440) Ελληνικών Τεχνικών Προδιαγραφών (ΕΤΕΠ), με υποχρεωτική εφαρμογή σε όλα τα Δημόσια Έργα". ΑΔΑ: Β4Τ81-70Θ Πηγή:http://www.epper.gr/el/Documents/%CE%95%CE%A4%CE%95%CE%A02.pdf (ανακτήθηκε τον Αύγουστο 2016)

Έγγραφο του ΟΑΣΠ. Τμήμα Εκπαίδευσης –Ενημέρωσης. Διαχείριση του Σεισμικού Κινδύνου στις Σχολικές Μονάδες Αρ. πρωτ. 824/11-4-2012: Πηγή:http://www.oasp.gr/userfiles/ar_prwt_oik_824_11-04-2012.pdf (ανακτήθηκε τον Αύγουστο 2016) ΄

Εγκύκλιος της ΓΓΠΠ Αρ. πρωτ. 2450/9-4-2012. Σχεδιασμός και δράσεις Πολιτικής Προστασίας για την αντιμετώπιση κινδύνων από την εκδήλωση σεισμικών φαινομένων. Πηγή: http://civilprotection.gr/sites/default/gscp_uploads/EgikliosSismon2012_el_GR.pdf

ΕΚΠΑ.Μονάδα Προσβασιμότητας για φοιτητές με αναπηρία. Νομοθεσία. Πηγή:http://access.uoa.gr/Unit%20Legislation.htm (ανακτήθηκε τον Αύγουστο 2016)

Ζαχαριάδης, Παναγιώτης, Καμάρας Ταξιάρχης: Ο ποταμός Άρνος και η σχέση του με την πόλη της Φλωρεντίας. ΕΜΠ, 2008 Πηγή: file:///C:/Users/Laptop/Downloads/zaxariadis_kamaras%20(2).pdf (ανακτήθηκε τον Αύγουστο 2016)

Ηφαίστειο. Πηγή: https://el.wikipedia.org/wiki/Ηφαίστειο (ανακτήθηκε τον Αύγουστο 2016)

Θεοδώρου, Φ. Οι δομές και ο σχεδιασμός πολιτικής προστασίας στην Ελλάδα. Exposec DefenceWorld. Building Strategic Alliances. Conference 3 & 4 Απριλίου 2013.. Πηγή: www.tsomokos.gr/sites/tsomokos.gr/files/theodorou.pdf (ανακτήθηκε τον Αύγουστο 2016)

Ιερά Μονή του Μεγάλου Σπηλαίου Πηγή:http://www.ecclesia.gr/greek/monshrines/megaspilaion5.html (ανακτήθηκε τον Ιούλιο 2016)

Το Ισλαμικό Κράτος έκαψε τη Βιβλιοθήκη της Μοσούλης – Στην πυρά αρχαίοι πάπυροι 25/2/2015 Πηγή:http://www.tribune.gr/world/news/article/117458/islamiko-kratos-ekapse-ti-vivliothiki-tis-mosoulis-stin-pira-ke-archei-papiri.html (ανακτήθηκε τον Αύγουστο 2016)

Το Ισλαμικό κράτος καίει βιβλιοθήκες στη Μοσούλη. 19 Ιανουαρίου 2015. http://www.tribune.gr/world/news/article/108283/islamiko-kratos-kei-vivliothikes-sti-mosouli.html (ανακτήθηκε τον Ιούλιο 2016)

Καπανδρέου, Ανδρέας. Τουρκική εισβολή στην Κύπρο και βιβλιοθήκες. Κυπριακή Ένωση Βιβλιοθηκονόμων – Επιστημόνων Πληροφόρησης (ΚΕΒΕΠ).2008Πηγή: http://kebep.blogspot.gr/2008_07_01_archive.html (ανακτήθηκε τον Αύγουστο 2016)

Καραμάνου, Ασπασία: Τι είναι φυσική καταστροφή,2014Πηγή: http://www.fire.gr/?p=5379 (ανακτήθηκε τον Ιούλιο 2016)

Η κατασκευή του Κέντρου Πολιτισμού Ίδρυμα Σταύρος Νιάρχος (ΚΠΙΣΝ) Πηγή:http://www.snfcc.org/media/115108/Construction-facts.pdf (ανακτήθηκε τον Αύγουστο 2016)

Η καταστροφή των βιβλιοθηκών, η τύχη των αρχαιοτήτων και η μαθητική αντίσταση στα σχολεία επι ναζιστικής κατοχής Πηγή: Palmografos.com - Η καταστροφή των βιβλιοθηκών, η τύχη των αρχαιοτήτων και η μαθητική αντίσταση στα σχολεία επι ναζιστικής κατοχής http://www.palmografos.com/permalink/14165.html#ixzz4IU2Py41q (ανακτήθηκε τον Αύγουστο 2016)

Κορβινιανή Βιβλιοθήκη Πηγή:https://el.wikipedia.org/wiki/Κορβινιανή_Βιβλιοθήκη (ανακτήθηκε τον Ιούλιο 2016)

Κοσέογλου, Ελευθερία: Η Ακαδημαϊκή Βιβλιοθήκη στην ψηφιακή εποχή και η συμβολή της στη γνώση και στον πολιτισμό. Η περίπτωση του ΑΠΘ. Διπλωματική εργασία. Ελληνικό Ανοιχτό Πανεπιστήμιο. Σχολή Κοινωνικών Επιστημών. [χ.χ.] Πηγή:file:///C:/Users/userB/Downloads/30463670%20(2).pdf (ανακτήθηκε τον Αύγουστο 2016)

Οι κώδικες των Μάγια. Πηγή: http://fridge.gr/60086/stiles/dzn/ (ανακτήθηκε τον Αύγουστο 2016)

Κτιριοδομικός κανονισμός.(ΦΕΚ 59/Δ/3-2-89) Υπουργική Απόφαση 3046/304/89 Πηγή: http://www.apd-depin.gov.gr/files/Docs/PDF/Syndesmoi/asfaleia_se_ergasiakous_xorous.pdf (ανακτήθηκε τον Αύγουστο 2016)

Kyriazoglou, John, et al: Πρότυπο διαχείρισης κινδύνου Πηγή: https://www.theirm.org/media/886331/Risk_Management_Standard_Greek_000.pdf Πρότυπο διαχείρισης κινδύνου (ανακτήθηκε τον Αύγουστο 2016)

Λέκκας, Ευθύμιος. Φυσικές και τεχνολογικές καταστροφές. 2η έκδοση Αθήνα: ACCESS, 2000 Πηγή: http://labtect.geol.uoa.gr/pages/lekkase/PDF%20Files/fysikes_katastrofes.pdf (ανακτήθηκε τον Ιούνιο 2016)

Λέκκας, Ευθύμιος, Ανδρεαδάκης, Εμμανουήλ: Εισαγωγή στη Θεωρία της Διαχείρισης Καταστροφών και Κρίσεων , Αθήνα, 2015

Λογοκρισία. Πηγή: https://el.wikipedia.org/wiki/Λογοκρισία (ανακτήθηκε τον Αύγουστο 2016)

Λυρατζή, Μαρία: Σχέδιο Έκτακτης Ανάγκης για τη Βιβλιοθήκη του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου. 2009 Πηγή: http://www.pi-schools.gr/library/plhrof/sea.pdf (ανακτήθηκε τον Ιούνιο 2016)

Λυρατζή, Μαρία: Σχέδιο Αντιμετώπισης καταστροφών σε πολιτιστικά ιδρύματα Πηγή: https://eclass.teiath.gr/modules/document/file.php/SAET165/ΔΙΑΛΕΞΗ%20Μ.%20ΛΥΡΑΤΖΗ.pdf

Λυρατζή, Μαρία: Σύντομος οδηγός εκπόνησης Σχεδίου Έκτακτης Ανάγκης από Μουσεία και Βιβλιοθήκες στην Ελλάδα. Archaeology & Arts. 2010. Πηγή: www.archaiologia.gr/blog/2010/02/12/σύντομος-οδηγός-εκπόνησης-σχεδίου-έκτα-2/ (ανακτήθηκε τον Ιούνιο 2016)

Λυρατζή, Μαρία: Οδηγός εκπόνησης Σχεδίου Αντιμετώπισης Καταστροφών σε μουσεία και βιβλιοθήκες.[χ.ο.], 2014

Μιμής, Χρήστος: Διάβασαν ελληνικούς παπύρους που έκαψε ο Βεζούβιος. Star-fm. Ιανουάριος 22nd, 2015 Πηγή: www.star-fm.gr/2015/01/22/διάβασαν-ελληνικούς-παπύρους-που-έκα/ (ανακτήθηκε τον Αύγουστο 2016)

Μονιάρου-Παπακωνσταντίνου, Βαλεντίνη: Ιστορία Βιβλιοθηκών. Σημειώσεις Α΄ Εξαμήνου, τμήμα Βιβλιοθηκονομίας, Αθήνα,1978

Μπάνου, Χριστίνα, [κ.α.]: Καταστροφές στις βιβλιοθήκες – Υπηρεσίες πληροφόρησης: Ιστορική επισκόπηση και σύγχρονες τάσεις για τη διαχείριση Πηγή: file:///C:/Users/Laptop/Downloads/07_03_BANOU_s_137-162%20(7).pdf (ανακτήθηκε τον Ιούνιο 2016)

Ναοί της γνώσης που καταστράφηκαν: Όταν ο ανθρώπινος πολιτισμός μπαίνει στο στόχαστρο των βανδάλων5/5/2015 Πηγή: http://www.newsbeast.gr/world/arthro/816871/naoi-tis-gnosis-pou-katastrafikan (ανακτήθηκε τον Ιούλιο 2016)

Νόμος 3013/1-5-2002- ΦΕΚ-102 Α/1.5.2002.Αναβάθμιση της πολιτικής προστασίας και λοιπές διατάξεις. Πηγή: http://www.onalert.gr/files/Image/pdf/politiki_prostasia.pdf

Νόμος 3028/2002 ΦΕΚ 153 Α/28.6.2002. Για την προστασία των Αρχαιοτήτων και εν γένει της Πολιτιστικής Κληρονομιάς Πηγή: http://www.yppo.gr/files/g_1950.pdf

Νόμος αρ. φύλλου 423 10.4.2003 «Σχέδιο Ξενοκράτης» Πηγή:http://www.gscp.gr/ggpp_cms_files/dynamic/c60463/file/ypapofasi12992003xenokrati_el_GR.pdf (ανακτήθηκε τον Ιούλιο 2016)

Νόμος 3852/2010 ΦΕΚ αρ. φύλλου 87/7/6/2010. Νέα Αρχιτεκτονική της Αυτοδιοίκησης και της Αποκεντρωμένης Διοίκησης − Πρόγραμμα Καλλικράτης.

Πηγή: http://www.kedke.gr/uploads2010/N38522010_KALLIKRATIS_FEKA87_07062010.pdf

Νόμος 4067/2012 ΦΕΚ τχ. Α΄ αρ. φύλλου 79/ 9-4-2012. Νέος Οικοδομικός Κανονισμός. Στο νόμο περιλαμβάνονται και ειδικές ρυθμίσεις για την εξυπηρέτηση Ατόμων με Αναπηρία ή/και εμποδιζομένων ατόμων

Πηγή: http://www.ypeka.gr/LinkClick.aspx?fileticket=5nRUKLGlL8E%3D&tabid=506&language=el-GR

Νόμος 4074/2012 ΦΕΚ τχ. Α΄ αρ. φύλλου 88/11-4-2012.Κύρωση της Σύμβασης για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρίες και του Προαιρετικού Πρωτοκόλλου στη Σύμβαση για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρίες. Σύμβαση για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρίες άρθρο 24 παρ. 5. Πηγή:http://access.uoa.gr/Unit%20Legislation%20Files/NOMOS%204074-2012%20-%20KYRWSH%20SYMVASHS%20GIA%20TA%20DIKAIWMATA%20TWN%20AMEA.pdf (ανακτήθηκε τον Αύγουστο 2016

Νόμος 4249/2014: (ΦΕΚ 73/Α/24-03-2014. Αναδιοργάνωση της Ελληνικής Αστυνομίας, του Πυροσβεστικού Σώματος και της Γενικής Γραμματείας Πολιτικής Προστασίας, αναβάθμιση Υπηρεσιών του Υπουργείου Δημόσιας Τάξης και Προστασίας του Πολίτη και ρύθμιση λοιπών θεμάτων αρμοδιότητας Υπουργείου Δημόσιας Τάξης και Προστασίας του Πολίτη και άλλες διατάξεις. Πηγή: https://www.technologismiki.com/nomos/index.html?n_4249_14.php

Ντζαδήμα, Δήμητρα: Δείτε πως είναι το Τσερνομπίλ σήμερα.: Πηγή: http://fractalart.gr/chernobyl-pripyat-nuclear/ (ανακτήθηκε τον Αύγουστο 2016)

Ο Οίκος της Σοφίας. Πηγή: https://el.wikipedia.org/wiki/Οίκος_της_Σοφίας (ανακτήθηκε τον Ιούλιο 2016)

Πάντζου, Χριστίνα: Οι καταστροφές έχουν παρελθόν Enet.gr Ελευθεροτυπία, 14.8.2010. Πηγή: http://www.enet.gr/?i=news.el.article&id=192979 (ανακτήθηκε τον Αύγουστο 2016)

Πάνω από 1000 Κωδικές των Μάγια βρέθηκαν στο υπόγειο Μουσείου του Λος Άντζελες. Πηγή: http://www.eglimatikotita.gr/2011/11/1000.html (ανακτήθηκε τον Αύγουστο 2016)

Οι Πόλεμοι του Οπίου. Σαν σήμερα. Πηγή: http://bookhistory.blogspot.gr/2015/01/an-anti-book-trade-index.html (ανακτήθηκε τον Αύγουστο 2016)

Πολίτης, Δημήτρης Γεν. γραμματέας της ΕΕΒΕΠ: Οι πρόσφατες καταστροφές σε βιβλιοθήκες. Πηγή: http://lekythos.library.ucy.ac.cy/bitstream/handle/10797/12397/21teuxos016.pdf?sequence=1 (ανακτήθηκε τον Αύγουστο 2016)

Προεδρικό Διάταγμα.71/88. ΦΕΚ 17-2-1988 τ.Α΄ αρ. φύλλου 32. Κανονισμός Πυροπροστασίας κτιρίων. Αρχηγείο Πυροσβεστικού Σώματος. Διεύθυνση Προληπτικής Πυροπροστασίας.Πηγή: http://static.telestatic.gr/media/files/FEK%2032A_1988.PDF

Πυροσβεστική διάταξη υπ' αριθ. 3/1981 (ΦΕΚ 20 τ.Β΄ / 19-1- 1981) Πηγή:http://diasyndesi.teicm.gr/documents/stuff/epag_dikaiomata/MIX/PYR_DIAT_3_81.pdf (ανακτήθηκε τον Αύγουστο 2016)

Σακκέτος, Άγγελος:. Πόσα αρχαία χειρόγραφα βρίσκονται στο Εσκοριάλ; 2011. Πηγή:http://www.sakketosaggelos.gr/Article/1104/

Σαλαφιστική οργάνωση ανέλαβε την ευθύνη για τον εμπρησμό Βιβλιοθήκης ελληνορθόδοξου ιερέα στο Λίβανο Πηγή:www.pentapostagma.gr/2014/01/ισλαμιστεσ-πυρπολησαν-βιβλιοθηκη-ελλ.html (ανακτήθηκε τον Αύγουστο 2016)

Σαριδάκης, Ιωάννης Χ.: Διαχείριση κινδύνου και επικοινωνία, ΕΛΟΤ Πηγή: http://www.elot.gr/2012_12_ixs_RISK.pdf (ανακτήθηκε τον Αύγουστο 2016)

Σε μια Βιβλιοθήκη στη μακρινή Αγιουτάγια. Περιοδικό Αρχαιολογία.
Πηγή:www.archaiologia.gr/blog/2012/01/04/σε-μια-Βιβλιοθήκη-στη-μακρινή-αγιουτά/ (ανακτήθηκε τον Αύγουστο 2016)

Σεισμός στην Πορτογαλία. Σαν Σήμερα Πηγή:https://www.sansimera.gr/articles/185 (ανακτήθηκε τον Αύγουστο 2016

Σχέδιο Έκτακτης Ανάγκης. Ιταλική Σχολή Αθηνών, 2015
Πηγή: http://www.scuolaitaliana.gr/images/documenti/EVAQUATION%20PLAN.pdf (ανακτήθηκε τον Αύγουστο 2016)

Σχέδιο Μνημονίου Ενεργειών για τη Διαχείριση του Σεισμικού Κινδύνου στην Σχολική Μονάδα του Δημοτικού Σχολείου Ολύνθου Πηγή:http://olynthos-school.gr/?page_id=1838 (ανακτήθηκε τον Αύγουστο 2016)

Τριανταφύλλου, Γιάννης: Ο μεγάλος σεισμός στην Πορτογαλία το 1755., 18/4/2011 Πηγή:http://sfrang.blogspot.gr/2011/04/1755.html (ανακτήθηκε τον Αύγουστο 2016)

Το Τσέρνομπιλ του Πολιτισμού – Πυρκαγιά σε Βιβλιοθήκη της Ρωσίας κατέστρεψε ένα εκατομμύριο ιστορικά ντοκουμέντα Πηγή: http://www.iefimerida.gr/news/189566/tsernompil-toy-politismoy-pyrkagia-se-vivliothiki-tis-rosias-katestrepse-ena-ekatommyrio#ixzz4Ae9M9oQ1 (ανακτήθηκε τον Ιούλιο 2016)

Υπουργική Απόφαση αριθ. 14980/ Φ.700.5 ΦΕΚ τχ. Β΄ αρ. φύλλου 529/3-4-2015. Μέτρα και μέσα πυροπροστασίας χώρων συνάθροισης κοινού. Πηγή:http://www.fireservice.gr/pyr_cms_files/dynamic/c285743/doc.file/pd32015_el_GR.pdf (ανακτήθηκε τον Αύγουστο 2016)

Ο φάρος της γνώσης. Copyright MO.H.A. Research Center, 2014-2016
Πηγή:http://www.moha.center/index.php/el/house-of-wisdom-el (ανακτήθηκε τον Ιούλιο 2016)

Duhl, Susan, Liratzi, Maria, Petropoulou, Anna: Διαχείριση καταστροφών Πολιτιστικών Ιδρυμάτων. Σύντομη επισκόπηση σε ΗΠΑ, Ευρώπη και Ελλάδα. Παρουσίαση στο συνέδριο για τη συντήρηση Πολιτιστικής Κληρονομιάς. Πηγή: https://disasterplangr.wordpress.com/2015/05/15/παρουσίαση-στο-συνέδριο-2015/ (ανακτήθηκε τον Αύγουστο 2016)

Library of Congress: Η ιστορία πίσω από την διασημότερη Βιβλιοθήκη της Δύσης. Πηγή: http://www.toratora.gr/76826-library-of-congress-i-istoria-piso-apo-tin-diasimoteri-vivliothiki-tis-disis/ (ανακτήθηκε τον Αύγουστο 2016)

Ξενόγλωσσες Πηγές

Arise and Build!": A Centennial Commemoration of the 1895 Rotunda Fire. Πηγή: https://explore.lib.virginia.edu/exhibits/show/rotunda (ανακτήθηκε τον Αύγουστο 2016)

Art and the Angry River: The 1966 Flood in Florence Πηγή:http://rickzullo.com/art-angry-river-1966-flood-in-florence/ (ανακτήθηκε τον Αύγουστο 2016)

Andrew P. Roach, James R. ed. Simpson Heresy and the Making of European Culture: Medieval and Modern Perspectives. Routledge, 2016 (σελ.80)

Barritt, Marjorie, Bartlett, Nancy ed. Fire recovery at the library of the Academy of Science of the USSR. http://americanarchivist.org/doi/pdf/10.17723/aarc.53.2.j425553q122150m1 (ανακτήθηκε τον Αύγουστο 2016)

Barritt, Marjorie, Bartlett, Nancy ed.: International Scene. American Archivist / Vol. 53 / Spring 1990 http://americanarchivist.org/doi/pdf/10.17723/aarc.53.2.j425553q122150m1 (ανακτήθηκε τον Αύγουστο 2016)

Bayerische Staatsbibliothek. Πηγή: https://de.wikipedia.org/wiki/Bayerische_Staatsbibliothek (ανακτήθηκε τον Αύγουστο 2016)

Bermingham Central Library.Πηγή: https://en.wikipedia.org/wiki/Birmingham_Central_Library (ανακτήθηκε τον Αύγουστο 2016)

Biblioteca Nacional Ruben Dario Πηγή: http://www.bnrd.gob.ni/2-uncategorised/1-biblioteca-nacional-ruben-dario (ανακτήθηκε τον Αύγουστο 2016)

Bicentennial New Year's Resolution for your Library: Create and Implement a Collections Disaster Plan. Πηγή:http://blog.library.in.gov/bicentennial-new-years-resolution-for-your-library-create-and-implement-a-collections-disaster-plan/ (ανακτήθηκε τον Αύγουστο 2016)

Biographical and bibliographical information on the book trades. An anti-book trade index Πηγή: http://bookhistory.blogspot.gr/2015/01/an-anti-book-trade-index.html (ανακτήθηκε τον Αύγουστο 2016)

Blaikie, P. [et al]. At Risk: Natural Hazards, People's Vulnerability and Disasters," Routledge: London, 1994 Πηγή: https://books.google.gr/books?id=_j3gw8Cz0pMC&printsec=frontcover&hl=el&source=gbs_ge_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false (ανακτήθηκε τον Αύγουστο 2016)

Blaustein, Joe: Color photos of the 1966 flood of Florence. 2013 Πηγή: http://www.florence-flood.com/photos/ (ανακτήθηκε τον Αύγουστο 2016)

Central University Library, Bucharest.
Πηγή: https://en.wikipedia.org/wiki/Central_University_Library,_Bucharest (ανακτήθηκε τον Αύγουστο 2016)

Cotton Library. Πηγή: https://en.wikipedia.org/wiki/Cotton_library (ανακτήθηκε τον Αύγουστο 2016)

Disaster at the National Library of Ukraine. Πηγή:http://portal.unesco.org/ci/en/ev.php-URL_ID=16179&URL_DO=DO_TOPIC&URL_SECTION=201&URL_PAGINATION=30.html (ανακτήθηκε τον Αύγουστο 2016)

Disaster response plan for Library /collections. Unit Plan. University of Washington Libraries, Revised 8/1/2016 Πηγή: http://www.lib.washington.edu/preservation/disaster/unit-plan (ανακτήθηκε τον Αύγουστο 2016)

Duchess Anna Amalia Library burning. Πηγή:https://www.google.gr/search?q=photo+of+disaster+Library+of+the+Russian+Academy+of+Sciences+1988&biw=984&bih=673&tbm=isch&tbo=u&source=univ&sa=X&ved=0ahUKEwjh0KCe8NjOAhUFSBQKHeX7C9YQsAQIIg&dpr=1#imgrc=-Lyy1V_LtkWi5M%3A (ανακτήθηκε τον Αύγουστο 2016)

Duchess Anna Amalia Library.https://en.wikipedia.org/wiki/Duchess_Anna_Amalia_Library (ανακτήθηκε τον Αύγουστο 2016)

Eden, Paul Matthews, Grahama. Disaster management in libraries Journal: Facilities, vol. 15, no. 1/2, pp. 42-49, 1997 Πηγή: http://libra.msra.cn/Publication/37821973/disaster-management-in-libraries (ανακτήθηκε τον Αύγουστο 2016)

Emergency Events Database (EM-DAT) Πηγή: http://www.emdat.be/ (ανακτήθηκε τον Αύγουστο 2016)

Fadhil, Muna: Isis destroys thousands of books and manuscripts in Mosul libraries The Gardian,26/2/2015 Πηγή: https://www.theguardian.com/books/2015/feb/26/isis-destroys-thousands-books-libraries_(ανακτήθηκε τον Αύγουστο 2016)

FEMA Strategic Plan 2014-2018 Πηγή:http://www.fema.gov/media-library-data/1405716454795-3abe60aec989ecce518c4cdba67722b8/July18FEMAStratPlanDigital508HiResFINALh.pdf (ανακτήθηκε τον Αύγουστο 2016)

1966 Flood of the Arno https://en.wikipedia.org/wiki/1966_flood_of_the_Arno (ανακτήθηκε τον Αύγουστο 2016)

Floods in Florence Italy. Πηγή: http://www.gettyimages.com/detail/news-photo/florence-november-1966-the-night-of-3-to-4-november-1966-a-news-photo/154902478 (ανακτήθηκε τον Αύγουστο 2016)

Glasgow School of Art. Πηγή: https://en.wikipedia.org/wiki/Glasgow_School_of_Art (ανακτήθηκε τον Αύγουστο 2016)

History & Tradion. Dalhousie University. Πηγή: http://www.dal.ca/faculty/law/about/history-of-schulich-school-of-law.html (ανακτήθηκε τον Αύγουστο 2016)

Integrated disaster planning. Πηγή: http://scrispinls753.blogspot.gr/p/impetus-for.html (ανακτήθηκε τον Αύγουστο 2016)

Iraq National Library and Archive. Πηγή: https://en.wikipedia.org/wiki/Iraq_National_Library_and_Archive (ανακτήθηκε τον Αύγουστο 2016)

Jewish Thological Seminary Library Πηγή:https://en.wikipedia.org/wiki/Jewish_Theological_Seminary_library_fire (ανακτήθηκε τον Αύγουστο 2016)

Kahn, Miriam. 1993. Mastering disaster: Emergency planning for libraries. Library Journal 118(December): 73-5.

Kahn, Miriam. Disaster Response and Planning for Libraries, Third Edition ALA Editions 2012 Πηγή: https://books.google.gr/books?id=e68FaiCRjIoC&pg=PR2&lpg=PR2&dq=Disaster+Response+and+Planning+for+Libraries,+Third+Edition&source=bl&ots=lggdyu-pUd&sig=wYrO5OPR-wMDEOwdBVcX18YDdGg&hl=el&sa=X&ved=0ahUKEwia572gpt_OAhWFExoKHa2ECdYQ6AEITzAG#v=onepage&q=Disaster%20Response%20and%20Planning%20for%20Libraries%2C%20Third%20Edition&f=false (ανακτήθηκε τον Αύγουστο 2016)

Library damage resulting from the 2004 Indian Ocean earthquake. Πηγή:https://en.wikipedia.org/wiki/Library_damage_resulting_from_the_2004_Indian_Ocean_earthquake (ανακτήθηκε τον Αύγουστο 2016)

Library on the USSR Academy of Sciences fire

Πηγή: https://en.wikipedia.org/wiki/1988_Library_of_the_USSR_Academy_of_Sciences_fire (ανακτήθηκε τον Αύγουστο 2016)

The Library to the Rescue. Πηγή: https://blogs.loc.gov/loc/2015/01/the-library-to-the-rescue/ (ανακτήθηκε τον Αύγουστο 2016)

List of destroyed libraries. https://en.wikipedia.org/wiki/List_of_destroyed_libraries Πηγή: (ανακτήθηκε τον Ιούνιο 2016)

List of libraries damaged during World War II Πηγή:https://en.wikipedia.org/wiki/List_of_libraries_damaged_during_World_War_II (ανακτήθηκε τον Ιούνιο 2016)

The long shadow of Chernobyl Πηγή: http://www.longshadowofchernobyl.com/photos/the-abandoned-city-of-pripyat/ (ανακτήθηκε τον Αύγουστο 2016)

Los Angeles Public Library. Πηγή: https://en.wikipedia.org/wiki/Los_Angeles_Public_Library (ανακτήθηκε τον Αύγουστο 2016)

Madrasah of Granada Πηγή: https://en.wikipedia.org/wiki/Madrasah_of_Granada (ανακτήθηκε τον Ιούλιο 2016)

Manuscripts, and all manner of books. : Πηγή:http://book-historia.tumblr.com/post/129775928562/i-recently-wrote-a-brief-article-on-the-florence (ανακτήθηκε τον Αύγουστο 2016)

McCracken, Peter. Disaster planning in museums and libraries. A critical literature review. Πηγή: https://www.ideals.illinois.edu/bitstream/handle/2142/78236/mccracken_disaster.pdf?sequence=2 (ανακτήθηκε τον Αύγουστο 2016)

McMahon, Rosa: Norwich Library fire 20 years on Πηγή:http://www.lowestoftjournal.co.uk/news/norwich_library_fire_20_years_on_share_your_memories_1_3703173 (ανακτήθηκε τον Αύγουστο 2016)

Menges, Gary: Elisabeth C. Miller Library Fire.
Πηγή:http://www.lib.washington.edu/preservation/disaster/urbhort (ανακτήθηκε τον Αύγουστο 2016)

Morris, Nancy J: History of Libraries, University of Hawaii, Manoa, 2006. Πηγή: http://library.manoa.hawaii.edu/about/library_history.php (ανακτήθηκε τον Αύγουστο 2016)

National Organization on disability NOD. Corporate Leadership Counsil: Lern from the best, 2005 Πηγή:http://www.nod.org/services/council.html (ανακτήθηκε τον Αύγουστο 2016)

New York State Library Fire Collection Πηγή: http://www.nysl.nysed.gov/msscfa/pr/sc10867.pdf (ανακτήθηκε τον Αύγουστο 2016)

Newman, Allie: Every flood Has a Silver Lining? The Florence Flood of 1966, Miles of files, 2015 https://milesoffiles.wordpress.com/2015/09/24/every-flood-has-a-silver-lining-the-florence-flood-of-1966/ (ανακτήθηκε τον Ιούλιο 2016)

Nicholis, Mark. A light 'popped' and soon Norwich's library was an inferno. http://www.edp24.co.uk/news/photo_gallery_a_light_popped_and_soon_norwich_s_library_was_an_inferno_1_3707997 (ανακτήθηκε τον Αύγουστο 2016)

OCHA United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs (Πηγή: http://www.unocha.org/about-us/who-we-are) Πηγή: (ανακτήθηκε τον Αύγουστο 2016)

ed. Raven, James. Lost libraries: The destruction of great book collection since antiquity. Palgrave McMillan, 2004

Sikh Reference Library.
Πηγή:https://en.wikipedia.org/wiki/Sikh_Reference_Library#/media/File:Sikh_Reference_Library_Burned.jpg (ανακτήθηκε τον Αύγουστο 2016)

Summer Palace. πηγή: https://www.sansimera.gr/articles/332 (ανακτήθηκε τον Αύγουστο 2016)

UNESCO: Lost Memory- Libraries and archives destroyed in the twentieth century.1996 Πηγή: http://www.unesco.org/webworld/mdm/administ/pdf/LOSTMEMO.PDF (ανακτήθηκε τον Ιούνιο 2016)

2009 UNISDR Terminology on disaster risk reduction
Πηγή: http://www.unisdr.org/we/inform/publications/7817 (ανακτήθηκε τον Αύγουστο 2016)

Urgent: Appeal of the National Library of Ukraine. Πηγή: https://log.netbib.de/archives/2002/11/09/urgent-appeal-of-the-national-library-of-ukraine/ (ανακτήθηκαν τον Αύγουστο 2016)

Wisner, Ben [et al]. At Risk: Natural hazards, people's vulnerability and disasters. 2hd ed, 2003

http://www.preventionweb.net/files/670_72351.pdf (ανακτήθηκε τον Αύγουστο 2016) Πρόκειται για τη 2η έκδοση του βιβλίου P. Blaikie, [et al]. At Risk, που εκδόθηκε το 1994 [βλέπε στα ανωτέρω]

Παράρτημα

Γενικό σχέδιο Πολιτικής Προστασίας. Σχέδιο Ξενοκράτης.

Ο σκοπός του Γενικού Σχεδίου με τη συνθηματική λέξη «Ξενοκράτης» (*Πηγή: http://civilprotection.gr/el/γενικό-σχέδιο-πολιτικής-προστασίας)* είναι η διαμόρφωση ενός συστήματος αποτελεσματικής αντιμετώπισης καταστροφικών φαινομένων για την προστασία της ζωής, της υγείας και της περιουσίας των πολιτών, καθώς και η προστασία του φυσικού περιβάλλοντος. Ο «Ξενοκράτης» συντάχθηκε από τη ΓΓΠΠ με την Υ.Α. 1299/2003 (ΦΕΚ 423 Β΄/10-4-2003) και αναθεωρήθηκε με συμπληρωματική Υ.Α. 3384/2006 (ΦΕΚ 776/28-6-06) με την οποία εγκρίθηκε το Ειδικό Σχέδιο «Διαχείριση Ανθρώπινων Απωλειών».

Στο σχέδιο «Ξενοκράτης»:

- Καθορίζονται τα είδη των καταστροφών και οι αντίστοιχοι όροι πολιτικής προστασίας.
- Καθορίζονται ρόλοι και δίνονται κατευθύνσεις σχεδίασης σε Υπουργεία, Περιφέρειες, Ν.Α., Δήμους, Κοινότητες.
- Αποσαφηνίζεται ότι όλα τα σχέδια εγκρίνονται από τη ΓΓΠΠ.

Προσδιορίζονται:

- Εμπλεκόμενες υπηρεσίες & φορείς.
- Όργανα που διευθύνουν και συντονίζουν τις επιχειρησιακές δυνάμεις σε όλα τα επίπεδα.

Παρέχονται ουσιώδη στοιχεία για την:

- Αξιολόγηση κινδύνων.
- Επισήμανση ευπαθών χώρων.
- Εκπόνηση ειδικών σχεδίων για κάθε κίνδυνο.
- Κατευθυντήριες γραμμές για τη:
- Χάραξη στρατηγικών και τακτικών.
- Ορθή οργάνωση και εξοπλισμό των υπηρεσιών και διαμόρφωση επιχειρησιακής φιλοσοφίας.
- Έγκαιρη κινητοποίηση, δραστηριοποίηση, διεύθυνση και συντονισμό του ανθρωπίνου δυναμικού και μέσων.
- Η δημιουργία δυνατοτήτων διοικητικής μέριμνας για την αντιμετώπιση προβλημάτων τόσο των επιχειρησιακών δυνάμεων, όσο και των πληγέντων πολιτών.

Προβλέπεται:

- Η δημιουργία συστήματος επικοινωνίας και ροής πληροφοριών μεταξύ όλων των εμπλεκομένων υπηρεσιών και παραγόντων στη διαχείριση των κρίσεων.
- Το εν λόγω σχέδιο αποτελεί ένα βασικό πλαίσιο σχεδιασμού, βάσει του οποίου ανατίθεται η κατάρτιση των ειδικών ανά κίνδυνο σχεδίων στα καθ' ύλη αρμόδια υπουργεία. Ήδη βρίσκεται σε εξέλιξη διαδικασία συγκρότησης ομάδων εργασίας στα υπουργεία, με πρωτοβουλία της Γενικής Γραμματείας Πολιτικής Προστασίας, προκειμένου να αναβαθμίσουν τα ειδικά σχέδια ανά κίνδυνο.

Μέσα από τα ειδικά σχέδια που θα εκπονηθούν από τις ομάδες εργασίας, μπορεί να δοθούν ειδικότερες οδηγίες ή απαιτήσεις σχεδίασης προς τις Περιφέρειες και τις Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις για την εκ μέρους της σύνταξη σχεδίων.

Μέχρι την ολοκλήρωση της διαδικασίας εκπόνησης και έγκρισης των ειδικών σχεδίων, ισχύουν όσα προβλέπονται από τα ήδη εγκεκριμένα σχέδια.

Έννοιες / Ορισμοί

Σύμφωνα Ν.3013/2002 «Αναβάθμιση της Πολιτικής Προστασίας» και το Γενικό Σχέδιο Πολιτικής Προστασίας με τη συνθηματική λέξη «**ΞΕΝΟΚΡΑΤΗΣ**»:

Καταστροφή νοείται κάθε ταχείας ή βραδείας εξέλιξης φυσικό φαινόμενο ή τεχνολογικό συμβάν στο χερσαίο, θαλάσσιο και εναέριο χώρο, το οποίο προκαλεί εκτεταμένες δυσμενείς επιπτώσεις στον άνθρωπο, καθώς και στο ανθρωπογενές ή φυσικό περιβάλλον.

Η **ένταση** της καταστροφής καθορίζεται από το μέγεθος των απωλειών ή ζημιών που αφορούν στη ζωή, στην υγεία και στην περιουσία των πολιτών, στα αγαθά, στις παραγωγικές πηγές και στις υποδομές.

Κίνδυνος νοείται η πιθανότητα εκδήλωσης ενός φυσικού φαινομένου ή τεχνολογικού συμβάντος ή και λοιπών καταστροφών σε συνδυασμό με την ένταση των καταστροφών, που μπορεί να προκληθούν στους πολίτες, στα αγαθά, στις πλουτοπαραγωγικές πηγές και στις υποδομές μιας περιοχής.

Γενική Καταστροφή νοείται η καταστροφή που εκτείνεται σε περισσότερες από τρεις περιφέρειες της χώρας.

Περιφερειακή καταστροφή μικρής έντασης νοείται αυτή για την αντιμετώπιση της οποίας αρκεί το δυναμικό και τα μέσα πολιτικής προστασίας της περιφέρειας.

Περιφερειακή καταστροφή μεγάλης έντασης νοείται αυτή για την αντιμετώπιση της οποίας απαιτείται η διάθεση δυναμικού και μέσων πολιτικής προστασίας και από άλλες περιφέρειες ή και από κεντρικές υπηρεσίες και φορείς.

Τοπική καταστροφή μικρής έντασης νοείται αυτή για την αντιμετώπιση της οποίας αρκεί το δυναμικό και τα μέσα πολιτικής προστασίας σε επίπεδο νομού.

Τοπική καταστροφή μεγάλης έντασης νοείται αυτή για την αντιμετώπιση της οποίας απαιτείται η διάθεση δυναμικού και μέσων πολιτικής προστασίας και από άλλους νομούς, περιφέρειες ή και από κεντρικές υπηρεσίες και φορείς.

Κατάσταση κινητοποίησης πολιτικής προστασίας είναι η ενεργοποίηση και η κλιμάκωση της δράσης του δυναμικού και των μέσων πολιτικής προστασίας σε κεντρικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο, για τους σκοπούς της πολιτικής προστασίας και ειδικότερα για την αντιμετώπιση έκτακτων αναγκών από καταστροφές ή και για τον έλεγχο και περιορισμό των δυσμενών επιπτώσεων, που σχετίζονται με τους αντίστοιχους κινδύνους.

Η κατάσταση κινητοποίησης πολιτικής προστασίας διακρίνεται σε:

Κατάσταση ετοιμότητας πολιτικής προστασίας, λόγω τεκμηριωμένου κινδύνου, στην οποία περιλαμβάνεται η κλιμάκωση της ετοιμότητας του δυναμικού και των μέσων πολιτικής προστασίας, κατά την εξειδίκευση που γίνεται στο σχεδιασμό ετοιμότητας.

Κατάσταση έκτακτης ανάγκης πολιτικής προστασίας στην οποία περιλαμβάνεται η κατάσταση, που σχετίζεται με συγκεκριμένη καταστροφή, για την αντιμετώπιση της οποίας απαιτείται:

Ειδικός συντονισμός από τη Γενική Γραμματεία Πολιτικής Προστασίας του δυναμικού και των μέσων των υπηρεσιών και των φορέων, που αναλαμβάνουν δράση σε κεντρικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο, και

Κινητοποίηση δυναμικού και μέσων επιπλέον του διατιθεμένου υπό κανονικές συνθήκες.

Στο **δυναμικό** και στα **μέσα** Πολιτικής Προστασίας περιλαμβάνονται:

- Ειδικευμένα στελέχη πολιτικής προστασίας σε κεντρικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο, στα οποία ανατίθεται η επίβλεψη εκπόνησης και εφαρμογής των σχεδίων, προγραμμάτων και μέτρων πολιτικής προστασίας, καθώς και ο συντονισμός των αναγκαίων ενεργειών.
- Το σύνολο των κρατικών υπηρεσιών, οι υπηρεσίες των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης και των οργανισμών κοινής ωφέλειας, που είναι υπεύθυνες σε επιχειρησιακό επίπεδο για τις επί μέρους δράσεις πολιτικής προστασίας και κυρίως για την ετοιμότητα και την αντιμετώπιση των καταστροφών (όπως Πυροσβεστικό Σώμα, Λιμενικό Σώμα, Ελληνική Αστυνομία, Εθνικό Κέντρο Άμεσης Βοήθειας, Ένοπλες Δυνάμεις, Οργανισμός Αντισεισμικού Σχεδιασμού & Προστασίας, υπηρεσίες της Περιφέρειας, της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης και των πρωτοβάθμιων Ο.Τ.Α., Δ.Ε.Η., Ο.Τ.Ε., Ε.Υ.Δ.Α.Π., Δ.Ε.Π.Α, Ε.Μ.Υ.).
- Οι εθελοντικές οργανώσεις πολιτικής προστασίας, καθώς και οι ειδικευμένοι εθελοντές πολιτικής προστασίας, σε κεντρικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο, που εντάσσονται στο σχεδιασμό της Γενικής Γραμματείας Πολιτικής Προστασίας και αναλαμβάνουν την υποστήριξη σχεδίων και δράσεων πρόληψης και αποκατάστασης, καθώς και δράσεις ετοιμότητας και αντιμετώπισης καταστροφών.

Τα βιβλία έχουν τους ίδιους εχθρούς με τον άνθρωπο:

τη φωτιά, την υγρασία, την ανοησία, το χρόνο και το ίδιο τους το περιεχόμενο.

Paul Valery

Εικόνα 5.1. Από το άρθρο «Η καταστροφή των βιβλιοθηκών, η τύχη των αρχαιοτήτων και η μαθητική αντίσταση στα σχολεία επι ναζιστικής κατοχής».

Πηγή: *http://www.palmografos.com/permalink/14165.html#ixzz4IU2Py41q (ανακτήθηκε τον Αύγουστο 2016)*